GEORGE PIETRARU

Miu Haiducul

GEORGE PIETRARU

Miu Haiducul

E-book realizat după povestirile apărute
în Colecția CLUBUL TEMERARILOR
EDITURA TINERETULUI 1970

Cartea Întîi

Miu Haiducul

Masa era pe sfîrşite. Cel mai în vîrstă răsturnă într-un castron de lut ars resturile cinei şi îl împinse încolo, spre zidul de negură, de unde îl pîndeau doi ochi aprinşi.

— Hai, Castor, mănîncă, voinicule...

Silueta masivă a unui cîine se desprinse din umbră. Flăcările leneşe ale focului jucau în reflexe de aramă pe blana zbîrlită a gîtului lui.

— Straşnic dulău, exclamă cu admirație cel tînăr.

Celălalt nu-i răspunse, ci se apucă tăcut să strîngă gamelele de tablă din care mîncaseră.

— A, nu, sări de la locul său, de pe buştean, tînărul. Nu-i drept. Dumneata ai pregătit masa, iar acum e rîndul meu s-o strîng.

Tovarăşul său nu se împotrivi şi tînărul porni ducînd vasele, cu o vădită

stîngăcie, spre un loc al luminişului, de unde abia venea susurul unui pîrîiaş.

— Vezi acolo, în spatele scorburii, e un ochi de apă, îl ajunse din urmă vocea bătrînului...

Se aflau pe un tăpşan înalt, străjuit de tufani şi brazi, pe dealul Teica. Departe, întunecau zarea Munţii Lotrului. Aici şi-au stabilit sălaşul de o noapte. Cel care bîjbîia acum în întuneric la ochiul de apă în care să clătească vasele, era un flăcău cam de vreo douăzeci şi trei, douăzeci şi cinci de ani. înalt, spătos, cu mersul şi expresia tînărului conştient de puterea muşchilor săi.

— Da, da, se auzi din întuneric vocea tînărului, semn că găsise ceea ce căutase. Bătrînul, rămas lîngă foc, scotoci în buzunarul de la piept al bluzei sale de piele, după pipă. O îndesă liniştit, cu dichis, apoi se aplecă şi luă de la marginea focului un cărbune aprins şi-l puse cunună de jar, în căuşul pipei. Trase din ea şi cînd se aprinse peste tot, scutură cu un gest scurt cărbunele în foc. Dinspre izvor, flăcăul venea legănîndu-şi trupul voinic.

— Gata! spuse el. Aşeză vasele într-un săculeț de pînză. pe care îl strînse la gură cu un şnur şi deodată, încercîndu-l o bănuială, ridică privirile spre însoțitorul său mai în vîrstă:

— Ei. nea Matei, mi se pare mie, sau dumneata ai mai bătut drumul ăsta. Cum e?

— Hm! făcu bătrînul foarte preocupat de pipa sa aprinsă.

— Păi nu aşa, nea Matei, că altfel de unde ştiuşi mata de ochiul ăla de apă. Şi dacă mă gîndesc mai bine, ai mers la sigur şi spre locul acesta, pentru popasul de noapte. Hai, zi, aşa-i că ai mai fost pe-aici?

Bătrînul geolog ridică spre flăcău ochii săi abia mijiți într-o părere de zîmbet.

— Fost, măi mînzule!

— Şi dacă ai fost odată, ce mai căutăm acum? se oțărî tînărul. Nu crezi că e vremea să-mi spui şi mie după ce piei de cloşcă batem drumurile astea sălbatice, de două zile încheiate?

— Ce căutam am găsit, rosti liniştit bătrînul, arătînd cu pipa spre un arbore falnic. Fagul Miului...

— Ce fag? Care Miu? bolborosi tînărul.

— Fagul din scorbura căruia izvorăşte acum pîrîiaşul...

— Şi ce avem noi de-a face cu fagul şi izvorul? întrebă din ce în ce mai intrigat flăcăul.

— Avem, îi întoarse vorba bătrînul, privind într-o parte, căci aici a fost ascunzătoarea din urmă a lui Miu...

— Care Miu, măi nea Matei, că ai sa mă îmbolnăveşti de cap!...

— Miu-haiducul, şopti bătrînul prospector cu privirile spre flăcările domolite ale focului.

Tînărul rămase încremenit, cu ochii holbaţi spre tovarăşul său. Şi-ar fi rămas aşa multă vreme, fără să spună o vorbă, dacă bătrînul n-ar fi continuat.

— De mult de tot trăia prin locurile acestea un haiduc vestit, Miu-voinicul. Multe legende au rămas despre isprăvile sale. Umbla vestea că ar fi ascuns pe aici, cînd era încolţit, o comoară. Oamenii din satul din vale spun că uneori, în nopţile de vară, se văd ridicîndu-se spre cer flăcări albastre... Flăcările comorii ascunse...

Flăcăul parcă începuse să priceapă, căci întîi închise gura, apoi mormăi ceva. Îşi scoase din buzunar un pachet de ţigări şi-şi aprinse una.

— Păi bine, nene, frumos şade unor prospectori ca noi să umble după comori din poveşli, scornite de babe? Ce dracu or să zică cei de la bază cînd or auzi după ce-am pornit noi? D-asta m-ai adus dumneata pînă aici?!

— Miu nu este o poveste. El a trăit aevea, vorbi moşul cu hotărîre. Şi nu comoara lui o caut.

Batrînul era puţin iritat de faptul că tînărul nu-i pricepuse gîndul.

— Flăcările acelea le caut, continuă el, şi pe ele le vreau. Asta-i adevărata comoară pentru un geolog. Acum ai priceput sau...?

Tînărul îl urmărea cu privirea aceea uluită, care-i dădea un aer de prostănac. Treptat însă, pe măsură ce în mintea lui lucrurile se limpezeau, faţa i se lumina.

— Vom cerceta toate locurile astea. Flăcările albastre, din nopţile de vară sînt ca o respiraţie a pămîntului plin de comori ascunse. Dacă vom avea norocul să le vedem...

— Stăm toata noaptea treji şi veghem, sări inimos flăcăul. Aşa-i de plăcut aici şi nici somn nu mi-i. Uite, ne aşezăm pe tăpşanul ăsta şi privim de jur împrejur dealurile luminate de lună.

— Lasă, nu-i nevoie. Rămîn eu, tu du-te în cort şi culcă-te, îi vorbi moale bătrînul.

— A, nu, rămîn aici cu dumneata. Mai fumăm o ţigară, mai stăm de vorbă... Dar, făcu el fulgerat de o idee, ce-ar fi să-mi povesteşti şi mie legenda lui Miu-haiducul?...

— Cum, ce-ţi veni? protestă înveselit bătrînul.

— Aşa, să ne mai treacă timpul. Să nu-mi spui că nu vrei. Simt cu că-l ai la inimă pe haiducul ăla...

Bătrînul rîse încet, în sine, fiindcă în tainiţele sufletului păstra, într-adevăr învăluită în farmecul aducerilor aminte, povestea eroului ce-i încîntase copilăria.

— Numai de n-oi adormi, că-i o poveste tare lungă...

Pe vremea cînd s-au petrecut lucrurile astea, drumul Sibiului era tot atît de nesigur şi frămîntat ca şi apa Oltului, ce-şi învolburează în preajmă

apele, repezindu-le printre stîncile şi zăvoarele munților. Erau mai ales unele locuri, prin Țara Loviştei, unde soarele abia îşi arăta fața un ceas două, pe zi. Aici călătorii îşi simțeau sufletul înfricoşat de liniştea ciudată a brădetului, de parcă o primejdie de moarte plutea ca o stihie printre copaci. Aici aşteptau, pîndînd cu ochi de foc şi neîmblînziți, lotrii cei neiertători haiducii Oltului, spaima ciocoilor şi nădejdea calicilor. La multe întîmplări cumplite au stat martori Oltul nepotolit şi fața împietrită a muntelui. Printre haiducii ce-au împărțit cu pistoalele şi jungherele dreptatea codrului, pe drumul cel mare al Sibiului, a fost şi Miul-Copilul, Miu-Haiducul. Am să-ți povestesc, în noaptea asta de veghe, povestea haiducului de la poarta Carpaților, aşa cum am aflat-o de la moşii mei, cum şi ei vor fi auzit-o de la cei care au trăit demult întîmplările acestea. Dar mai adă cîteva vreascuri, căci uite, focul moare; apoi aşază-te aici aproape, să depanăm firul povestirii de la capăt şi pe îndelete.

Într-una din ultimele nopți ale lunii iulie, 1821, un călăreț gonea năprasnic pe drumul care porneşte din Rîmnic şi se strecoară pe sub poala dealurilor, spre țara de sus a Olteniei. Părea că o spaimă nespusa, ori o grabă neîndurată pusese stăpînire pe călărețul singuratic şi-l făcea să înfrunte astfel drumurile nesigure, călcate în vremile acelea fără legi şi oprelişti de hoți, arnăuți fugiți de la oaste şi oameni fără de căpătîi. Dar chipul şi înfățişarea călărețului lăsau să se ghicească o forță şi o cutezanță ce nu erau la îndemîna oricui să le încerce. Un trup de uriaş, cu umeri largi, stătea aplecat peste gîtul calului. De sub sprîncenele dese, ochii săi cu luciri de oțel scrutau întunerecul destrămat ici şi colo de pulberea de argint revărsată de lună. La şoldul omului se legăna, lovind coastele calului, o sabie lată, uşor arcuită, ca aceea a pandurilor. În şerparul lat, ce-i încingea mindirul, stăteau înfipte două pistoale şi un jungher, iar la oblîncul şeii se ivea o sîneață cu țeava lungă. Îmbrăcămintea călărețului arăta că el trecuse de curînd printr-o încercare cumplită, de aceea greu puteai ghici acum în el un oştean, un zavergiu, ori un haiduc. Alerga neostenit, cu trupul voinic aplecat înainte, neclintit, fără ca măcar să îndemne calul, ca un duh întunecat al codrului. Izbite de copitele calului, pietrele de cremene ale drumului aruncau scîntei... De trei ceasuri călărețul gonea astfel, tăcut şi neostoit, pe drumuri singuratice, ocolind tîrgul Rîmnicului. Prin sate trecea ca o nălucă, stîrnind cîinii şi ecourile tîrzii ale dealurilor. Aproape de stabilimentul ocnelor de sare, călărețul îşi struni calul şi-l întoarse scurt pe o potecă ce lua în piept dealul. Ochii săi ținteau acum, ca pe un liman, o luminiță furişată ca o pasăre printre vîrfurile arborilor, tocmai sus, pe coama dealului.

În vremea aceasta, în căsuța de pe deal, spre care se îndrepta călărețul nostru, două ființe îşi vegheau gîndurile şi neliniştea. În camera din față, o femeie, căreia necazurile şi suferințele îi răpiseră prea de timpuriu harurile tinereşti, îngenunchease în fața unei icoane, sub care ardea cu pîlpîiri candela. Şoapta ei părea că îngînă sfîrîitul uleiului ars din candela veche.

— Întăreşte-i brațul, Sfinte Gheorghe! Tu care i-ai dat numele şi apără-l de fierul ucigaş... Adu-l întreg şi sănătos. Sfîntă Fecioară...

Deodată prinse depărtat zgomotul pe care copitele unui cal îl făceau pe prundul uscat al potecii ce ducea spre casă.

Femeia se ridică în picioare, cu auzul încordat. Tropotul calului se auzea din ce în ce mai desluşit. Cîinii se repeziră cu urlet spre drumețul venit la ceas de noapte, dar lătrăturile lor se prefăcură curînd în scîncete. Femeia tresări. Mîna îi apăsă pieptul, cercînd să stîmpere zbuciumul inimii. Atunci uşa se deschise şi din odaia de alături năvăli un flăcăiandru de vreo şaisprezece ani cu ochii plini de lumina ce-i scălda întregul chip.

— Māmucă, ai auzit? Vine... Vine taica!...

Şi, fără să mai aştepte încuviințarea, se întoarse în tindă şi ridicînd lemnul greu ce închidea de-a curmezişul, pe dinăuntru, uşa de stejar, o deschise larg. În ograda mare, luminată de lună, se oprise călărețul care acum cobora greoi, întîmpinat de salturile vesele ale cîinilor.

— Tătucă! Tătucă!...

Femeia abia putu să facă cîțiva paşi şi rămase sprijinită acolo, de pragul uşii. Bărbatul se apropie de ea, uriaş ca un gorun, cu barba şi părul aprinse de lumina lunii, tăcut şi plin de mărturisiri. O luă blînd în brațe şi o strînse cu duioşie la piept.

— Ei, hai, lăsați plînsul că doar vedeți, m-am întors teafăr... Ei, băbuțo, nu-ți piere aşa lesne o cruce de bărbat ca al tău. Şi tu, măi mînzocule, ce te smiorcăi ca femeile?... Se vede că ai crescut lîngă fusta mumă-ti...

— Intră în casă, Gheorghe, şi hodineşte, că vei fi ostenit de drum, şopti femeia printre suspine.

— Îngrijesc eu de cal, taică, făcu flăcăiandrul sărind treptele cerdacului în ogradă.

...Bărbatul mînă tăcut şi îndelung. După un timp, netezi cu palma pînza întinsă pe masă şi ridică privirile spre cei doi, care-l urmăriseră şi simțiseră că în mintea omului drag gînduri grele şi griji se învălmăşau, căutînd dezlegare.

— Ascultați aici, căci nu-i vreme multă. Domnul Tudor nu mai e... L-au tăiat cîinii de fanarioți... Oştirea-i spartă în luptă şi turcii au năpădit tara... Boierii sînt iară sus şi răscoala zace în țarină, dimpreună cu căzuții...

Femeia făcu ochii mari, înțelegînd întreaga grozăvie a vorbelor bărbatului. Îşi acoperi fața cu colțul năframei şi începu să plîngă încet, fără glas. Bărbatul prinse să povestească cu privirile ațintite în scîndura aspră a

podelei, cu pumnii grei strînşi pe genunchi.

— După urgia de la Drăgăşani, m-am ridicat cu pandurii mei în sus, pe Olt, pînă la Cozia, unde m-am zăvorît cu serdarul Diamandi şi cu oştenii săi. Socoteam că vom ține piept păgînilor, dar într-o seară bătu în poartă Sava-căpitanul şi-i ceru serdarului să deschidă. Am mirosit trădarea şi i-am spus serdarului să nu-l ia în seamă. Atunci Sava a răcnit şi dinspre nucet au sticlit oțelurile arnăuților. Diamandi, de spaimă, a închinat mînăstirea cu chezaşul eteristului, că va cruța viața oamenilor. Am adunat pandurii lîngă arhondaric, sub scara foişorului, şi acolo am văzut toată grozăvia. De cum a păşit pe sub porți, Sava a strigat la arnăuții săi şi aceştia au prins să descarce armele în cei care le-au fost tovarăşi de credință. Alături de el, Cara Ahmed, Chehaia — beiul paşei de Silistra, îşi mîna ienicerii să taie pe gheauri. Am văzut roşu înainte şi pornindu-mi voinicii ne-am aruncat, cu săbiile trase, lovind deopotrivă în păgîni şi trădători. Pe Sava îl căutam cu sabia, dară el numai în spatele grosului de arnăuți şedea şi de acolo striga cu venin, îndemnîndu-şi oamenii. Am luptat ca diavolii, dar ne-au dovedit jivinele, că erau ca lăcustele... Ne-au împresurat şi ne-au înghesuit spre chiliile din spatele altarului mînăstirii. Ne-am retras, luptînd pas cu pas, treaptă cu treaptă. Am ajuns sus, în foişorul lui Mircea, doar doi: Groza şi eu; „Fugi, căpitane, l-am auzit. Sări peste ziduri în Olt. Fugi, Căpitane, că nu-i mai pot ține!”... Au scăpărat oțelurile şi un strigăt de durere mi-a vestit că şi Groza a pierit. Am simțit în mine o mînie oarbă şi repezindu-mi sabia ca un fulger am dat şi-am tăiat pînă am simțit oboseala căzîndu-mi ca plumbul în brațe. Şi nelegiuiții veneau puhoi. Am urcat atunci fereastra foişorului şi mi-am făcut vînt în hăul întunecat. M-a primit jos Oltul cu o îmbrățişare rece de oblăduire. Ascuns de el, am alunecat la vale, ieşind din lanțul pagînilor. Am mers aşa pînă aproape de luminile Rîmnicului. Acolo am tras la un român de-al nostru, de unde am luat calul acesta...

În tot timpul povestirii, femeia nu-şi ridică năframa din dreptul feții. Băiatul însă țintuia pe pandur cu ochii aprinşi de mînie. Uneori se pomenea strîngînd ciomagul ce-l ținea ca pe mînerul unei nevăzute săbii.

— Şi acum ce ne vom face, Gheorghe? se auzi glasul stins al femeii.

— Eu trebuie s-o pornesc degrabă pe drumul Tismanei. să întîlnesc acolo pe Papa Vladimirescu, fratele domnului Tudor, şi pe căpitanii Ghiță Haiducul, şi Dumitru Gîrbea... Vom încerca să ridicăm din nou oaste şi să izgonim pagînii de pe moşie...

Tăcu o clipă, răsuflînd greu. O rană ascunsă îi zgîndărea durerea.

— Pe Miu să-l trimiți la moşul său, în munți. Acolo-i loc tainic şi nelegiuiții nu-l vor dovedi... Să pleci şi tu, femeie, cu el. Pe aici or veni poate chiar mîine arnăuții şi dacă vor găsi pe feciorul căpitanului Gheorghe Ursan bucuroşi vor fi să-l taie în săbii.

— Nu mi-e frică de ei, taică, se răzvrăti flăcăiandrul. Ştiu să trag cu

sîneața şi pot ține chiar şi sabia...

— Ai inimă de pandur, încercă să zîmbească dureros căpitanul, dar oşteanul trebuie să ştie cînd să tragă sabia, şi să lupte, şi cînd să dea pinteni calului... Acum tu eşti crud încă, mai trebuie să creşti şi brațul să-ți prindă tărie. Atunci vei şti cine ți-e duşman şi cine prieten...

— Ia-mă cu tine, tată, se rugă băiatul. Voi creşte la oaste şi voi învăța armele şi lupta...

Pandurul îl învălui într-o privire caldă şi înțelegătoare.

— Nu mai am oaste, îşi întoarse el fața îndurerată. Sîntem doar nişte umbre ale oştirii celei mari, hăituiți de poterele lui deli-başa Mihali, buluc-başa Ghencea şi ale altor trădători de-ai zaverei... Poate pe aceştia îi vom ajunge odată cu ascuțişul săbiilor ori cu plumbii sînețelor... Vom răscula din nou pandurii şi pe țăranii Padeşului. De nu vom izbuti, ne-or răzbuna urmaşii...

Flăcăiandrul se apropie de pandur şi-l privi drept şi hotărît în ochi.

— Ştiu că eşti pui de şoim, îi puse bătrînul mîna pe umăr. Cînd vei fi voinic, să plăteşti pe tăiş de sabie celor care au vîndut... Dar pînă atunci mai este vreme şi datoria noastră este să-ți ocrotim viața... Femeie, am adăstat prea mult. Să îngrijim de plecare: eu pe drumul Jiului, voi spre munți, în bejenie...

Cînd zorile mijeau deasupra dealurilor, pregătirile erau încheiate. Căruța trasă în fața cerdacului era încărcată de scoarțe, acareturi, ba şi cu o parte din orătănii. Doi cai focoşi şi nerăbdători loveau cu copitele bătătura. Alături, cu frîul prins de cerdac, stătea gata înşeuat roibul haiducului.

— Grăbiți, se auzi vocea cumpănită a lui Ursan. Acuşi e lumină şi drumeagul se vede pînă departe... Unde-i băiatul, femeie?

— Aici-s, taică, sus, se ivi peste streaşină acoperişului capul băiatului.

— Ce faci acolo, iedule? Nu-i vreme acum de năzbîtii...

— Numai nițel, taică, vreau să scot şoimul de lemn crestat, din vîrful casei. L-a cioplit moşul mai demult, şi nu voi să rămînă pe mîna străinilor.

Cățărat cu sprinteneală pînă sus pe coama acoperişului de şindrilă, flăcăiandrul desprinse cu o smucitură pasărea de lemn prinsă ca podoabă şi ca talisman aducător de belşug. Apoi de acolo, de sus, cuprinse într-o privire, pentru ultima oară, locurile dragi ale copilăriei: dealurile şi ududoaiele[1], ascunzînd pîrîiaşe tainice, poienile şi zăvoaiele, pînă departe spre aşezările înnegrite şi mohorîte ale ocnei de sare. Trase cu nesaț în piept aerul rece al zorilor, simțind că ceva îl înțeapă sub pleoape. Dădu să coboare cînd o licărire depărtată îi fură privirea. Cată într-acolo, răscolind, stîrnit, pîlcul de pomi ce însoțea drumeagul pînă hăt, la drumul cel mare...

— Tată! strigă el. Vin spre noi nişte călăreți...

---

1 Vale strâmtă şi adâncă.

Pandurul tresări. Strânse zăbala calului şi-i aruncă frîul peste cap.

— Cum le sînt straiele? întrebă, ştiind dinainte.

— Au mindire întunecate, cu curelele încrucişate peste piept şi chivăre înalte pe cap.

— Ei sînt! Călăraşii lui Sava! îşi înăbuşi pandurul o înjurătură. Sînt departe?

— Au început să urce drumeagul. Merg cu fereală. O sîneață trosni departe în vale şi ecoul ei hăuli peste dealuri.

— Te-au zărit! Sări jos! strigă pandurul. Urcă, femeie în căruța, şi tu, băiatule, ține hățurile. Dumnezeu să ne ocrotească...

Flăcăul biciui fără milă caii şi aceştia, arşi, săriră din loc, pornind căruța pe un drumeag îngust şi aspru, dinapoia casei, spre dealuri. În urma căruței, întorcînd mereu capul, călărea neliniştit căpitanul.

Au mers, necruțînd caii, pînă pe creasta colinei. De sus, casa se vedea măruntă, învăluită în razele soarelui înălțat deasupra dealurilor... Din umbra arinilor, pandurul cerceta casa şi împrejurimile, scotocind cu privirea fiecare colțişor cunoscut. Desluşi în frunzişul porumbilor din jurul ogrăzii uniformele întunecate ale arnăuților. În clipa aceea se auziră trosnind armele... „Trag de amenințare, şopti ca pentru sine oşteanul. De-acum mai avem răgaz un ceas, două...” Şi îndemnă din nou, cu o energie neîndurată, caii. Drumul se îngusta tot mai mult. Copitele cailor scăpărau şi alunecau pe colțurile de piatră... Aerul devenea mai rece, înmiresmat de aroma brazilor. Cărarea se tăia parcă în pereții de stîncă. Urcau şi coborau spinări de piatră. La greu, flăcăul cobora din căruță şi apucînd hățurile silea caii să tragă întins. Tîrziu, ajunseră la un pinten de stînca ce domina semeț drumeagul, pînă departe, în urmă. Pandurul descălecă şi vorbi băiatului

— De aici soarta ne desparte căile. Eu apuc pe alt drum. Voi mergeți fără grijă înainte. Pe la nămiezi veți întîlni apa Bistriței. De acolo, ia seama ce vei face: pui în spinarea murgului meu samarii cu lucrurile mai de preț, iar căruța şi caii îi mîni pe drumul cel mare, care coboară spre Hurez Pînă spre seară ajunge în fața mînăstirii cu arnăuții lui Sava, puşi pe urmele ei.

— Iar noi, în vremea asta vom urca pe lîngă apa Bistriței, poteca ce duce spre Cheia, în munți, la coliba moşului Toma. Am înțeles, taică... Dar, tu, tu cum vei merge fără cal?

— Lasă în seama mea grija asta, făcu pandurul cu un gest de nepăsare. Doar aici, peste munte, e casa lui Oarcă-ceaşul. Împreuna cu el şi cu încă vreo doi voinici pornim poate mai departe... Tu să grijesti de toate, ca un bărbat, să mergi la vînat, că moşul e bătrîn, să aperi casa de duşmani şi fiare... Fii vrednic, neînfricat şi inimos...

Băiatul se aruncă în brațele tatălui său. Tătucă, înțelegînd mai mult decît putea spune, femeia îşi privea bărbatul cu ochii secați de lacrimi.

— Ana! îi şopti căpitanul cu duioşie, mîngîindu-i părul cărunțit la tîmple. Nu ți-a fost traiul uşor şi tihnit iîngă pandurul tău. Dar va trece şi încercarea asta şi vom îmbătrîni amîndoi în pace, la vatra noastră...

— Rămîi cu bine, Gheorghe, oftă femeia. Aşa ne-a fost soarta. Ne-om vedea din nou, de-o vrea domnul...

— Ne-om revedea, nevastă, ne-om vedea cu bine şi sănătate curînd, rîse cu veselie silită pandurul. Apoi îşi trase armele şi cornurile de pulbere din coburii calului, iar băiatul sări în şa.

— Domnul cu voi! strigă bărbatul şi lovi caii. Animalele se arcuiră sub arsura biciului şi porniră în galop pe drumeagul ce tăia drept platoul, printre brazii mărunți şi fagii uriaşi. În urma căruței călărea băiatul; din cînd în cînd întorcea capul spre pandurul care rămăsese în loc, urmărindu-i cu privirea. Cînd o cotitură a drumului îi răpi din vedere, se întoarse şi chipul său îşi pierdu blîndețea, trăsăturile i se înăspriră şi un fulger de mînie îi trecu prin ochii întunecați.

— Oarcă, sărmane prieten, poate că mai zaci încă neîngropat în țărîna Dragăşanilor, iar casa ta, asemeni cu a mea, o fi acum pustiită de flăcări...

Întărit de mînia ce-i fierbea în suflet, apucă securea scurtă într-o mînă şi sîneața în cealaltă şi prinse să urce pieptiş stînca. Ajunse sus, răsuflînd din greu. De acolo, privirea sa cuprindea colinele şi văioagele, peste care drumul sălta şi cobora în şerpuiri largi... Urmăritorii nu se zăreau. Porni apoi să-şi pună în aplicare planul pe care-l gîndise tot timpul drumului... Cercetă cu atenție stînca pe care stătea şi care se înălța ca un pinten deasupra drumeagului. Găsi repede ceea ce căuta: o crăpătură adînca, năpădită de muşchi. Ochi apoi trunchiul unui pom şi începu să-l izbească cu securea. În mai puțin de un ceas trunchiul era tăiat, retezat la jumătate şi cu capătul ascuțit împins în crăpătura stîncii. Cu cealaltă jumătate de buştean, folosindu-o ca pe-un mai, prinse să izbească cu icneli îndesate în trunchiul vîrît în stîncă. Încet, dar sigur, lemnul îşi făcea loc în piatră, lărgind plesnitura adîncă a stîncii. Cînd, ostenit, îşi îndreptă spinarea, i se păru ca zăreşte în depărtare, în căuşul unei văi, umbre negre, mişcîndu-se pe albul drumului.

— Ei sînt, blestemații...

Cu puteri noi apuca maiul greoi şi izbi cu sete în trunchiul intrat pe jumătate. La fiecare izbitură a uriaşului, stînca de sub picioarele lui vibra cu ecouri adînci, ca un vaiet pornit din măruntaiele pămîntului. Curând, buşteanul lung de cinci coți intră aproape cu totul în crăpătura stîncii. Ursan lepădă maiul şi merse spre un fag voinic, la rădăcina căruia şopotea un izvoraş, strecurîndu-se nevăzut printre ierburi. Acolo bău cu sete, îşi umplu cuşma cu apă şi veni cu ea spre stîncă. Vărsă cu grijă apa peste buşteanul înfipt în crăpătura stîncii. Făcu lucrul acesta de mai multe ori, pînă simți sub tălpile sale o mică zguduitură, parcă un tremur al

pămîntului. Puse mîna pe buştean şi-l găsi slăbit.

— Aha, strigă el mulțumit. Lemnul moale e mai tare ca piatra amarnică.

Apucă maiul şi lovi din nou în buşteanul înfipt ca un cui în munte, pînă rămase afară de două palme.

— Şi acum din nou apa va zdrobi stînca, murmură el, pornind spre izvor...

După un timp, cînd socoti că pintenul de piatră abia se mai ține într-un fir, pandurul se aşeză ostenit jos, îngăduindu-şi un răgaz. Apoi începu să-şi rostuiască armele. Încărcă îndelung şi cu grijă sîneața, după care cele două pistoale. Le orîndui pe toate în fața sa, la îndemînă. Se ridică şi adună bolovani, pe care-i aşeză cu dichis unul peste altul, închipuind un crenel de piatră.

Căpitanul se pregătea de luptă...

În liniştea dimineții, tropotul îngemînat al unor cai ajunse nedezluşit pînă la el. Un pîlc de pomi îi mai ascundea încă vederii sale pe urmăritori.

Dar iată-i răsăriți deodată în față, la cîțiva zeci de stînjeni în jos, pe drumul care se întindea sub el... Pandurul îi numără, căutînd cu ochii căpetenia. Erau doisprezece călăraşi, iar în frunte căpitanul lor, un om voinic, îndesat, cu chipul întunecat şi mustața groasă: Sava!

Presimțea, putea să jure că Sava pornise pe urmele sale: doar el îi cunoştea casa. Pe el, pe căpitanul Ursan, îl vroia Sava, ca preț al trădării, pentru a-şi năimi la Silistra iertarea Paşei şi poate, mai ştii, vreo slujbă peste arnăuții domnului ori pe lîngă caimacam.

Se bucură în gînd că tocmai el venise pînă aici, în timp ce-i urmărea apropiindu-se, în trapul mărunt al cailor, prin cătarea puştii. Îi va plăti acum pentru trădare, pentru pandurii ucişi, pentru răul făcut lui, fostul tovarăş de luptă.

Pandurul aşteptă pînă urmăritorii se apropiară la bătaia armei. Degetul îi tremura pe trăgaci. Vedea limpede fața lată a lui Sava, ochii lui ce răscoleau bănuitori pe sub sprîncene frunzişul de pe promontoriu, încă zece metri... cinci....

— Bum!

Arma bubui ca un tunet, spărgînd în ecouri prelungi liniştea văilor. Dar cu o clipă înainte, văzînd flacăra, Sava se plecase pe grumazul calului şi un om din spate scoase un urlet, îşi prinse pîntecul cu mîinile şi se prăvăli de pe cal. Renegatul strînse de dîrlogi. Armăsarul se ridică în două picioare, iar cei ce veneau din urmă se buluciră speriați...

Pandurul îşi înăbuşi o înjurătură. Luă apoi unul din pistoale şi spiijinindu-l de meterezul de piatră trăsni în grămadă. Un nou urlet de durere îi răspunse.

— Doi, murmură pandurul şi apucînd şi celălalt pistol ochi în linişte.

Al treilea arnăut se zvîrcolea printre pietrele drumului. Înspăimîntați,

caii cu şeile goale alergau de colo, colo, încurcîndu-i pe ceilalți. Unul dintre aceştia o porni înapoi, în galop, trăgînd după el şi stăpînul rănit, agățat cu pintenii în scară.

— Descălecați! urlă Sava, ascunzîndu-se printre arnăuți. Jos caii!

De sus, în timp ce-şi încărca armele, pandurul îi văzu pe călăraşi cum descalecă cu iuțeală şi îşi culcă caii pe burtă, cu îndemnuri şi izbituri în coaste. Adăpostiți în spatele lor, arnauții răscoleau neliniştiți cu privirea frunzişul, cercetând tulpinele pomilor.

— Cătați sus, pe dîmbul de piatră, lîngă tufă, spuse cu voce joasă Sava. Se vede o cuşmă. Se ridică acum: ochiți! Trageți odată, blestemaților! urlă el.

Armele răpăiră dezordonat şi un nor de praf şi țăndări spulberară tufa şi odată cu ea şi cuşma pandurului. Ursan rîse tăcut şi aduse lîngă el, cu bățul, cuşma ciuruită de plumbi. Ochind apoi cu zgîrcenie, în vreme ce ceilalți îşi încărcau armele, apăsă cu degetul sigur trăgaciul.

— Al patrulea! murmură căpitanul.

În spatele calului, unde se ascunsese, Sava spumega de furie. Se întoarse spre ostaşul de-alături şi strigă:

— Gherasim! Ai să urci costişa, să-i sări în spate. Cînd vom slobozi puştile, tu să te arunci între lăstarii de colo. Atenție la mine, diavoli! Acum!...

Armele răsunară în slavă şi aşchii săriră din bolovanii aşezați ca meterez, silindu-l pe pandur să-şi ascundă capul. El nu-l văzu pe arnăutul ce sărise în brădet şi care acum se furişa, tîrîndu-se în sus, printre pietre şi tufe. Sîneața îi trosni iar şi la arsura plumbului un cal sări în sus, bătînd cu copitele pămîntul. Speriat, arnăutul ascuns pînă atunci în spatele lui, alergă într-acolo, încercînd să-l domolească. Dar calul, deslănțuit, nu mai asculta de stăpîn. Proptindu-se deodată pe picioarele din față, asvîrli copitele din spate spre omul care nu se aştepta la un asemenea atac. Eteristul icni sec şi, aruncat cu putere, căzu ca un sac de cartofi dincolo de marginea drumului. Furat de scena la care asistase, pandurul rămase deasupra stîncilor şi abia cînd auzi detunătura, şi-şi simți umărul prins într-un cleşte de foc, înțelese că a fost lovit. Orbit de furie, ridică pistolul şi trase.

Omul care se săltase deasupra calului se prăbuşi cu un geamăt pe spate, scăpînd puşca fumegîndă. Ursan îşi smulse din copci mindirul şi cămaşa: sîngele se scurgea într-un şuvoi cald, amețitor. Oştean vechi, îmbătrînit în războaie, nu-l speria sîngde. Pe trupul lui bătăliile trecute lăsase multe semne şi din ele sîngele cursese din belşug. Dar acum, în fata numeroşilor duşmani, aici, în reduta în care se închisese singur, avea nevoie de toate forțele pentru a rezista cît mai mult. Îşi rupse o bucata din cămaşa şi strîngînd din dinți reuşi, eu prețul unor dureri înăbuşite, să-şi lege umărul stîng. „Trebuie să-i țin în loc cît mai multă vreme, cugetă el.

Oare au ajuns ai mei la adăpost?”...

Stai! se auzi o voce, atît de puternică încît omul părea că-i lîngă el.

Pandurul rămase împietrit. Simțea inima zbătîndu-se ca o pasăre în piept. Mintea îi lucra cu înfrigurare. Ce s-a întîmplat? De unde a răsărit pe stîncă omul care îndrepta spre el țeava lungă a unei sînețe? Îl zărea cu coada ochiului cum sta lipit de un arbore.

— Lasă pistoalele acolo şi ridică-te! strigă arnăutul.

Înțelese că-i pierdut. S-ar fi împotrivit poate mişelului ce-i căzuse în spate şi l-ar fi înşelat într-un fel, ca apoi să-l răpună, dar în furia rănirii descărcase cu nesocotință toate armele şi ele stăteau acum nefolositoare în fața-i. Trebui să se supună. Se ridică greoi în picioare, pe stîncă. Chiar în acea clipă o puşcă detună jos, pe drum şi glonțul îi şuieră pe lîngă ureche.

— Nu mai trageți, strigă arnăutul spre ai săi. L-am prins!

Strigăte de bucurie răsunară în greceşte.

— Aduceți-mi-l aici, strigă Sava. Îl vreau viu...

Vreo cîțiva din cei ce stăteau ascunşi în spatele cailor se ridicară şi porniră în fugă spre reduta care acum capitulase. Dar nu făcură zece paşi şi o împuşcătură răsună sus. printre arborii de pe stîncă. Toți înlemniră.

— Cine a tras? răcni furios Sava. Gherasim!

Dar Gherasim, cu ochii peste care se aşternea pînza morții, aluneca încet pe lîngă pom.

Pandurul privi uluit spre arnăutul căzut şi apoi spre locul de unde venise glonțul salvator. Lîngă tulpina fagului, cu o puşca lungă, sprijinit în ea, stătea, cu fața lividă, cu ochii măriți, Miu.

— Tu, strigă tatăl. De ce te-ai întors?

— Gherasim! se auzi iar vocea lui Sava. Ce se întîmplă acolo? Răspunde!

Votca duşmanului său de moarte îl trezi pe bătrînul pandur.

— Repede, jos, culcat! strigă el spre flăcăiandru şi se prăbuşi pe stîncă, scoțînd un urfet înfiorător.

— Ticălosule, l-ai omorît! se auzi de jos vocea renegatului. Chehaia-beiul îl vrea viu. Alergați, îi zori el pe oştenii ce se opriseră nedumeriți, cătînd cu privirile sus, spre stîncă.

În vremea aceasta, pandurul se tîra încet, ieşind din raza urmăritorilor.

— Miule, copile, adă tu de colo, în cuşmă apă...

Băiatul făcu iute ce-i ceru tatăl şi aduse, ferit, cuşma plină cu apă.

— Aşa... făcu bătrînul. Şi încet, cu grijă, de parcă picura balsam tămăduitor pe o rană, ori turna aur topit în forme, el lăsă să se scurgă pe lemn apa din cuşmă... Puse apoi mîna pe maiul ce-l avea pregătit alături. Auzea clar paşii arnăuților ce se apropiau de mica trecătoare de sub el... Şi tot astfel simțea, ca pîrîiturile îndepărtate ale unei lupte, trosniturile înăbuşite din miezul stîncii. Acum era momentul! Dintr-un salt se înălță în

picioare peste stîncă şi ridicînd maiul lovi cu sete. Odată, de două ori... Un trosnet cumplit răsună şi pintenul de piatră se rupse din stîncă, prăvălindu-se într-un vîrtej de bolovani şi praf peste drum...

Strigăte de groază şi durere se auziră înăbuşite, ca din fundul pămîntului.

Sava privi totul cu graiul pierit. Văzuse statuia uriaşă a pandurului ce-l credea lovit, răsărind pentru o clipă deasupra trecătorii, lovind cu un buştean în stînca din fața sa. Mai văzuse apoi cum stînca se sparge de parcă blestematul de pandur ar avea în brațe tăria de a despica munții şi zărise, vreme de o clipă, pe oamenii lui pierind sub malul prăbuşit. Acum trecătoavea era zăvorîtă de stîncă, oamenii lui ucişi, iar colo sus, din norul de praf ce se ridicase, auzea rîsul cumplit al căpitanului de panduri.

— Ha, ha. Sava, căpitane de vînduți! Ai crezut că-l răpui pe Ursan, pandurul?

Sava simțea, de frică cum îi bat ciocane în creieri. Răcni, în culmea nebuniei:

— Trageți în el ticăloşilor! Trageți că vă ucid!

Încărcă tremurînd arma şi îndreptînd-o spre locul unde văzuse răsărind statura uriaşă a pandurului, o slobozi cu sete, punînd, în apăsarea degetului pe trăgaci, toată ura sa.

Deasupra hăului înecat în pulbere, Ursan gusta beția răzbunării, îşi lăsa capul pe spate şi hohotul lui răscolea pădurea şi văile. Unul cîte unul, răpusese pe netrebnicii din ceata de zavergii renegați a lui Sava. Cu mîna sa prăvălise un munte între bandiți şi ai lui.... Iar acum, feciorul său se dovedise un neînfricat pui de pandur, mîntuindu-l pe el, oştean vechi, de ruşinea înfrîngerii...

Dar un plumb fierbinte, venit orb de dincolo, îi sparse pieptul şi-i opri acolo hohotul uriaş. Rămase nemişcat, înfipt parcă în stîncă, apoi bătu aerul cu mîinile şi se prăbuşi pe spate ca un gorun trăznit.

— Tată, strigă băiatul speriat, repezindu-se la el. Eşti lovit? spune, tătucă...

Pandurul deschise ochii şi gemu adînc. Făcu un efort şi şopti aspru:

— Trage, băiatule... încarcă arma şi descarc-o în ei... Nu le da răgaz să vină aici... Aşa... încarcă şi arma mea... Dă-mi-o...

Se răsuci şi potrivindu-şi cu greu puşca pe umăr se încordă şi apăsă trăgaciul. O clipită mai apoi trosni şi sîneața băiatului. Detunăturile împerecheate, urmate de şuierele plumbilor, stîrniră printre arnăuții rămaşi jos, în drum, fiorii unei spaime noi. Renegatul le citi frica în ochi. Îi cunoştea şi ştia că dacă-i va îndemna din nou la luptă, arnăuții nu vor pregeta să-l răpună pe el şi să dea bir cu fugiții. Îşi blestemă în gînd ghinionul: pentru a treia oară pandurul îi scăpă din mîini. Trebuie să se hotărască.

— Sînt mulți acolo sus, se auzi glasul lui repezit Pe cai. înapoi!

Trei oameni se aruncară pe caii ce se ridicaseră speriați de zgomotul căderii stîncii şi, dînd pinteni, porniră în galop.

— Nu-l lăsa să scape, copile, strigă cu îndîrjire pandurul. Trăsneşte-l pe arnăutul cel gros, cu chivără albă... El e Sava, trădătorul...

Flăcăul îşi descarcă din nou sîneața, dar plumbul său nu făcu altceva decît să ridice un norişor de praf la cîțiva paşi în urma calului celui ochit. Curînd cei trei dispărură după cotitura drumului, dar tropotul cailor mai răsună un timp, din ce în ce mal stins. Liniştea reintra în stăpînirea locurilor ce fuseseseră scena unei cumplite lupte. În drum, caii rămaşi se domoliră repede şi începură să pască firele de iarbă din marginea drumeagului.

Sus pe stîncă, Miu privea mut de spaimă chipul palid al tatălui său. Tot trupul îi era scuturat de friguri.

— Tătucă, tătucă, îngăimă el cu glasul gîtuit. Îşi muşca buzele ca să nu plîngă.

Încerca cu mîinile tremurînde să-i desfacă mai mult cămaşa. Sîngele izvora în zvîcniri dintr-o rană în mijlocul pieptului larg al oşteanului. Apăsă cu năframa sa peste rană. Pandurul gemu adînc şi deschise ochii, privindu-l cu durere.

— Ascultă-mi cuvintele. Miule, copilule, căci degrabă ne vom despărți. Voi pleca din nou în lupte şi de acolo nu mă voi mai întoarce.

— Tătucă, gemu băiatul.

— Nu plînge, eşti luptător, fiu de pandur, nepot de căpitan al oştirii de țară. Primeşte ce-ți dă soarta, răul ca şi binele, neînconvoiat, ca un bărbat. Şi acum, ascultă! Mişeii nu se vor mai întoarce... Vei strînge armele arnăuților şi le vei dosi într-o ascunzătoare. Cîndva vei avea poate nevoie de ele... Caii îi vei goni în vale... Apoi vei porni în munți, la moşul... Acolo vei sta ascuns pînă la ziua cînd în mîinile tale ursul se va pleca în țărînă. Atunci să cobori din nou. Să cauți oameni pe seama ta, armele pe măsura brațului şi să întinzi prin locurile acestea județul haiducilor...

Pandurul se opri, răsuflînd greu. Sub apăsarea mîinii sale, băiatul simțea zvîcnitura sîngelui.

— Să loveşti în ciocoi: să-i despoi de aurul stors de la sărmani şi să-l întorci celor ce au nevoie de el. Pe păgînul ce ne pîngăreşte țara să-l tai unde-l găseşti, iar pentru trădători, funia. Oțelul armei să nu-l pătezi cu sîngele lor. Iar dintre aceştia, să nu-ți afli răgaz pînă nu-l ajungi pe cel care ne-a vîndut turcilor, mi-a pîrjolit casa şi mi-a trimes în piept jarul care mă arde.

— Sava! şopti printre buzele strînse băiatul.

Pandurul înclină sfîrşit capul. Mîna sa căută înfrigurată chimirul lat, prinse prăseaua de os crestat a jungherului şi-l trase afară.

— Uite, ridică el arma în fața băiatului: jură pe oțelul ăsta că-i vei plăti întreit tot ce ne-a adus el nouă.

— Jur! murmură copilul, punînd mîna pe crucea jungherului...

Pandurul închise ochii obosit. Un val de sînge îl podidi pe gură. Trupul uriaş fu scuturat de un spasm. Mîna sa strînse pe cea a flăcăiandrului. Buzele se mişcau. Deschise din nou ochii, țintind cu lumina lor arzătoare pe băiat, ridică cu greu capul. Miu se plecă, sorbind ultima şoapta a pandurului.

— Să nu ierți, Miule... Să nu ierți...

Fața îi rămase împietrită, iar lumina din ochi se coborî într-o noapte adîncă, adîncă...

— Taica! gemu Miu îmbrățişînd trupul drag al părintelui său. Tăicuțul meu viteaz şi drept!

Pe stînca însingurată, în lumina aurie a după-amiezii, un băiat aflat la prima mare durere îşi încheia, cu ultimele lacrimi, copilăria. Deasupra, în frunzele pomilor, păsările îşi reluau nepăsătoare sporovăială lor veselă...

...La îngropat acolo sus, pe stîncă, să străjuiască pentru totdeauna, ca un viteaz căpitan de plai, colinele şi văioagele ce se unduiesc pînă departe, spre zăvoaiele de un verde crud ale Oltului.

A legat apoi căpestrele cailor slobozi, cîte doi, şi i-a mînat cu lovituri spre vale. Armele le-a cules din drum, pe unele — pistoalele şi cornurile de pulbere — le-a smuls din cingătorile arnăuților căzuți şi le-a dus cu sine sus, pe creastă. Tainița a găsit-o lesne, în trunchiul fagului se deschidea o scobitură largă ce putea cuprinde trupul unui om. Aici a ascuns armele, le-a acoperit cu bolovani şi muşchi, iar la intrarea scorburei a înfipt mlădițe tinere de alun şi jugaştrii.

Adăstă o vreme la mormântul pandurului. În genunchi, cu mîinile înfipte în țărîna rece, şopti din nou jurămîntul. Sărută cu ochii înlăcrimați piatra ce o aşezase la căpătîiul tatălui său şi ridicîndu-se începu să coboare spre cotitura drumeagului, unde lăsase priponit calul. Ducea pe umeri puşca grea a pandurului, iar la brîu jungherul, ca să-şi amintească în fiecare clipă de jurămînt. Încălecă şi porni pe drumul tot mai îngust ce pornea spre culmile cărunte ale munților, lăsînd în urma sa ultimul mormînt al unei răzmerițe ucise şi odată cu ea cîntecul frînt al copilăriei sfîrşite în durere...

Miu galopa cu fața împietrită, cu dinții strînşi, spre tăria aspră a munților.

Bătrînul Matei îți întrerupse povestirea. Lîngă el, tînărul prospector îl urmărea tăcut şi răbdător cum răscolea focul, stîrnind tăciunii adunați sub

spuză. O pasăre țipă ascuțit undeva în pădurea de pe culme. Bătrînul tresări şi privi curios în direcția contrară, spre valea înecată în liniştea nopții.

— Ei, ce-i? nu-şi putu stăpîni nerăbdarea tînărul. Ce este? Vezi ceva?

— Da! arătă bătrînul cu capul spre vale. Curînd se vor ivi zorile.

— Lasă asta! Spune mai departe...

— Mai departe e mult de spus, făcu bătrînul moale. Şi n-am să termin povestea înaintea zorilor.

— Uf, nea Matei, tare îți place să perpeleşti omul. Spune odată povestea lui Miu!

— Bine, zîmbi bătrînul şi îşi aprinse din nou pipa.

De la întîmplările acelea, patru toamne au aşternut frunze de aramă peste mormîntul singuratic de pe culme. Patru ierni cumplite au biciuit cu viscolele lor fagul uriaş de alături; de patru ori primăvara a năvălit prin poienile răzlețe, înfiorînd codrii aspri.

Într-o zi a celei de-a patra veri, un om urca gîfîind pieptul unei culmi învăluite în brazi mărunți, de la poalele muntelui Vînturărîța. Omul mergea fără o țintă anume. Graba, mişcările dozordonate, dar mai ales expresia ochilor săi trădau o spaimă cumplită, care-l mîna orbeşte spre necunoscut. Din cînd în cînd întorcea capul şi răscolea cu privirile îngrozite văioagele înecate în verdele pomilor. Se opri răsuflînd din greu lîngă un copac şi se sprijini de tulpina lui. Atunci cîteva împuşcături răsunară sec undeva în vale. Omul sări, se dezlipi cu un efort de tulpina pomului şi se năpusti cu un salt spre un desiş de jnepi. La adăpostul lor, fugarul privi îndărăt. Îi descoperi pe urmăritori, înaintînd ferit, ascunşi de pomi. Ce țintă bună pentru un puşcaş dibaci; dar arma lui zăcea descărcată undeva într-un tufiş, acolo unde dăduse prima luptă cu potera. Înțelese că poteraşii îl voi urmări pînă în pînzele albe. De-ar reuşi să găsească poteca care duce sus, peste munte, dincolo în valea Lotrului şi de acolo... Porni din nou să urce. Pădurea de brazi îl înghiți sub aripa ei verde. Se simțea acum mai sigur, mai liniştit. Dădu peste un izvor ce şopotea pe nişte pietre şi se pierdea apoi la vale, printre frunzele moarte. De aici se zărea o potecă făcută de animalele ce vin noaptea ca sa se adape. În ochii omului licări speranța. Crezu că găsise poteca care-l va conduce peste munte. Prinse să meargă mai repede şi cînd întîlni un tăpşan neted o luă la fugă. Deodată pămîntul îi fugi de sub picioare. Auzi o pîrîitură şi se prăbuşi în întuneric. Cînd se dezmetici, peste cîteva clipe, îşi dădu seama că se afla pe fundul unei gropi. O lumină săracă îi venea de sus prin spărtura pe care o făcuse în acoperişul de crengi şi frunze, trupul său în cădere. Încerca să se cațere sus, dar

mîinile şi picioarele îi alunecară pe pămîntul moale. Nici un colţ de piatră, nici o rădăcină de care să-şi prindă degetele sale tremurînde. Sudoarea îi şuroia pe frunte, scurgîndu-se în barba aspră şi neîngrijită. Se strădui să ajungă prin săritură la marginea gropii, dar de fiecare dată degetele lăsau şanţuri în pămîntul alunecos. Blestemă cumplit, vru să renunţe cînd îşi aminti de jungherul ascuns la brîu. Îl scoase şi începu să sape trepte în pereţii capcanei. Curînd înţelese că-i zadarnic: urmăritorii îl vor descoperi înainte ca el să termine lucrul.

— S-a sfîrşit, şopti deznădăjduit şi se rezemă de peretele rece. De acum puteau să vină toţi...

Ca un răspuns, o umbră acoperi spărtura din acoperişul capcanei. Prizonierul ridică privirile şi zări, înfiorat, ochiul rece al unei puşti ce-l ţintuia. Deasupra ei doi ochi îl cercetau cu o uimire adîncă.

— Cum naiba ai căzut aici? auzi el o voce tînără, în care se ghicea rîsul abia stăpînit.

Ţeava puştii coborî şi mai mult. Captivul se lipi de peretele umed. Închise ochii, aşteptînd să audă detunătura.

— Hei, tu de colo: prinde-te de ţeavă, am să te trag sus!

Omul deschise ochii şi privi spre cel de deasupra gropii. Văzu o faţă de flăcău destinsă într-un zîmbet prietenos. Nădejdi noi întoarseră puteri nebănuite în trupul omului hăituit. Se prinse zdravăn de ţeava rece, de cureaua armei şi, ajutîndu-se cu picioarele, începu să urce. Ajunse sus, icnind din greu şi se prăbuşi alături, pe covorul de frunze moarte.

Închise ochii şi respiră cu nesaţ mirosul de frunze şi de brad. Dar în clipa următoare, conştiinţa primejdiei apropiate îl făcu să sară în picioare.

— Să mergem repede, sînt aproape!

Şi dădu să pornească fără să mai aştepte pe necunoscutul salvator, dar o voce aspră tună undeva în spatele lor.

— Staţi! O mişcare şi sînteţi morţi!

Fugarul înlemni cu un picior înainte, aşa cum îl prinsese porunca.

— Arnăuţii, respiră el sfîrşit. Dar, ciudat, în locul spaimei o linişte rece îl cuprinse. Nu se mai simţea cerbul încolţit de lupi. Va lupta pînă la capăt. Mîna sa se strecură nevăzută spre prăseaua jungherului.

— Sări în tufiş! auzi şoapta flăcăului.

Pe chipul frumos al tînărului zîmbetul pierise. Degetele sale alunecau pe trăgaciul armei. Nervii îi erau întinşi ca nişte strune.

Un strigăt sălbatic răsună în codru. Flăcăul se răsucise într-un salt şi, înainte de a atinge pămîntul, arma sa detună. În clipa următoare două gloanţe răscoliră frunzele la o palmă de capul său. Izbucni ca fulgerul. Ridică deasupra capului securea scurtă. Cînd zări pe unul dintre cei ce traseră, oţelul îi şi pornise din mînă. O bufnitură, un ţipăt de moarte şi al doilea poteraş se prăvăli la pămînt. De lîngă un pom se desprinse un al

treilea arnăut care se repezi spre el, învârtind deasupra puşca descărcată ca pe o măciucă. Un salt de lup şi arnăutul abătu latul puştii asupra tînărului, dezarmat. Dar o umbră se ridică în faţă-i şi oţelul sclipi ca un fulger, arzîndu-i pieptul. Gestul i se frînse şi arnăutul căzu moale la picioarele celui pe care-l urmărise.

— Ce-aţi căutat aţi găsit, murmură omul privind aiurit leşurile celor trei poteraşi.

— Ani ieşit binişor din bucluc, nu-i aşa? auzi el vocea cu umbra aceea de rîs a flăcăului. Se întoarse. Abia acum îl vedea în tihnă pe cel care-l scţ(a lui stătea un tînăr înalt, cu un chip plăcut şi ochi plini de sinceritate. Păru-i cădea pe ceafa puternica în şuviţe aurii. Sub cămaşa de pînză aspră de in, umerii i se rotunjeau largi, lăsînd să se chitească o putere neobişnuită. Mijlocul subţire era încins de un şerpar lat, în care stătea înfipt un jungher cu prăsele de os crestat la foc. Pantalonii de abă[2] stăteau strînşi pe picior şi se terminau în nişte cizme moi cu carîmbi[3] încreţiţi.

— Îţi mulţumesc, voinice. De nu erai...

— De ce să-mi mulţumeşti? Doar eu sînt de vină Mi-am aşezat capcana în drumul tău. Şi cînd colo uite ce mistreţ mi-a căzut, rîse el zgomotos. A fost o vînătoare straşnică.

Străinul începu şi el să rîdă.

— Vînăioare, auzi la el. Năzdrăvan eşti, flăcăule!

— Cine eşti?

În vocea tînărului rîsul pierise. Îl ţintuia cu o privire rece.

— Om bun, răspunse fugarul susţinîndu-i netulburat privirea. Neculai Firizu mi-e numele. Nu lua tu seamă că sînt hărţuit de potere. Nu-s tîlhar. Am fost drept credincios monah al sfintei mînăstiri Polovragi.

— Dară înainte de asta? continua netulburat flăcăul. Prea ştii învîrti bine jungherul, sfinţia-ta!

— Înainte! Omul parcă îşi răscolea amintirile. Mai ştiu eu? Poate ţineam în spate sîneaţa, la brîu hangerul şi în mîini frîul murgului, dar nu în slujba stăpînirii. Parcă aşa ţin minte...

— Pandur? şopti flăcăul, apoi cu emoţie: Din ceata cui?

— Am luptat cu Mehedinţeanu, apoi lîngă sabia lui Zoican. Da' tot sub Domnul, sub steagul Vladimirescului...

— Pe Ursan, Căpitanul, l-ai cunoscut?

— Ursan! Dar cine nu-l ştia pe Ursan Uriaşul?! Ne-am despărţit la Rîmnic, după prăpădul Drăgăşanilor. El a pornit în sus spre Cozia, iar cu spre Polovragi. Auzii că l-au tăiat turcii cu toţi oamenii...

---

2 Ţesătură groasă de lână, de obicei albă, din care se confecţionează haine ţărăneşti; dimie, pănură.

3 Parte a cizmei care îmbracă pulpa piciorului de la genunchi până la gleznă.

Dar băiatul nu-l mai ascultă. Se aplecă şi ridică arma arnăutului. Omul îl înțelese şi făcu la fel cu ceilalți. Odată treaba făcută, traseră leşurile şi le aruncară în groapă, peste care îngrămădiră pietre, crengi, muşchi.

— Hai! comandă scurt tînarul, şi o porni înainte, cu pasul rar şi egal al omului de la munte.

Merseră o vreme, dînd ocol larg pintenului de deal ce se dovedi din piatră. Se cățărară apoi peste o bîrnă semănată cu pietre ascuțite. În dreptul unei crăpături în stînca cenuşie, tînărul se opri brusc. Duse încetişor sîneața la umăr şi trase fără să şovăie. De pe un pinten de deasupra, o căprioară se prăbuşi în brădetul din fața lor. Tînărul o prinse de picioare, o săltă pe umeri şi porni fără să scoată o vorbă. Curînd, fostul pandur desluşi semne care-i vesteau că prin preajmă este o locuință omenească: cioturi de arbori doborîți de secure şi un miros de foc stăruia în aer. Coliba le apăru brusc în față, după o spinare de stîncă, din trunchiuri de brad corhănit şi afumat, puşi unul peste altul. Acoperişul de şiță înnegrită se țuguia în sus, întrecîndu-se cu un brad ce-i sta ca un străjer într-o coastă. Un cerdac scurt, ridicat de la pămînt, mai mult împotriva fiarelor, îmbrățişa casa din părți şi din față. Acolo în fața uşii, sprijinit cu o mînă de pălimarul crestat, aştepta un om, un moşneag înalt şi drept ca un gorun, cu părul ca neaua revărsîndu-se peste umeri.

— Bun găsit, taică, îi spuse apropiindu-se flăcăul. Şi coborîndu-şi povara, aruncă trupul ciutei lîngă focul din fața colibei.

— Pe omul acesta l-am găsit căzut în capcana mistreților, vorbi flăcăul începînd să jupoaie vînatul. Îl încolțiseră poteraşii... Dar i-am dovedit noi, adăugă cu un zîmbet fugar spre pandur.

Moşul ascultase vorbele băiatului fără să arate vreun gest de uimire. Se mulțumi să cerceteze în tăcere fața şi hainele străinului.

— Rămîne ascuns la noi? întrebă ursuz unchiaşul voinic.

Flăcăul nu răspunse îndată. Îşi făcu de lucru cu ciuta răpusă, apoi brusc înfipse jungherul în buşteanul ce slujea de masă.

— Nu, se ridică el şi privi în ochii aspri ai bătrînului. Nu rămîne aici la noi. Eu cobor cu el în vale, căci a venit vremea, taică...

Moşul rămase ca un stejar fulgerat. Ochii îi sclipiră şi vîrfurile mustăților tremurară. Înțelese că flăcăul îl părăseşte şi că lucrul acesta, odată hotărît, se va împlini. O minută îl privi țintă şi după aceea se întoarse şi intră gîrbovit în casă. Flăcăul se răsuci şi cu ochii scapărînd. strigă spre pandur.

— Merg în vale să lovesc în ciocoi, în ispravnici, în vatăşei şi toți cei care i-au vîndut pe panduri. Te legi cu jurămînt de credință să mă însoțeşti la bine şi rău?

— Haiduci?! şopti înfiorat omul. Dar întîlnind ochii de jar ai flăcăului, prinse mîna ce i se întindea şi o strînse cu putere. Mă leg!

— Pînă la moarte?

— Pînă la moarte. Jur!

Din colibă, moşul ieşi ducînd sub braţele sale voinice două şei mari şi vechi, ţintuite şi împodobite cu fireturi. Şei pandureşti. Le aruncă jos pe podeaua ceardacului şi începu tăcut să le cerceteze cu migală de vechi călăraş. Tînărul îl privi şi zîmbi cu dragoste.

...Abia se înserase şi nu în toate chiliile opaiţele licăreau cînd două umbre se strecuraseră sub zidul mărunt al mînăstirii Polovragi. Se opriră la un loc ştiut dinainte... Cei doi începură să desprindă cu jungherele bolovanii prinşi în zid. Curînd în alcătuirea de pietre se deschise o gaură prin care necunoscuţii se mistuiră înăuntru, în mînăstire. Se aflau într-o cuhnie părăsită şi la lumina săracă a lunii se vedea vatra prăbuşită. Cel ce cunoştea, de bună seamă, locurile, păşea înainte cu grijă, să nu işte zarvă. Ajunseră la o scară şi prinseră să-i urce treptele în vîrful picioarelor. Dădură într-un cerdac luminat de opaiţele aprinse în camera din faţă. Omul dinainte privi pe fereastră şi-i făcu semn celuilalt să se apropie. În odaie, la o masă lungă, aplecat mult asupra ei, un călugăr se îndeletnicea cu o treabă care-l bucura nespus, de vreme ce-i străluceau atît de viu ochii. Scotea din pungi monede şi le aşeza în faţă. după feluri şi mărimi. Cei doi oaspeţi nepoftiţi schimbară o plivire; cel dîntîi zîmbi scurt şi dinţii îi luciră în lumină. Îşi trase pistolul de la brîu şi apăsă încet clanţa închisă. Îşi încordă puterile şi îşi repezi sec umărul în uşă. Zăvoarele săriră şi dintr-un salt amîndoi erau în mijlocul camerei, ţintuind cu ţevile pistoalelor pe călugăr.

— Bun găsit, sfinţia-ta, îi grăi dulceag fostul monah. Judec, după chipul cuvioşiei-tale, că nu mai chiteai să ne vedem... Dar, precum spune şi Ieremia-proorocul în epistola către Corintieni, versetul patru: „Se va duce omul şi se va întoarce teafăr...”

Călugărul încremenise în scaun. Barba scurtă îi tremura şi privea la haiduc ca la o nălucă.

— Dumnealui este cinstitul stareţ al mînăstirii, făcu el spre însoţitorul său, în chip de prezentare. Miu zîmbi tăcut, mulţumindu-se să-l privească pe tovarăşul său.

— Tiii! şi la ce grea osîndă te-ai înhămat, mai zise pandurul, doborînd cu ţeava pistolului fişicurile de piaştri, misiri, coroane nemţeşti şi dubloni franţuzeşti, orînduite mai înainte cu atîta încîntare de stareţ.

— Să nu te atingi de averea sfintei mînăstiri, spurcatule! se ridică cu arţag monahul. Dar ţeava pistolului, ajunsă sub nasul său, îl făcu să recadă pe scaun.

— Averea mînăstirii, zici? Hm! Prețul de sudoare al muncii şerbilor şi prețul de sînge al vînzării! Care-s pungile ce le-ai dobîndit pentru capul meu, Starețe Iuda? Crezi că nu te-am văzut din clopotniță, venind cu poteraşii după tine? Ar trebui, după legea pandurească, să te ridic în ştreang, dar nu voi să pîngăresc mînăstirea cu hoitul tău. Pune din nou aurul în pungi, strigă el, văzînd bucuria licărind în ochii călugărului.

Pandurul urmări liniştit umplerea pungilor, apoi, fără să spună o vorbă, le luă cîte patru, cinci, în mînă şi le făcu să dispară în nişte coburi de şa ce-i atîrnau la brîu. Cînd termină, puse pistolul pe masă şi pe negîndite îl prinse pe stareț de gît, înainte ca acesta să scoată un şuierat. Îi mai petrecu peste gură o legătură, îi legă mîinile la spate, de spătarul scaunului şi ieşită tăcuți din odaie, nu înainte de a sufla în opaițe...

Se întoarseră pe acelaşi drum. Ajuns sub scară, pandurul aruncă o privire pe fereastra luminată a unei chilii. Îşi înăbuşi un hohot de rîs. Înăuntru, un preacucernic frate ridica spre tavanul scund un prea-pîntecos ulcior, sorbind cu nespusă plăcere conținutul ce nu părea a fi agheasmă.

— E Chirilă, şopti pandurul. Se aghiesmuieşte de Rusalii... A fost şi el pandur sub Ghiță Haiducul. Să-l luăm. Într-o bună zi îl dibuieste şi pe el starețul şi-l vinde arnăuților. Chirilă ține şi cheile de la grajduri...

Cînd clopotul cel mare al mînăstirii începu să bată grăbit, în semn de primejdie şi opaițele alergau de colo colo prin curtea mînăstirii, cei trei haiduci se aflau departe, galopînd pe drumul Hurezului. A doua zi erau Rusaliile şi Chirilă avea o socoteală de încheiat acolo.

Bătrînul căutător de comori tăcu. Se aplecă şi îşi scutură pipa, lovind-o uşurel de buştean. Suflă preocupat în căuş nişte închipuite fire de tutun şi o puse cu grijă în buzunarul de la piept. Se ridică apoi greoi, semn neînduplecat că vremea de taclale s-a încheiat şi porni negrăbit spre cort.

— Şi cu Miu-Haiducul cum rămîne, nea Matei, întrebă prospectorul cel tînăr.

Bătrînul se opri din drum şi se întoarse pe jumătate spre voinic.

— Povestea întîmplărilor lui Miu-Voinicul este foarte lungă. O singură noapte nu-i de-ajuns ca să ți-o istorisesc. Şi iată — arătă el spre răsăritul învăpăiat de lumina soarelui — e ziuă de-acum. Şi avem multe treburi astăzi.

...Toată ziua cei doi geologi au răscolit văioagele şi crestele, cercetînd pietrele aşternute pe fundul pîraielor subțiri şi reci. Loveau cu pioletele roca, uneori tare, alteori sfărâmicioasă, ce ieşea ici şi colo, asemeni unor spinări cenuşii de coloşi din marea unduitoare a colinelor verzi. La amiază n-au revenit la cort; s-au tras în umbra răcoroasă a unor arini, lîngă firul

limpede al unei ape şi acolo, fără mofturi, au prînzit din desagă: brînză, ceva slănină tăvălită în boia, măsline şi pîine. Şi-au astîmpărat setea cu pumni de apă ca gheața din pîrîiaş. Apoi nea Matei, după ce şi-a scuturat firimiturile din mustăți şi de pe genunchi, a zis un „să ne fie de bine” şi-a potrivit capul pe nişte muşchi verde. Flăcăul îl privea fumîndu-şi înciudat țigara. Se aşteptase ca bătrînul să reia firul povestirii de astă noapte, dar nea Matei, fără o vorbă, ca şi cînd n-ar fi observat frămîntarea flăcăului, s-a întors pe o parte şi prinse să sforăie uşurel pe sub şapcă, parcă în ciuda lui. Castor, cîinele, îl privea nedumerit, neînțelegînd nici el tăcerea bătrînului.

După-amiaza s-a scurs ca şi dimineața, doar căutarea oamenilor se făcea ceva mai domolit, cu adăstări mai îndelungi, pe culmi, privind zările. Cînd soarele s-a prins în crestele munților, aruncînd peste întreaga fire arama asfințitului, s-au întors cîteştrei la tabăra. Au pus de cină, frigînd la foc cealaltă pulpă a căprioarei prinsa cu o zi-înainte, au mîncat şi, nerăbdător, flăcăul s-a aşezat anume pe un buştean în fața tovarăşului său. Acesta îşi ascunse zîmbetul şi aprinzîndu-şi pipa cu dichis începu.

— Rusaliile adunaseră în curtea mînăstirii Hurez creştinii veniți de prin satele vecine. Biserica era plină de lume, de lumînări aprinse şi de fum. Chiar starețul Nicodin slujea şi vocea lui puternică făcea să tremure sfinții zugrăviți pe sticlele ferestrelor. De dragul glasului său frumos venise atîta lume. Dar pentru alte pricini, de bună seamă, urma să sosească ispravnicul de Rîureni, că nu era cunoscut ca iubitor al celor frumoase. În aşteptarea lui pesemne se aflau lîngă porți un călugăr ce-şi acoperea smerit fața sub rasa cenuşie, şi cîte un arnăut înarmat de o parte şi de alta a stîlpilor. Un tropot mărunt de cai şi uruitul unei rădvane se auzi de pe drum. Călugărul tresări, aruncă o privire scurtă în lungul drumului şi şopti celor doi străjeri nemişcați.

— El e! Fiți cu ochii pe arnăuți! Pe ispravnic lăsați-l în seama mea!

Zgomotul se apropia, iar rădvanul tras de două rînduri de cai se deslușea acum din praful drumului. Se desenau şi siluetele arnăuților ce escortau caleaşca în dreapta şi în stînga ei. Alaiul se apropia fără să contenească galopul cailor şi dădu să intre de-a dreptul peste podețul din fața porții, dar călugărul făcu cîțiva paşi în față, ridicînd mîna. Surugiul înjură şi strînse hățurile, oprind rădvana la un pas de îndrăzneț.

— Ce-i? De ce-ai oprit? Se auzi dinăuntru un glas gros şi repezit. Capul mare, rotund şi bărbos al ispravnicului, se ivi în fereastra caleştii.

— Un călugăr ne ține calea, stăpîne, îi răspunse de sus surugiul. Poate nu-i voie a intra aici pe sus...

— La dracul! blestemă furios cel din caleaşcă. Cine cutează să-mi oprească rădvana? Uşa se deschise, împinsă cu furie şi un om gros la trup coborî. Păşi greoi şi apăsat şi se înfipse în fața călugărului aplecat cu umilință în fața sa.

— Cine ți-a poruncit să închizi poarta? răcni el. Ştii oare cine sînt?

— Da, mărite! Şi eu am hotărît asta, grăi netulburat călugărul cel smerit.

— Cum? se sufocă de mînie grăsunul, cine eşti tu, şoarece de biserică? şi ridică mîna să-l asvîrle pe cutezător din cale; dar atunci călugărul îşi îndreptă trupul: gluga cea cenuşie îi căzu pe umeri şi ispravnicul îi putu vedea în sfîrşit, chipul.

— Cine sînt? Nu mă recunoşti, mărite ispravnic?

Omul cel gros holbă ochii. Privirea călugărului, dar mai ales glasul său îi trezeau aduceri aminte.

— Chirilă! şopti ispravnicul şi simți trecîndu-l fiorii.

— Aşa. Jupîne, văd că nu m-ai uitat, zise cu un zîmbet călugărul, strecurînd mîna sub sutană.

Ispravnicul îi observă mişcarea şi răcni îngrozit la arnăuți:

— Săriți!... Tîlharii!... Mă omoară! Pe ei, arnăuți!...

Obosiți de drum şi zăpuşală, călăraşii priveau fără chef, peste gard, la mulțimea strînsă la slujbă. Strigătele stăpînului îi găsiră foarte nepregătiți. N-apucară să smulgă de la oblîncul cailor puştile lungi că sînețele celor doi străjeri din poarta mînăstirii trosniră. Arnăuții se prăvăliră de pe cai. Simțind primejdia, surugiul se răsuci pe capră după armă dar, fulgerul din mîna lui Chirilă îi frînse gestul, doborîndu-l acolo.

Împuşcăturile răsunară ca nişte trăsnete în liniştea dimineții. Femeile țipară, fugind care încotro prin curtea mînăstirii. Bărbații se buluciră spre porți şi priviră uluiți spre arnăuții prăvăliți în şanț. Împingîndu-l cu țeava pistolului, Chirilă îl duse pe ispravnic spre rădvană, îl urcă pe capră şi lîngă el în picioare roti liniştit privirea peste mulțimea ce înconjura tăcută caleaşca.

— Oameni buni, se auzi glasul lui Chirilă. În sărbătoarea Rusaliilor, Domnul a vrut să fie judecată. Uite, aici se află Bot-Gros, ispravnicul, cel ce ne despoaie cu birurile, ne calcă vetrele şi ne necinsteşte fetele... Astăzi l-am adus la județul nostru. Eu îi aduc vină că a trimes poterele să mă piardă, mi-a jefuit avutul, mi-a pus foc la casă şi mi-a alungat femeia cerşetoare pe la porți. Pe fratele meu Mihai, pandurul, l-a prins şi l-a tăiat cu sabia în fața Bimbaşei.

Un murmur de mînie se auzi din mulțimea țăranilor strînşi în jurul rădvanului. Doi flăcăi ce stăteau mai la o parte îşi făcură loc cu umerii, apropiindu-se de caleaşcă. Unul din ei strigă spre Chirilă.

— Nouă ispravnicul ne-a prăpădit părintele. I-a cerut biruri peste biruri şi cînd n-a mai avut ce da, l-a trimes în lanțuri la Ocna de sare, unde a pierit.

— Şi pe noi ispravnicul ne-a jefuit. Ne-a siluit, ne-a umilit, se auziră voci în freamătul ce creştea ca apele volburate în jurul caleştii.

Ispravnicul îşi răsucea capul cel gros, cătînd îngrozit spre mulțimea de oameni ce-şi ridica spre el pumnii amenințători.

— Care-i plata cea dreapta cuvenită? strigă călugărul.

— Moartea, răspunse ca un ecou glasul mulțimii.

Chirilă se întoarse spre boier şi zise răspicat, privindu-l în ochi:

— Cu moartea va plăti fărădelegile sale!

Un urlet răguşit de porc înjunghiat se auzi, dar fu curînd acoperit de strigătele mulțimii.

Dinspre încăperile mînăslirii se ivi în pridvorul arhondăriei un călugăr cu trupul subțirel ca nuiaua, părul cărunțit şi cu expresia însingurată a celui străin de zarva şi frămîntarea acestei lumi. Era Ichim, iconomul mînăstirii. Văzuse pe fereastră rădvanul ispravnicului şi surd de zgomotele luptei şi ale judecății, cobora scările cu grijă, ducînd pe brațe o lădiță de lemn. Se apropia tăcut şi oamenii îi făceau loc cu fereala de care au parte cei săraci cu duhul. Se apropie de rădvană şi neluînd seama la cei doi străjeri, la Chirilă ce-l privea uluit şi nici la chipul îngrozit al ispravnicului, ridică spre el caseta.

— Bine ai venit, boierule! Aici se află birurile de la supuşii de pe pămînturile arendate mînăstirii.

— Mulțumim! zise Chirilă repede şi luă lădița cea grea din mîinile iconomului. Acesta rămase o clipă nedumerit, dar cum surzenia îl împiedica să înțeleagă situația, ridică din umeri şi se întoarse cu aceiaşi paşi mărunți spre scara arhondăriei.

În liniştea ce se lăsase, de se auzeau papucii iconomului lipăind prin curte, răzbi vorba limpede şi bărbătească a străjerului cel voinic de lîngă rădvană.

— Întoarce, Chirilă, aurul celor ce le-au fost jefuit.

Un nou strigăt, mai puternic decît primul, se auzi în poarta mînăstirii.

— Întîi judecata, zise neînduplecat răspopitul.

Încredințăa lădița cea zornăitoare lui Miu. Se aplecă apoi deasupra ispravnicului ce căzuse înmuiat de spaimă şi-i legă mîinile la spate. Îl ridică cu cîțiva ghionti în coaste şi-l aşeză pe capră. Îi petrecu hățurile pe după gît şi coborî din rădvană. Se duse grăbit spre căpestrele cailor şi strigînd la oameni să-i facă loc, întoarse caleaşca pe drumul înapoi.

— De-acu' Dumnezeu va hotărî soarta ta, strigă el.

Şi izbi năprasnic peste picioarele cailor, acolo unde pielea le este mai subțire şi mai simțitoare. Bidiviii săriră arşi şi sforăind se întinseră la un galop sălbatec, trăgînd după ei rădvană uşoară şi smucind-o peste gropile şi pietrele drumului. Deasupra coşului se zărea creştetul pleşuv al ispravnicului mîngîiat de crengile arborilor ce-şi uneau frunzişul peste drumul de colb.

— Călătorie sprîncenată! se auziseră strigăte din mulțimea ce petrecea

cu fluierături şi ocări izgonirea ispravnicului.

— Şi acum să trecem la dreapta împărțire a aurului, fiecăruia după cît a fost păgubit, zise Chirilă.

Fostul călugăr deschise lădița şi începu să împartă aurul dinăuntru. Fiecare om venea în fata-i şi spunea cît i-au luat vătăşeii şi pîrgarii. Chirilă îi număra în bani feluriți, apoi trecea la altul... şi la altul. Curînd se răriră oamenii din preajmă şi mîinile sale dădură de fundul lădiței.

— Dar voi nu vă cereți dreptul vostru? aruncă Miu întrebarea spre cei doi frați ce stăteau deoparte, privind tăcuți şi încruntați în lungul drumului, unde se mistuise în praf rădvana ispravnicului.

— Noi? Nu ni-i inima la aur, zise cel ce mai vorbise. Noi viața ispravnicului ți-am cerut-o. Era dreptul nostru şi voi l-ați scăpat.

— Acesta a fost județul lui Miu-Haiducul, strigă năpraznic flăcăul. Cine nu-l socoteşte bun să-şi caute singur dreptate.

— Atunci îți cerem caii şi armele arnăuților ucişi, zise celălalt dintre frați. Noi de-acum sîntem haiduci. Şi de nu ne iei cu tine, mergem singuri după ispravnic la Rîureni.

Miu îi privi scrutător în ochi. Ar fi vrut să le citească în suflet.

— Luați-le, porunci el. Încălecați şi veniți aproape. În coburii aceştia este aurul adunat din munca scribilor de pe moşia Polovragi. Îl întoarceți oamenilor cum veți şti mai bine, după socoteala voastră. Veți spune tuturor că ăsta este județul lui Miu-Haiducul şi el nu mai vroieşte ca boierii să siluiască prostimea şi să o jupoaie de vie... Aşa să faceți şi în toiul nopții să ne întîinim la hanul Muiereasca, de pe drumul Sibiului..Şi lasă, vom mai da noi față cu ispravnicul. Şi de nu s-o fi pocăit, îl spovedim tot noi. Şi-acum, plecați!

Isprăvind banii, Chirilă se îndreptă repede spre curtea mînăstirii. Dezlegă de la umbra zidului trei armăsari şi încălcând unul din ei veni la pas spre porți. Ceilalți doi străjeri săriră în şei şi trosnind din pistoale, în strigătele vesele ale oamenilor, porniră stîrnind colbul drumului spre Olt. În urma lor, cei doi frați, săltați în şeile arnăuților, îndemnau caii spre cealaltă parte, spre dealurile Jiului. Peste zarva iscată de aceste înlîmplări se aşlernu din nou liniştea şi doar glasul cel frumos şi puternic al stareţului Nicodin, neştiutor la tot ce se petrecuse în curtea mînăstirii se auzea, răzbind dinăuntrul bisericii. Cu evlavie, dar mai cu seamă multă bucurie strălucindu-le în ochi, oamenii îl ascultau împăcați. Odată pe an e sărbătoarea Rusaliilor...

...La Hanul înfipt în cotitura drumului cel mare, unde apa Muiereasca se pierde în Olt, voinicii beau şi se înveselesc. Lui Samoilă, hangiul, îi rîde

fața şi îi licăreşte ochiul cel teafăr spre punga îndopată cu galbeni ce-o învîrte deasupra capului Neculai Firizu.

— Luați şi cinstiți, frați cuvioşi, căci acesta este sîngele şi trupul meu! Mi-a fost scris să fiu de față la praznicul meu. Căci vîndul am fost şi răscumpărat m-am întors printre cei vii. Iată argintii, jupîne, strigă el spre hangiu, azvîrlindu-i punga. Sînt treizeci. I-ai şi du-ne pe toți acolo unde nu este nici întristare şi suspine... Samoilă o prinse din zbor. Obrazul i se făcu ca o slănină lucioasă. Se mistui spre pivnițe după alte libărci cu vin.

— Să-ți fie sufletul neîntinat şi traiul uşor, răposatule!

Chirilă ridică bărdaca plina cu vin, chiuind vesel şi o duse la gură. Sorbi cu nesaț vinul ca sîngele de gros şi de roşu i se prelinse rîuri în barbă.

Frații stăteau tot împreună, rezemați de un pălimar, cu mîinile prinse de țevile sîneților. Alături pe o masă se aflau bărdacele goale, dar alt semn decît o uşoară înseninare a trăsăturilor lor aspre nu lăsa să se vadă că băuseră şi ei. Multă amărăciune trebuie să adune în el omul pe care nici vinul cel bun nu-l înveseleşte...

Lîngă Chirilă, cu trupul frînt din mijloc peste o cobză bătrînă şi dogită, se frământa un lăutar țigan Peste ochii vinețiì se aşternuse pînza beției. Glasul său spart suna însoțit de joaca strunelor:

Foaie verde de negară.
La Muiereasca devale
S-au oprit haiduci în cale —
Toți voinici de-ai Oltului
Cum îi place codrului.
Cum nu-i place cîmpului:
Lungi de mînă,
Tari de vînă,
Toți porniți pentru-o pricină,
Lungi în coate,
Lați în spate,
Cu hangere ferecate,
Cu mustața-n barbarie,
Cum stă bine la voinic,
Cu mustața cît o coadă,
Două la ceafă le-noadă,
Şi-şi face nodul cît pumnul.
De se sperie păgînul,
De-şi face cruce creştinul...

Chirilă îl asculta şi bătea măsura cu pumnul în masă. Bărdaca sălta şi-i îngîna bătaia.

Întins pe o laviță, lîngă fereastră, Miu gîndea în tăcere. Tot ceea ce trăia, făcea, simțea, era atît de neaşteptat încît se întreba de nu visează. Nici pe el nu se recunoaşte în haiducul aspru, mai tot timpul călare pe murg, cu şerparul plin de pistoale şi hangere. De două zile trăia aievea plăsmuirile din nopțile cînd la coliba moşului aştepta ziua judecății. Şi dintr-o dată, într-o zi, întîmplarea i l-a scos în drum pe Neculai Firizu, pandurul, şi odată cu el viața de haiduc. Ce va face de acum încolo? Care îi va fi soarta sa şi a celor înfrățiți cu el? Miu nu-şi găsea răspuns şi nici nu căta vreunul. Atîta ştia că viața lui nu poate fi alta, că de-acum pentru izbăvirea celor sărmani şi bătuți va trage hangerul şi pistoalele. Şi mai avea acolo, în inimă, ascuns un gînd de dreaptă plată celui care a oprit să bată în pieptul uriaş inima bună a lui Ursan, căpitanul de panduri...

Hangiul se întoarse din pivniță cu o balercă de vin pe care o puse pe masa din mijloc. Chirilă şi Neculai chiuiră de bucurie şi-şi înfundară bărdacele, scoțîndu-le pline. Umil şi şovăitor, cobzarul veni pe urma lor şi îşi umplu şi el cana. Sorbi licoarea rece cu ochii închişi, iar nodul lui Adam îi sălta în sus şi în jos.

— Cinsteşte, Miule, voinicule, din sîngele păcătosului Culai, pe care l-ai împiedicat să urce la dreapta Tatălui...

Miu tresări, zîmbi cu îngăduință spre pandur şi ridicîndu-se veni cu cana spre el, o umplu din bărdacă şi închină în sănătatea răspopitului. Puse cana jos şi trecu, aşa într-o doară, prin spatele tejghelei. Hangiul da tocmai să se facă nevăzut pe o scara ce urca spre catul de sus.

— Ia stai, jupîne, îl prinse flăcăul în strînsoarea de fier a mîinii sale. Unde vreai să pleci, lăsîndu-ți oaspeții?

— Nicăieri, gîfîi sufocat chiorul. Doar socoteam să mă hodinesc puțin, cît veți cinsti vinul meu...

— Să nu fi taler grecesc, jupîne, că-ți fac pielea ciur pentru grăunte, şuieră haiducul şi mai strînse un pic menghina pumnului.

Fața hangiului luă pe rînd culoarea sfeclei, apoi a dovleacului vinețiu. Din gîtlej nu-i ieşea decît o hîrîială stinsă.

— Dacă mă vinzi vreodată, cu mîna asta te gîtui, mai zise haiducul privindu-l neîndurat, desfăcînd pumnul. Ia spune acum, îl cercetă el după ce-i lăsă un răgaz să-şi prindă răsuflarea: ce oameni trag la hanul tău?

Samoilă îşi simțea picioarele moi, dar nu îndrăznea să se aşeze. Răspunse repede, cătînd cu ochiul holbat spre haiducul acesta tare ca un urs.

— Lume de tot felul: drumeți, oameni de-ai stăpînirii. Vătăşei, pîrgari...

— Şi arnăuți?

— Şi! Ieri au fost vreo doi. Au băut în picioare şi s-au dus pe jos spre Rîmnic.

— Cine a mai poposit ieri aici?

— Un popă de la biserica din Frăsinet, e mai sus pe apă. Îl cunosc. Doi păcurari cu oile şi un negustor venit dinspre Sibii.

— Altceva?:— Nimic!

— Gîndeşte-te bine! Poate ai uitat!

— Nu... Au mai trecut nişte drumeți, dar n-au oprit.

— Ba a mai oprit un om. Erai plecat, tată!

Miu ridică privirile. Sus, la capătul scării, sta aplecată peste pălimar o fată. Lumina din han ajungea slab pînă acolo.

— Cine este? întrebă aspru flăcăul.

— Iart-o, căpitane, bolborosi hangiul, devenind deodată sprinten, încercînd să aşeze trupul său mărunt şi rotund în calea haiducului. E Oprița, fata mea, stăpîne, singurul meu copil...

— Despre ce om vorbeşte? stărui băiatul.

— N-o asculta! Cine ştie pe cine a văzut! se tîngui Samoilă.

— Zic că a oprit la han un om. Tata era la grajduri, vorbi din nou, de sus, fata.

— Ce era: arnăut, negustor, sau țăran?

— Slujbaş. Ducea scrisoare de la pîrcălab către vameşul de la Turnu Roşu. Mi-a zis să îngrijesc de vin şi bucate că mîine spre amurg poposeşte aici, cu alți soți şi arnăuți.

— Aha! făcu flăcăul gînditor. Apoi fulgeră din nou cu privirea pe fata hangiului. Spui adevărul? De mă înşeli e amar de voi!

Fata tăcea, privindu-l cu ochii mari şi grei. Haiducul se simți stînjenit de privirea aceea mustrătoare. Strigă înciudat spre hangiu.

— Ai închis grajdul?

— Da, căpitane!

— Şi caii tăi?

— Dimpreună-s cu toții!

— Dă-mi cheile, ceru flăcăul. Smulse legătura din mîna tremurîndă a hangiului şi se întoarse spre ai săi. După cîțiva paşi se opri. Simțea în ceafa sa privirile fetei. Aruncă peste umăru-i:

— Nu pleacă nimeni din han, fără ştirea mea!

Se apropie de masă şi goli pe nerăsuflate bărdaca cu vin. Apoi se adresă tuturor, fără a privi pe nimeni:

— E vremea de culcare, mîine primim oaspeți.

...De două ceasuri stăteau între tufele de pe malul Oltului, pe drumul cel mare, lîngă apa Lotrului. Era acolo o arcuire a drumului prielnică. Din locul acela se zărea pînă departe şerpuirea largă a Oltului şi înfrățit cu el drumul spre Turnu Roşu.

— Vin, anunță Miu, arătînd spre un nor de praf ce se ridica din capătul drumului. Țineți-vă locurile şi urmați porunca mea!

Lîngă el, în lăstăriş, se afla Culai. De cealaltă parte, lipit de tulpinele a doi copaci alăturați, se vedeau frații. Ceva mai încolo, din coroana unui arbore, Chirilă rotea căciula, semn că i-a văzut venind şi el. În tăcerea ce se lăsă, se auziră armele despiedecîndu-se.

Curînd, norul de praf se apropiase într-atît că se zărea lămurit o trăsură de poştă trasă de două rînduri de cai şi călăraşi înarmați de o parte şi de alta. De sus, de pe capră, surugiul trimitea şerpuiri de harapnic şi plesnitura lor suna ca un trosnet de pistoale. Uruitul trăsurii se auzea acum din ce în ce mai puternic. Cunoscînd drumul, surugiul apucă hățurile lungi şi struni caii spre a nu arunca, la cotitură, poştalionul în Olt. Cînd ajunse la douăzeci de paşi de locul de unde-i pîndea, Miu tîşni odată ca fulgerul în mijlocul drumului, țintind drept spre omul ce mîna caii.

— Stai! răcni el de se cutremurară în ecouri codrul şi zburară speriate păsările.

Surugiul holbă ochii la omul de pe drum şi simțind puşca îndreptată spre el, strînse şi mai tare hățurile, proptindu-şi picioarele în crucea caleştii. Surprinşi, arnăuții traseră din spate puştile lungi, încărcîndu-le. Dar n-avură vreme să țintească: din tufărişul Oltului, de după tulpinele copacilor, de deasupra se abătură asupra lor fulgerele şi plumbii sînețelor haiduceşti. Trei arnăuți se prăvăliră în praf, al patrulea, cu umărul însîngerat, gonea înainte, spre Miu. Socotind că n-are vreme pentru a puşca, îşi smulse de la oblîncul calului sabia turcească şi răsucind-o deasupra capului se năpusti asupra haiducului pironit în mijlocul drumului. Cînd ajunse în dreptu-i, se ridică în scări şi abătu cu sete fulgerul de oțel. Dar Miu sări în lături şi îşi descarcă în plin sîneața...

Totul se petrecuse cu iuțeala trăsnetului şi surugiul nici n-avusese vreme să înțeleagă ce se petrece. De spaimă, lăsase din mîini hățurile. Simțindu-se slobozi, caii se întinseră la drum. Miu văzu cum poştalionul în loc să oprească, trece ca o nălucă prin fața sa. Într-o clipită lepădă arma descărcată şi se aruncă după caleaşca. Se prinse cu mîinile de coşul din spate şi încordîndu-şi puterile reuşi să se ridice deasupra. Auzi dinăuntrul poştalionului un glas răcnind spre surugiu:

— Aleargă, blestemalule, sînt haiduci!

Trezit din îndoială, surugiul plesni din nou harapnicele peste spinările asudate ale cailor. Animalele se întinseră sub arsura bicelor, trăgînd trăsura în galopul lor nebun.

Miu văzu dispărînd în urmă cotitura unde se aflau soții săi. Se găsea acum singur, pe coşul trăsurii, purtat spre oraşul plin de arnăuți. Se tîrî încet, să nu facă zgomot. Ajunse la un cot de surugiul ce-şi biciuia înnebunit de frică, caii. Acum e momentul: Dădu să apuce hățurile, dar

acestea, desprinse din mîinile surugiului, căzuseră jos, pe spinările cailor, şi de acolo alunecaseră între şleauri. Flăcăul nu şovăi, se azvîrli pe oiştea lungă, prinzîndu-se de coamele cailor, înaintînd cu greutate, în primejdia de a fi azvîrlit la fiecare pas între picioarele cailor. Miu ajunse la capătul oiştii. Prinse căpestrele în pumnul său de fier şi încercă să operasca armăsarii. Dar animalele, dezlănţuite, nu mai ascultau de oprelişţea hăţurilor. Atunci haiducul se agăţă cu amîndouă mîinile de curelele de piele, încleştă dinţii şi se aruncă în faţa cailor. Armăsarii fornăiră speriaţi pe nări, aplecîndu-şi greabănele în jos, trase de cumplita greutate. Încă vreo zece stînjeni tîrîră ei prin colbul drumului trupul haiducului, pînă se opriră, învăluiţi în praf şi aburi. Miu se ridică, minunîndu-se că e încă teafăr şi întreg. Bătu uşurel a linişte cu palma greabănul asudat al cailor.

— Eşti nebun, ticălosule, se auzi din caleaşca aceeaşi voce repezită. Vrei să ne ajungă haiducii?

Miu se apropie de poştalion, trase pistolul din şerpar şi deschizînd brusc uşa, grăi dulceag.

— Poftiţi, boierilor, afară, la aer curat, că v-o fi colbuit şi hurducat destul drumul...

Din poştalion coborîră, cu mîinile ridicate, cu feţele livide, doi oameni, deosebiţi la înfăţişare şi port.

Unul subţire la trup, tînăr, purta straie de ofiţer domnesc. Celălalt, scurt şi gras, avea părul rar şi cărunt, ieşindu-i de sub giubea. Se vedea, judecînd după îmbrăcăminte, că era slujbaş.

— Întorceţi-vă cu spatele! ordonă haiducul.

— Ai milă de mine, că am copii şi nevastă şi rămîn cerşetori pe drumuri, se tîngui cu glas prefăcut slujbaşul.

— Dacă te mişti, ori te porţi cu viclenie, îi las orfani de tată, şuieră flăcăul, legîndu-le mîinile la spate. Se aplecă apoi înăuntru, aruncă o privire cercetătoare şi în mulţimea lucrurilor răvăşite descoperi ceea ce căuta: o lădiţă din lemn ferecată cu lacăte. O ciocăni cu ţeava pistolului şi lada sună înfundat. Zîmbi mulţumit.

...În faţa hanului lui Samoilă-Chiorul, la mesele întinse sub soarele de amiază, stăteau la popas de drumeţi însetaţi nişte păcurari din Vaideeni şi un negustor de lipscane[4], ce-şi găsise vorbă cu podariul cel bătrîn şi hîtru. Surdă la rîsetele şi vorbele nu tocmai de evanghelie ale muşteriilor, Opriţa sta rezemată de stîlpul de la intrare, scrutînd lungul drumului spre Cozia.

---

4 Negustor care vindea pe pieţele româneşti mărfuri aduse de la Lipsca (Leipzig).

Curînd auzul său încordat prinse un uruit ce se apropia. Deşi îl aştepta, fata tresări şi sîngele îi năvăli în obraji. Dar în vîrtejul de praf ce creştea, apropiindu-se, fata desluşi alături de siluetele unor călăreţi şi poştalionul hurducînd peste hîrtoapele drumului. Un gînd ascuțit îi trecu ca un fior rece prin trup. Recunoscu mindirele şi chivărele arnăuților stăpînirii.

„Doamne! şopti. Nu, nu se poate!”

Podariul luă seama la fată, lăsă pe negustor şi veni lîngă ea, cătînd şi el spre poştalionul ce alerga acum ca vijelia pe drumul mare al Rîmnicului. Sîngele pieri din obrajii fetei, privind țintă la poştalionul zburător. Recunoscu la fereastră pe slujbaşul ce poposise la han în ziua trecuta. Îşi duse mîna la ochi, sprijinindu-se de pălimarul uscat al uşii:

— Ha? răsări din han şi Samoilă. Cine trecu?... Aha. ghici el, judecind după privirea fetei. Slavă domnului, am scăpat de haiduci!

Oprița se răsuci ca arsă. Țintui pe tatăl său în ochiul cel beteag, lucru ce-l înfuria întotdeauna pe hangiu, dădu să spună ceva, dar se înecă. Întorcîndu-i spatele, se făcu nevăzută în han.

— Păcatele tinereții, zîmbi verde Samoil spre podariul ce-l privea cu silă. Şi tu ce te vîri unde nu ți-s treburile? se răsti şi la el hangiul. Mai bine cată-ți de podul tău. Te-or fi aşteptînd dincolo oamenii.

Şi intră înciudat pe toată lumea în tinda răcoroasă şi întunecoasă a haiducului.

În vremea aceasta, poştalionul stăpânirii gonea spre Rîmnic. Oltul se depărtase cu zăvoaiele sale undeva, în stînga, şi o gură de pădure învăluia acum drumul. Arnăuții domoliră galopul cailor şi, potrivindu-şi pasul cu ei, bidiviii poştalionului se lăsară în voia coborîşului. Oamenii, ca şi animalele, fură cuprinşi de răcoarea înmiresmată a pădurii, de tăcerea ei plină de şoapte şi freamăt.

Deodată, o împuşcătură, apoi alta răsunară în pacea acelor locuri. Dintr-un stufiş sări în mijlocul şoselei un om mărunt şi, țintind pe călăreți cu ochii săi fioroşi şi cu țevile a două pistoale, răcni de vui pădurea:

— Stai! Opriți harabana, blestemaților! Sînteți înconjurați!

Surugiul trase hățurile fără să ştie ce face. Înlemni acolo pe capră. Pentru a cîta oară în acea zi îl opreau haiducii? Arnăuții strînseră şi ei caii, cătînd întrebători spre poştalion. În canatul uşii se ivi chivăra cu penaj alb a unui ofițer. De sub cozorocul lucitor, doi ochi negri priveau arătarea din drum şi un zîmbet abia zărit se ivi în colțul buzelor sale. Coborî din harabană şi astfel se văzu că ofițerul era un tînăr voinic şi înalt, cu pas sprinten.

— Ce este, prietene? se adresă el omului ce-l privea furios, pe deasupra

pistoalelor. Cine eşti şi ce doreşti de la noi?

— Cine sînt? răcni omul. Miu-Haiducul, dacă ăi fi auzit de ei. Ce voiesc? Sîngele şi suflarea voastră, dacă faceți o mişcare. Pădurea e plină de oamenii mei şi din fiecare pom...

— Negreşit, negreşit, făcu tînărul ofițer cu înțelegere, Eşti haiducul cel mai viteaz, din cîte am auzit, iar noi n-o să ne jucam cu viața noastră. Poftim, făcu el un gest larg spre uşa deschisă a poştalionului, pofteşte, te rog. şi ia tot ce inima te îndeamnă...

În drum, haiducul rămase cu gura căscată. Nu pricepea vorba militarului: era zeflemea ori vorbă aşezată, de om ce ținea la pielea lui. Pufni bănuitor, făcu un semn neînțeles spre copacii din preajmă-i şi se apropie de caleaşcă... Îndreptă înăuntru o privire grăbita şi ochiul pistoalelor. Tresări cînd descoperi fața înspăimîntată a slujbaşului.

— Aha, curierul de Turnu... înseamnă că am socotit bine. Unde este lada cu aurul vămii? strigă spre slujbaş.

— Aici, domnule haiduc, grăi dulceag ofițerul. Se află aici, dacă catadicsiți să priviți înăuntru...

Dar nu apucă s-o mai vadă. Un cleşte de fier îi prinse ambele mîini. Urlînd, scapă pistoalele în praf. Tot atunci se simți ridicat de la pamînt de o mînă înfiptă în ceafă şi ținut aşa în aer. Simțea ca se sufocă, ca într-un ştreang. În timp ce auzea hăulind pădurea de hohotele de rîs ale „arnăuților”.

— Şi zi aşa, voinicule haiduc, vroiai negreşit galbenii adunați la vama lui Vodă? îi răsună în ureche glasul înveselit al tânărului ofițer, la uitați-vă, flăcăi, la el cine se dă drept Miu-haiducul!

Din rum hohoti pădurea şi pînă să prindă de veste era legat cu mîinile la spate, împins în caleaşca şi azvîrlit într-un ungher.

— Să adune careva şi armele acelea din tufiş, se mai auzi porunca ofițerului.

Apoi se strecură înăuntru, trăgînd uşa. Bicele trosniră din nou, caii urniră poştalionul şi întreg cortegiul se îndreptă spre Rîmnic. Curînd ieşiră din dumbrava înmiresmată, se zăriră, în vale, casele albe, îngrămădite una într-alta, ale oraşului episcopal.

În dreptul porților, caii merseră la trap uşor, după pravilă. Străjerii cercetară bănuitori pe călătorii din poştalion şi recunoscînd pe slujbaşul de vamă salutară scurt, în semn că-i slobodă intrarea în oraş. Copitele potcovite ale cailor loveau acum caldarîmul străzii principale, îndreptîndu-se spre casa pîrcălabului.

Slujbaşul privea speriat spre ofițerul din fața sa şi acesta îl privea într-o tăcere plină de înțelesuri grele.

— Ne vom înfățişa măritului pîrcălab, rosti „ofițerul” apăsînd cuvintele. Ai să mă laşi pe mine să povestesc despre atacul haiducilor. Înțelesu-m-ai?

Slujbaşul încuviință din cap cu glasul pierdut.

Caleaşca încetini mersul şi se opri în fața scărilor unei case mari, albe. Un străjer sări şi deschise uşa caleştii. Coborî ofițerul, apoi slujbaşul, ducînd în brațe lădița cea grea. Descălecară şi cei patru arnăuți şi aruncară căpestrele cailor de ciubucurile harabanei. La semnul ofițerului, doi scoaseră afară pe cel prins şi împreună urcară scara pîrcălăbiei. Un alt arnăut venea în urma lor, în vreme ce ultimul se urcase sus pe capră, îndesîndu-se în surugiul care se vedea că nu-şi avea boii acasă.

Poarta casei se deschise de un ferior de oaste şi oaspeții păşiră într-o sală mare cu tavanul boltit. Un ofițer fără chivără, cu pompoane strălucitoare de aur pe umăr, se apropie de ei:

— Sînteți trimişii marelui vameş de Turnu Roşu? întrebă el. Poftiți, poftiți! Pîrcălabul vă aşteaptă, şi îi conduse grăbit spre o uşă, o deschise larg, amintind:

— Au venit galbenii de vamă, domnule pîrcălab!

Ostaşii intrară cu însoțitorii lor. Tînărul ofițer păşi în față.

— Porucicul Costache Hurmuzan, din oastea de graniță a Măriei sale, Domnul Țării, strigă tânărul ofițer pocnind călcîiele cizmelor de iuft roşu.

Arnăuții înțepeniră şi ei în neclintire.

— Bine sți venit, flăcăi, se auzi un glas subțire.

De pe un divan turcesc se ridică un omuleț. Capul său ca un dovleac se sprijinea direct, fără mijlocirea gîtului dispărut sub grăsime, pe un pîntec rotunjor, pe care şi-l mîngîia protector şi mîndru.

— Ați adus galbenii, nu-i aşa? Măritul Domn îi vrea negreşit. Of! Grele vremuri trăim, ofta pîrcălabul protejînd cu amîndouă mâinile pîntecul ce părea ispăşitorul grelelor vremuri.

— Aşa-i, domnule pîrcălab, zise ofițerul cel tânăr. Bine ați spus: grele timpuri, în care oamenii fără frica domnului calcă legea veche. Haiducii...

— Sîît, făcu îngrozit pîrcălabul. Să nu le aud numele. Au apărut nelegiuiții pe locurile acestea. Mi-au călcat mînăstirile, au jefuit avutul stăpînirii şi al bisericilor, au batjocorit pe cinstitul şi dreptul ispravnic de Rîureni... Auziți, bunii mei copii: l-au legat pe acest creştin pe capra rădvanei şi au speriat caii. Cînd a ajuns în tîrg, bietul om era albit la păr şi cu mințile pierdute de spaimă. Îl caută acum doftorii, îi descîntă de sperietură babele şi îl slujesc de-a surda popii prin biserici.

Din spate un arnăut oftă a uşurare.

— Sînt mîhnit de ce aud, strigă ofițerul. Mai cu seamă că şi pe noi au încercat să ne prade ticăloşii. Dar nu le-au mers. Le-am scărmănat noi pielea cu plumbii puştilor noastre. Am şi prins unul dintre tîlhari! Iată-l, l-am adus aici!

— Cum? Ce? Unde? țipă speriat, cu vocea lui de scopit, pîrcălabul. Şi aurul vămii?

— Aici e, în siguranță, în lădiță, îl linişti tînărul. Vă vom spune mai încolo totul, pe îndelete. Mai întîi însă, să mergem în cancelaria visteriei, unde să cîntăriți pungile şi să ne dați hîrtie de primire.

— Prea bine, prea bine, zise repede pîrcălabul şi o porni înainte cu pîntecul său boltit în față. Deschise o uşă şi intră într-o altă încăpere, mobilată mai simplu.

După el intră ofițerul cel tînăr, slujbaşul ce nu scosese o vorba în aceasta vreme şi cei doi arnăuți de escortă. La urmă dădu să păşească şi ferchesul ofițer al pîrcălabului. Dar arnăutul ce păzea prinsul ridică mîna şi-l lovi în ceafă. Omul înțepeni şi căzu ca un butuc pe podeaua acoperită de covoare. Apoi, cu un cordon de perdea, arnăutul îl legă ca pe o şuncă de afumat şi-l trase în spatele divanului.

Prinsul holbă ochii, neînțelegînd nimic din ceea ce se petrecea în fața lui. Cînd ofițerul cel tînăr vorbise despre el pîrcălabului pălise, socotind că de-acum soarta lui e pecetluită. Dar străjerii aceştia făceau lucruri tare ciudate! Arnăutul trase jungherul de la brîu şi se apropie de el. Încremeni şi un horcăit de spaimă îi ieşi din gîtlej.

În acest timp, în cancelaria visteriei, lucrurile se petreceau cam la fel. Pîrcălabul zăcea legat fedeleş, cu gura prinsă într-o năframă. Tînărul în haine de ofițer domnesc umbla acum la dulapul din fier, pe care-l deschise cu cheile luate de la brîul prizonierului.

— Apropie-te, Chirilă, cu coburii aceia blagosloviți, zise Miu bucuros. Zornăiau galbenii curați şi grei, căzînd în coburii răspopitului.

Qnd aceştia se umplură şi în schimb se goli visteria pîrcălabului, ofițerul făcu semn de plecare însoțitorilor săi. Ieşiră în sala divanului unde-i găsiră stînd la taclale pe arnăut şi prinsul dezlegat.

— Căpitane, glăsui „arnăutul”, creştinul ăsta are un necaz: fratele său de cruce şade în temnița pîrcâlabului. De aceea a îndrăznit singur să ne înfrunte. Cu aurul vămii voia să-şi răscumpere fratele.

— Frate de tîlhării, îl privi dintr-o parte Miu. Noi suntem haiduci, nu hoți... Lăsați-l să plece unde va voi... Şi-acum haidem. N-avem vreme de pierdut.

Se întoarse, răsuci cheia în uşa cancelariei şi o strecură în mindir. Porni înainte şi ieşi în sălița uşierului.

— Ascultă porunca pîrcălabului, vorbi el aspru băietanului: nimeni nu intră în casă,oricine ar fi. Pîrcălabul rostuieşte birurile către Domn...

— Înțeles! răcni băiatul şi-şi pocni călcîiele.

Ofițerul ieşi afară, urmat de arnăuți şi între ei slujbaşul eliberat de lădița sa. Străjerii dădură salutul şi tînărul deschise uşa caleştii împingînd uşurel înăutru pe înspăimîntatul şi statornicul său însoțitor. Arnăuții încălecară şi surugiul voia tocmai să pocnească din bici cînd pe uşa pîrcălabului îşi făcu apariția tîlharul. Ținea mîinile la spate şi cobora scările

sub privirile uluite ale străjerilor.

— Ce faceți cu omul acesta? întrebă pe ofițer străjerul ce ținea uşa deschisă.

— Aăăă, îl luam cu noi, zise ofițerul, îl ducem la temnița oraşului... şi-i făcu un semn cumplit din ochi tîlharului să intre în caleaşca.

— Spre temniță, strigă străjerul vizitiului şi trînti uşa harabanei.

Trecură ca o furtună pe lîngă episcopia de Rîmnic şi un preacucernic monah, ațipit în poartă, sări în sus şi-şi facu grăbit semnul crucii.

Aproape de poarta Rîurenilor se ivi, dintre zidurile vechi de piatră, clădirea mohorîtă a temniței. Caleaşca, escortată de cei patru „arnăuți", opri în fața intrării. Străjerii din poartă ridicară armele a onor pentru ofițerul galonat ce se zărea în fereastra deschisă a poştalionului.

— Aduceti-l aici pe tîlhar, strigă acesta spre ărnăuți. Pîrcălabul şi ispravnicul aşteaptă să-l vadă ridicat în funii!

Trei arnăuți descălecară şi cu armele cumpănite în mîini intrară pe poarta temniței, deschisă de străjeri. Trecură cîteva clipe grele. Tînărul ofițer bătea darabana cu degetele pe canatul ferestrei. Firişoare de sudoare se scurgeau pe sub chivăra „arnăutului" ce rămăsese afară, lîngă caleaşcă. Ținea degetul pe trăgaciul armei, nepierzînd din vedere nici o clipă pe surugiul de pe capră. În sfîrşit, se auziră paşi grei dincolo de ziduri. Poarta se deschise şi ieşi întîi Chirilă, apoi doi străini legați cot la cot şi duşi din spate de puştile celor doi frați. La urmă, un sergent, cu un aer de mulțumire pe fața lată încheia grupul. Temnicerul salută pe ofițerul din caleaşcă, dar acesta nu-l văzu, căci privirile sale îl întrebau tăcute pe Cliirilă, care făcu un semn de liniştire.

— Ăştia sînt? întrebă aspru ofițerul.

— Ăştia, să trăiți, răspunse sergentul.

— Pîrcălabul îi vrea acum, mai rosti ofițerul pe un ton ce nu încuviința împotrivire. Urcați-i numaidecît în caleaşcă, se adresă el arnăuților.

Aceştia se grăbiră să-i îndemne cu puştile pe cei doi prinşi. Încăpură cu greu în harabană şi uşa se închise.

— Porniți, porunci dinăuntru ofițerul.

Dar surugiul rămase surd, privind țintă spre sergent, într-un fel ciudat, cu spaimă şi implorare mută.

Străjerii cătară şi ei cu uimire spre vizitiu, iar şeful pazei îşi încruntă sprîncenele. O presimțire îi spunea că ceva nu este în regulă la aceşti arnăuți. Vru să-şi ia seama, dar atunci unul dintre călăreți dădu pinteni calului şi trase sabia şi lovi cu latul, din mers. crupa cailor din față, răcnind a îndemn. Poştalionul porni în uruitul roților, în ropotul cailor, în strigătele arnăuților. Dar peste toate zgomotele acestea, sergentul prinse în auz bătaia repezită a clopotului de la pîrcălăbie, vestind a primejdie.

— Stați! răcni el către călăreții ce se topeau în norul de colb. Opriți! Ce

stați, nemernicilor, strigă el spre strajeri. Trageți în ei, trageți!

Dar pînă să încarce sînețele, convoiul dispăruse la cotitura străzii ce da spre poarta de miazăzi.

„De i-ar opri portarii!” se mîngîie sergentul înspăimîntat de gîndul pedepsei ce-l aştepta.

Se porni să alerge înainte, cu străjerii după el, lăsînd temnița vraişte.

Poştalionul, zburînd acum peste pietrele drumului, clopotul de alarmă ce bătea necurmat, îi biciuia parcă deopotrivă pe oameni şi cai. În frunte, galopa Culai cu chipul întunecat, cu trupul aplecat pe gîtul calului. E1 văzu primul pe portar grăbindu-se să coboare bradul de pripon ce sta în cumpănă deasupra drumului. Smulse arma din oblînc şi cercînd să-şi oprească zbuciumul călăritului, ochi scurt şi trase. Portarul zvîcni de arsură şi se lăsă într-o parte, scăpînd trînghia. Cumpăna porții se ridică iar slobodă spre cer, lăsînd drum poştalionului şi călăreților ce trecură ca o vijelie pe sub ea.

Departe de oraş, la vreo două verste, Culai prinse căpestrele cailor, oprindu-i. Din caleaşca sări Miu şi după ei cei trei tîlhari.

— Dezlegați caii. Repede, porunci scurt către cei eliberați. Iar tu Chirilă, prinde de creanga aceea o frînghie. Vreau să legam de ea un surugiu ce a încercat să ne piardă.

Omul îngălbeni şi rostogolindu-se de pe capră se tîrî în colb la picioarele haiducului.

— Iartă-mă. stăpîne, iartă un om pe care o casă de copii şi nevoile l-au făcut mişel! Pentru că v-am dus cu harabana, pîrcălabul are să mă omoare!

— Pe mine mă vor judeca ca pe un trădător şi mă vor osîndi la chinuri, vorbi cu glas trist slujbaşul. Dacă eşti haiduc şi cauți legea dreptății, atunci ştii că pentru tăcerea mea voi plăti cu moartea. Încai ucideți-mă, voi să scap de chinuri.

Miu îi ascultă, privindu-i cu disprețul pe care cei tari şi cutezători îl au pentru cei laşi şi nevolnici. Şi tot fără a vorbi, se duse la Chirilă, bagă pumnul într-unui din coburi şi îl scoase plin cu aur.

— Iată: nu plata tăcerii, ci prețul răscumpărării voastre, le zise, punîndu-le în mîini galbenii. Luați-vă nevestele şi copiii, treceți Oltul şi pierdeți-vă urma în alte oraşe. Cu banii aceştia vă rostuiți gospodării mai bune.

— Să trăiți, mărite, se repezi surugiul să-i sărute mîna. dar Miu şi-o trase cu silă şi se întoarse spre ai săi.

Într-această vreme, eliberații deshămaseră caii şi-i încălecaseră. Miu îi cercetă pe sub sprîncene şi le făcu semn cu capul.

— Sînteți liberi de-acum. Plecați şi mulțumiți lui Miu-Haiducul că nu vă legănați în ştreang.

Tîlharii ramaseră cu ochii holbați spre haiduc. Alta le fusese nădejdea.

— Nu ne primeşti, căpitane? îndrăzni din nou tîlharul dintîi.

— Ceata mea nu-i cîrdăşie de tîlhari de drumul mare şi ucigaşi la ceas de noapte. Noi sîntem braţul cel tare al necăjiţilor, ce loveşte în ciocoi, în tirani şi jefuituri de ţară.

— Ne legăm şi noi cu jurămînt de moarte şi viaţă că nu vom ieşi din legea haiducească, că-ţi vom asculta poruncile de ne vei trimite şi în foc. Ziceţi, măi şi voi, se întoarse tîlharul, cerînd întărire şi de la cei eliberaţi.

— Jurăm să-ţi fim credincioşi. Primeşte-ne în ceata ta, glăsuiră aceştia.

Miu îi pătrunse cu privirea pe fiecare, vrînd parcă să le citească în inimă. Se întoarse şi spre ai săi.

— Să-i primim, căpitane, zise Chirilă. De braţe tari şi inimi drepte avem nevoie. Iar cine a văzut o dată moartea ştie să preţuiască şi libertatea...

Culai-pandurul dădu şi el din cap, semn că găseşte înţelepte vorbele răspopitului.

Miu nu răspunse nimic, se aruncă pe un cal deshămat şi, făcînd un semn, porni înainte.

Rămaşi în drum, lîngă poştalionul cu oiştea proptită în colb, cei doi simbriaşi ai pîrcălabului mai priveau încă, nevenindu-le să-şi creadă ochilor, galbenii strălucitori din palme.

Ceata de haiduci porni zburînd după Miu. Prinseră o bucată de drum pînă la un pîlc de pomi, prin umbra cărora se lăsară spre măgura Oltului, părăsind şoseaua. Intrară în unda repede şi cu grijă, ocolind ochiurile viclene ale Oltului, trecură apa. Ajunşi dincolo, haiducii porniră din nou în susul rîului, strecurîndu-se printre vîlcelele de sălcii şi arini. De peste Olt se iţeau printre crengile pomilor casele albe ale Rîmnicului...

Se întunecase. Drumeţii plecaseră de mult de la han, spre a nu-i prinde noaptea pe drum. Samoilă rînduia prin crîşmă, aşezînd scaunele, ştergînd mesele, adunînd cănile şi talgerele ce serviseră călătorilor. Sus, în camera ei, Opriţa sta pe întuneric, privind îngîndurată o stea mare ce părea că-i intră cu razele ei prin fereastră. Un suspin făcu să-i tresalte pieptul. Răzbăteau de jos, pînă la ea, zgomotele obişnuite care însoţeau în fiecare seară închiderea hanului. Nici o veste şi îl aşteptase toată ziua să apară în pragul hanului: înalt, legănîndu-şi umerii largi, cu zîmbetul acela nepăsător în colţul buzelor.

Auzi de-afară un scîncet de osie neunsă. Podariul, moş Pavel, făcea ultima cursă. De bună seamă, se va abate şi pe la han pentru duşca de răchie, înainte de a pleca la culcare. Se adînci din nou în gîndurile ei triste, ce-i smulgeau suspine. Deodată, uşa hanului se deschise, împinsă cu putere şi glasuri de bărbaţi răsunară în crîşmâ.

— Samoilă, gazdă de haiduci, scoate ulcelele cu vin rece şi aspru!... Şi adu-ne ceva de-ale gurii, ca sîntem flâmînzi şi însetaţi...

Opriţa simţi că-i saltă inima din piept cînd auzi glasul acela. Sări la uşă, izbindu-se în întunerec de scrinul vechi şi năvăli ca o nălucă pe scări în jos. Cuprinse într-o privire sala crîşmei, plină de bărbaţi în straie de arnăuţi. În faţă, stînd cu spatele, un ofiţer. De uimire, scăpă un strigăt uşor şi ofiţerul se întoarse. De sub chivăra înaltă, jucau doi ochi negri, în adîncul cărora părea că arde mocnit un foc de demult.

— Miule, şopti fata cu obrajii arzînd ca para. Ce bine că te-ai întors! Apoi, ascunzîndu-şi emoţia, izbucni într-un rîs nestăpînit. Straşnic... ofiţer de arnăuţi...

Miu privea şi i se bucurau ochii de frumuseţea de fragă a fetei. Veselia îi adusese în ochi bobiţe de lacrimi, ca roua adunată de zori în cupa florilor.

— Fată frumoasă, fată de Olt, murmură tînărul cu zîmbetul său deschis. Ne-ai ţinut noroc! Şi iată şi mulţumirea mea...

Se duse spre Chirilă, iar acesta, cunoscîndu-şi de-acum căpitanul, desfăcuse chinga coburilor ce-i ţinea la şold. Flăcăul veni spre fată, îi prinse mîna şi-i desfăcu în palmă pumnul plin cu galbeni strălucitori.

— Nu, îi strinse el mîna, simţind împotrivirea fetei. Nu te mînia, este un dar de la mine. Sînt galbeni, să-ţi faci salbă, să te măriţi cu cine ţi-e drag... Şi-şi adînci privirile în ochii fetei ce se zbăteau ca aripile de gîză. Simţi acolo o primejdie care clatină tăria şi amarnica voinţa de pedepsire, patima ce-i umplea inima. Orice alt gînd, orice altă simţire îl abătea de la datoria bărbătească căreia i se închinase cu toate puterile şi hotărîrile sale. Departe de inima lui fiorii ce i se strecurau cu moliciuni de catifea. Se smulse, rupînd firele ce se ţeseau în jurul lui şi se întoarse repede între ai săi. Acolo se simţea tare, cu inima şi voinţa neclintite.

— Vino o dată cu vinul, jupîne, că ne ard gîturile de sete, strigă el înveselit.

O lună şi poate mai mult a trecut de la cele întîmplate. În vremea aceasta numele lui Miu străbătu în sus şi în jos drumurile Oltului, faima lui se lăţi în satele dintre mînăstirile Vîlcii şi Gilortului, pînă spre ţinutul Gorjului şi Padeşului. Pîrcălabul de Rîmnic trăia doar într-o spaimă: nu era zi lăsata de sus ca ştafetele să nu-i aducă veşti despre Miu şi haiducii lui.

Crainicii trimeşi să vestească strîngerea vacăritului se întoarseră bătuţi şi alungaţi de către nişte voinici călări... Cinci mii de capete de oi ţurcane şi două mii de vite ce au fost pornite spre Sibiu, la tîrgul de vamă, au intrat parcă în pămînt cînd au trecut dincolo de Cornetu... Vătăşelul din Jiblea a fost silit să dea înapoi cu mîna lui birul nou cerut de pîrcălăbie. Un arendaş ce siluise o fată de român a fost prins de haiduci şi scopit în mijlcul satului. În tot judeţul umblau oameni călări şi neştiuţi, care întorceau şerbilor şi

moşnenilor vitele, bucatele şi banii luați de zapcii, de vătăşei şi pîrgari pentru bir. Toate acestea purtau un singur nume: Miu. Pîrcălabul măsura în lung şi în lat camerele pîrcălăbiei, văitîndu-se şi frîngîndu-şi mîinile. Trimesese poteri în lungul drumului, spre Turnu; momise cu galbeni şi făgăduieli de slujbe mai înalte pe pîrgarii, pe jitarii de sate, pe hangii de drum... Zadarnic! Chemase ajutoare din Piteşti, ba chiar făcuse plîngere la Măria sa Domnul, să-i dea arnăuți pentru stîrpirea nelegiuiților, dar după ce aceştia se împuținară într-o învălmăşeală de noapte lîngă Cozia, Vodă îi chemase pe lîngă scaunul său.

În schimb trimese pîrcălabului o solie aspră cu îndemn de a curăți grabnic județul, sau de nu...

Pîrcălabul ştia ce înseamnă acest „de nu...” mazilirea din slujbă, umilirea, sechestrarea averii lui personale, pentru împlinirea golurilor în visteria județului...

— Pot să vă vorbesc, domnule Pîrcălab?

În picioare, în poziție gravă, militărească, aghiotantul său promitea, din ochi, veşti deosebite.

— Da, domnule! Spune ce s-a mai înfîmplat?

— Nimic astăzi, excelență! Doar că eu m-am hotărît să-l prind pe Miu. Am şi o socoteală a mea cu el. De aceea, îngăduiți...

— Dar cine te-a oprit pînă acum, căpitane? izbucni furios pîrcălabul. Oare ce slujbă credeai că împlineşti pe lîngă mine?

— Am un plan, mărite. Un gînd îndrăzneț mi-a încolțit în minte. Numai aşa îl putem prinde pe Miu-Haiducul. Însă fără înțelegerea şi încuviințarea domniei-voastre...

— Spune, căpitane, nu mă fierbe fără apă.

Căpitanul duse degetul la buze: se întoarse în vîrful picioarelor la uşă şi o deschise brusc. Nimeni. Veni apoi spre pîrcălab şi plecîndu-se la ureche îi vorbi, în şoaptă, o vreme. Pe chipul pîrcălabului se zugrăvi, la început, uimirea, apoi bucuria şi la sfîrşit apucă mîna ofițerului, strîngînd-o.

— Dacă izbîndeşti. te fac om mare: căpitan de arnăuți domneşti te fac, la curtea lui Vodă!

Şi începu să țopăie vesel prin odaia aceea turcească, săltînd la fiecare pas pîntecul său rotunjor. Ofițerul îl privea de sus, cu un zîmbet de dispreț sub mustăcioara lui subțire, în timp ce-şi ştergea cu batista albă sudoarea ce i-o lăsase pe palmă atingerea mîinii pîrcălabului...

La hanul Muiereasca, haiducii stau în fața stacanelor cu vin, iar țiganul cu cobza îi înveseleşte cu un cîntec vechi de oaste... Culai părea dus din această lume spre întîmplări şi fapte de demult trăite, în oşti şi lupte purtate departe, pe meleaguri străine...

— Iuuuh — chiui cu foc Chirilă, trîntind pe masă stacana goală. Straşnică ne-a fost tinerețea, nea Culai... Frumoasa e viața de pandur:

cumplită că simți cum îți dă tîrcoale moartea, ca o ibovnică să te sărute...

Miu sta întins pe o laviță şi-l asculta. Lîngă tejghea, răzimată de zid, Oprița îl privea neobosit, cu ochii plini de o adorație dureroasă. De aproape două luni, de cînd l-a întîlnit prima dată şi l-a îndrăgit, se străduia să-l facă să înțeleagă asta. Dar Miu nu pricepea, ori nu vrea să priceapă zbuciumul fetei, îmbujorarea ei, cînd îl vede, zîmbetul cu care îi iese înainte, suspinele şi privirile calde cu care-l învăluie cînd stă, ca acum, atît de aproape şi totuşi tăcut şi absent...

Dacă o alta i-ar fi străpuns inima, dacă în alți ochi ar şti el să citească tremurul iubirii, Oprița ar lupta pentru dragostea ei, ar fi în stare să... Dar ştie că inima lui este curată şi rece ca diamantul şi flacăra ei nu-l poate topi...

— Îti aminteşti de porucicul nostru de la Obileşti? strigă Chirilă. Cum mai lupta de aprig, ca un diavol! Dar pe Ursan îl mai ştii cînd era să-l prindă viu pe Ali-paşa, din mijlocul ienicerilor săi?

Miu sări în picioare. Ochii îi ardeau văpăi.

— De căpitanul Ursan vorbeşti? se năpusti el spre Chirilă, scuturîndu-l de piept. Ce ştii despre el, spune!

— Că a fost un pandur viteaz şi voinic cum puțini erau. Dar ce e, căpitane?

Miu se întoarse şi rămase tăcut şi singur în mijlocul odăii. Cobza îşi frînse cîntecul şi tăcu.

— Chirilă, găteşte caii şi cele de trebuință pentru drum lung. Mîine în zori plecăm la Bucureşti.

Haiducul rămase prostit, de parcă ceva îi căzu în cap. Dar Culai înțelese mai multe, căci se apropie de flăcău şi-i puse mîna pe umăr.

— Am simțit eu de mult că eşti feciorul lui. Aşteptam ca într-o zi să aud că pleci să-l cauți pe ucigaş. Eu voi să merg, să te apăr...

— Rămîi, Culai, frate, vorbi Miu fără să întoarcă privirea te înota în lacrimi. E nevoie de brațul şi gîndul tău înțelept, ca să conduci ceata. Dreptatea trebuie să rămînă mai departe pe locurile acestea. Şi fii prevăzător ca lupul, viteaz ca rîsul, viclean ca vulpea...

Porni spre odaia lui din spatele crîşmei. Trecu pe lîngă tejghea şi abia atunci păru că o vede pe Oprița. Fata avea o privire rugătoare şi speriată.

— Nu pleca! şopti ea. Te vor prinde şi-atunci să ştii, eu voi muri...

Miu o privi, zîmbi trist şi atinse cu palma părul ei negru ce-i cădea greu pe umeri.

— Nu-ți fie teamă, Opriță. Mă întorc eu, curînd. Cu bine, fată frumoasă...

În noaptea aceea, luceafărul din fereastra fetei nu mai apăru.

Pentru călătorul care poposea în Bucureşti în vara anului 1825, oraşul de pe Dîmbovița îi apărea ca o îngrămădire de case mărunte din lemn, risipindu-se printre smîrcurile Cişmegiului şi ale Filaretului. EI se-ntindea de-a lungul gîrlei noroioase, urcînd dealurile Văcăreştilor şi Cotrocenilor, păzit din depărtare de pădurile înfricoşate ale Vlăsiei. Pe ulițele din mijloc se înălțau palatele boiereşti, cu elegante porticuri şi ferestre bătute în împletitură de fier, contrastînd cu dughenele ticăloase, fetide şi leproase ale marchitanilor şi sudiților ce se țineau umile deoparte. La vremea aceea, în al treilea an al domniei sale, Grigore Dimitrie Vodă Ghica nu dovedise încă să lumineze oraşul Seara nu puteai ieşi fără fanare, iar pe ulițele înguste din mahalalele boiangiilor, tăbăcarilor şi ale parlagiilor nu era chip să treci fără însoțirea arnăuților. Ulițele erau încă podite cu bulumaci de lemn aşezați de-a curmezişul, unul lîngă altul, sprijiniți cu groşi vornici pe margini. La mai toate colțurile de poduri pe lîngă mînăstiri şi poşte, se aflau hanuri care adunau mulțimea călătorilor, negustorilor, ori a slujbaşilor de țară, veniți cu jalbe la Divan.

În ultima zi a lui Cuptor, în anul de grație 1825, doi călăreți intrau pe la bariera dinspre Tîrgovişte. Unul dintre ei, un tînăr voinic şi chipeş, cu vestminte alese, părea un boiernaş de țară, venit să vadă oraşul de scaun; celălalt, un om în puterea vîrstei, în haine de rîndaş, se arăta a fi sluga primului. Străbătură la pas străzile mahalalei de cavafi, testelmegii, cojocari şi bărbieri. În văzduh plutea duhoare dulce de povarnă, în care fierbea boştină de zarzăre.

Călătorul cel tînăr privea cu nesaț tabloul acela viu şi mereu mişcător al oraşului, lăsînd calul să se descurce singur printre hîrtoapele podului. Însoțitorul lui întîmpina totul cu o linişte de om care văzuse multe, cătînd mai cu atenție la drum, la cerşetori şi haimanalele ce le ațineau drumul, la arnăuții agiei, ce-i cercetau bănuitori pe sub chivăre. Trecură prin fața bisericii de la Sfinții Voevozi şi se abătură apoi pe Podul Mogoşoaiei. Înfățişarea oraşului se schimbă: apărură palatele albe ale boierilor din Divan, grădinile, iar pe uliță treceau rădvane şi cupele poleite, trase de cai cu găetane strălucitoare şi cu arnăuți la spatele coşului.

Tînărul îşi struni calul şi se alipi de tovarăşul său.

— Cunoşti locul, Chirilă? N-aş vrea să întrebăm pe arnăuții ăştia iscoditori.

— Nici o teamă! Ştiu eu unde mergem. Cît despre jivinele astea, nu le căta în ochi. Priveşte peste ei ca şi cum nici n-ar fi... Uite, ăsta-i Palatul Domnesc, în care stă Vodă, iar dincolo, biserica Crețulescu, zise fostul pandur, închinîndu-se.

Ajunseră aproape de palatul Şuțului. Ocoliră o clădire întunecată şi rece — vornicia Temnițelor — şi se lăsară în jos spre apa Dîmboviței. Prin

fața lor urcau sacagii cu budanele șiroind în urmă-le, umplînd străzile de larmă: „Aparul, aparul!...”

Intrară deodată într-o curte mare, mărginită din trei părți de pridvoarele sprijinite pe pălimari de lemn, a unui corp de casă cu două caturi. În stînga o scară de lemn ducea spre un foișor din care un om cu ochii mici și vicleni cerceta mulțimea adunată în curtea hanului.

— Am ajuns? întrebă Miu.

— Da. Ăsta-i Hanul lui Manuc.

Se strecurară printre poștalioanele și chervanele străinilor, printre butcile boierilor de țară și rădvanele neguțătorilor oprite în curte. Legară caii la opritori și urcară scara. Omul cu fața măslinie și ochii șireți le veni înainte.

— Bun venit în capitală! Ce dorește tînărul boier? își unse el fața cu un zîmbet numai miere.

— O comeră buna, prînz de voinici și vin de mînăstiri. porunci scurt Chirilă.

Omul cu fața măslinie se înclină și bătu din palme. Un fecior veni să-i conducă pe oaspeți într-o odaie răcoroasă de la catul întîi. Cînd dădu să iasă, Miu îl opri pe fecior.

— Știi pe aproape un croitor din cei meșteri și scumpi? Dă o fugă pîna la el să vină aici, cu stofele și mătăsurile lui cele mai fine. Pleacă. Și pînă atunci trimete sus pe bărbierul de la han.

...Croitorul, un grec mărunt, adus de spate, că părea ghebos, se învîrtea ca o sfîrlează în jurul lui Miu, însemnînd măsurile și nu înceta să se mire.

— Vreau să-mi faci, jupîne, haine scumpe și frumoase ca ale boierilor de oraș, îi zise Miu. Doresc să merg la cineva de aici și voi să fiu... înțelegi...

— După ighemonicon, firește, boierule, făcu grecul.

— Poate că-l cunoști dumneatale și mă îndrumi spre el: nu știi unde-i casa căpitanului Sava?

Grecul încremeni, holbă ochii și-și făcu grăbit cruce.

— Bimbașa Sava? De bună seamă că pe feciorul lui îl cauți. Păi casa lor este peste gîrlă, pe podul Beilicului: un palat cu stîlpi mari albi la intrare, cu gard de fier bătut și grădină de flori în fată. Îl știu, că-l am de mușteriu. Chiar îi lucrez acum niște straie pentru serbarea din grădina Beizadelei.

— Cînd e serbarea? abia șopti Miu, cu chipul palid.

— Păi duminecă, e știut!

— Pînă dumineca să-mi fie gata hainele.

— Nu se poate, boierule, se ului meșterul. În trei zile?

— Îți dau peste tocmeala zece galbeni. Și încă zece dacă straiele mele ies mai frumoase ca ale mușteriului dumitale...

...Peste trei zile, în mulțimea vesela ce urca pe jos, ori în rădvane dealul de la Cișmeaua Beizadelei — locul de petrecere al boierilor bucureșteni — se

afla şi un tînăr boier, într-un costum nou de mătase şi caşmir strălucitor, cu horbote de dantele. Picioarele sale, în cizme subţiri de piele, strîngeau nervoase coapsele unui armăsar de rasă. Ochii tînărului răscoleau mulţimea, în căutarea cuiva. Îl recunoscu, mai degrabă îl bănui, după hainele de mătase violetă, cu fireturi de aur, ce-i cuprindea trupul zvelt. Şedea într-o cupea deschisă, căta cu un zîmbet mîndru peste mulţimea de gură cască, ce se adunase printre trăsuri. Alături de el, o tînără fată, cu chipul delicat şi palid ca o păpuşă de porţelan, rătăcea împrejur o privire distrată. Serbarea pelicarilor nu începuse încă şi Miu avu răgazul să se apropie de caleaşca tinerilor. Cînd privirile îi căzură pe armurile bătute pe uşa cupelei, un val de furie îi năvăli în piept. Recunoscu însemnele Bimbaşei. Ridică ochii şi întîlni privirea de păpuşă. Se cufundă în adîncimea ei albăstrie, pînă simţi cum fata roşeşte şi genele i se zbat ca aripile unei păsări speriate. Înclină atunci capul a salut. Fata răspunse fîstîcită şi întoarse obrazul învăpăiat. Miu se răsuci în şa şi făcu un semn abia zărit lui Chirilă, ce se ţinea la doi paşi în urmă. Acesta îşi făcu loc fără grabă; se apropie de caii cupelei şi aşa, într-o doară, prinse să-i mîngîie pe bot şi pe nări. Animalele simţiră omul ce le cunoaşte năravurile şi din căuşul palmei îi luară o bucală de candel dulce. Chirilă se trase apoi deoparte şi se pierdu în mulţime.

Deodată se auzi un sforăit puternic, nechezături cumplite şi animalele se ridicară în două picioare.

Gloata din preajmă ţipă şi se risipi. Animalele păreau ca apucate de turbare: ochii le ieşiseră din orbite şi spume vineţii scăldau zăbalele. Ridicat în picioare, tînărul încercă să-i stăpînească, dar animalele zvîcniră odată şi se întinseră la un galop nebun, la vale, pe uliţa ce cobora dealul Cotrocenilor. Pierzîndu-şi cumpătul, din smuceala hăţurilor trase, tînărul fu aruncat pe crucea caleştii; într-o clipă se prinse de oiştea ce sălta în galopul nebun al cailor şi se încleşta de ea. Fata încremeni între perne. Ochii ei urmăreau sticloşi spinările cailor, săltînd nebuni în galop. Spaima îi oprea şi ţipătul. Pe lîngă ea treceau în goană tulpinele copacilor şi auzea strigătele oamenilor. Dar lîngă uşa cupelei apăru un călăreţ; la început nu-l recunoscu cum sta aplecat peste grumazul calului, biciuindu-l fără milă. Întinse mîinile spre el, într-o implorare mută, dar călăreţul nici nu-i aruncă o privire, ci galopa înainte. Trecu de caleaşca şi se apropie de caii cuprinşi de turbare. Atunci fata îi recunoscu, într-o clipită, straiele de mătase strălucitoare şi panaşul pălăriei sale ce flutura în vînt. Dar mai văzu cu groază, în faţă, apropiindu-se groapa adîncă şi noroioasă a gîrlei. Armăsarii goneau orbi spre vad. Abia aproape de gîrlă, drumul o cîrmea drept, dar cînd vor ajunge acolo, caleaşca va sări, desigur, în vad, sfărîmîndu-se cu ei deopotrivă. Groaza morţii ţipă în ea şi închise ochii. Cînd îi deschise, tînărul se afla de-acum călare pe calul din stînga al loitrei şi strîngea căpestrele de să rupă grumazii bidiviilor. Aceştia nechezară scurt, zăbalele scrîşniră şi

şleaurile slăbite se încurcară. Pe dîmbul gîrlei, caii se proptiră în pămînt şi opriră caleaşca la un pas de groapă. Călăreţul sări de pe cal, şi ajută pe tînărul căzut pe cruce să se ridice. Cînd îi zări mîinile însîngerate, vestmintele ferfeniţă şi cizmele sfîşiate de pietrele drumului, fata din caleaşca ţipă şi leşină. Miu lăsă pe tînăr lîngă gîrlă, umplu pălăria cu apă şi aplecîndu-se deasupra fetei îi stropi obrajii palizi. Încet, încet, o umbră de roşeaţă apăru sub pielea străvezie a feţei; pieptul i se ridică şi un suspin ieşi printre buzele vineţii. Deschise ochii şi văzu deasupra sa chipul acela plăcut al tînărului ce o salutase. Repede îi veniră în minte toate întîmplările şi şopti fără suflet:

— Cristu... fratele meu...

— E bine, duducuţă, îi vorbi cald şi prietenos Miu. A scăpat şi acum îşi adună puterile.

Fata suspină a uşurare. Rămase parcă fermecată de ochii negri şi răscolitori ai flăcăului. Acesta o privea cu uimire, parcă necrezîndu-şi ochilor: oare femeie e fiinţa ce-o ţinea în braţe ori o plăsmuire străvezie de Fecioară, de pe ferestre de mînăstiri? Întinse mîna şi mîngîie obrazul ca piersica necoaptă al fetei, apoi încheiturile subţiri ale braţelor. Simţi în palme tremurul mîinilor ei.

Zumzetul prostimii ce se adunase în jurul caleştii oprite, în dîmbul gîrlei, îl deşteptă din visul său. O mînă uşoară se lăsă pe umărul său.

— Nu ştiu cine eşti, boier de rang, ori de ţară, dar eşti curajos, ai inima largă şi braţul voinic, zise Cristu.

Era încă palid, dar se străduia să se stăpînească.

— Îţi mulţumesc! Dă-mi voie să-ţi zic frate!

— Nu merit atîta cinste, se scutură cu un fior Miu. Oricine poate face la fel. Mie Mihnea îmi spune şi-s de viţă veche, din boieri de ţară.

— Mie Cristu îmi e numele. Iar surioara mea, Aretia se cheamă.

Flăcăul se înclină cu un ztmbet curtenitor şi adause:

— Socot c-ar trebui să mergem de aici. Uite, s-a adunat prostimea.

— Să mergem, zise cu inima mai prinsă tînărul.

Miu se duse la cai, îi linişti, trăgîndu-i de urechile asudate şi bătîndu-le grumajii. Apoi întoarse caleaşca pe drumul ce ducea spre oraş. Porniră în trap potolit. Cristu ţinea hăţurile, cu chipul împietrit. Miu călărea pe lîngă trăsură, nedezlipindu-şi privirile de chipul fetei. Un surîs timid înflorise pe buzele ei şi nu-l desprinse de acolo tot timpul cît dură drumul...

Astfel intră Miu în casa căminarului Sava, a acelui temut Bimbaşa din vremea Zaverei. Dar haiducul nu-l zări pe cel pentru care venise în bîrlogul lupilor, deşi-l căuta cu priviri încordate. A doua zi se văzu, după o înţelegere tainică cu Aretia, şi porniră amîndoi călări în pasul legănat al cailor spre păduricea de la Sf. Elefterie. Poposiră într-un crîng cu flori şi lăsînd caii să pască slobozi se aşezară la umbra pomilor, sub ţesătura de viersuri a

păsărilor.

— Povesteşte-mi despre tine. Ce te-a adus în tîrgul de scaun: gustul petrecerilor, ambiţul unei slujbe la Vodă sau gîndul măririlor?

Aretia îl privea acum altfel: mai cu îndrăzneală, cu un zîmbet ştrengăresc pe chipul acela de păpuşă.

— Nici una, nici altele de acestea, zise voinicul. Am aici o datorie de plătit pe care tata mi-a lăsat-o ca limbă de moarte.

— Oh, galbeni, aur...

— Nu în aur, duducuţă, e datoria mea, ci în oţel, zise flăcăul şi Aretia se înfioră privindu-i faţa în clipa aceea. Se împlinesc acum patru ani şi e sorocul...

— Patru ani! tresări fata. Tot patru ani au trecut şi de la ticăloşia aceea. Oh, de ce nu pot să plătesc şi eu cu oţel datoriile de sînge.

— Cui? întrebă înfricoşat flăcăul.

— Pagînilor, Beiului de Silistra, care mi-a ucis tatăl după ce l-a servit cu credinţă.

— Blestem, urlă tînărul şi mîna sa se încleşta în neştire pe prăseaua de os a jungherului.

— Da, prietene, şopti cu vocea înecată de emoţie tînăra fată. Un blestem a căzut pe viteazul meu tată şi pe arnăuţii săi. După ce au curăţat ţara de răzvrătiţi, Chehaia l-a chemat la palatul Beiului pentru răsplata sultanului. Şi moartea i-a fost răsplata. Pe toţi i-au căsăpit turcii în ziua aceea sîngeroasă...

— Doamne, şopti închizînd ochii, tu ştii să plăteşti fiecăruia, după fapta sa...

— Îl va ajunge mîna domnului pe acel păgîn, adause fata cu ochii scăldaţi în lacrimi. Îţi mulţamesc că eşti atît de aproape de durerea mea...

Îi prinse mîna şi i-o strînse. Tresări însă cînd degetele sale simţiră oţelul rece al jungherului. Dar flăcăul oftă adînc şi-şi ascunse amarul gîndului; zîmbi trist spre fată. Aretia se lăsă furată de vraja ameţitoare şi forţa ce o răspîndea Mihnea. Flăcăul îi cuprinse talia mlădie şi se aşezară între florile de cîmp ce-şi împleteau miresmele delicate în aerul răcoros al pădurii.

Întors la han, Miu se închise în odaia sa şi nu mai ieşi, Văzîndu-l întunecat, Chirilă nu l-a mai iscodit. Toată noaptea, haiducul s-a frămîntat în aşternut. Întrebările îl năpădeau, cerîndu-i răspuns. Trădătorul a fost la rîndul său trădat şi omorît de stăpînii lui, păgînii. Ucigaşul tatălui său şi-a primit răsplata. Dar Miu era dezlegat de jurămînt, de vreme ce pe lume mai trăiesc fiinţe din sămînţa renegatului? Ce vină poartă însă fecioara cu chipul de înger pentru fapta tatălui său? E sîngele şarpelui şi trebuie să moară!... Cum să ucizi o femeie? Nu, nu pot!... O iubeşti? O, nu! se apără Miu. Nu, nu ştiu!

Se trezi în zori cu gîndurile răvăşite, cu ochii roşii. Nu se duse la casa Aretiei şi stătu toată ziua în casă.

Spre seară, Chirilă îl vesti că un tînăr boier voieşte să-i vorbească. În odaie intră Cristu. Chipul său nu mai păstra nimic din căldura prietenească cu care se despărțiseră cu două zile înainte. Miu îl pofti să şadă, dar tînărul boier mulțumi şi rămase în picioare.

— Ce s-a întîmplat? îl îndemnă la vorbă Miu, văzînd şovăirea tînărului. Aretia?

— Da! Trebuie să-ți spun ceva care te va supăra! Ieri ați fost văzuți plimbîndu-vă prin poienile de la Sf. Elefterie...

— Nu tăgăduiesc! sări Miu. Şi ca să curm clevetirile îți spun eu: o iubesc pe Aretia şi...

— Nici o vorbă mai mult! Sora mea nu se poate însoți cu tine!

— Cum? Socoteşti că nu-s de rangul ei?

— Nu, e logodită. Tatăl meu a juruit-o încă de copilă feciorului Logofătului Canachi. Tînărul a deprins meşteşugul armelor peste munți, în Țara Ungurească, şi de două luni s-a întors în oraş, căpătînd slujbă la Agie.

La primele vorbe, Miu sărise în picioare şi se plimba prin odaie ca o fiară în cuşcă.

— Îmi pare râu, zise Cristu. Ne-ai scăpat viața şi eu îți datorez recunoştință. Dar cuvîntul tatălui meu este mai presus.

Miu îşi conteni mersul şi privi țintă în ochii boierului.

— Şi cuvîntul tatălui meu de asemeni. Îți mulțumesc că mi-ai adus aminte. Bine, făgăduiesc să n-o mai văd. Mîine plec!

Tînărul boier tresări de bucurie, vru să mulțumească, dar flăcăul se întoarse cu spatele, privind pe fereastră.

— Chirilă, strigă el tare cînd auzi uşa închizîndu-se.

— Aici, căpitane! apăru acesta de alături. Poruncă!

— Te duci la casa aceea mare de pe podul Beilicului. Dai răvaşul pe care-l scriu duducuței Aretia. Pleci, n-aştepți răspuns.

Peste puțin Chirilă se întoarse, întinzaidu-i o scrisorică. Miu o desehise-n graba şi citi:

„Mîine în zori cînd vei pleca eu voi muri. N-am să pot trăi fără tine. Nu strivi cu cruzime ce-ai iubit. Vino în seara aceasta la mine. Te conduce Iconia, sluga mea credincioasă."

— E o femeie afară, aşteaptă, mormăi Chirilă nemulțumit.

Au străbătut împreună ulițele înguste şi întunecoase de peste gîrlă. N-aveau fanar şi nici masalagii, dar femeia ştia să vadă în întuneric Ajunseră lîng ă un zid înalt şi o poartă de fier se desena întunecată. Sluga vîrî o cheie în broască şi cu un scîrțîit subțire poarta se deschise. Pătrunseră într-o grădină foşnitoare şi înmiresmată. Iconia prinse brațul voinicului şi-l conduse pe o alee, pînă ajunseră în spatele casei căminarului. Miu privi în sus,

la fereastra de la catul întîi; o lumină slabă arăta iatacul fetei. Sluga îi făcu semn cu degetul pe buze şi-l duse în vîrful picioarelor spre o scară. Îi arătă drumul, invitîndu-l să urce. Cînd Miu întoarse capul, ea dispăruse. Cu inima bătîndu-i nebuneşte în piept, haiducul urcă treaptă cu treaptă scara. Ajunse într-un foişor; un întuneric plin de taine îl învăluia. Simți deodată ceva moale atingîndu-i fața. Se trase repede în spate, cu mîna încleştată pe jungher. Dar îl linişti vocea cunoscută a Aretiei, şoptindu-i:

— O, îți mulțumesc, Mihnea... Vină, prințul meu...

Mireasma dragă a trupului ei, învăluit în horbota mătăsurilor, îl pătrunse pe flăcău, amețindu-l ca aroma îmbătătoare a vinului vechi. Se lăsă ispitei, înăbuşindu-şi răzvrătirea urii vechi şi uitînd jurămîntul făcut cu un ceas mai înainte...

În lumina dulce a iatacului, în şoaptele dragostei, doi tineri descopereau, îmbrățişați, tainele etern noi ale iubirii. Afară, noaptea de vară ningea peste grădină pulbere de stele...

Tîrziu, după cumpăna nopții, Miu se trezi din dulcea visare. Privi în jur. Aretia dormea pe umărul său, cu un zîmbet fericit rămas pe fața de înger. Părul bogat i se răspândise, revărsare de aur pe pernă, peste pieptul său, învăluindu-l parcă într-o împletire de nedezlegat. Miu o privi cu nesaț, simțind în inimă bucuria aceea nespusă a dragostei împlinite. O, doamne, ce înger sau ce diavol a născocit simțirea aceasta pe care inima abia poate s-o încapă. Şi el care voise să plece fără să cunoască fericirea. Hm! Să plece? Să fugă? De ce? Doar pentru că... Un fior de gheață îi trece prin trup, făcînd să pălească deodată toate luminile bucuriei din suflet. Voise să plece pentru că... pentru că în ziua care sosea, se împlineau patru ani de cînd Ursan, bunul său tată, fusese ucis de glontele trădătorului. Şi el jurase să răzbune moartea tatălui său. Cu gîndul ei crescuse, ura aceasta îi fusese hrana ani de-a rîndul. Acum, aci, ura zăcea îngropată în adîncul sufletului său. Hotărîse să plece pentru a nu ridica mîna asupra ființei ce o iubea. Dar ziua morții tatălui său îl prindea în iatacul fiicei ucigaşului...

Miu simți în el răsucindu-se remuşcarea, ruşinea. Se ridică uşurel, îşi prinse mindirul şi fără să privească spre fata adormită între mătăsuri, ieşi în ceardac, coborî scările şi dădu să iasă în grădină. Atunci un fanar i se ridică în față şi o voce şuieră cu mînie.

— Eşti un nemernic!

În lumina galbenă, zări ochii aprinşi de furie ai lui Cristu. În spate se desena vag un alt chip.

— Un om fără onoare nu se sfieşte să aducă necinstea în casa care l-a primit, spuse cu glasul tremurînd de mînie tînărul boier. Ruşinea aceasta se spală cu sînge. Apără-te, domnule...

Se întoarse şi trecu felinarul celui din spate, apoi îşi trase sabia. Abia atunci Miu îşi reveni din buimăceală. Făcu un salt înapoi şi jungherul îi luci

în mînă.

Palid de furie, tînărul repezi asupra haiducului lama săbiei. Dar Miu sărise în lăluri. Oțelul vîjîi prin aer.

— Pentru Sava, Bimbaşa vînduților, am venit din codrii mei, îi strigă Miu. În locul lui te-am găsit pe tine, păun găunos. Am vrut să te cruț, de dragul Aretiei, dar tu ai ales moartea.

— Destul cu vorba, se auzi vocea omului ce-l însoțea pe tînărul boier. Închide tu, Cristule, gura acestui flecar şi învață-l să respecte pe un boier de rang.

Cristu se apropie cu paşi de pisică de Miu. Îşi cîntărea în mîini sabia, chitind momentul în care să izbească. Cînd în ochi i se aprinse o luminiță, Miu înțelese, cu o frîntură de clipită înainte şi făcînd un salt înainte îl izbi cu jungherul. Sîngele țîşni, stropindu-l în față şi tot atunci simți o arsură în umăr. Strînse dinții de furie şi dădu să lovească din nou, dar în fața sa Cristu căzu în genunchi şi se prăvăli pe prundişul aleii.

Miu îl privi cum stătea la picioarele sale şi o amețeală dulce îl cuprinse. Ura țipă în el cu glasul răzbunării.

— Tată, şopti gura sa încleştată, primeşte ofranda fiului tău!

— Porneşte şi tu după el, se auzi un glas încărcat de ură. Abia avu vreme să ridice brațul cu jungherul pentru a opri fulgerul ce se abătea asupră-i.

— Avem şi noi o socoteală veche, îi şuieră în fața omul cel necunoscut, îți aminteşti de un ofițer pe care l-ai jefuit de hainele sale pe drumul Sibiului, lotrule? Atunci erai tare, între tîlharii tăi, dar acum eşti între noi...

Oțelurile scăpărară scîntei, jungherul haiducului oprise deasupra capului fulgerul căpitanului. Acesta se desprinse din încleştare şi se repezi din nou cu sabia înainte. Dar tăişul ei întîlni aerul. Haiducul sări în lături şi începu să se retragă hărțuit de şuierele de moarte ale săbiei ofițerului, Simți că spatele lui întâlneşte tulpina unui pom. Din nou sabia ofițerului porni spre pieptul său. O mişcare şi vîrful oțelului se înfipse în arbore. Ca aruncat dintr-un arc, haiducul sări spre duşman şi jungherul său lovi pentru a doua oară... Ofițerul gemu sec şi se prăvăli la pămînt. Dinspre casă se auzea zarva servitorilor. Pesemne zgomotul luptei atrase atenția, Miu tresări. Trebuia să fugă... Se îndreptă, împleticindu-se, spre zidul grădinii. Tufele de trandafiri îi zgîriau fața, se agățau de veşminte, sfîşiindu-le. Ajunse la zid şi porni să caute poarta de fier. Dacă era închisă? Auzea în urmă glasurile speriate ale servitorilor care descoperiseră pe cei doi căzuți. Miu găsi poarta şi mîinile sale apucară clanța. Uşa se deschise cu un scîrțîît. Miu vru să se strecoare afara în clipa cînd un strigăt sfîşie noaptea. Recunoscu vocea Aretiei. Încremeni în poartă.

— Ce e?... Ce s-a întîmplat?

— Cuconu Cristu zace aici înjunghiat, răsună vocea unui servitor.

— O, doamne., strigă cu durere fata. E singur?

— Nu. Alături e şi căpitanul Canache, duducă...

— Şi Mihnea? țipă fata.

— Nu mai este nimeni, duducă, răspunse slujitorul.

— Doamne, iartă-mă, auzi Miu şi dezluşi în vocea fetei un suspin de uşurare.

Închise poarta în urmă-i şi porni cu pasul greoi pe ulițele întunecoase şi întortocheate spre han. Ocoli mult încurcîndu-se pe hudițele necunoscute, rana din umăr sîngera şi de cîteva ori o sfîrşală îl cuprinse. Ajunse la han si ținîndu-şi firea urcă scara spre odaia sa. Deschise uşa şi se prăbuşi peste pat. Chirilă sări speriat şi înțelese într-o clipită că Miu e lovit.

— Am simțit eu că n-o să iasă bine din treaba asta, mormăi el.

Îi descheie cămaşa şi-i cercetă rana din umăr. Apoi, cu priceperea unui vechi şi încercat oştean, începu să oblojească rana din care sângele cursese din belşug.

...În vremea aceasta, servitorii aprinseră lumînări în toată casa căminarului. Trupurile celor doi tineri fuseseră aduse în salonul de jos şi întinse pe divanuri. Un slujitor alerga în noapte după un doftor.

Cu părul despletit, cu privirile rătăcite de durere şi spaimă, fata îşi frîngea mîinile de disperare. Îşi dădea seama că cei doi fuseseră loviți de jungherul lui Mihnea. Ce-au căutat ei la ora aceea în grădină, sub cerdacul iatacului ei? Desigur, l-au aşteptat şi au vrut să-l ucidă. Pe Mihnea... iubitul, soțul ei...

Doctorul, un grec bătrîn din Stambul. veni tîrşiindu-şi papucii... Puse mîna pe brațul înțepenit al lui Cristu şi clătină din cap... Apoi fără o vorbă se apropie de ofițerul ce zăcea pe divanul de alături.

— Aduceți apă încălzită, zise el către slugi după ce-l cercetă cîteva minute... Omul acesta va trăi...

Toată ziua, doctorul cel bătrîn şi cocîrjat luptă să readucă viața în trupul tînărului ofițer. Pleca şi venea, căci treburile meşteşugului său îl chemau la căpătîiul altor oameni suferinzi. Cu osebire, adăsta într-o odaie de la Hanul lui Manuc, unde un tînăr avea şi el o rană de hanger... Apoi se întorcea la fel de tăcut în casa cu ziduri albe de pe podul Beilicului. Către seară, ofițerul deschise ochii şi întîlnind chipul răvăşit al Aretiei, îi făcu semn să se apropie...

— Nu-ți fac imputări, şopti acesta. Tu l-ai ales. N-ai ştiut însă cui să dai inima ta.

— Taci, hotărî fata. El era drept, curaj, fără gînd rău. L-ați pîndit hoțeşte şi ați vrut să-l pierdeți. Tu, tu l-ai stîrnit şi pe fratele meu împotriva lui. Tu, cu mîndria ta nemăsurată. Şi ştiu că nu mă doreai...

Rănitul închise ochii. Ura ce o simțea în vocea fetei adăugă noi lovituri

la trupul său rănit.

— Eşti nedreaptă, Aretia. Te iubesc şi pentru tine am să mă lupt cu toată lumea. N-am să te las unui tîlhar de drumul mare.

— Cum? Ce spui? Mihnea este boier!

— Ai fost înşelată. Omul acesta este Miu-Haiducul Oltului... Cu două luni în urma a prădat poştalionul în care mă aflam. Mi-a furat hainele de ofițer... Este un tîlhar...

— Nu-i adevărat! Mihnea nu poate fi... strigă fata cu spaimă. El este un nobil, un...

— Este un om de rînd, țăran. Tatăl său a fost pandur. Cinstitul căminar Sava, tatăl tău l-a pedepsit, iar Miu a venit aici să se răzbune împotriva voastră... Şi iată... suspină el sfîrşit...

Aretia rămase cu graiul pierdut, cu sufletul gol. În urechi îi răsunau cuvintele țăran, haiduc... țăran... țăran... În minte îi reveniră amintiri care întăreau vorbele ofițerului. Chipul i se aspri, strînse buzele şi o femeie cu totul alta decît fecioara de ieri rosti cuvintele:

— Dacă-i aşa, în ştreang cu țărănoiul!

Soarele murise după dealul Mitropoliei, cînd Chirilă se strecura din han spre grajduri, căutînd cai. Miu îşi revenise şi prinsese puteri. Acum vroia să iasă din oraş înainte de închiderea barierelor. Stînd în întunerec, potrivind şeile murgilor, el nu văzu pe cîțiva arnăuți ce urcau scara cerdacului... Peste o vreme, cînd vru să scoată caii afară, rămase pironit în prag. Trei zdrahoni îl duceau pe Miu legat, coborîndu-l în vîrful hangerelor pe scări. Cînd ajunse în curte, flăcăul se răsuci odată şi arnăuții fură azvîrliți pe jos. Dinspre căruțe țipară nişte femei. În cerdacuri se iviră muşteriii hanului. Miu făcu un salt, dar în față-i răcni un armaş şi trei puşti cătară spre el gurile. Se întoarse căutînd din ochi o scăpare. Dinspre grajduri, strecurîndu-se printre chervanele adormite, Chirilă mîna către el caii. Arnăuții se ridicaseră şi îndreptară spre haiduc pistoalele. Miu se trase îndărăt, spre zidul hanului pînă îşi simți spatele lipit de zidul hanului. Pipăi cu mîna şi întîlni uşa pivniței. Arnăuții strîngeau cercul în jurul lui. Cu ochii la ei, Miu ridică încet ivărul uşii şi dintr-o mişcare se făcu nevăzut înăuntru.

— Şi-a ales singur temnița, răcni armaşul cel voinic, sărind la încuietoarea grea a intrării şi trîntind fierul. De acum să păziți ca pe ochi intrarea hrubei. Voi, ăştilalți, treceți în spatele hanului, la cealaltă uşă...

Ascuns, după coşul unei chervane, Chirilă văzuse totul. Se amesteca printre oamenii care ieşiseră din han atraşi de zgomot. Trebuia să cugete în linişte la o scăpare.

— Ei, plecați, se zborşi arnăutul cel mustăcios la mulțimea de gură-cască ce se bulucea spre porticul hrubei, neînțelegînd ce se petrece. Ce vedeți aici? Ia, nişte puşti cătăneşti, adause, îndreptînd spre ei gurile negre

ale sîneţelor.

Oamenii se răspîndiră încet, mormăind ceva care putea să fie orice, dar arnăutul, vechi în slujbă, ştia sigur că erau blagosloviri la adresa lui şi a arnăuţilor. Curînd marea curte a hanului se linişti, călătorii întorcîndu-se la ale lor. Zgomotele obişnuite ale serii se ridicau de sub coviltirele căruţelor, din jurul focurilor, de pe cerdacurile luminate slab de feştile, dinspre bucătăriile aprinse de pala vetrelor şi învăluite în proza aburilor cu miresme plăcute.

Pe sub cozorocul scorojit, ochii armaşului se roteau bănuitori, scrutînd fiecare bivuac. Toţi de-acolo i se păreau potrivnici stăpînirii, oricine putea fi însoţit cu tîlharul cetluit în hruba hanului. Cît timp prinsul se afla acolo, el nu avea linişte. A doua zi, la capătul podului Tîrgului de Afară, haiducul avea să se legene în funii, după porunca Agiului şi Armaşului cel mare, dar pînă atunci el tremura pentru viaţa sa. De l-ar fi ştiut între zidurile reci şi groase de la Vornicia Temniţelor, ar fi fost liniştit. Se hotărî să meargă acolo, să aducă oameni cu care să-l silească pe tîlhar să se dea prins. Ascuns într-o căruţă, Chirilă îl cerceta pe armaş prin crăpătura împletiturii de papura. Îl simţea, după neastîmpărul privirilor, că-i nesigur de viaţa haiducului. A înţeles abia acum că Miu nu-i om să fie prins cu trei, patru arnăuţi. Va trebui să plece să aducă întăriri. Asta aştepta răspopitul, căci îşi şi făcuse un plan al său. Alături, se afla căruţa încărcată cu saci grei a unui negustor de grîne. Căruţaşul se înfundase în crîşmă, după ce dusese caii la grajd. Aşa cum stătea, cu oiştea sprijinită în pămînt, căruţa părea, în întunerec o lighioană uriaşă, privind tîmpă spre poarta zăvorîtă a hrubei. Chirilă se strecură afară, se prelinse ca o nevăstuică prin umbra căruţei,se aplecă şi prinse de crucea din spatele căruţei o funie lungă ce o ţinea colac în mîini. Porni apoi în direcţia grajdurilor, întinzînd frînghia pe pămînt... Se mistui o clipă în umbra grădinilor şi cînd apăru ducea cei doi cai de căpestre. Petrecu capătul funiei prin harnaşamentul şeilor, legînd-o zdravăn. Se înapoie la locul său de pîndă, tocmai în clipa cînd armaşul pleca spre vornicie. Înţelese că venise momentul să acţioneze...

Din prima clipă,Miu avu sentimentul că se scufunda în adîncul pămîntului. Întunerecul îl împiedica să vadă scara şi se prăbuşi, gemând, pe trepte în jos. Rămase cîteva minute întins pe piatra rece. Îl durea rana şi o ameţeală îi vîjîia în urechi. Treptat îşi reveni: se obişnui cu întunericul şi prinse să desluşească contururile neclare ale lucrurilor din jur. Se afla, după cum bănuia, în hruba de sub foişor, în care se adăposteau lucrurile de nimica: boloboace ce trebuiau dogite, mese de crîşmă, laviţe vechi. Se ridică şi cercetă locul. O singură fereastră în fundul pivniţei dădea pesemne în spatele hanului, spre zidurile curţii vechi, dar acolo sclipeau armele unor arnăuţi. Nădejdea rămînea tot pe uşa prin care intrase. Urcă scările şi se topi în umbra porţii. Era din leaturi groase de lemn uscat, împletit ca

gratiile temnițelor. „Acum, pe drept e o temniță”, gîndi flăcăul. Ochii îi căzură pe lacătul greu pus pe ușă. Pe acesta nu-l putea fărîma cu una, cu două... Și chiar de va fi așa sînețele fîrtaților de colo, ce hram păzeau?... Tot urmărind patrularea celor trei arnăuți din fața „temniței” sale, ochiul lui Miu fu izbit de șerpuirea abia zărită a unei siluete în spatele unei căruțe. Își înăbuși un țipăt cînd recunoscu pe Chirilă. Îl văzu cum se strecoară spre grajduri, cum leagă o funie de șeile cailor... Bănuia că pregătește ceva pentru slobozirea lui, dar cum anume, asta nu înțelegea. Chirilă se aplecă, ridică din jos o piatră și pîndind patrulele o azvîrli spre ușă... La zgomotul ei, arnăuții răcniră și îndreptînd armele spre poartă se apropiară încet. Atunci Miu îl văzu pe Chirilă desprinzînd niște bolovani de sub roțile căruței... Scîrțîind greoi, aceasta prinse să alunece în direcția porții... Cu coviltirul uriaș, sub care gemeau sacii, chervana se apropia amenințătoare de zidul hanului, părînd că-l zdrobește cu greutatea sa. Arnăuții se întoarseră și începură să-și descarce flintele spre namila aceea. Trasă de o mînă nevăzută, oiștea se ridică; armașii se aruncară în lături și în clipa următoare, cu un zgomot năprasnic, oiștea se năpusti ca un berbece asupra porții, sfărîmînd-o. Căruța se propti în canatul porții și o astupă cu totul.

— Acum, căpitane, auzi Miu de departe glasul lui. Chirilă.

Flăcăul ieși în firida unde se trăsese și se strecură repede sub crucea căruții. Un șuierat îi vesti răspopitului că e timpul. Biciui ca un bezmetic caii care se arcuiră sub funie și încet urniră căruța din zidul hanului. Arnăuții trăgeau cu pistoalele și cu sînețele înspăimîntați de mișcările acestei căruțe ce părea că e condusă de o forță nevăzută. Cînd chervana se trase la locul ei dinainte, se întoarseră spre poarta sfărîmată a hrubei și prinseră să tragă de zor în hăul întunecat.

— Aici-s! se auzi peste toate zgomotele o voce în spatele lor. Arnăuții se răsuciră, dar pistoalele din mîinile lui Chirilă vărsară foc și doi armași căzură în țarină. Al treilea zvîrli arma descărcată și fugi înspre gîrlă... Miu ieși de sub car...

— La cai căpitane, strigă Chirilă și se aplecă după armele celor căzuți.

Dar în momentul acela răsăriră din capătul clădirii cei trei arnăuți ce păziseră spatele hanului. Se opriră în loc și ca la o comandă duseră puștile la ochi. Detunară în clipa cînd Chirilă se azvîriise jos printre armașii doborîți. Miu se întoarse. Cătă în jur... Printre căruțe se vedeau chipuri îngrozite de țărani și negustori. Chirilă se făcuse una cu pămîntul. Privirile îi căzură pe oiștea căruței ce sfărîmase poarta hrubei. Cuprins de o mînie nestăpînită, apucă bulumacul și cu o încordare a puterilor sale îl smulse din crucea căruței. Și răsucindu-l deasupra capului, ca pe un buzdugan uriaș, trăsni în grămada de arnăuți ce veneau spre el cu hangerele sclipind. Un cor de vaiete și strigăte se ridică între pereții hanului... Dar mai cumplit

decît toate se auzea răgetul de leu înfuriat al lui Miu. Părea un diavol dezlănțuit, cu pieptul larg şi dezgolit, cu ochii ce aruncau fulgere ca o întruchipare a blestemului, cu buzduganul acela pe care-l rotea deasupra capului... Unde cădea acesta se auzeau oase trosnind şi gemete stinse. Curînd se făcu gol în jurul său. La ceardacuri se zăreau chipuri înspăimîntate de oameni ce priviseră ca la o plăsmuire a visurilor lupta dintre voinicul acesta şi arnăuți.

Dintre morți țîşni Chirilă cu două puşti. Se năpusti în întunerec şi aduse de acolo caii înşeuați.

— Repede, căpitane, că vine potera!

Miu sări în şa şi noaptea îi mistui. Doar tropotul cailor se auzea pierzîndu-se departe, peste gîrlă, pe Podul Calicilor.

Mergeau la trap, mai mult pe lîngă margini, unde podul era mai întreg. În urmă se auzeau tot mai slab strigătele oamenilor de la han.

— Unde mergem? strigă Miu ca trezit din visate.

— Spre bariera Caliței. Ocolim straja şi apucăm drumul Craiovei, îi mărturisi repede Chirilă planul ce-l avea în gînd.

Miu struni deodată calul. Întoarse spre tovarăşul său un chip întunecat.

— Mai avem o socoteală aici, în oraşul lui Vodă, măi Chirilă, zise flăcăul. Răzbătea în glasul lui o ură atît de adîncă încît fostul pandur se simți înfiorat. Nu se cade să plecăm fără să plătim. Hai!

Şi întoarse calul pe o uliță lăturalnică, ce se strecura întunecoasă şi umilă prin spatele mitropoliei de pe Deal. Merseră la pas, cu băgare de seama la gropile drumului şi la casele slab luminate de o lună palidă. Curînd dădură într-o uliță pe care flăcăul o recunoscu. Merseră pînă la zidul cu poarta de fier tăiată într-însul şi descălecară. Miu încercă clanța. Închisă. Se săltă din nou în şa şi se ridică în scări. Peste zid se vedea casa Bimbaşei... Cîteva ferestre de jos erau luminate şi prin perdele se zărea tremurul lumînărilor de priveghiu. Sus, la fereastra iatacului ei, licărea o luminiță.

— Aşteaptă aici, şopti Miu.

Sări pe zid şi făcîndu-şi vînt se lăsă să alunece de partea cealaltă. Se furişă prin grădină, spre uşa din spate a casei. Privi pe fereastră şi zări două mogîldețe ce ațipiseră în jilțuri. Apăsă cu grijă clanța şi deschise încet uşa. O boare de aer făcu să fluture perdelele de borangic pe deasupra luminilor. Într-o clipită o limbă de foc se iscă vicleană şi se ridică ca fulgerul. Miu încremeni în praf, cu privirile furate de flacără, cu mîna strînsă pe jungher. Nu se dezmetici decît atunci cînd flăcările cuprinseră într-o vîlvătaie mătăsurile din ferestre şi brocarturile salonului. Înțelese că destinul îi lua din mîini arma răzbunării. Se retrase încet, cu ochii spre trupul întins pe masa din mijlocul încăperii. Un nevolnic avea parte de

rugul eroilor.

Ajunsese la uşa grădinii, cînd auzi țipetele bocitoarelor de priveghi. Miu se întoarse şi aruncă o privire spre fereastra iatacului.

...Aretia se zvîrcolea în ghearele unor chinuitoare coşmaruri. Întîmplările cumplite din acea zi îi zdruncinase cumpătul. După noaptea iubirii, urmase grozăvia deşteptării, apoi umilința descoperirii. Durerea, disperarea, mîndria rănită se răsucea într-însa, sfărîmîndu-i inima. Cînd, în sfîrşit, doborîtă, adormise, stihiile plăsmuite de nervii ei se repeziră asupra-i, încolțind-o. Se făcea că un balaur cumplit, ce vărsa foc pe nări, vroia s-o sfîşie. Ea încerca să strige, dar glasul îi murea în gît. Strigă numele lui Mihnea, dar buzele sale şopteau: Miu! Cînd jivina se apropie de dînsa, îi răsări în față Mihnea, aşa cum îl cunoscuse atunci, pe dealul Cotroceniior. Ridică jungherul său cu prăsea de os şi balaurul se prăbuşi la pămînt. Apoi Miu se întorcea spre ea şi Aretia țipă de groază. Chipul lui era galben, o țintuia cu privirea şi ochii lui păreau că o ard. Îşi acoperi fața cu mîinile, dar dogoarea trecea şi prin ele. Dădu să țipe şi din piept nu-i ieşi decît un horcăit slab. Se trezi cu respirația îngreuiată. O lumină roşie îi inunda ochii. Sări din pat şi văzu atunci flăcări mari învăluind ferestrele. Țipă şi se năpusti, încurcîndu-se în cămaşa lungă, spre uşă. O deschise, dar o pală de foc o lovi în față. Se retrase şi se împiedecă de patul cu baldachin de lemn sculptat. Groaza îi muie picioarele şi căzu pe covor. Auzi atunci geamurile spărgîndu-se cu zgomot. Ca prin vis mai avu conştiința că este ridicată şi purtată pe brațe. Se agăță cu disperare de cel care o ducea şi atunci simți în palmă ceva vîscos. În clipa aceea avu senzația limpede că sîngele său îi pătează mîna. Încercă să se agate cu disperare de ceva, dar totul se tulbură în minte şi alunecă într-un afund în care judecata şi simțirea nu pătrund niciodată.

...Din şa, de pe dealul Mitropoliei, Miu privea casa Bimbaşei cuprinsă de flăcări. Pînă la ei veneau strigătele mahalagiilor, ale arnăuților de agie şi ale pompierilor ce căutau să stingă focul, pentru a nu se întinde. Alături, Chirilă privea şi el tăcut cerul învăpăiat. „Ți-am împlinit jurămîntul, taică, şoptea ca o rugăciune Miu. Iuda e mort; pierită e şi stirpea lui. Jungherul meu nu l-am pătat de sînge femeiesc, deşi ea m-a vîndut. În ziua de parastas, ți-am aprins, taică, o torță să-ți tihnească sufletul...”

Şi sărutînd lama jungherului, Miu îşi întoarse privirea şi dădu pinteni calului. Porniră în linişte, fără fereală, spre Podul de Pămînt.

...Cînd se trezi din leşin, pe banca din fundul grădinii, zorile spălau cerul. În primele clipe, Aretia nu se dumiri unde se afla. Dar cînd văzu casa mistuită de flăcări şi slugile căinînd-o înțelese ce grozăvie se petrecuse. O amintire palidă îi reveni în minte. Îşi privi mîna şi îngrozită o văzu pătată de sînge. În pumnul stîng ținea încleştat un bumb de aur pe care-l cunoştea bine. Îl privi cu inima pustiită. Se prăbuşi pe banca tare şi izbucni într-un

plîns plin de durere...

Podariui de la Dăieşti trecu peste Olt la ceasul acela tîrziu din noapte doar doi drumeți cu caii lor. Moş Pavel ar fi vrut să se întindă la vorbă cu ei, dar calătorii stăteau închişi în ei, învăluiți în tăcere şi gînduri. Alunecară fără zgomot peste Oltul ce bolborosea în întuneric, atraşi de luminile hanului de la Muiereasca... Podul izbi cu latul pontonul şi se lipi de el. Moş Pavel îl priponi cu nădejde de stîlpi, semn că are de gînd să rămînă o vreme la crîşma lui Samoilă Chiorul. Urmat de Chirilă ce ducea caii de căpestre, Miu se apropie de han. Aruncă o privire pe fereastră şi chipul său încruntat se mai lumină o clipă recunoscînd pe haiducii săi. Îşi trase din şerpar pistoalele şi izbind cu cizma uşa ce zbură de perete, năvăli în han trăgînd focuri şi răcnind:

— Stați! Dați-vă prinşi!

Haiducii rămaseră năuci, unii cu bărdacele la gură, alții cu cîntecul pierit pe buze...

— Ura! Căpitanul, strigă vesel Culai, venindu-i în întîmpinare.

Dar pistolul din mîna flăcăului trosni din nou şi cuşma pandurului zbura pe tejgheaua lui Samoilă. Culai încremeni.

— De la cine ați deprins obiceiul să stați fără pîndă şi străji, strigă furios Miu în tăcerea ce se lăsase. Sînteți cîntăreți în strana episcopiei sau haiduci de Olt? Unde sînt străjile?

Doi flintaşi ce-şi țineau armele pe umeri se dezlipiră de lîngă uşă.

— Cine-s ăştia? întrebă aspru Miu

— Haiduci însoțiți cu noi, lămuri Culai. Au venit în lipsa ta, căpitane, mulți băjeniți de prin sate, cu hotărîrea de a lovi în ciocoi şi tirani.

Miu îi cercetă scurt şi le făcu un semn, iar străjile se strecurară spăşite pe uşă, în noapte.

— Bine ati venit acasă, căpitane şi tu, măi Chirilă, se trezi acum să dea binețe Culai.

Miu scutură încruntat din cap şi merse prin crîşmă, apropiindu-se de tejghea. Cerceta fețele haiducilor, unele cunoscute, altele noi.

— Pe cine ați primit în ceată în lipsa mea? întrebă căpitanul.

Culai făcu semn unor români ce şedeau pe lîngă perete, să treacă în față. Miu ascultă povestea fiecăruia, puse întrebări scurte şi cîntări răspunsurile, cercetînd îndelung fețele oamenilor.

— Şi mai avem un tovarăş, la cine nici nu gîndeşti, zise pandurul înveselit. Ian priveşte la el, căpitane.

Şi Culai împinse în față pe un om cu fața spălată şi plăcută, cu o mustață neagră şi ochi de vultur ce păreau cunoscuți.

— Parcă ne-am mai văzut noi, jupîne, făcu Miu, privindu-l într-o parte. N-oi fi tu căpitanul de la pîrcălăbie?

— Chiar el, încuviință omul zîmbind cu fală. Am fost căpitan, dar pîrcălabul, furios că te-am scăpat de atîtea ori, m-a zvîrlit din rang. În sfîrşit, i-am luat şi eu vreo zece puşti din agie şi m-am făcut haiduc...

— Un haiduc la preț, rîse Culai. Şi arătă spre peretele hanului unde sta prinsă pravila isprăvniciei întărită cu semnul Băniei de Craiova. Miu se apropie. Sub un desen, ce-l arăta pe căpitan, se afla înscrisă o cifră: 500 şi literele... „de galbeni va primi din visteria pîrcălabului cel ce va da prins sau va da în vileag locul unde se află ascuns mazilitul căpitan de arnăuți Fanache Gherea."

— Hm! pufni Miu, ştiu că s-ar face boier cel ce va putea să ne dea prinşi pe amîndoi pîrcălabului... Altcineva?

— Eu, căpitane! se auzi o voce în spatele său.

Miu se întoarse. Oprița îl privi lung şi-şi simți inima strînsă de un cleşte. Fața lui era palidă. Ochii îi străluceau adînci sub sprîncenele încruntate, ascunzînd o durere surdă. Şanțuri noi apăruseră pe frunte, gonind voioşia de pe chipul altădată luminos al flăcăului.

— Bine te-am găsit, fată frumoasă!

Miu se apropie de ea şi pentru prima dată în ziua aceea în ochi i se aprinse o lumină blîndă. Îi mîngîie părul lung, negru, într-o tăcere plină de vorbe. Oprița îl mîngîia şi-l săruta cu privirile şi o durea inima simțindu-l trist.

— Mi-a fost tare dor, Miule, şopti ea doar pentru el

— Să ne trăieşti Căpitane, şi bun întors cu sănătate!

Miu se răsuci doar un pic, aruncîndu-i lui Samoilă o privire ca un cuțit.

— M-am întors, da, hangiule! Şi pentru asta, în necazul tău, scoate, Samoilă vinul cel mai bun... Să bem haiduci, pentru codrii Oltului, pentru mîndrele noastre, pentru murgii drumului, pentru hangerele brîului!

Cu ulcica ridicată, Chirilă îi răspunse chiuind cu voioşia drumețului însetat, care a ajuns acasă.

...Încă de-a doua zi Miu îşi reluă viața de haiduc. Bătea noaptea potecile pentru a lovi în cumpăna zorilor pe vătăşeii şi pîrgarii lacomi, pe zapciii nedrepți ori pe arendaşii necinstiți. Se strecura neştiut ca mocan ori cosaş cu ziua în tîrgul Rîmnicului şi asculta ce veşti se vînturau: afla despre nedreptățile făptuite de slujbaşi ori arnăuți, de birurile cu care stăpînirea împovăra spinarea țăranului. A doua zi, o mînă de haiduci poposea în satul cu pricina, călca pe zapciul ori pe arendaşul nelegiuit, pedepsindu-l. Banii şi plocoanele ori vitele luate biruri se întorceau ca prin minune în gospodăriile de unde fuseseră lipsite. Arnăuții pîrcălăbiei umblau cu furie, dar fără folos, căci nu apucau să ajungă în locul unde călcaseră haiducii şi venea veste despre o altă ispravă de-a lor. Ba cîteodată, cetele haiducilor

atacau în aceeaşi noapte în mai multe părți: lîngă Mînăstirea dintr-un lemn, la Rîureni ori lîngă poarta Rîmnicului... Arendaşii şi boierii veneau de se plîngeau pîrcălabuiui care, neputincios, ridica mîinile spre cer blestemînd. Dar cum la aceasta se pricepeau şi ei fără ajutorul lui, boierii se jeluiră Banului... O trupă de arnăuți lefegii fu adusă din Craiova. Dar nici aceştia nu dădură de urma haiducilor lui Miu.

Astfel trecu şi luna August. în vremea asta, flăcăul se abătu doar de vreo patru, cinci ori pe la han, şi atunci aşa, numai pe picior de plecare, între două încăierări cu amăuții. De fiecare data, Oprița îl privea lung, oftînd înăbuşit. Într-o înseraree, cînd în miresmele codrului ce adiau prin fereastră se strecura înfiorată toamna, Miu poposi la ban cu Chirilă şi vreo doi haiduci. Intrară şi cerură tare de băut. Le aduse cănile la masă şi Miu ridică spre ea ochii.

— Unde-i jupînul, frumoasă cîrciumăreasă?

— E plecat spre Zăvideni, să tocmească vinul nou, zise fata şi-l privi ca întotdeauna cu dragoste şi tristețe.

Băură haiducii şi Chirilă le cîntă din cele călugăreşti ce ştia, ba şi cîntece lumeşti mai puțin evlavioase. De la tejghea, Oprița îl învăluia pe Miu în privirea ei caldă, plină de aşteptare. La un moment, cînd Miu cătă spre ea văzu licărindui lacrimi în ochi. Se ridică şi porni spre ea, dar fata dispăru în iatacul ei. Miu urcă scara şi deschise uşa. O văzu în lumina ferestrei, sub ploaia de stele a cerului. O cuprinse în brațe şi o simți tremurătoare; apoi deodată hohotind de plîns fericit fata îşi încolăci brațele în jurul gîtului sărutîndu-l pe gură, pe ochi, pe păr. O stea se desprinse dintre luceferi, căzînd în Olt. Oprița o văzu şi printre lacrimi i se păru că raza ei creşte şi îi umple de lumină casa.

Trei zile haiducul a uitat potecile şi murgul. Trei zile a adăstat lîngă surîsul fericit al Opriței. Urcau pe poienița din spatele hanului; el îşi lăsa capul în poala ei şi privea cerul; ea se uita la frunzele aurii ce se desprindeau din pom, zburau şovăitoare şi cădeau fără zgomot. Toamna strecura fiori de gheață în inima fetei. Atunci se ridica să nu mai simtă bătaia de aripa a vremii ce-i vestea apropiata despărțire şi intrau în han. Odată, Oprita l-a coborît în pivniță să caute vinul cel bun ascuns cu grijă de Samoilă. Dar odată ajunşi, fata l-a luat de mînă şi l-a dus spre capătul hrubei. S-au oprit în fata unui poloboc, nu mai deosebit decît celelalte. Fata a bătut în el şi butoiul i-a răspuns a gol.

— Întotdeauna, budana asta va suna aşa, zise fata. Ia aminte la ea Miule, în butoiul acesta Samoilă nu pune vin. Uite, şi trăgînd de cana se deschise un capac ce lăsa să se vadă o altă uşă la fel prinsă în zidul de care polobocul sta lipit...

— Iraaa! Viclean loc de fuga a născocit Samoilă, se minună Miu. Şi unde dă uşa asta?

— Într-o tainiță săpată în pămînt ce duce mai sus, lîngă pîrîu. Nimeni, în afara hangiului şi a noastră, nu ştie de ieşirea asta. Dar se aud voci sus în han, să mergem! Umple ulcioarele cu vin!

...Peste trei zile, cînd Samoilă-Chiorul se întoarse acasă îl găsi pe Miu cîntînd înveselit, ținînd într-o mînă bărdaca cu vin şi cu cealaltă mijlocul Opriței. Hangiul privi cu ochiul înveninat spre cei doi tineri, citi în zîmbetul plin de fericire al fetei că flăcăul n-a pierdut vremea în lipsa lui.

— Ah, blestematul de tîlhar, gemu el. Mi-o va plăti!

Şi înghițindu-şi mînia se apropie de haiduc cu zîmbetul său dulceag şi unsuros.

În seara aceea hangiul a aflat nişte lucruri care l-au făcut să ciulească urechile. Un haiduc veni dinspre Rîmnic şi aduse gîfîind vestea că Fanache şi un grup ce fusese trimis să calce un arendaş din Govora căzuse prins de potere.

Miu tresări şi un fior îl străbătu; era prima înfrîngere a haiducilor. Fusese o întîmplare la mijloc, ori arnăuții mirosiseră gîndul lui? Sau? Măsură furios camera hanului, frămîntîndu-se să găsească pricina căderii. Poate că e de vină toamna ce rărește frunzele codrilor ori poate înmulțirea poterelor... E vremea să împrăştie cetele de haiduci prin sate pînă la primăvară? Sau dimpotrivă, să ridice satele, toate brațele de voinici, cu sînete, flinte ori furci şi coase şi să pornească la dreapta judecare a ciocoilor? Miu îşi punea întrebările, dar mintea nu-i găsea răspuns.

Aşa îl găsi Culai care poposi cu ai lui în toiul nopții. Nu se mai văzuseră de vreo două săptămmi. Mărindu-şi ceata, Miu socotea să o împartă în grupuri, dînd în seamă fiecăruia o parte din ținutul isprăvniciei. Pandurul fusese însărcinat cu observarea vămii de la Cîineni şi uşurarea negustorilor avuți de poverile lor.

Culai puse pe masă o desagă zornăitoare şi se aşeză în fața căpitanului.

— Am adus tributul de vamă. spuse el bătînd cu palma în desagă. Şi încă ceva mai de preț: vorba că Simion Mehedințeanu vrea sa te vadă.

— Dar cine e el? întrebă Miu.

— Simion a fost unul din vrednicii căpitani al Domnului Tudor, pandur viteaz şi încercat în multe lupte. După ce revolta noastră a pierit, înecată în sîngele vărsat de pagîni, el şi cu alți panduri au trecut dincolo de munți. Acolo, oblăduiți de frații noştri ardeleni, aşteaptă vremea să intre în țară şi să tragă din nou sabia pentru norodul de jos.

— Unde este Simion? întrebă Miu repede.

— Sus, lîngă hotar! Mîine spre seară ne întîlnim la un schit părăsit. Vine împreună cu Ghiță Cuțui.

— Vom fi acolo! zise cu hotărîre Miu. Cred că a venit vremea, Chirilă! se răsuci el spre răspopit. Duci toate cetele în Bărbăteşti, la ogeacul Fraților. Te întorci şi aştepți aici înapoierea mea. În zori, în nechezatul cailor,

haiducii părăsiră hanul Muiereasca, despărțindu-se. Chirilă cu o ceată se lăsă devale, spre Govora. Miu cu pandurul şi vreo doi haiduci o porniră în sus, spre Turnu Roşu. Din odaia sa. cu ochiul cel teafăr lipit de crăpătura perdelei, Samoilă văzuse totul. Cînd tropotul cailor se pierdu şi hanul ramase pustiu, chiorul se strecură din casă îndreptîndu-se spre grajduri. Peste cîteva clipe alerga şi el, lovindu-şi calul, spre Rîmnic...

...Se înserase devreme ca în nopțile de septembrie la munte. Norii ascundeau luna.

— Trebuie să fie vremea, şopti Culai şi țipă ca huhurezul. Un cocoş de munte îi răspunse pe aproape.

— Ei sînt! Să intrăm în schit.

Era o cocioabă părăsită de lemn afumat şi uscat de te mirai că nu o aprinsese pînă atunci soarele verii ori fulgerele primăverii. Curînd se auziră paşi furişați şi două umbre se strecurară înăuntru.

— Tu eşti, Firizule? răsună o voce groasă şi aspră.

— Eu, căpitane Simion, zise Culai. A venit, cum ai dorit. şi Căpitanul nostru, Miu.

Oamenii se apropiară şi atunci licărirea unei lumînări ținută cu fereală de Culai, căzu pe un obraz lat, cuprins de o barbă neagră şi deasă. Doi ochi întunecați scăpărau pe sub sprîncenele zbîrtite. Îl cercetă fără sfială pe tînărul haiduc, apoi se întoarse spre cel a cărui față rămînea în întuneric.

— Ce zici, măi Ghiță, de voinicul acesta?

În ochii pandurului licări o scînteie de bucurie.

— Zic că pare de ispravă, sună neaşteptat de molcomă şi caldă vocea celuilalt. Şi dacă mă uit mai mult la el tare îmi aduce aminte de cineva. Ia priveşte şi tu, Simioane...

Mehedințeanu îl cercetă mai îndelung, înciudat că nu poate da numele asemănării.

— Era la Obileşti un pandur tare ca un taur şi viteaz ca un urs.

— Ursan! strigă Simion. Chiar aşa: leit Căpitanul Ursan.

— Căpitanul Ursan mi-a fost tată, rosti cu glas răspicat şi dureros haiducul.

Cei doi panduri îl priviră în tăcere, apoi Simion îi cuprinse umerii îmbrățişîndu-l bărbăteşte.

— Ursan a fost viteaz şi drept. Să fii ca el, flăcăule... Numai că vremea haiduciei s-a cam dus. Vitejia mîinilor. tăria brațelor şi ura din sufletele tuturor trebuie unite şi cu puterea lor îngemănată să curățăm asemeni torentelor moşia părintească de lighioanele străine şi de ciocoii pămînteni.

— Răscoala, să aprindem din nou răscoala Domnului Tudor! adăugă Ghiță.

— Da! Țara întreagă geme sub tirania lui Vodă. Țăranii şerbi şi moşneni, tîrgoveți şi meşteşugari — vor legi cu dreptate şi izbăvirea de

biruri grele. Să adunăm cetele toate de haiduci, să chemăm pe panduri şi toţi care vor să se strîngă sub steagurile noastre şi să pornim lupta.

— Sînt gata, căpitane, eu şi haiducii mei să ne punem sub porunca dumitale. I-am strîns de-acum şi aşteaptă într-un loc sigur semnul.

— Nu te înfierbînta, voinicule, se auzi vocea aceea moale şi blîndă a lui Ghiţă Cuţui. N-a sosit încă ceasul...

— Da, întări şi Simion. N-a venit vremea. În primăvară, cînd s-or deschide drumurile şi frunza va îmbrăca din nou codrii, pornim răscoala. Atunci am să-ţi trimet sol cu porunca de a-ţi aduna oştirea ta în vătăşia Cloşanilor. Pînă atunci împrăştie oamenii la vetre, pentru iarnă.

...Către miezul nopţii, haiducii se înapoiau pe drumul Oltului. Cînd zăriră licăririle de opaiţe şi luminile de la Mînăstîrea Cozia struniră caii.

— Urcă drumeagul ăsta, Culai, hotărî Miu. Te duci peste dealuri la sălaşul Fraţilor. Slobozeşte din porunca mea oamenii la casele lor. Să stea pînă la desprimăvărare, cînd îi voi chema din nou... Apoi porneşte pe drumul pe care-l ştii, în munţi, la coliba moşului. Acolo vom ierna... Eu mă duc în vale, la han... Îl iau pe Chirilă şi venim şi noi în zori... Drum bun!

— Cu bine, căpitane, ură Culai şi oamenii săi şi se topiră printre copaci în dreapta drumului. Miu dădu pinteni murgului şi se întinse la drum.

În mai puţin de un ceas ajunse la han. Ferestrele de jos erau luminate de pîlpîirea palidă a unei feştile. Descălecă şi îndemnă calul spre grajduri, apoi cu pasul negrăbit se îndreptă spre uşă. Cercetă, după obicei, pe fereastră înăuntrul crîşmei. Îl zări pe Chirilă cu capul căzut pe masă; alături, o stacană. Pesemne îl prinsese somnul aşteptîndu-l. Miu zîmbi şi dădu să intre cînd un zgomot între tufele de peste drum îl făcu să tresară. Se întoarse cu mîinile pe pistoale. Dar nu se zărea nimic. Pesemne vîntul, lovind mărăcinişul uscat.

— Bun găsit, preacuvioase, strigă Miu intrînd. Aşa îţi faci straja, pandurule?

Dar Chirilă păru că n-aude, nici nu tresări, nici nu sări în sus, după cum îi era felul, gata oricînd de glume şi petrecere.

Miu cătă la el şi o bănuială i se strecură ca un fior rece prin spate. Făcu trei paşi, puse mîna pe umărul răspopitului şi în acea clipă un ţipat sfîşietor de femeie răsună în sus.

— Fugi, Miule, fugi! Eşti trădat, fugi!

Glasul Opriţei se înăbuşi. Miu făcu un salt spre uşă. Din mişcare, trupul lui Chirilă se rostogoli pe podeaua hanului. Flăcăul îi zări atunci, pentru o clipită, chipul însîngerat şi încremenit în nemişcarea morţii. Smulse uşa şi dădu să se năpustească afară, dar spre han alergau, dinspre tufele Oltului, arnăuţii. Închise repede la loc uşa şi trase drugul. O împuşcătură răsună de afară şi o fereastră zbură în ţăndări. Miu trase pistoalele, apăsă trăgaciul şi feştila muri scufundînd hanul în întunerec. Văzu

atunci în cadrul ferestrei umbra unui arnăut înalt.

— Spargeţi uşa! auzi el o voce pe care o recunoscu. E singur şi nu trebuie să ne scape. Nu uitaţi, ispravnicul ne dă aur!

Miu apăsă cu ură pe trăgaci şi plumbul opri în gîtlejul căpitanului de arnăuţi, Fanache, vorba ce însemna preţul trădării. O ploaie de gloanţe, venind din toate părţile, fu răspunsul furios al arnăuţilor. Geamurile; săriră în sute de cioburi peste tot, iar securile izbeau în lemnul uşii, spăngîndu-l. Miu se aruncase pe podea. Se tîrî prevăzător spre tejgheaua ce-l putea apăra de tirul poterei. Cînd ajunse acolo avu senzaţia că cineva se afla în întunerec, la doi paşi de el. Strîngea prăseaua pistolului, încordat ca o fiară, gata de salt. Aşteptă, îi simţea răsuflarea gîfîindă. Înţelese că nervii celuilalt sînt mai slabi. Deodată o umbră ţîşni, din spatele tejghelei, năpustindu-se spre haiduc. Ridicase deasupra capului tăişul cumplit al unei securi de luptă şi urlînd o abătu cu năduf. Dar haiducul sărise în lături şi securea se înfipse în podea. Mîinile lui Miu prinseră ca un cleşte de fier ceafa omului.

— M-ai vîndut tu, negustor de suflete, îi şuieră Miu la ureche. Dar eu sînt cel care cumpăr. Ştii cît dau eu pe pielea ta? Trei galbeni? Nu, trei plumbi!

Ţinîndu-l de ceafă strîns, haiducul se aplecă cu Samoilă şi ridică trapa ce dădea spre hrubă. În vremea aceasta, securile arnăuţilor sfărîmară de tot uşa. Cîrligul cel gros sări şi el şi poteraşii dădură năvală în han. Miu trase în grămadă, apoi sări în pivniţă, lăsînd să cadă în urmă-i trapa. Arnăuţii răspunseră din toate armele şi Samoilă icni fulgerat de trei plumbi. Se lăsă pe spate, acoperind cu trupul său uşa hrubei.

...Miu împinse stînca ce astupa tainiţa şi se strecură afară. Privi în jur: pădurea îşi şoptea în noapte spaimele de septembrie. Alături, susura nevăzut pîrîul Muiereasca. În vale, la vreo sută de paşi se zărea hanul plin de zgomote şi lumini. Arnăuţii îl căutau prin toate cotloanele. Vru să coboare şi să smulgă dintre ei pe Opriţa, dar toată curtea hanului şi grajdurile şi ocolul mişunau de arnăuţi. Iar el avea mîinile goale; doar hangerul din şerpar. Scrîşnind de furie, porni să urce culmea, de-a dreptul prin pădure.

Toată noaptea a mers prin codrii întunecaţi, nestrăbătuţi de picior omenesc. A urcat creste şi a coborît văi, a trecut peste pîraie. A mers mereu înainte, călăuzit de un simţ al său, care-i spunea să ţină mereu în dreapta luceafărul ivit prin spărtura norilor. Tîrziu, spre zori, a dat peste drumul cunoscut, străbătut cîndva, cu ani în urmă, împreună cu tatăl şi mama sa. Ca şi atunci fugea acum pe drumul munţilor încolţit de arnăuţii ce-i tocmeau pielea. Era ziua cînd ajunse la stînca ce străjuia drumul: stînca lui Ursan. Deasupra, mormîntul pandurului nins de frunzele fagului, măturat de vînturile primăverilor, ori de viscolele iernilor. Miu urcă sleit de puteri stînca şi de sus cercetă drumul în urmă. Era atît de sigur că sînt pe urma

lui încît nu se mai miră cînd văzu cît de aproape au ajuns. Dacă nu apuca să urce aici, l-ar fi ajuns pe drum în cîteva clipe şi... Se uita împrejur, căutînd un loc unde să se ascundă. Era liniştit: arnăuţii galopau pe urmele lui cu puştile încărcate, dar pe Miu nu-l încercau spaimele morţii. Întîmplările prin care trecuse în ultima noapte îi lăsase în cuget un dispreţ deplin faţă de moarte şi o beţie a primejdiei. Privirile îi căzură pe trunchiul uriaş al fagului şi ca un fulger îşi aminti de scorbura unde ascunsese, atunci cu patru ani în urmă, armele arnăuţilor răpuşi de tatăl său. Se strecură ferit spre fag şi căută scorbura. O găsi cu greu. Nuielile înfipte în el crescuseră groase, se împletiseră cu mlădiţele fagului, alcătuind un stufăriş bogat, hrănit de umezeala pîrîului. Îşi făcu loc cu grijă, să nu rupă vreun vlăstar şi se strecură în scorbura încărcată de un miros greu de lemn putrezit. Dădu acolo de armele ascunse, dar cînd vru să ridice cocoşul unuia îl găsi înţepenit de rugină...

— Cercetaţi locul! se auzi de jos o voce. Urcaţi pe stîncă şi scrutaţi drumul. Trebuie să fie pe aproape.

Un timp, care i se păru o veşnicie, Miu nu mai auzi nimic decît sforăiturile cailor opriţi în drum. Sîngele îi zvîcnea în urechi. Apoi desluşi paşi pe stîncă.

— Tu urcă mai sus şi vezi de nu-l zăreşti departe pe drum, auzi o voce.

Nişte paşi se depărtară şi Miu respiră uşurat. Dar tocmai atunci prinse zgomotul altor paşi feriţi şi uşori chiar lîngă intrarea scorburei. Îşi ţinu răsuflarea şi trase binişor jungherul din şerpar. Văzu ţeava unei arme strecurîndu-se printre mlădiţele fagului, dîndu-le deoparte. Drept în faţă, întîlni doi ochi care-l priveau ţintă, fără uimire. Miu înţelese că e pierdut. Arnăutul ştia că el se ascunsese acolo; venise fără să caute şi acum îl va sili cu sîneaţa încărcată să iasă din văgăuna fagului. Se vedea prins, legat şi dus prin mulţime la ştreang. O, nu, niciodată, mai bine... închise ochii şi strînse prăseaua jungherului.

— Stai cuminte, auzi el glasul şoptit al arnăutului. Rămîi nemişcat şi lasă jungherul!

Miu holbă uluit ochii la arnăutul din faţa sa. Ce spune? Ce-s vorbele acestea ciudate?

— Ei, Jianule, ce-ai rămas acolo, se auzi departe o altă voce. Ai zărit ceva?

— Nimic! strigă arnăutul, privind ţintă în ochii haiducului. De bună seamă că a trecut pe aici mai înainte. Să ne grăbim!

Paşii celuilalt se auziră izbind stînca. Arnăutul îşi retrase ţeava armei şi lăstarii astupară la loc intrarea scorburii. Miu privi printre crengi şi-i văzu pe cei doi coborînd spre drum. Rămase ultimul cel ce fusese strigat Jianul, se opri şi privi din nou spre fag. Trase de la brîu pistolul şi-l lăsă să alunece pe muşchiul moale, apoi dispăru în jos.

Peste cîteva clipe se auzea comanda ofițerului şi zgomotul cailor pe prundişul drumului. Abia atunci Miu respiră uşurat. Se strecură din ascunzătoare, privind bănuitor în jur. Nimeni! Departe, pe drumul ce cobora spre Hurez, un pîlc de arnăuți se depărtau în galopul cailor, stîrnind o pulbere fină de colb în urma lor. Ce se întîmplase cu el? Oare cine era arnăutul care-l lăsase scăpat? Şi de ce o făcuse, dînd cu piciorul la o mie de galbeni puşi de ispravnic pe capul său? Miu nu-şi amintea să fi văzut vreodată ochii aceia... „Hm! Viața are multe taine, gîndi Miu. Cîndva o voi pătrunde poate şi pe asta!..."

Haiducul se apropie de mormîntul lui Ursan şi îngenunche lîngă piatra ce închipuia crucea de la căpătîiul pandurului căzut acolo. Scoase jungherul şi începu să sape în pămîntul tare. Cînd făcu o groapă de trei palme, duse la buze lama jungherului cu prăselele de os şi îl îngropă în pămînt.

— Ți-am împlinit jurămîntul, taică, şopti Miu. Primeşte-ți jungherul înapoi. O dată cu el îngrop şi răzbunarea, căci de acum nu mai sînt al dorințelor, bucuriilor şi suferințelor mele... În primăvară pornim oastea cea mare a robiților. Să mă binecuvîntezi de acolo, taică.

Sărută piatra mormîntului şi se ridică. De sus cuprinse cu privirea văioagele şi pădurile peste care trecuse aripa tristă a toamnei. Voinicul ridică din iarbă pistolul lăsat de arnăutul necunoscut şi porni negrăbit spre munții ce se pierdeau înnegurați în zare...

Tăceau amîndoi, şi batrînul prospector şi flăcăul, cu privirile duse departe, spre locurile unde pornise eroul povestirii.

— Şi ce s-a întîmplat după aceea cu Miu? întrebă într-un tîrziu tînărul geolog, deşi simțise că batrînul îşi terminase povestirea. Vreau să spun, îşi luă el seama, ce s-a întîmplat în primăvara următoare?

— Primăvara care a venit a adus din nou flăcări pe dealurile Olteniei. S-au aprins făcliile răzmeriței lui Simion Mehedințeanu şi Ghiță Cuțui. Între oştile de panduri s-au aliat şi voinicii din ceata lui Miu-Haiducul. Iar eroul nostru a făptuit atunci, după firea şi puterile sale multe minuni vitejeşti. Ei, dar asta este o altă poveste!

După dealurile Vîlcei îşi deschideau geana zorile. Flăcăul înțelese că bătrînul nu va mai spune o vorbă despre Miu-Haiducul. Se ridică şi pregăti focul pentru ceaiul de dimineață.

— Straşnic tovarăş de drum eşti, măi nea Matei, zîmbi flăcăul. În clipa aceea ar fi vrut să-l îmbrățişeze, dar se stăpîni şi aplecîndu-se începu să adune cărbuni pe lîngă ibricul de ceai.

Cartea a doua

Întoarcerea lui Miu Haiducul

În acel Brumar 1825, zilele erau prinse într-o pîclă umedă. Dunărea bolborosea posomorîtă printre tufele malului şi apele umflate de ploi purtau cu ele un mîl gălbui pe care-l rostogoleau în vîrtejuri şi-l aşezau cuminţit peste grinduri.

Drumul Cerneţului devenea pustiu din ceasul cînd seara cobora de peste dealuri. Vremurile erau tulburi şi răspîntiile mişunau de oameni fără căpătîi şi arnăuţi la fel de nelegiuiţi. Nici un drumeţ cu mintea aşezată nu se încumeta să bată drumeagurile noaptea, de ţinea la punga ori la pielea sa. În marginea tîrgului, înfipt lîngă drumul Severinului, se afla hanul lui Ion Vîrtosu. Era o hardughie afumată şi atît de veche că te mirai cum se mai ţine în picioare. Fusese cîndva han de poştă, dar răzmeriţa din 1821

trecuse ca o furtună şi pe acolo, iar în urma ei rosturile se stricaseră. Vodă închisese cu poruncă poarta Banatului şi harabanele de poştă nu mai opreau la han ca altădată, în drumul lor spre Ruşava[5].

La ceasul acela hanul era plin de muşterii de tot felul. Hangiul se învîrtea cu iscusință printre ei, aruncînd colo o vorbă, dincolo o şoaptă tainică, împărțind bărdace cu vin, după o socoteală ce-ar fi părut altuia tare încîlcită şi nedezlegată.

— Ăsta e puterea ursului, bea matale o bărdacă şi-apoi spargi cu pumnul piatra ori şi mai dihai poți frînge mijlocul unei fete. Şi rîdea subțire într-o parte, cu ochii ascunşi în crețurile pleoapelor. E vin vîrtos, precum îi zice şi cîrciumarului...

Un hohot de rîs îneca vorbele repezite ale hangiului şi rîsul oamenilor îl urmărea pînă la tejghea.

Atunci văzu el pe drumețul străin: stătea la o masă lîngă uşa ce da în curte, spre grajduri. Mirosul lui fin îl vesti că oierul acesta cu fața albă, nearsă de soare, este altceva decît un muşteriu obişnuit. Într-o clipă, mînia i se spulberă şi cu fața unsă de zîmbet se aplecă spre el:

— Mă rog, dumneatale, ce pofteşti: o cină de vornic, cu vin de soi şi un pat moale pentru odihnă? Am sus o...

— Nu te osteni, hangiule, rosti călătorul cu o voce sigură, de om ce ştie ce vroieşte. Îmi aduci, de ai răgaz, o gură de vin din cel mai bun.

— Cum? Nu rămîi peste noapte? Ț...ț...ț... sări el cu o grijă prefăcută. Nu faci bine, nepoate, se aplecă familiar; drumurile sînt pline de primejdii noaptea...

Şi dacă văzu că străinul stă neclintit şi tăcut îi făcu un semn cu capul, spre spate. Treci dincolo, peste munți, hai?...

Drumețul îl țintui pe hangiu drept în lumina ochilor, apoi băgă mîna în chimirul lat de piele şi scoase două băncuțe[6]. Puse una pe masă şi la vederea ei ochii hangiului sclipiră.

— Tii, ti, ti, ia te uită, de mult nu mai văzusem chipul chezarului în aur...

— Asta-i pentru vin, nu-i dădu răgaz să se întindă la vorbă drumețul, iar astălaltă ca să-ți legi gura şi ochii...

Hangiul clipi uluit, apoi dezmeticindu-se, şterse cu un gest profesional cele două băncuțe galbene de pe masă şi se făcu nevăzut printre muşterii. Peste cîteva clipe reveni cu o bărdacă şi o aşeză cu aceeaşi smerenie prefăcută pe masă.

Curînd, uşa dinspre drum se deschise larg, mai mult împinsă, şi un arnăut cu însemne de căpitan pătrunse în han. Poteraşii se ridicară vădit nemulțumiți, aşteptînd resemnați mustrarea cuvenită. Dar căpitanul trecu

---

5 Vechea denumire a Orşovei.

6 Monedă mică de argint în valoare de 50 de bani; firfirică.

pe lîngă ei fără să-i vadă, fără să răspundă la salutul lor spăşit. Merse la tejghea şi făcu un semn hangiului, de parcă ar fi chemat la el un cîine.

— Ce-i nou, jupîne? întrebă într-o doară, cînd acesta se aplecă din şale în fața lui.

— Nimic, înălțimea ta, pace şi...

— Ce drumeți găzduieşti aici... întreb de cei străini, mai aşa, deosebiți...

— Drumeți cinstiți, mărite, neguțători...

— Dar altceva? dădu semne de nerăbdare ofițerul. Am poruncă să-ți caut hanul.

— Fie-ți milă, jupîne, se jelui hangiul, mă nenoroceşti... sînt toți oameni pe care-i cunosc...

— Am depeşă că trece pe aici, spre Țara Banatului, un trimis al răzvrătiților. Trebuie să-l găsesc din pămînt...

Ochii înguşti ai hangiului sclipiră. Făcu un semn tainic spre ofițer, să se aplece şi trase în fața sa sertarul tejghelei. Din mulțimea bănuților de tot felul culese un galben pe care-l puse în palma ofițerului.

Acesta privi crăițarul de aur în tăcere, apoi întrebă şoptit:

— Unde e?

— La masa din curte, răspunse în acelaşi fel hangiul şi întinse mîna după galben, dar ofițerul se făcu că nu vede şi întorcîndu-se îşi făcu loc printre muşterii. Cînd ajunse aproape îşi pipăi pistoalele de la brîu şi se întoarse brusc.

— În numele Măriei Sale...

Dar rămase cu vorba spînzurată în vînt: la masa de lîngă uşă nu mai era nimeni...

— Arnăuți, la mine! strigă el cu glasul înecat de mînie. Pe cai... Repede... Nu trebuie să ne scape...

Hanul întreg rămase prostit de uluire. Un fior rece ca un cuțit se strecură printre mese. Poteraşii săriră de la locuri, încheindu-şi în fugă mindirele, năpustindu-se pe uşa ce da spre grajduri. Simțind primejdia, țiganul scripcar se prelinse pe lîngă perete, spre ieşire, dar hangiul îl prinse de guler şi-l întoarse.

— Nu-i nimic, ia, colo o zarvă arnăuțească, vorbi repede crîşmarul. Zi-i mai bine una cu foc. Şi tu, Mirando, ce stai ca Precista în ploaie? Joacă ceva pentru domnii muşterii...

În vremea aceasta, străinul străbătuse o bună bucată de drum şi copitele calului său aruncau scîntei pe pietrele răzlețe. Din cînd în cînd privea înapoi, ştiind că-i urmărit. Dar poteraşii nu se desluşeau din noapte.

Călări aşa o vreme prin umbra codrilor şi cînd în față licăriră primele case ale Severinului, întoarse calul prin zăvoaie. Pesemne cunoştea potecile cu ochii închişi, căci în negura acelei nopți de Brumar, nu se vedea nici la cinci paşi. Copitele calului făceau doar un zgomot înfundat, în pămîntul

jilăvit de ploi. Aşa ajunse, ascuns de lăstărişul zăvoaielor şi de noapte, dincolo de Severin, la o jumătate de poştă de drumul Ruşavei. În stînga Iui, zăvorîtă în negură, se zbătea de maluri Dunărea. Merse la pas, cu fereală, căutînd marginea şanțului, acolo unde smocurile uscate de iarbă înăbuşeau zgomotul copitelor. Deodată, după o cotitură îmbrăcată în arini, sclipiră în față, la cincizeci de paşi poate, luminițele cantonului de graniță şi în fața lui ghereta străjerului.

„Acu-i timpul”, şopti ca pentru sine călărețul şi strîngînd în mîini prăseaua săbiei, înfipse pintenii în coapsele murgului. Calul icni şi cu un salt se întinse la galop. Din şa vedea apropiindu-se în goană sălaşul de granița. încă douăzeci de paşi... zece... Cînd fu doar la cinci paşi zări ca o fulgerare ceea ce era ascuns de umbra gheretei: stavila întinsă de-a curmezişul drumului. Abia avu timpul să înfigă încă o dată pintenii în burta calului şi să-i lase dîrlogii slobozi. Animalul înțelese; printr-un efort suprem sări. În clipa aceea, uşa cantonului se deschise şi în dreptunghiul de lumina apăru silueta grănicerului.

— Halt! răcni speriat ostaşul către umbra ce părea că zboară prin fața sa. Halt! Zürück! mai strigă în urmă-i şi dezmeticindu-se ridică puşca, slobozind-o în noapte. Detunătura umplu valea de ecou pînă departe peste unda neştiută a Dunării.

— Gehe zu Teufel! blestemă ostaşul, încărcînd din nou arma şi strigă spre alți doi străjeri ce năvăliseră din canton afară.

Tîrziu, cînd înțelese că străjerii împăratului nu se mai încumetă să-l urmărească, fugarul domoli galopul calului într-un trap întărit, spre luminile palide ale Ruşavei ce se desluşeau tremurătoare din pîclă.

Merse neoprit pe ulițele ticăloase din marginea tîrgului, condus de semne doar de el ştiute, spre strada ce se tăia dreaptă de-a lungul malului. Opri în fața unei case cu porți mari închise, cu obloane groase la ferestre, bătute în întărituri de fier. Cercetă împrejur şi apucînd un capăt de lanț ascuns într-o adîncitură a porții trase de trei ori, într-un fel anume: o dată lung şi de două ori repezit. Aşteptă şi curînd un ochi de fereastră se deschise deasupra porții.

— Cine-i? întrebă mai mult şoptit, o voce.

— Eu, Prodan, răspunse la fel călărețul.

— Parola?

— Dreptate şi slobozenie!

Se auziră fiarele căzînd, poarta scîrții încetişor, deschizîndu-se pe jumătate. Omul şi calul se topiră în umbra zidurilor.

În încăpere, doi oameni îl cercetau cu amănunțime pe drumețul sosit în acea noapte.

— Ai trecut cu bine fruntaria? întrebă cel mai tînăr dintre ei, privindu-l fără sfială, intrigat că nu descoperă în înfățişarea venitului nici o urmă de

înfruntare.

— Da, nici un necaz, răspunse stînjenit omul.

— Străjile au prins de veste? se auzi şi vocea celuilalt, un bărbat mai în vîrstă ce sta deoparte, mîngîindu-şi barba.

— Mda! mormăi sositul. Au tras după mine...

Cei doi schimbară tăcuți o privire, dar omul o prinse şi înțelese că treaba asta nu-i pe placul celor de aici.

— Ce veşti aduci? se întoarse spre el cel tînăr.

— O carte de la serdarul din Piteşti, zise omul şi desfăcînd o mînecă a dulmanului scoase la iveală un sul de hîrtie pecetluită cu ceară roşie. Erau acolo şi nişte boiernaşi, adause curierul, aruncînd cu dispreț sulul pe masa din față.

— Nu trebuie să te pripeşti să-i judeci, glăsui omul mai vîrstnic. Nu le sîntem dragi, de bună seamă, cum nici ei nouă, dar sînt nemulțumiți de Vodă şi vor să ne ajute.

— Mda, să-şi recapete prin săbiile noastre boieriile mazilite...

— Tăcere! porunci cu obişnuința celui care ştie să comande tînărul; căpitanii noştri chibzuiesc bine ce fac; aici e oaste şi poruncile sînt porunci; înțeles?

— Înțeles, rosti greu omul printre dinți şi privi țintă spre peretele unde o candelă pîlpîia - galbenă, sub o icoană ce-l înfățişa pe Sfîntul Gheorghe ucigînd balaurul.

— Asta-i tot? urmă cu glas mai moale tînărul.

— Mai am o veste de la isprăvnicelul de Strehaia, îşi aminti omul scoțînd o altă hîrtie din tainița dulmanului.

— Isprăvnicelul?! se miră tînărul. Ia să vedem, ce l-a îndemnat să ne scrie?

Rupse pecetea şi se adînci în citirea rîndurilor aşternute cu destulă osteneală şi cu puțină ştiință de carte.

— Ce voieşte? întrebă domolit, în felul său, omul în vîrstă.

— Isprăvnicelul spune că i-a trecut prin mînă un pricaz domnesc pornit de Vodă către judele crăiesc al Lugojului. Îi cere să stîrpească cuiburile de rebeli ce s-au aciuit dincolo de munți şi care pregătesc o nouă răzmeriță. Mai spune că oamenii sînt ațîțați la fărădelegi, mai cu seamă de unul Simion Podeanu, ce-şi zice Mehedințeanu şi un altul Ghiță Cuțui, amîndoi căpitani în oastea risipită a Vladimirescului, aşezați prin Lugoj şi Caransebeş.

„Fiți cu grijă şi veghe, scrie cinstitul isprăvnicel, să nu vă prăpădească arnăuții crăieşti, căci o dată cu voi piere şi nădejdea noastră”...

Cel tînăr privea spre tovarăşul său mai vîrstnic, aşteptînd de la acesta răspunsul. Curierul încremenise cu ochii holbați la scrisoare, pricepînd abia acum de ce ispravnicelul îl dădăcise atîta, punîndu-l să jure că se va

stapîni să atragă atenția asupra sa şi că va duce neatinsă cartea sa la casa din Ruşava.

— Ai să pleci în noaptea aceasta la Lugoj, la căpitan, se adresă cel vîrstnic tânărului ce părea să nu se fi pierdut cu firea. Chiar acum, accentuă el. Telegarii crăieşti aleargă repede...

Ceea ce se petrecu în clipele următoare uluiră şi mai mult pe curier. Tînărul scoase dintr-o ladă un mindir ofițeresc, îl îmbrăcă, îşi puse pe cap o chivără crăiască şi-şi încinse centironul cu coroana împărătească.

— Iei calul cu şaua bătută în argint, adause cel vîrstnic cînd îl văzu gata îmbrăcat; şi-ți mai dau ceva; iacă astea, zise întinzîndu-i două pistoale nemțeşti. Te-aş sfătui să nu le tragi decît în mare cumpănă. Şi-acum, drum bun! Iară dumneatale, se adresă apoi curierului, în timp ce „ofițerul crăiesc" ieşea din cameră, ai să rămîi cîteva zile aici, să aştepți răspunsul căpitanului nostru. Te vom conduce pe un alt drum, peste munți, în țară...

Trase de şnurul unei draperii. Un clopot de casă se auzi înfundat şi peste cîteva clipe un fecior apăru în uşă.

— Dumitre, i se adresa stăpînul, iacă a venit un frate de-al nostru cu treburi pe aici. Îl găzduieşti la tine şi grijeşte de odăile cele mari, că mîine ne sosesc oaspeți...

Zorile se îngemănau cu noaptea cînd călărețul în straie de ofițer crăiesc intra pe porțile Lugojului. Toată noaptea galopase pe drumul aspru de sub pulpana de piatră a Cernei şi a Padeşului. Alergase neobosit, împintenîndu-şi crîncen bidiviul care plesni sub el aproape de Teregova. Tocmi în cumpăna nopții, un roib de la un țăran sîrb şi neîntîrziat îl sili şi pe acesta să alerge orb, prin noapte, pe drumul de glod înmuiat de ploi. Părăsi şi roibul ce tremura sfîrşit — gata să cadă — luînd un armăsar din schimbul de poştă şi o ținu tot aşa într-un galop neîndurător cu sine şi cal pînă răsăriră din geana somnoroasă a zilei casele albe ale Lugojului. În liniştea dimineții, tropăitul sacadat al copitelor pe caldarîmul ştirb al uliței mari răsuna stingher, stîrnind cîinii. Aproape de podul de lemn ce se țesea cu urzeala lui întunecată şi greoaie peste Timiş, călărețul struni şi se abătu pe o ulicioară dosnică, adumbrită vara de arțari bătrîni. Opri şi descăleca în fața unei case cu porți mari de lemn. Nu bătu, ci scoțînd din mindir o cheie grea de bronz o potrivi în ferecătura perții, deschizînd-o. Străbătu curtea şi bătu la fereastra cerdacului. Peste cîteva clipe fereastra se crăpă şi în cadrul ei apăru chipul unui bărbat în putere, cu trăsături aspre. O barbă neagră, cernită de fire albe, îi împodobea obrazul. Privi la omul răsărit în zori, la fereastra sa, îi cercetă dintr-o ochire straiele şi înțelegînd că ceva deosebit se petrecuse îl întrebă potolit, cu o umbră de gluma în glas:

— Ce-i, Mihaile? Au dat turcii?

— Mai rău, căpitane, creştinii noştri de boieri din ţară nc-au vîndut chezarilor. Vodă a cerut prinderea pandurilor şi arestarea lor. Căpitanul Cuţui zice să porneşti neîntîrziat spre Ruşava. Acolo sîntem în linişte şi la adăpost...

Căpitanul îl ascultă în tăcere, iar umbra aceea de veselie de la început dispăruse de pe faţa sa. Se întoarse şi strigă tare:

— Catină, pregăteşte de drum. Trezeşte şi copila aceea. Plecăm fără zăbavă...

Nici nu apucase soarele să se ridice peste casele Lugojului cînd o căruţă se îndrepta către poarta de miazănoapte.

— Încotro ne ducem, căpitane Simion? nu-şi putu reţine nedumerirea tînărui însoţitor.

— Spre Timişoara, ofiţeraşule, zîmbi căpitanul îndemnînd cu vîrful biciului caii. Nu spuseşi că acolo e Ghiţă Cuţui?

— Ba dimpotrivă, spre Ruşava ne este drumul, căpitane, doar de acolo vin...

— Ei, acu e prea tîrziu, făcu moale pandurul, iată străjile...

Oşteanul de la porţi cerceta pe cei doi drumeţi şi recunoscînd pe căpitan îl salută prieteneşte cu mîna la chipiu, apoi cu răceala pe ofiţerul împărătesc de alăturea.

— Încotro, căpitane? se interesă el nu fără o umbră de nelinişte în priviri.

— Iacă, la tîrgul Timişoarei, răspunse Simion, fără să arate că a înţeles temerea nemărturisită a strajei. Mă duc să văz nişte neamuri...

— Ceva necazuri? îl iscodi straja.

— A, nu, au fiert de-a doua oară zeama de prune şi merg să umezesc oleacă budanele acelea de colo, făcu el cu ochiul spre spate, în căruţă, unde se ghiceau pe sub nişte învelitori de papură rotunjimi de boloboc.

— Hei, atunci tare ar fi bine să mă potrivesc de cvardie la întoarcere, plescăi cu înţeles straja.

— Cum ţi-o fi norocul, zise căpitanul lovind caii.

— Drum bun! strigă în urmă-i ostaşul şi întoarcere grabnică.

— Mai grabnică decît va fi nu cred că se poate, şopti căpitanul către tînărul care urmărise tăcut, nedumerit foarte, convorbirea dintre cei doi. Dar se abţinu să mai întrebe, temîndu-se de un răspuns în doi peri.

După o bucata de drum, căpitanul trase căruţa pe o cărăruie ce se pierdea într-un pîlc de pomi din Lunca Timişului...

La vremea aceea, o patrulă de ostaşi călări se oprise în faţa casei cu porţi de stejar din fundătură; Ofiţerul descălecă şi bătu cu mînerul săbiei în poarta. Loviturile răsunară puternic în curtea închisă, dar trecu ceva vreme pînă să se audă o mişcare dincolo de gardul înalt. În sfîrşit poarta se

deschise şi un omuleţ, albit, puţin adus de spate, se holbă la ofiţerul ce-l privea de sus cu mînie reţinută.

— Pe cine căutaţi? întrebă omuleţul, într-o germană stricată.

— Nu pe tine, îl repezi ofiţerul şi dîndu-l deoparte intră în curte. Uşa cerdacului era larg deschisă...

— Unde-i? se răsuci el pironind cu o privire de foc pe bătrînul ce se strecurase în urma lui.

— Cine, tomnia-ta?

— Cum cine? Căpitanul de panduri, răzvrătitul?!

— Tomnul Zimion?... A plecat acum. Ist nicht ein uhr...

— Unde? răcni ofiţerul.

— Spre Temeşvar, tomnule, răspunse repede şvabul. A luat şi nevasta şi tomniţa...

Ofiţerul îl fulgeră cu privirea, încercînd să pătrundă dincolo de înfăţişarea speriată a bătrînului. Repezi o înjurătură printre dinţi şi ieşi repede. Se aruncă în şa şi porni în galop spre poarta de miazănoapte a oraşului. Curînd ajunse la porţi şi în faţa străjii opri cu un gest scurt patrula.

— Spune, ostaş, a trecut pe aici vreo căruţă şi în ea un roman voinic cu barbă neagră?

— Căpitanul Simion Mehedinţeanu?

— Îl cunoşti? tresări ofiţerul.

— Da, să trăiţi! A trecut acu' aproape un ceas. Spunea că merge la neamuri la Timişoara, că a fiert zeama...

— Ce zeamă, idiotule?

— De prune, să trăiţi, se bîlbîi străjerul. Răchie adică...

Ofiţerul înjură scurt şi lovi cu cravaşa calul. Patrula se pierdu într-un nor de praf sub privirile înmărmurite ale ostaşului.

În fruntea patrulei sale, ofiţerul galopa încruntat, lovind nervos calul. Socotise misiunea uşoară: îl va găsi pe răzvrătit acasă, îl va ridica din aşternut şi-l va conduce în arestul cazărmii. Şi iată că pasărea fugise din cuib. Să-i fi dat cineva de veste? Cine? Ordinul venise în mare taină chiar de la înaltul guvernator. Nici burgmeisterul nu ştia de porunca aceasta. Hm! Acum trebuie să alerge pe urmele răzvrătitului care avea chef de drumeţii...

Tot rumegînd în minte astfel de gînduri ofiţerul privea în faţă aşteptînd să apară în drum căruţa pomenita de străjer. Dar drumul se aşternea pustiu. Curînd, după o cotitura, se văzu într-adevăr o căruţă, dar şi aceasta venea spre Lugoj. Era o căruţă cu coviltir din papură, din acelea pe care le folosesc delenii cînd vin cu fructe la tîrg... Din mers, ofiţerul cercetă pe oamenii din căruţă. Erau doi: un tînăr ce moţăia pe capră, cu hăţurile în mîini şi un flăcăiandru ce mergea pe jos, pe lîngă cai, ca să se dezmorţească. Patrula trecu ca un vîrtej pe lîngă căruţă, stîrnind praful şi

trezind pe tînărul ațipit pe capră.

Cînd patrula se pierdu în depărtare, un glas bărbătesc se auzi dinăuntrul căruței:

— Dar grabnic ne-au mai călcat pe urme, Mihaile. Eu socot c-or răscoli toată ziulica străzile Timişoarei, în căutarea noastră, şi hohoti gros, înveselit de şotia ce le-o jucase înfumuraților ofițeri ai împăratului.

Tînărul de pe capră nu zise nimic, framîntat încă de griji. Flăcăiandrul de lîngă cai îi întoarse fața luminată de un zîmbet ştrengăresc. Tii, dar tare frumuşel mai era: Avea nişte ochi negri de păcat, fața albă, iar obrazul feciorelnic nu cunoscuse încă pesemne briciul, deşi părea să aibă vîrsta cînd băiețandrilor le mijesc tuleiele. Chicoti vesel şi rîsul acesta îl înfiora pe tînărul de pe capră...

Cînd peste o vreme căruța trecu poarta oraşului, străjerul privi fără interes spre băiatul ce muşca dintr-un măr, mergînd pe lîngă cai şi pe tînărul adormit pe capră... Dar căruța nu opri în tîrgul cuprins de zarva sa obişnuită, ci apucînd pe o stradă de margine ieşi din oraş pe o altă poartă, pe drumul mare al Caransebeşului.

Spre nămiezi au ajuns în Ruşava şi opriră în fața casei aceleia cu ziduri înalte pe care o cunoaştem. Poarta se deschise şi căpitanul Cuțui ieşi grabnic în întîmpinarea oaspeților. Simion coborî din căruță şi desfăcu larg brațele.

— Ghiță!

— Simioane, frate!

Cei doi panduri se priviră cu o bucurie de bărbați, care şi-au petrecut împreună anii furtunoşi ai tinereții şi se revăd teferi, uniți şi acum de aceleaşi credințe şi hotărîri.

— Ai scăpat de blestemații de imperiali, Simioane. Aici, lîngă graniță, te afli mai în siguranță. Dar flăcăul acesta cine-i? privi Cuțui întrebător spre băiatul ce sta lîngă cai. Acesta rîse cu clinchetul de clopoței în glas, care-l înfioră din nou pe Mihail şi cu o mişcare îşi smulse de pe cap căciula mițoasă de miel. O revărsare de păr negru ca noaptea scăpat din strînsoarea cuşmii îi acoperi în văluri umerii.

— Iraa! Ancuță, tu erai, ştrengarule?! Iată ce mîndrețe de fată a crescut pe lîngă ursul ăsta de pandur! Tiii, dar tu eşti acum o fată de măritat, mai zise Ghiță Cuțui făcînd haz de stînjeneala fetei care se făcuse ca focul în obraji. De avea nen-tu un fecior, noră mi te făceam. Dar ți-om găsi noi, n-avea grija, un voinic de pandur ca bărbat...

Şi cum se întoarse rîzînd spre noii veniți, privirea îi căzu pe tînărul ce înlemnise pe capră cu ochii furați de înfățişarea neaşteptată a fetei.

— Ei, dar repede mai aleargă tinerețea, şopti cu veselie duioasă pandurul, simțind parcă pentru întîia oară povara anilor adunați în spate.

Din căruța coborî Cătina şi Ghiță Cuțui se grăbi s-o ajute şi să-i sărute

dreapta cu respect, ca soră a Vladimirescului şi vrednică soţie a căpitanului Simion.

— Poftiţi acum în casă, nu ca oaspeţi, ci ca stăpîni, îi invită el, deschizînd larg poarta. Dumitre, strigă el spre cerdac, trage căruţa în curte, apoi scoate din hrubă ulciorul cel mare cu rachie…

— Văzuşi? rîse Simion către tînăr, cuprinzîndu-l părinteşte după umeri. Nu ţi-am spus eu că mergem la nişte rubedenii care ne aşteaptă cu zeama de prune pregătită? Ascultă o vorbă de la un om care a bătut multe drumuri: lucrul de căpetenie nu-i unde porneşti, ci unde ajungi!

Şi urcă înveselit scara de piatră ce da în cerdacul casei.

Din ziua aceea începu pregătirea răscoalei…

Iarna s-a năpustit aprigă încă înainte de Crăciun, troienind şi înecînd satele Olteniei sub pulberea de omăt iscată de viscolele coborîte din munţi. Zăvorîte în temniţa troienilor, aşezările păreau oaze blînde, fumegătoare, risipite peste deşertul alb. Aciuiţi lîngă vetrele prietenoase, oamenii gustau tihna ceasurilor lungi de seară, bucuroşi că gerul şi viscolul i-a oprit prin neguri pe vătăşeii domneşti, pe zapcii şi ispravnicei la vremea cînd aceştia obişnuiau să bată drumurile satelor pentru a strînge ultimele dări ale anului şi plocoanele boiereşti de sărbători.

Dar urgia aceasta a fost oblăduitoare şi pentru acei bărbaţi netemători, care pregăteau răscoala. Sub aripa aspră a viscolului, oamenii lui Simion Mehedinţeanu colindau — nestingheriţi de veghea poterelor — drumurile lungi ale Gorjului şi Mehedinţilor, împlinind poruncile căpitanului. Din casa lui Cuţui din Ruşava, unde se stabilise cuibul răsculaţilor, Simion conducea toate firele acestei plase ce cuprinsese aproape toată partea de miazănoapte şi de apus a Olteniei. Solii săi treceau frontiera şi înfruntau viscolele şi fiarele pădurii, duceau în aşezările îndepărtate flacăra pîlpîitoare a nădejdii. Oamenii se înseninau şi după ce solul îşi îndemna calul spre alte zări — licuricii opaiţelor luminau cărări între case. Pînă tîrziu în noapte, la căldura vetrelor, se sfătuiau întorcînd pe toate feţele veştile omului sosit în cumpăna iernii. Flăcăii ascultau cu răsuflarea tăiată povestirile celor care i-au cunoscut pe Simion şi Ghiţă Cuţui în luptele cu turcii la Obileşti şi Slatina. Astfel au trecut sărbătorile; zilele cu geruri uscate ale lui Ghenar, serile lăptoase ale lui Februar…

În iarna aceea, curierii băteau ades în poarta cu ziduri înalte din Ruşava. Dumitru ajunsese să-i cunoască de acum pe mai toţi ce soseau de peste graniţă cu cărţi pentru căpitani. Le deschidea poarta fără să-i mai cerceteze bănuitor, cum făcea la început. Îi poftea în casă, îngrijindu-se tăcut de caii lor. În odaia cea mare, Simion şi Ghiţă stăteau toată ziua,

primind curieri, întocmind scrisori, sfătuindu-se îndelung cu trimişii boierilor vrăjmaşi lui Vodă Ghica, înstrăinați ca şi dînşii în Țara Ardelenească. Dintre aceştia, Cuțui legase înțelegere cu serdarul Toma Brătianu din Piteşti, pribegit şi el peste munți la Braşov şi care se arătase potrivnic înverşunat al domniei lui Grigore Ghica şi silniciilor la care acesta supunea norodul. Bătuse chiar şi drumul lung pînă la cetatea de la poalele munților pentru a-l cunoaşte pe serdar şi a cumpăni astfel cu mintea şi ochii de se poate bizui pe boiernaşul acesta răzvrătit. În casa acestuia s-au adunat şi alți băjeniți, printre care polcovnicul Costi, din județul Dîmbovița şi Hristea — serdarul pe care ceilalți îl numeau „Grecul". Toma şi Hristea s-au întrecut în a-l învălui pe pandur în făgăduieli, că vor fi alături de răscoala pandurilor, că vor aduce şi alți boieri români, surghiuniți peste munți şi chiar din cei rămaşi în țară, pe față credincioşi lui Vodă, dar în inima lor nemulțumiți de nedreptatea tiranului. Cuțui s-a întors la Ruşava cu multe promisiuni, dar şi cu îndoieli.

— De-ar fi să le dai crezare, ai socoti că răsculați mai de nădejde ca ei nu se află nicăieri. Dar poți să ştii ce se ascunde în sufletul lor? Şi cît de tare le este inima în ceasul greu? Simion l-a privit îndelung, pătrunzîn-du-i şi gîndul nerostit.

— Asta încă nu mă frămînta pe mine şi văz eu, nici pe tine, oftă bătrînul pandur. Nădejdi nu ne punem noi în brațul lor neumblat cu armele şi greul, de alt lucru mi-e teamă: că vor să ne asmută pe noi împotriva lui Vodă, ca acesta aruncîndu-şi poteraşii, să se afle slăbit în fața arnăuților tocmiți de ei ca să cotropească țara... Ori asta nu pot îndura: pe străini călcîndu-ne moşia...

— Deh!... clatină capul Ghiță. Orice ticăloşie se află în obiceiul boierilor; ei nu au sufletul la țară, ci la boieriile şi averile rămase în mîna lui Vodă. Dar nu crez eu că marele Crai vrea acum să aibă sfadă cu Poarta de la Stambul, ori cu franțujii, ori cu muscalii... De şi-ar îndeplini serdarul doar făgăduielile în privința banilor...

— Cînd au hotărît să-i trimeată?

— Ne vor da vestiri prin scrisori, apoi galbeni din destul pentru oaste, arme...

— Deie Domnul, ce tare nevoie avem de ei! Pulberea nemțească e amarnic de scumpă şi armele, asemenea şi caii... Azi am primit ştire de la Ghiță Răiescu. Se pune chezaş pentru cincizeci de voinici hotărîți şi dîrji. Li-s mîinile goale, însă, doar seceri şi topoare...

— Aşa sînt şi pandurii noştri din Padeş; le-au luat arnăuții pîna şi coasele, de spaimă că în mîna lor oțelul se va preschimba în fulger...

— Hai, vină mai aproape de masă, Ghiță, să mai socotim odată: cincizeci ai lui Răiescu, vreo sută s-ar ridica ai mei din Podul Grosului, apoi aici sîntem...

— Douăzeci şi trei: cu căpitan cu tot — încercă să glumească Ghiță. Dar Simion rămase întunecat.

— Da... în Cloşani îs mulți români gata să se ridice pentru izbăvirea țării.

— Şi nu-l uita apoi pe Miu-haiducu. Ceata lui numără o sută de voinici ce ştiu a învîrti sîneața şi sabia...

— Haiducii lui Miu... făcu gînditor Simion. Poți să pui temei pe haiduc? El nu-i oştean, să îndure greul, lipsa... Prea îi e dragă hălăduiala slobodă şi traiul vesel.... Ori oştirea are legile ei...

— Nu uita că Miu e feciorul lui Ursan-pandurul şi el l-a crescut în legea pandurească. S-a legat de noi cu jurămînt şi Miu nu-i omul să-şi calce inima.

— Bine, bine... L-om vedea în luptă... Acu' aş vrea să ştiu cîte arme avem. Unde-i Mihai?... Mihaile! strigă Simion spre sala de alături unde tînărul obişnuia să stea.

— Mihai nu-i aici, îi răspunse Cuțui.

— Da' unde-i?

— La Dunăre!

— La Dunăre?! se miră pandurul. Dar ce Dumnezeu face acolo?

— O preumblă pe dumneaei, duducuța Ancuța. A cerut de la Dumitru sania aceea uşoară, a înhămat calul şi... prinde, Simioane, de poți tinerețea din urmă — zîmbi cu tîlc Ghiță.

— Aşa?! făcu Simion fără să zâmbească. Pufăi nervos şi se aplecă să cerceteze o hartă mare, acoperită de multe însemnări ce se afla pe masă...

— Mai repede, mai repede!...

Tînărul ridică biciui şi arse crupa calului. Animalul se arcui sub lovitură şi se întinse la un galop nestăpînit. Fata țipă de bucurie copilărească. Copitele calului zvîrleau în urmă pulbere orbitoare, vîntul le arunca în obraji suliți de ger, iar zurgălăii prinşi de hulube aşterneau în cale clinchet de argint. Ancuța închise ochii; simțea că pluteşte, că o beție caldă ca sîngele i se răspîndeşte în corp. În picioare, proptindu-se în hățuri, stă Mihai.

— Mai repede!... strigă fata în spatele săniei. Şi mai repede!...

Mai auzi o dată plesnitura biciului năprasnic şi apoi strigătul lui Mihail.

— Ho!... Sări, Ancuță!...

N-a avut timp să priceapă ce-i; o zguduitură năprasnică o smulse din scaunul său, zvîrlind-o în față. Se prinse în neştire de flăcău şi amîndoi se prăvăliră peste sanie, rostogolindu-se. Căzură într-un troian de zăpadă şi cîteva clipe rămaseră aşa, neştiind dacă sînt teferi ori nu. Mihai sări primul

şi se aplecă asupra fetei. Dar ea rîdea prin spaimă şi inima flăcăului coborî la locul său. Rîse şi el, galben.

— Am tras o sperietură, răsuflă el şi o privi în ochi grav. Pentru prima dată se afla atît de aproape de ea.

— Ancuță... şopti pierdut, simțind că un nod i se ridică în capul pieptului. Se aplecă spre buzele ei sîngerii, care parcă îl chemau. Dar în clipa aceea o pulbere de zăpadă rece ca un cuțit îl lovi în obraji orbindu-l şi un rîs vesel, nepăsător, îi izbi auzul.

— Ptiu, se stropşi înciudat flăcăul. Eşti o diavoliță!

Cînd se dezmetici, fata era de-acum lîngă roibul ce tremura încă de spaima prin care trecuse. Îmbufnat, tînărul aşeza, opintindu-se, sania răsturnată pe tălpile ei şi se urcă fără o vorbă pe capră. Porni la pas şi făcîndu-se că nu observă, rîsul abia stăpînit al fetei, mormăi:

— Bărbat trebuia să te facă maică-ta: ofițer de dragoni, surugiu de poştă, haiduc...

— Iar pe tine duducuță cu clavir, răspunse cu veselie fata şi pe negîndite smulse biciul din mîna lui şi lovi calul.

Flăcăul nici nu apucă să se crucească, abia avu vreme să se opintească în hățuri pentru a nu fi zvîrlit pe spate. Sania zbură din nou ca o nălucă pe covorul de nea, risipind pînă departe zvonul zurgălăilor şi rîsul de clopoței al fetei. Pe alături, Dunărea curgea potolită şi nestîrnită pe sub cojocul de gheață pe care i-l dăruise iarna...

Astfel au trecut lunile albe din acel început de an roşu. A venit şi Mărțişor cu ploile nesfîrşite; apoi într-o dimineață soarele s-a arătat parcă spălat şi vesel ca un copil. Atunci s-a văzut că sălciile de pe malul apei înverziseră şi iarba năpădise pămîntul negru.

— Nici o veste de la „domnii patrioți”, vorbi Simion ce sta gînditor la fereastră, privind spre omul poştei ce trecea fără să se oprească prin fața casei. Ce repede s-au lepădat ei de „răzmerița dreaptă a poporului”, cum o socoteau în scrisorile lor. Unde este ajutorul făgăduit?

— Am simțit eu că pe vorbele lor nu poți pune temei, oftă Cuțui. Dar să nu ne pripim a-i judeca. Poate pînă în ceasul pornirii vor sosi.

— Ceasul acesta este aproape. Nu mai putem zăbovi. Primăvara este pe sfîrşite... Scrie-le, Ghiță, domnilor ultima carte: „În duminica Rusaliilor pornim...” şi trimete către toate satele din țară chemarea cea mare...

În aerul cel proaspăt al acelei dimineți de mai, clopotele mînăstirilor de pe dealurile Vîlcii îşi înlănțuiau ecourile dangătelor lor grave, chemînd oamenii la slujba Rusaliilor. Cucernicul Ironim, starețul de la Polovragi, ieşise spre mîntuirea slujbei în fața porților mînăstirii, blagoslovind mulțimea adunată acolo, după datină.

—...Şi anul să fie cu rod, iar truda voastră răsplătită prin bunătatea Celui de Sus...

În liniştea dimineţii se auzi, întîi depărtat, apoi tot mai aproape, tropotul a zeci de cai pe prundul uscat al drumului din vale. Stareţul se opri din blagoslovire şi cercă cu puterea slăbită a ochilor săi bătrîni să desluşească în norul ce se apropia semnele de bine sau de rău ale străinilor. Oamenii se întoarseră şi ei, cătinel cu uimire la călăreţi. În frunte galopa un tînăr cu pletele fluturînd în vînt, frumos şi dîrz ca un arhanghel. Îi urma o mulţime de călăreţi, preţ de vreo sută, în straie de mocani şi plugari, încinşi cu şerpare înţesate cu oţeluri, în spate se iveau ţevile sîneţilor...

— E Miu! se auzi o şoaptă ce înfiora mulţimea. Miu-haiducu şi voinicii lui!

Poate bătrînul stareţ răzbise prin pînza ce-i învăluia privirea, ori poate simţise cu inima şi încredinţîndu-i-se ei mai mult decît ochilor obosiţi, ridică crucea şi glăsui:

— Şi izbăveşte, Doamne, ţara de pagîni! Şi întăreşte prin vrerea ta cugetul inima, şi braţul fiilor vrednici ai acestui pamînt!

Apoi înmuind crenguţa de busuioc în apă sfinţită binecuvîntă spre oamenii din faţa sa, ori poate spre călăraşii ce treceau pe drumul din vale...

— Luminează-le, Doamne, drumul şi apăra-i, şopti el în tremurul bărbii de cînepă...

Se întoarse spre locul unde şedea smeritul Dinică iconomul mînăstirii, clipind într-un anumit fel. Iar vrednicul slujitor, ce se dovedea sprinten şi isteţ cînd nu zăbovea prea mult prin hrubele mînăstirii, înţelese şi se topi în umbra cuhniilor.

Într-o clipită, o căruţă cu povară cobora spre drumul Jiului, pe povîrnişul celălalt, să iasă înaintea călăraşilor. Tot atunci, vreo cinci flăcăi, ce se ţineau pe de mărgini, îşi puseră căciulile pe cap şi săltînd în şeile cailor porniră pe urma căruţei...

Pe sub poala munţilor, în umbra pădurilor, pe drumul de legendă şi cîntece al Jiului, Miu trecea cu haiducii lui în acea dimineaţă a Rusaliilor. Pe deasupră-le, se împreunau din deal în deal, ca nişte punţi de aramă, dangătul clopotelor de mînăstiri, ca şi miresmele crude ale codrilor...

Au trecut Jiul prin vad, mai sus de tîrg şi ţinînd tot în pinteni caii au ajuns în cumpăna zilei sub zidurile înalte ale Tismanei. Atunci Miu făcu semn de oprire. Haiducii poposiră în vîlceaua ce tăinuieşte izvorul şi prînziră sub castanii plini de sporovăială veselă a păsărelelor. Flăcăii mîncară cu poftă. Doar Neculai nu se afla în apele sale, sta posomorît, privind zidurile mînăstirii. Nu se atinsese nici de bucatele pregătite după obiceiul haiducesc, la foc înăbuşit, nici de vinul cuviosului stareţ din burdufele de piele, răcorit în apele izvorului. Se ridică de la locul său şi neobservat de-ai lui se îndepărtă. Se opri lîngă o stîncă privind spre Tismana. Tresări cînd auzi lîngă el o voce:

— Ce gînduri te frămînta, Neculai?

Miu se afla lîngă pandur şi căta la el cu privirea aceea aspră pe care o avea de cînd arnăuţii l-au omorît pe Chirilă şi au încercat — prin trădarea lui Fanache şi a crîşmarului — să-l piardă şi pe el la hanul de la Muiereasca.

— Nimica, şopti moale Neculai... Doar aşa mă prind aducerile aminte. N-am mai trecut pe aici — arătă el cu capul spre mînăstire — de cinci, ani, cînd Domnul Tudor a ridicat norodul la răscoală. Atunci am făcut aici popas... şi tot astfel am prînzit veseli şi nerăbdători să pornim la luptă. Toţi au căzut, toţi din cîţi au fost aici: Domnul Tudor, şi Papa Vladimirescu, şi Zoican, şi Ghiţă Haiducul, şi Oarcă, şi Fruntelată, şi Urleanu, Creţescu, Crăpatul, Enescu şi Ursan...

— Taica, şopti înfiorat Miu şi-şi făcu o cruce mare peste piept cu ochii spre clopotniţa mînăstirii...

— Mă uit la flăcăii aceştia, nerăbdători ca mînjii să intre în luptă şi-n ei văd pe cei care au fost... Cîţi dintre haiduci se vor întoarce în codru?

Tăcu, aşteptînd un răspuns. Se întoarse şi atunci văzu că era singur. Miu cobora poiana îndreptîndu-se spre sălaşul haiducilor. Neculai oftă şi smulgîndu-se din amintiri o porni şi el spre tabără. Auzi porunca de plecare a lui Miu.

În zorii acelei dimineţi, un pîlc de oameni coborau dinspre Cerna potecile munţilor. Erau cu toţii vreo douăzeci şi caii se aplecau sub povara şeilor şi a coburilor prea grei. Aproape de Bahna, întoarseră spre miazăzi şi se lăsară în umbra răcoroasă de la Jidoştiţa. Nu după multă vreme, omul ce călărea în frunte se întoarse spre tovarăşul său din spate şi-i spuse:

— Aici lîngă drumul de graniţă e locul de adăstare. Să facem popas şi să-i aşteptăm.

— Cum porunceşti, Simioane! răspunse celălalt.

Se răsuci în şa şi făcu un semn pe care ceilalţi îl pricepură îndată, mai cu seamă că-l aşteptau de mult. În cîteva clipe tabăra se înfiripă pe sub jugaştrii ce străjuiau de sus drumul Dunării...

Mai erau vreo două ceasuri bune pînă la amurg cînd Miu şi haiducii lui ajunseră pe poteca îngustă ce se lasă cu întortocheri, prin văioage, spre Dunăre. Alergase toată ziua pe drumurile Padeşului, coborîse pe apa Motrului şi la Podul Grosului, un om pus acolo de Ghiţă Răescu i se alătură conducîndu-i spre tabăra de aşteptare a lui Simion.

Miu mergea ca de obicei în frunte, cercetînd locul şi împrejurimile. În spate venea Neculai şi călăuza Răescului. Apoi ceata de haiduci înşiraţi unul în spatele celuilalt, după îngustimea potecii.

Miu ajunse primul la poteca ce cobora dinspre dreapta, din munte, cînd

zări un călăreț. Era cam la vreo sută de paşi şi mergea ferit, parcă necunoscînd drumul. O clipă se priviră în ochi, apoi călărețul întoarse repede capul şi-o luă în goană spre munte. Haiducul împintenă calul, pornind în urmărirea străinului.

— Stai! strigă Miu cînd fu la douăzeci de paşi de fugar.

Dar acesta nu părea că aude. Se răsuci deodată în şa şi întinse spre călărețul din spate țeava sîneții. Arma trosni şi Miu simți plumbul muşcîndu-i cojocul pe umăr.

— Stai de-acum, răcni haiducul, de nu vrei să te ucid pe la spate!

Urmăritul înțelese că este pierdut. Struni calul, dar cînd flăcăul fu la doi paşi se răsuci iute şi în mîna lui luci oțelul săbiei.

— O! dar neînduplecat eşti, hohoti Miu care, aşteptîndu-se la asta, îi opri lovitura ce se abătea asupra-i cu latul săbiei. Priceput oi fi tu la viclenii, dar nu înşeli tu un oştean ca mine.

Străinul strînse dinții şi abătu din nou, pe neaşteptate, sabia. Rîzînd, Miu pară şi lovitura asta... Putea acum să-l taie căci celălalt îşi lăsase descoperit pieptul, dar flăcăul îl vroia viu, să afle din gura lui cu ce iscodiri fusese trimes pe urmele lor. Gîfîind de furie, străinul îşi încordă mîna pe sabie şi deodată se năpusti urlînd spre haiduc. Miu nu se clinti. Îl aşteptă şi prinzîndu-i sabia i-o legă de-a lui, azvîrlindu-i-o în tufe. Omul căzu din şa.

— De-acum cred că te-ai cumințit, făcu Miu. Altfel mă sileşti să te țintuiesc acolo, pe prundişul drumului. Şi-i păcat, adaose el, observîndu-l abia acum mai bine pe cel căzut, că eşti tînăr şi chipeş...

Străinul privea cu furie la voinicul din şa care-l învinsese atît de lesne. De spaimă nici nu mai încerca să se ridice, țintuit de vîrful ascuțit al săbiei îndreptată asupra sa. Se auzeau călăreții apropiindu-se, dar tînărul nu îndrăzni să întoarcă capul.

— Hei, tu de colo, vorbi din nou flăcăul din şa, cu o asprime care-l înfioră pe prins. Cu ce treburi te învîrteai pe aici? Spune degrabă totul de nu vrei să atîrni sub creanga fagului. Şi vîrful săbiei sale se ridică arătîad spre pomul ce-şi întindea frunzişul deasupra potecii.

— Cine sînteți voi? îndrăzni cu o voce subțiată pesemne de spaimă, prinsul.

— Nu vreau întrebări, i-o taie aspru Miu, ci răspuns. Hm! Straşnică oaste are Vodă de-a momit copiii să-i fie arnăuți.

— Nu sînt arnăut, protestă indignat tînărul. Şi nici în slujba lui Vodă nu mă aflu. Tatăl meu este pandur în oastea lui Simion Mehedințeanu... Apoi citind neîncrederea în ochii voinicului, împreună copilăreşte mîimle a rugă şi şopti: Jur!

Miu îşi stăpîni cu greu rîsul sub chipul aspru şi strigă tare.

— Îl cunoaşte careva?

Tînărul întoarse capul şi abia atunci văzu călăreții opriți lîngă el şi

mulțimea aceea care-l cerceta. Dintre ei, se desprinse călăuza Răiescului şi după ce scrută chipul prinsului clătină capul:

— Nu-i de-ai noştri, spuse el. Dar dacă tînărul jură, poate fi de-ai lui Simion, veniți de peste munți... Nu-i greu să aflam.

— Prinsul merge cu noi, hotărî Miu. Urcă pe cal şi dacă cutezi să fugi îți va fi greu să duci în spate o sută de plumbi... Frații să-l aibă în grija lor. Vom vedea noi în tabără de este vreo iscoadă sau un prieten. La drum!

Cerul se învăpăiase a asfințit cînd veghea, urcată în crucea unui ulm înalt, dădu vestea că vin călăreții. Simion îşi întrerupse plimbarea nervoasă şi se repezi spre ulm.

— Cîți sînt? strigă el spre pîndă.

— Peste o sută, veni răspunsul după cîteva clipe.

— Cum li-s hainele?

— Straie de români munteni, răspunse omul din vîrful pomului. Cojoace de oieri... Căciuli pe cap... Sînt cu arme: săbii şi sînețe la şeile cailor...

— Deosebeşti pe vreunul?... Cum e cel ce merge în frunte? stărui nerăbdător Simion...

— E un flăcău cu plete galbine... Se ține drept în şa şi-i voinic foarte...

— El e, Miu! răsuflă înseninat Simion spre Cuțui ce se apropiase. Şi în spatele flăcăului? strigă iar spre strajă.

— Un român îndesat, cu chip posomorît, cu sabie de pandur.

— Neculai Firizu, şopti şi Cuțui.

— Iar lîngă acesta văd pe omul ce-a sosit acum o lună la Ruşava, adause de sus pandurul.

— Călăuza lui Răiescu, ghici Simion. Şi întorcîndu-se spre ai lui, răspîndiți în poiana de sălaş, strigă:

— Adunarea. Vin haiducii lui Miu. Să-i întîmpinăm cu cinste!...

Curînd, la capătul potecii se iviră călăreții. La vederea oamenilor, Miu struni repede calul, dar descoperind chipul cunoscut, luminat de bucurie al lui Simion, descălecă şi porni spre el cu brațele deschise.

— Bine ai venit, voinice! îi ură căpitanul. Ştiam eu că în pieptul tău bate o inimă de pandur...

Simion nu se mai sătura privind mîndrețea de voinic din fața sa. Cum ați mers? Nu v-au simțit poterele stăpînirii?

— Am ocolit tîrgurile, cum a fost porunca. Ne-am ferit, deşi nu ne era obiceiul, de podari şi jitari, de străji şi de arnăuți mărunți... Nu cred că ne-au simțit trecerea... A, îşi aminti el, am dat pe aproape de un călăreț ce părea o iscoadă. El zice că-i un om de-al tău, căpitane, rătăcit de ceată!

— Omul meu? tresări surprins Simion. Ai mei îs toți aici. Nu lipseşte nici unul.

Chipul lui Miu se întunecă. Se întoarse şi strigă spre ai săi ce stăteau în spate pe lîngă cai. Aduceți prinsul!... De s-o dovedi vulpe vicleană şi-a găsit naşul...

Împins de cei doi frați, străinul se apropie cu capul aplecat a umilință.

— Scoate-ți căciula în fața căpitanului, strigă aspru Miu, şi-i smulse cu o lovitură cuşma de pe cap, zvîrlindu-i-o în iarbă. În clipa aceea, rămase prostit, cu ochii holbați la revărsarea de păr negru ce scăpă din chingile căciulii.

— Ancuță! strigă uimit Simion.

Fata ridică spre pandur o privire vinovată, plină de şiretenie. Cuțui prinse a rîde încet.

— Ce cauți aici? Şi cum ai ajuns la noi? se îneca în întrebări Simion.

— Tăicuțule, se rugă mieros fata, cum puteam sta eu acasă, în iatac, ştiindu-te pe tine la luptă?... Inima mea era aici, lîngă tine... V-am călcat pe urme, dar noaptea pe munți, am rătăcit cărările. Şi toată ziua am bătut potecile căutîndu-vă... Nu mă trimete, tăicuțule, acasă că eu tot am să fug... Ia-mă cu tine la bătălie...

— Cum? Tu socoteşti că lupta e o joacă? Traiul ostaşului e greu şi moartea îl pîndeşte la fiecare pas.

— Nu mi-e teamă, taică... Ştiu să țin în mîini sabia şi sîneața, se aprinse fata. Dar îşi aminti de ceva şi roşind aruncă o privire lui Miu.

Cuțui rîdea pe înfundate şi Ancuța îl ruga din ochi s-o ajute.

— De-acum nu mai ai de ales, Simioane, vorbi acesta cu glasul lui blînd. O vom ține sub ochii noştri...

Simion nu se hotărîse. Stătea încruntat, pufnind pe nări, dar dracul de fata, ştiind cum să precumpănească balanța spre vrerea ei, se aruncă în brațele bătrînului.

— Phii, o muiere în oaste! şopti înciudat Miu spre Neculai. Asta nu-i a bună. Femeile sînt piază rea în bătălie...

— Mm! făcu şi pandurul.

—Eu mă duc, căpitane, să-mi rostuiesc oamenii, zise tare Miu. Dar Simion, desprinzînd-o cu blîndețe pe fata din brațele sale îl opri.

— Rămîi, căpitane Miu. Şi tu Firizule... Avem sfat... Lasă oamenii în seama unui ajutor...

Miu se întoarse spre frații ce stăteau nemişcați, privind la toate cîte se petrecuseră. Le făcu un semn şi aceştia înțelegînd porniră în felul lor, tăcuți, să împlinească porunca.

Se adunară în preajma unui foc, Simion şi Ghiță Cuțui, Mihail şi Miu, cu Firizu alături.

— Mîine în zori pornim spre Cerneți. Vom năvăli asupra căpităniei de

arnăuți, apoi asupra isprăvniciei. Se vor aduna la noi oameni din toată plasa... Aşteptăm însă oameni de la Şerif-turcul...

— Un turc frate cu pandurii? făcu surprins Miu.

— Şerif nu ni-i frate, răspunse Simion, el este comandantul garnizoanei din Ada-Kaleh, Şerif e însă un negustor bun. El ştie că poate cîştiga bine vînzîndu-ne arme şi împrumutîndu-ne oşteni... Trebuie însă să meargă cineva la el. Chiar în noaptea asta...

— Merg eu, căpitane, sări de la locul său Mihail, ce nu-şi venise încă în fire după revederea cu Ancuța.

— Nu. Tu îmi eşti de trebuință în altă parte şi chiar în astă noapte. Îmi trebuie un om de nădejde, sa nu se lase înşelat de viclenia turcului... şi roti privirea împrejur oprind-o asupra haiducului.

— Merg eu, căpitane, dacă asta ți-e porunca, răspunse Miu la îndemnul nerostit al lui Simion. Cînd trebuie să plec?

— Acuş, fără zăbovire... Curînd înnoptează şi Şerif închide cetatea... Ia-l şi pe Firizu cu tine... Iată aici prețul armelor, pulberii şi al oamenilor, mai zise întinzîndu-i o pungă grea, zornăitoare... Peste două ceasuri te aşteptăm aici. Ghiță, să-i ducă la barcă omul nostru...

În sala cea mare a palatului, Şerif-bei gusta dulceața ceasurilor de tihna dinaintea somnului, căci de la o vreme „neîmblînzita sabie a Profetului”, cum îi plăcea să audă spunîndu-i-se, se trăsese spre viață huzurită şi paşnice tabieturi.

Era atît de cufundat în plăcere şi mulțumire, încît nici nu auzi paşii lui Selim şi nu-l văzu decît atunci cînd fața roşie cu ochii uşor migdalați ai ajutorului său se aplecară într-o smerită înclinare.

— Iertare, stăpîne, şopti el. Au venii ghiaurii!

Şerif tresări, aruncă plictisit capătul narghilelei şi mormăi nemulțumit.

— Să aştepte!... De ce îmi tulburați ceasul de linişte şi desfătare...

— E noapte, stăpîne. şopti mieros Selim. Nu-i bine ca ghiaurii să rămîie pînă în zori pe insulă.

— Pe barba Profetului, se înciuda beiul. Doar nu i-am chemat eu acum. Să aştepte...

— Prea bine, stăpîne, să aştepte. Să simtă blestemații că sînt la palatul lui Şerif, „sabia Profetului”.

Şerif se înmuie şi căută resemnat capătul narghilelei. Selim fulgeră cu o privire pe Zulnia, dansatoarea preferată, care dispăru, apoi se îndepărtă cu paşi uşori şi înainte de a ieşi aruncă încă o privire spre draperia ce tremura ca adiată de vînt.

— Ei, ce-i asta? De ce au tăcut dairalele?... îşi aminti beiul cînd se văzu

cuprins de linişte. Unde-i Zulnia..? Unde eşti floare de şiraz?...

— Aici, stăpîne şi rază de lumină a vieții mele, se auzi o şoaptă.

— Alah, se vaită beiul recunoscînd vocea şi întrezărind în dulceața prefăcută a glasului, fierea din gîndul femeii. Ai, ai, ai... Ticălosul de Selim a făcut asta... C e i-ai dat, şarpe al deşertului?...

— Soarele meu a uitat cînd mă numea Fătima, floare de nufăr şi mă legăna pe genunchi?

— E mult de atunci, oftă plictisit beiul. Spune ce vrei? Că nu doar degeaba l-ai cumpărat pe ticălosul de Selim...

Fatima se lăsă în genunchi cuprinzîndu-i picioarele.

—Sufletul meu se ofileşte de dor aşa cum floarea se stinge fără mîngîierea soarelui...

— Bine, bine... încercă să-i curme vorba beiul. Am treburi acum. Primesc străini.

— Ghiauri? întrebă femeia.

— Phiu! şi pe asta o ştii. Da, ghiauri! Vin cu aur şi iau ceva în schimb.

— Ce anume? — stărui favorita, mîngîind aparent indiferentă genunchii beiului. Nu cumva pe sclava cu părul ca paiul de secară? strecură ea cu insinuare.

— Cum? Ce? se întunecă beiul rostogolind-o pe covor, cu o mişcare a piciorului. Ce sclavă? Unde ai văzut tu o sclavă ghiaură?

— În camera din foişor, soare al orientului. Desigur, o ții zăvorîtă pentru răscumpărare, nu-i aşa?

— Piei de-aici, viperă, strigă Şerif, furios că favorita îi ghicise cu viclenie gîndul. Selim, unde eşti, pui de şacal?

— M-ai chemat, stăpîne? răsări ca din pămînt Selim. Văzînd-o pe Fatima lîngă Şerif, holbă prefăcut ochii a mirare.

— Ia-o de-aici, Selim, şi daca va mai ajunge la mine, am să pun să fie biciuit cel la care se va găsi inelul din deget. Gata, bătu el din palme. Să intre ghiaurii!

Uşile mari din fața sa se deschiseră şi în prag se zăriră siluetele celor doi haiduci.

— Poftiți, poftiți, viteji cavaleri.

În mai puțin de jumătate de ceas, Miu şi Neculai îşi sfîrşiră misiunea, căci tîrgul fusese încheiat mai demult. Şerif dădu ordin lui Selim să fie încărcate la bărci burdufele cu pulbere şi sacii cu fişecuri şi arme.

— Cît despre vitejii care vor lupta cu voi, adăugă el cu un zîmbet care-i stîrni bănuieli lui Miu, veți fi desigur mulțumiți. Vor lupta ca nişte lei, ca pentru țara lor...

— Cîtă vreme vor fi în oastea noastră? întrebă haiducul.

— Cît veți voi, zîmbi din nou beiul. Ştiu că veți avea grijă de ei. Mă încearcă chiar teama că se vor simți atît de bine la voi că nici nu vor mai

vrea să se întoarcă aici... Hi, hi, hi... chicoti el cîntărind în mîna pungile aduse de cei doi haiduci. Am să mă mîngîi cu aceştia.

Cei doi bărbaţi salutară scurt şi ieşiră din sală. În camera gărzilor li se înapoiară armele predate la sosire. Apoi ieşiră în curtea inundată de lună şi de aroma trandafirilor, aşteptînd pe Selim, plecat să îndeplinescă porunca beiului.

— Este ceva viclean în tîrgul pe care turcul l-a încheiat cu noi, şopti Miu.

— Da, şi mie îmi pare că Şerif vrea să ne tragă pe sfoara. Să fim cu ochii în patru. Voi cerceta eu armele şi pulberea.

— Mă tem că turcul s-a înțeles cu stăpînirea să ne strecoare iscoade şi trădători în tabără. Am să-i iau pe oamenii aceia în ceata mea, sub ochii mei. Vreau să stiu şi eu ce fel de meşteri în ale pulberii sînt. Dacă...

Se întrerupse însă brusc. Ceva îi atinse umărul şi căzu la picioarele sale cu un zornăit înfundat. Haiducul făcu un salt şi hangerul lui sclipi. Privi în sus şi zări la o fereastră zăbrelită chipul învăluit într-o lumină pală, al unei tinere femei...

— Scăpaţi-mă, se auzi o şoaptă ca un scîncet. Nu mă lăsaţi aici, frăţiorii mei...

— Doamne! şopti Miu înfiorat. Cine eşti? ridică el vocea.

— Ruxandra din Şimian, răpită de pagîni, veni de sus vocea. Nu mă lăsaţi... luaţi-mă cu voi...

În clipa următoare o mînă venită dinăuntru astupă gura femeii. Chipul dispăru şi fereastra se trînti.

Miu rămase o clipă pierit, apoi se aplecă şi ridică de jos obiectul aruncat de femeia de la fereastră. Era o punguţă ţesută în arnici roşu şi fir auriu, din acelea pe care fetele le dăruiesc logodnicilor pentru a-şi păstra tabacul. Flăcăul desfăcu băierele pungii şi cîţiva bănuţi de aur sclipiră.

— Şi-a dăruit salba ca preţ al scăpării, murmură Firizu. Mare trebuie să-i fie durerea...

Pietrişul curţii scîrţîi sub nişte paşi uşori. Miu ascunse repede punga în buzunarul dulmanului.

— Ce comori culegi din grădina beiului, voinice! insinuă mieros vocea lui Selim.

— Mi-a scăpat hangerul, rosti cu greutate Miu, arătînd oţelul uitat în mînă.

— Frumos pumnal, făcu locotenentul, apropiindu-se, îmi dai voie? şi-i luă oţelul cu un gest moale. În mîna unui voinic devine fulger... Dar orice fulger se sparge de piatra cetăţii Ada-Kaleh...

Cu o mişcare rapidă lovi cu hangerul în zidul casei. Se auzi un clinchet sec şi cu un zîmbet mijit în colţul ochilor săi migdalaţi, turcul îi arătă lama frîntă la jumătate. Flăcăul simţi sîngele năvălindu-i în urechi.

— Cînd porneşti la luptă e bine să ai oțeluri tari, cîntă cu moliciuni în glas Selim. Nu las eu în pagubă un voinic ca tine. Iata hangerul meu. Priveşte lama: e călită la Damasc şi nu se încovoaie pe piatra. Şi cu un gest fulgerător lovi cu hangerul în zidul de piatră. Săriră scîntei, dar oțelul nu se frînse.

— Ia-l, ți-l dăruiesc fără plată... Dar ia seama, zise, şi şoapta lui deveni şuier, dacă mai vii vreodată pe-aici ai să-l plăteşti scump... Şi cum haiducul nu scotea o vorbă, privindu-l întunecat, zâmbi larg, îşi potrivi hangerul în şerpar şi se întoarse.

— Să mergem. Bărcile sînt gata şi oamenii ne aşteaptă!

Porniră tăcuți pe ulițele înguste, ca de bazar. Satul era adormit. Obloanele trase la fereşti nu lăsau să scape o rază de lumină afara, doar apărătoarele de soare din fața tarabelor, uitate deschise, fluturau în adiere cu plesnituri seci. Se abătură pe o potecă, printre salcîmi şi sălcii noduroase, ocoliră un iaz ce părea o bulboană a Dunării, trecură pe lîngă zidul vechi al cetății... Miu înțelese că Selim vrea să-i încurce şi cătă cu luare-aminte în întortocherile drumului. Ieşiră pe neaşteptate la mal; în fața lor. priponite de mal se aflau trei bărci, mari, greoaie, cu vîrfurile uşor răsucite în sus. Doi ieniceri întunecați luminau cu fanare locul.

— Acolo sînt oştenii tocmiți de bei, arătă Selim spre una din bărci, în care se desluşeau înghesuite cîteva siluete. Miu numără vreo zece... Dincolo sînt sacii cu pulbere, fişecurile şi armele cumpărate... Iar în alta de aici veți trece domniile voastre.

Neculai nici nu mai aşteptase să încheie vorba şi se îndreptă spre barca din mijloc. Încet, ca un țăran ce tocmeşte porumb la iarmaroc, desfăcu un sac şi-şi vîrî mîna înăuntru. Simți în palme asprimea uscată, aproape caldă a prafului de puşcă şi mormăi mulțumit.

Ridică apoi o puşcă cu țeava lungă dintr-un morman şi o privi cu luare-aminte...

— N-ai încredere în cinstea lui Şerif-bei, zise Selim, ori nu-ți este pe plac marfa?

Neculai nu-i răspunse; iar Miu coborî malul îndreptîndu-se spre prima barcă, aceea în care erau oamenii... Dar Selim făcu un semn nevăzut spre luntraşi şi aceştia împinseră cu lopețile în mal şi barca se mistui în neguri, luată de curent.

— Porniți? strigă de sus Selim. Şi Alah cu voi!

Miu strivi un blestem printre dinți şi porni spre luntrea sa urmat de Neculai..

Trecură Dunărea în tăcere, frămîntîndu-şi fiecare gîndurile. Apa se învolbura nevăzută în jurul coastelor luntrii, dar lopătarii cunoşteau fiecare ochi, fiecare bulboana şi conduceau printre repezişuri, după un simț al lor, care le îngăduia să plutească pe acea mare de noapte...

Cu o izbitură înfundată, bărcile se lipiră de mal. Luntraşii săriră şi priponiră bărcile. Unul dintre ei, căpetenia, strigă ceva spre barca cu oameni şi mogîldețele se mişcară. Sosiră pe mal şi tăcuți începură să descarce sacii cu pulbere şi să-i urce sus pe dîmb. Făcură aşa şi cu armele şi cu săbiile şi sacii de plumbi.

— Gata, bre, auzi Miu vocea şefului. Cînd se întoarse zări în cele trei bărci vîslaşii ridicînd lopețile şi pornind în susul apei, oblăduiți de ochiurile leneşe de apă dintre sălcii... Urcă pe dîmb şi se opri în fața oştenilor adunați lîngă poverile descărcate din bărci. Numără: erau şapte.

„Tare aş vrea să ştiu ce soi de meşteri în pulbere a tocmit căpitanul nostru la turci”, mormăi ca pentru sine Miu, cîntărind în ochi pe oamenii din fața sa.

— Nu sîntem pagîni, stăpîne, se auzi o voce surdă din mijlocul lor.

— Ce? sări Miu. Cine sînteți voi?

— Români necăjiți din Vîrciorova şi Severin, pescari de Dunăre, prinşi pe apă de oamenii lui Şerif şi înrobiți la păgîni, stărui aceeaşi voce învăluită în durere.

— Blestematul! scrîşni Miu. Ne-au vîndut propriii noştri frați drept meşteri în pulbere... Nelegiuitul!...

— Să nu-ți pară rău de galbenii dați pentru noi, stăpîne. Viața noastră este a ta şi de porunceşti sărim şi în foc; şi bucuroşi om face-o, căci sîntem din nou pe pămîntul nostru.

Şi omul ce glăsuise astfel se lăsa în genunchi. Făcu o cruce mare pe piept şi se aplecă sărutînd țărîna drumului.

— Scoală-te, omule, îl cuprinse de umăr Miu. De-acum eşti liber şi nimănui nu trebuie să-i spui stăpîn, ci doar gîndului tău şi datoriei. Doar acestui pămînt pe care-l săruți îi eşti dator cu o viață, închinîndu-i tăria brațului şi a inimii tale...

Fără o vorbă, ceilalți îngenunchează în spatele omului ce părea că-i conduce şi toți într-o vorbă murmurară:

— Jurăm!

— E vremea să mergem la tabără, vorbi Neculai şi Miu îi ghici în glas emoția. Căpitanul Simion ne aşteaptă...

— Da! hotărî Miu. Luați pe umeri sacii cu pulbere şi plumbii, sînețele şi oțelurile. Neculai, ai să-i conduci la tabăra.

— Cum? Şi tu, căpitane?

— Eu rămîn, Neculai. Am să întîrzii cîteva ceasuri. Să nu vă îngrijorați.

— De ce? Ce te face să zăboveşti pe-aici?

— Durerea, pandurule, nefericirea unei ființe. Nu pot trece pe lîngă ea nepăsător.

Şi strînse cu furie pumnul. Cînd îl deschise. Firizu zări în palma haiducului punguța de arnici cu galbenii de salbă ascunşi în ea. Înțelese.

— Te duci în insula turcului? şopti înfiorat pandurul. Au să te prindă păgînii. Uiţi că ai o datorie mai mare!

— Datoria mea este să fiu om, Neculai. Aşa am învăţat de la taica, de la Chirilă şi de la tine, pandurule...

Şi o porni fără să privească înapoi pe mal, în susul apei, unde ochii săi descoperiră luminiţa unei colibe de pescari... O găsi pustie: omul era pesemne la plasele lui, ori întîrzia pe la cîrciumă în sat. Dibui repede ceea ce căuta: o luntre joasă, ca o plută legată de un pripon. O desprinse şi porni fără zgomot pe apă spre locul unde cîteva fanare înconjurau pămîntul dintre ape: Ada-Kaleh. Vîsli încet, cu grijă, trecu prin faţa pontonului, atît de aproape, că zări lipit de tulpina unei sălcii santinela moţăind. Se lăsă purtat de curentul apei pînă la capătul insulei. Trase barca în nişte nisipuri cu tufe mărunte şi încredinţîndu-se că nici o veghe nu-i prin partea locului se furişă spre inima insulei... Sări un zid părăginit, acoperit de iederă şi trandafiri, şi se strecură în umbra unor arbori mărunţi şi cu tulpina subţire. Se orienta după apa Dunării, pe care o auzea bolborosind în dreapta sa. Dădu de primele case, apoi deodată se pomeni în uliţa bazarului. Se prelinse în umbra caselor şi astfel ajunse în piaţa palatului. În faţa uşii sta un ienicer sprijinit în sîneaţă. Privirea haiducului scrută fiecare ungher, fiecare fereastră. Acolo sus văzuse el chipul fetei... Cum să ajungă la fereastra înălţată la mai bine de cinci stînjeni, pe un perete neted pe care nici iedera nu s-a încumetat să se caţere? Şi dacă va izbuti totuşi să urce sus, cum va trece printre drugii groşi de fier răsucit? Miu se frămînta, neştiind ce să facă. Tocmai vroia să păşească în largul curţii cînd din umbra zidului se desprinse silueta unui ienicer. Măsura cu pasul rar spaţiul din faţa porţilor, se opri şi porni din nou înghiţit de umbra zidului. Flăcăul prinse momentul. Făcu un salt lin şi se lipi de un stîlp năpădit de glicină. În clipa următoare, straja reapăru şi cu acelaşi pas negrăbit îşi făcu rondul apropiindu-se de locul unde sta ascuns haiducul. Se opri la un pas de el; Miu îşi reţinu răsuflarea. Ienicerul se răsuci şi dădu să-şi continue patrularea. Atunci haiducul sări şi mîna sa încleştă grumazul sentinelei. Turcul horcăi înfundat şi se zbătu să scape. Dar strînsoarea de fier a degetelor îi încleşta gîtul, sufocîndu-l. Se mai zvîrcoli o vreme apoi se lăsă moale pe prundişul curţii.

Miu privi în jur: nici o mişcare. Făcu un pas spre porţile palatului: în acea clipă, un zgomot uşor în spatele său îl făcu să se răsucească brusc. Lîngă zidul cu glicine, unde se ghicea o uşa, o siluetă albă Sta nemişcată. În mîna flăcăului luci hangerul.

— Nu te teme, voinice, auzi el o voce şoptită. Îţi sînt prietenă.

— Cine eşti? şuieră flăcăul.

— Nu este nevoie să ştii, răspunse femeia. Cunosc gîndul care te-a făcut să te întorci şi să înfrunţi moartea. Acolo vrei să ajungi, făcu ea un

semn spre fereastra palid luminată.

— Dacă sufli o vorbuliță...

Femeia schiță un zîmbet trist.

— Ți-am spus că-ți sînt prietenă şi ca să-ți dovedesc am să te ajut să iei ceea ce doreşti...

— Cine eşti? De ce mă ajuți?

— Pui multe întrebări, zîmbi necunoscuta. Sînt o femeie care, împăcată cu destinul ei, vrea să şi-l păstreze.

— Eşti creştină? Cunoşti graiul meu?

— Sînt din Brăila: am trăit printre români, mama a murit cînd eram mică, iar tatăl meu, un palicar pe un barcaz grecesc, m-a vîndut lui Şerif. Dar nu-i vreme de vorbă acum. Peste puțin vine straja.

Ahmet, eunucul cel gras, se năpusti cu pumnii în uşa camerei lui Selim.

— Stăpîne, deschide... Nenorocire...

Selim smulse uşa şi Ahmed se prăbuşi gîfîind la picioarele lui.

— Iertare, stăpîne... Nu-l pedepsi pe credinciosul tău Ahmed care...

— Spune, porc scîrbos, strigă Selim. Ce s-a întîmplat? Beiul?

— O, nu! Iertare, hohoti scopitul...

— A intrat cineva în harem? Spune, blestematuîe, sau... Nu se poate...

— Ba da, stăpîne... A pierit răpită de duhul Dunării...

— Ticălosule, tu ai să pieri ca duhul, cu o piatra legată de gît în fundul Dunării. Cum a deschis uşa zăvorîtă pe dinafară?

— N-a trecut pragul pe care îl păzeam cu trupul meu... Am auzit un zgomot şi cînd m-am uitat pe ochiul uşii am văzut-o alunecînd ca un nor alb pe fereastră...

— Toate străjile în picioare! strigă Selim. Nimeni să nu-l tulbure pe măritul bei. O găsim noi...

Cînd peste cîteva clipe coborî în curte, ienicerii stăteau adunați în jurul sentinelei. Selim se aplecă şi descoperi urmele mîinii care strînseră ca un cleşte grumazul străjii.

— Asta e mînă de bărbat. Şi cunosc eu pe voinicul care a făcut treaba asta... Pe „barba Profetului", ghiaurul nu va scăpa cu prada lui. Ieniceri, porniți către apă!... Scotociți toate tufişurile şi malurile dinspre apa românească...

Selim rămase singur privind îngîndurat trupul ienicerului. Întîmplarea aceasta îl tulbură mult. Beiul desigur că se va mînia cumplit şi-l va învinui pe el de neghiobia străjilor sale. Se blestemă în gînd, căci deşi simțise un gînd ascuns la flăcăul acela, nu crezuse că va îndrăzni. Auzi, un ghiaur să

pătrundă în cetatea lor şi să răpească nestingherit din seraiul beiului pe fata care aprinsese inima bătrînă a stăpînului! Hm! N-o să-i fie de loc bine cînd se va trezi Şerif-bei.

Un om venit dinspre mal îl vesti gîfîind că ienicerii au răscolit toate potecile, dar nici urmă de fugari. Toate bărcile sînt la locul lor.

— Unde au fugit? se frămîntă vizirul! Doar n-au zburat. Hm! Ia stai! Ce loc mi-aş alege pentru fugă, dacă aş fi în locul lor. Stătu o clipă, făcînd cu gîndul înconjurul insulei. Un licăr i se aprinse în ochi.

— Da! Pe acolo au fugit... Pe la zidul smochinilor. Ali, calul meu! strigă spre ienicerul ce sta în fața lui. Şi unul pentru tine...

— Unde te grăbeşti, viteazule vizir? răsună lîngă el o voce.

Selim se răsuci şi zări silueta albă lîngă peretele cu glicină.

— Fatima! Am ştiut eu că e mîna ta aici! Mă întrebi unde mă grăbesc? Caut o comoară pe care o voi găsi, căci altfel mă va costa pe mine turbanul de vizir, iar pe tine capul. De funia ceea, arătă spre capătul ce atîrna de fereastra, se va legăna frumoasa Fatima...

Femeia rîse cu aceeaşi tristețe.

— Şi dacă o vei găsi soarta mea va fi aceeaşi. Şerif va face din ea favorita, iar eu voi fi vîndută în tîrg la Stambul. Selim, tu mare vizir şi negustor, îți propun un tîrg: îți dau inelul meu cu piatră scumpă pe o biată frînghie. E un preț bun. Primeşte-l... Fatima îşi desprinse din deget inelul care se făcu nevăzut în palma vizirului. Dinspre grajd venea omul cu caii.

Fugarii ajunseră la smochini: tufele le sfîşiară veşmintele. Miu se urcă pe zid şi trase pe fată lîngă el. Atunci se auzi tropotul cailor.

— Sînt pe urmele noastre, şopti el. Repede, sări!

Dar fata înlemnise de spaimă. Miu o prinse în brațe şi se aruncă. Nisipul moale le îndulci căderea şi fără să zăbovească, Miu porni să alerge trăgînd după el fata. Trecuseră de primele tufe şi undeva aproape, Dunărea clipocea stins pe limba de nisip, cînd flăcăul întoarse capul şi văzu două umbre mari trecînd într-un salt zidul năruit... Căută disperat locul unde-şi lăsase barca. Dar calul celui din frunte se năpusti spre ei aruncîndu-i la pămînt.

— Stați! răcni la ei Selim. Struni calul şi coborî întinzînd spre haiduc țeava pistolului. V-am prins, porumbeilor... Ți-am spus, ghiaure, să nu te mai întorci aici că vei plăti scump hangerul de Damasc... Întoarce-mi-l!

Mîna flăcăului se încleştă. Apoi cu o mişcare de fulger repezi spre fața turcului nisipul adunat în pumn. Selim răcni de durere şi slobozi pistolul. Dar Miu sărise într-o parte şi arcuindu-se se încleştă de el.

— Ia-ți înapoi hangerul, păgîne, scrîşni haiducul, înfigîndu-i-l în piept. Turcul horcăi şi se lasă moale, dar pumnul flăcăului îl ținea strîns.

În aceste clipe, ienicerul nici nu avusese vreme să înțeleagă ce se petrece. Descălecă şi întinzînd sîneața se apropie şovăitor de locul luptei.

— Nu trage, strigă Miu, de nu vrei să-l ucizi pe măritul vizir.

Omul înlemni şi spaimele răscoleau în el şovăieli. Făcînd un semn fetei ce se înghemuise îngrozită în spatele lui, Miu începu să se retragă spre apă, tîrînd ca pe un scut trupul vizirului.

— Caută o barcă, şopti Miu spre fată, neslăbind din ochi pe ienicerul pironit în locul lui... Este priponită de o tufă:

— Aici e, la doi paşi, răspunse fata.

— Dezleag-o, urcă în ea şi vîsleşte spre mal...

— Nu! Nu plec fără tine...

— Fă ce-ți spun, strigă flăcăul. Îți poruncesc.

Cînd auzi în spate primele bătăi ale vîslelor, Miu descărcă pistolul în direcția ienicerului şi zvîrli leşul vizirului. Omul răspunse şi el cu foc şi se azvîrli la pămînt. Haiducul făcu un salt şi se aruncă în apă. Se lăsă în voia curentului, căutînd din ochi barca. Atunci răsunară din nou împuşcături. Una, două, nenumărate.

Pesemne străjile, atrase de focurile trase, ajunseseră la locul acela. Încă o clipă de zăbavă şi ar fi fost pierdut... Înotă pe firul apei şi umbra bărcii apăru deodată în fața lui. Se prinse cu mîinile de marginea ei şi se săltă barca. Zări într-un colț silueta ghemuită a fetei.

— Eşti teafără? întrebă flăcăul.

— Da, bîigui înspăimîntată ea.

Haiducul apucă lopețile şi prinse să vîsleasca cu putere. Împuşcăturile tot mai răsunau şi plumbii plesneau fața apei. O vreme nu se auzi decît scîrțîitul vîslelor în babale şi icnelile flăcăului, apoi strigătul fetei:

— Apă! Pătrunde apă în barcă. Ne scufundăm!

Haiducul pipai cu mîna albia bărcii. Din nevăzute borte făcute de plumbii traşi de pe mal, apa năvălea în lotcă. Barca se îngreunase şi abia înainta.

— Sări în apă! strigă flăcăul.

— Nu!... țipă fata. Nu ştiu...

— Sări! porunci el şi înainte ca fata să-şi dea seama o prinse şi o aruncă în unda neagră a fluviului. Sări şi el în aceeaşi clipă ținînd strîns, în pumni, pletele fetei. Apa rece îi înveli odihnitoare trupul încins: dar curînd simți forța ascunsă o ochiurilor care-l trăgeau în adînc. Fata se zbătea înspaimîntată deşi brațul flăcăului o ținea deasupra apei. Se luptă îndelung, cu furie şi disperare, dar puterile începură să-l părăsească. Şi deodată simți o lovitură puternică în moalele capului. Cercuri de foc i se rotiră în fața ochilor şi doar încordarea supremă a voinței îl împiedică să-şi piardă cunoştința şi să dea drumul fetei.

„Turcii ne-au găsit”, îşi zise şi căută cu mîna liberă ceea ce credea că este prova bărcii care-l lovise. Mîna sa întîlni însă o suprafață zgronțuroasă şi rotundă... Un buştean! O speranța nouă năvăli în inima flăcăului,

înzecindu-i puterile. Îmbrățișă trupul buşteanului şi strîngînd dinții, trase lîngă el pe fata care nu mai mişca şi o răsturnă deasupra. Răsuflînd adînc şi lipindu-şi obrazul de asprimea umedă a lemnului, se lăsă purtat de curentul apei...

Zorile se frecau la ochi, cînd Miu ajunse la locul unde îl părăsise pe Neculai. De departe răzbătu la urechile sale zarva stîrnită de glasurile oamenilor, de zgomotul oamenilor şi al bărcilor trase la mal. Îl cuprinse o bănuială şi grăbi pasul. Ajunse tocmai în clipa cînd Neculai, în fața a vreo zece bărci pline de haiduci înarmați pînă în dinți, dădea ordin de plecare.

— Hei, încotro, voinicilor?! strigă el puternic. Neculai se întoarse şi zărindu-l sus pe mal, rămase cu ochii holbați ca la o vedenie.

— Ce-i Neculai, sau nu m-ai văzut de mult?

Pandurul îşi veni în fire, urcă malul şi fără o vorbă îl cercetă, parcă necrezîndu-şi ochilor.

— Sînt teafăr, nici o grija, Neculai! rîse flăcăul.

— Şi fata?

— Şi ea, mai teafără şi mai fericită ca oricînd. Am adus-o pe pămîntul nostru. Acum e în satul ei... Dar de ce-ai urcat oamenii în bărci? Vroiai să iei insula cu asalt?

— Doar nu credeai c-am să te las în mîinile pagînilor. Noi toți am...

— Nu, Neculai. Nu se pierde o oaste pentru căpetenia ei, rosti răspicat Miu.

— Nici cînd căpetenia ți-e frate şi fiu? adause cu durere pandurul.

—Nici atunci, Neculai, fratele şi părintele meu, rosti flăcăul şi-l cuprinse în brațe pe bătrînul pandur.

— Înapoi în tabără, strigă spre oameni Neculai, doar aşa să-şi ascundă ochii înlăcrimați.

Asemeni puhoaielor ce se rostogolesc pe povîrnişuri, cînd adierea Băltărețului topeşte pe creste zăpezile, oastea norodului se revărsa pe plaiurile Mehedinților.

Crîngul de arini din marginea Cernețului se umpluse de o mulțime de oameni sosiți în cumpăna nopții în căruțe ori călări. Cînd sosi Simion înconjurat de pandurii săi şi văzu din şa mulțimea adunată, printre căruțe şi focuri îşi simți inima bătînd să-i spargă pieptul...

Oamenii se îmbulzeau în jurul taberei, cerînd arme şi loc în oastea norodului.

Neculai Firizu era acolo şi-i rostuia în căpitănii, după priceperea lor în ale bătăliei.

În acel ceas sosi un pîlc de călăreți, în frunte cu Mihail. Soseau cu veşti

rele din Cerneți. Tîrgoveții înştiințau pe căpitanul Simion Mehedințeanu că ei nu îngăduie trecerea oştirii sale prin oraşul ispravniciei şi să nu aibă nădejde la vreun sprijin cu arme ori cu merinde... Simion blestemă şi primul său gînd fu să treacă tîrgul prin foc. Dar Cuțui, cu înflăcărarea sa aşezată şi chibzuită, îl opri.

— Sînt în oraş peste două sute de arnăuți şi alți plăieşi peste o sută cu arme multe, îi aminti el. Apoi călcarea oraşului va ridica împotrivă-neşi pe meşteşugarii din isnafuri, care vor alerga cu toții de partea stăpînirii...

Simion rămase tăcut, cu chipul întunecat. Ridică privirea şi întîlni chipul dîrz al haiducului. Oftă din greu şi porni spre cort.

În noaptea aceea, oştirea se porni pe poteci întortocheate, ocolind aşezările şi drumurile largi. Trecură prin vad o apă şi se lăsară în nişte văioage înmiresmate de salcîmii în floare. Miu, cu o mînă de haiduci, călărea la o bătaie de puşcă înaintea grosului oastei. Lăsase calul în voia lui, condus de cel al călăuzei care mergea în față şi se adîncise în gînduri. Simion dăduse poruncă de a merge cu oastea asupra Craiovei. Dar oraşul băniei era mare, puternic zidit, iar caimacamul, fratele Domnului Ghica, avea pe lîngă sine două polcovnicii de oaste, poteraşi domneşti sute şi mulți plăieşi, fără a mai socoti arnăuții cu plata. Cum să calci un oraş asemenea întărit, cu două, trei sute de oameni, din care nu toți aveau arme de foc? Cînd doar un tîrguşor ca Cernețul silise — flăcăul nu înțelegea temeiul — pe Simion să-şi abată oştirea pe poteci ticăloase pentru a-l ocoli. Gîndurile haiducului se învălmăşeau nespuse în noaptea întunecoasă.

— Motru, rosti călăuza arătînd în față o dungă albicioasă.

Miu tresări şi privi înainte. Strecurat prin crînguri, ascuns de sălcii, rîul se scurgea liniştit şi fără zgomot.

— Parcă ar luci ceva printre tufişurile malului, zise Miu scrutînd întunericul.

— Or fi licuricii, răspunse sigur călăuza şi îndemnă calul pe un tăpşan din fața apei.

Atunci trosniră deodată mai multe fulgere din lăstărişul malului de peste apă. Călăuza scoase un strigăt, zvîcni din şa ars în piept şi se prăbuşi peste pietrele umede ale malului.

— Descălecați, strigă Miu. Răspîndiți-vă!

Într-o clipa, fără zarvă, oamenii săi, obişnuiți în fiecare clipă cu lupta neprevăzută, aruncară frîiele cailor în crengile tufelor şi se risipiră în lanț de-a lungul malului. Nici nu mai aşteptară alte porunci. Cînd, dinspre lăstăriş se aprinseră alte fulgere, armele lor detunară aproape în aceeaşi minută şi de pe rîu le răspunseră țipete de moarte şi strigăte de furie. Se porni apoi un torent de foc de părea că cerul plouă cu stele. Plumbii plesneau pietrele malului, ricoşînd cu țiuituri, muşcau din tulpina pomilor, ridicau nori de țărînă în preajma locurilor unde se ascunseseră pandurii.

— Sînt peste doua sute de puşti acolo, şopti Miu către unul din frații ce se țineau nedezlipiți de căpitan, în lipsa lui Neculai, rămas la grosul oastei. N-o să-i putem răzbi. Aleargă şi dă-i de veste căpitanului Simion că am întîlnit avangarda domnească. Să dea porunci. Eu îi țin aici, în loc, cu focuri... Haiducul se făcu nevăzut, tăcut ca o umbră. Abia la o sută de paşi în urmă, se auzi galopul unui cal depărtîndu-se.

Lupta de hărțuială de o parte şi de alta a rîului continua în duelul de fulgere scurte al focurilor de puşti. Miu se tîra de la un loc la altul, sfătuindu-şi oamenii să folosească cu chibzuință pulberea. O vreme şi de dincolo, de peste rîu, împuşcăturile se răriră: apoi din nou, parcă pentru a dovedi pandurilor că sînt la posturi, arnăuții reîncepură focul. Miu stătu cîteva minute ascuns, ascultînd detunăturile şi urmărind licuricii ce se aprindeau în tufişe. Simțea, fără să înțeleagă precis, că o primejdie plutea deasupra lor. Cuprins de o bănuiala, porni ferit de lăstăriş în sus pe apă, cercetînd cu atenție malul celalalt. La vreo două sute de paşi de locul întîlnirii, rîul se răsucea brusc după un dîmb, ascunzîndu-se într-o vîlcea. Cînd ajunse acolo bănuiala i se adeveri: un pîlc de călăreți cercau să treacă cu nesfîrşite precauțiuni prin vad, de bună seama cu gîndul de, a cădea în spatele răsculaților atraşi de focul din flancul drept. Fără să piardă un minut, îşi potrivi în față sîneața şi cele doua pistoale. Ochi cu grijă pe călărețul din frunte şi trase. Împuşcătura răsună ca un trăsnet în linişte a vîlcelei. Călărețul scăpă frîul şi se prăbuşi în apă.

— Pe ei voinici! Foc! urlă Miu. Apucă cele două pistoale şi trase pe rînd. Alte două strigăte răspunseră la focurile sale. O învălmăşeală de urlete se iscă printre arnăuți. Mulți îşi descărcară aiurea armele, mărind spaima şi zarva. Miu folosi momentul pentru a-şi reîncărca iute pistoalele.

— Înapoi! se auzi o poruncă.

În strigătele de spaima, în plesnetul pistoalelor şi nechezatul cailor, arnăuții se întoarseră, pornind în galopul pe care apa, nu prea adîncă, îl îngăduia cailor.

— Le-a trecut cred pofta de viclenii, şopti Miu, încredințat că în acea parte nu avea să se mai aştepte, o vreme, la nimic din partea lor, se retrase ascuns de mălini şi aluni spre locul unde-şi lăsase haiducii. Întors de-o clipă, fratele îi aducea veşti:

— Căpitanul a poruncit retragerea acoperită. Întîlnire la mînăstire.

Miu pufni nemulțumit: „Din nou Simion în loc de-a înfrunta duşmanul, ocoleşte lupta... Poate vrea să cruțe oamenii pentru încercări mai mari”, îşi întoarse el gîndul. Chibzui cum să-şi scoată din foc oamenii, fără ca duşmanul să prindă de veste.

— Fiecare să-şi descarce pe rînd armele, apoi să se tragă la cai şi de acolo la drum, dădu el porunca din om în om.

Haiducii împliniră ordinul cu acea nesilită grabă şi întocmai aşa cum se

obişnuiseră să o facă în luptele lor cu poterele. Trecu astfel preț de un sfert de ceas, fără ca de partea cealaltă să se întrevadă o bănuială. Ultimul rămase Miu cu unul din frați.

— Desprinde de la şeile cailor ploştile cele pîntecoase, îi şopti Miu şi vino repede cu ele aici. Aşa. Acum fă ca mine: rupele gîturile şi umplele cu pietre... Toarnă înăuntru toată pulberea din cornuri, iar eu am să dau de lucru blestemaților de dincolo... Înfundă bine gura ploştilor cu iarbă şi aşază-le aici, la depărtare de trei paşi una de alta... Acum porneşte şi tu pe urmele celorlalți... Dar cum haiducul nu se clintea, adaugă cu voce aspră: Pleacă, îți poruncesc!

Omul se întoarse tăcut şi dispăru. Miu se apucă grăbit de treabă. Îşi desprinse din şerpar ultimul corn de pulbere ce-l mai avea şi începu să o presare cu chibzuință prin iarbă. Trase din dreptul celor două ploşti cărări de praf ce se uneau la doi paşi în urmă şi se prelingeau în spatele unui tufiş. Cînd termină şi ridică privirea, văzu că vadul apei se umpluse de oameni ce înaintau ferit, în trăgători, cu armele întinse spre tufişurile tăcute acum. Miu zîmbi mulțumit. Era momentul ce şi-l alesese pentru treaba asta. Scapără amnarul şi cu jarul din iască aprinse capătul dîrei de pulbere ascunsă în iarba înaltă. Apoi încet, ca o umbră a pamîntului, se tîrî îndărăt, strîngînd prăselele pistoalelor.

Căpetenia arnauților, furios că răsculații dispăruseră fără ca el să prindă de veste, îşi blestema oamenii, îndemnîndu-i sa treacă mai repede rîul. Retras în umbra lizierei, Miu îşi dibui calul şi, încălecat, aştepta cu tot trupul încordat înfruntarea. De sus zărea, ca o părere, cei doi licurici ce alunecau pe obrazul pamîntului, grăbindu-se spre locul unde stăteau ascunse ploştile. Spre acelaşi punct, din partea opusa, se apropiau arnăuții. Cînd rămase mai puțin de un pas, Miu ridică pistoalele, ochind. Dintîi plesni plosca din dreapta sa. Un zgomot năprasnic, o coloană de foc şi zeci de proiectile de cremene se împrăştiară în toate părțile. Miu chiui haiduceşte, slobozindu-şi vitejeşte pistoalele în mulțimea arnăuților. Strigăte de durere şi spaimă răsunară. Cîțiva se prăbuşiră la pămînt. Alții se repeziră într-o parte, dar deodată explodă şi cea de-a doua bombă de lemn, semănînd moarte în jur. Se petrecu atunci un lucru despre care Miu nu avea să ştie niciodată nimic. Îşi aminti doar că auzise o vîjîitură şi imediat o lovitură năprasnică în frunte. O văpaie i se aprinse parcă în ochi, apoi se prăbuşi moale din şa.....

Se trezi zgîlțîit de galopul calului de sub el. Pe sub ochi îi alergau în urmă pietrele drumului şi jocul nebunesc al copitelor armăsarului. Vru să facă o mişcare, să se ridice din şa, dar înțelese că este legat de mîini şi de picioare cu o funie ce se petrecea prin chingile harnaşamentului. Desluşi alături galopul altui cal. Treptat, îi reveniră în minte întîmplările din acea noapte tulbure pîna cînd o piatră stîrnită de explozie îl lovise în frunte. De

bună seamă fusese prins pe cînd se afla întins fără cunoştinţă, lîngă bidiviu. Încercă trăinicia funiei, dar cel care-l legase îşi cunoştea meseria.

Încordîndu-şi deodată puterile, smuci. Nu reuşi să scoată însă decît un geamăt, care fu auzit de cel care-l conducea. Omul struni caii şi opri. Îi auzi paşii înconjurînd calul, apoi chiar sub privirile sale luci un jungher. Lama coborî în jos şi petrecîndu-se după funiile ce-i încătuşau încheieturile mîinilor le reteză dintr-o mişcare. Omul se îndepărtă şi după cîteva clipe Miu îşi simţi slobode şi picioarele. Se lăsă să alunece, cu mîinile amorţite, dar însoţitorul său îl sprijini şi-l ţinu ştrîns. Miu nu-l vedea. De-altfel nici nu se grăbea să-şi întoarcă faţa, spre a nu i se ghici frămîntarea. Se prefăcu sfîrşit, dar întreg trupul îi era strîns într-o încordare nervoasă. Şi deodată se arcui şi răsucindu-se ca fulgerul apucă în cleştele mîinilor grumazul omului. În clipa următoare îşi desprinse mîinile exclamînd cu uimire:

— Tu?! Cît pe ce să te trimet pe lumea cealaltă... şi rîse. Aşa-i: pe cine scapi de la pieire nu te mai lasă să trăieşti...

Toader, unul din fraţii gemeni, se mulţumi să lase în colţul ochilor o părere de zîmbet.

Miu îl bătu pe spate pe tăcutul haiduc şi întorcîndu-se urcă în şa.

— Hei, dar parcă îţi dădusem poruncă mai dinainte să pleci spre tabără, îşi reaminti el. De cînd căpitanul nu mai este ascultat?

Toader nu răspunse: se vede treaba că ceva se încurcase pe la chingile calului, căci avea de lucru la ele. Dar cînd Miu — care-l privea zîmbind — dădu pinteni calului, haiducul îl urmă de-aproape, fără a mai avea necazuri cu chingile harnaşamentului. Departe, în zare, se ghiceau nedesluşit zidurile mînăstirii Topolniţa...

În sala de jos a culei mînăstirii, ce servea de arhondaric, Simion şi căpitanii săi, Cuţui, Miu, Mihail şi un fost pandur, Pantelie din Cloşani, stăteau adunaţi în faţa mesei mari de stejar negeluit din mijloc. Deoparte, lîngă focul ce îngîna suspine în soba mare, se ţinea Ancuţa şi Neculai.

— Stăpînirea şi-a pornit spre noi toate oştile pe care le are în ţara Olteneasca, glăsui Simion. Pesemne l-a speriat tare răzmeriţa noastră... Oamenii din sate ne vestesc că arnăuţii domneşti, poteraşii căimăcămiei şi plăieşii au fost porniţi spre noi din toate părţile. Nu voi să vă amăgesc zadarnic: sînt multe sute de puşti îndreptate spre noi...

— Ne vom bate, izbucni cu înflăcărare Miu. Iar dacă acum sîntem la strîmtoare, vom trece neplecaţi încercarea. Ne vor sări în ajutor ţăranii. Se vor ridica satele...

— Ţăranii... zise cu dispreţ Mihail. Unde sînt ţăranii pentru izbăvirea cărora ne punem vieţile chezaş? Stau ascunşi în hrube şi coşare...

— Țăranii ni-s oastea, strigă Miu, arătînd afară spre focurile de sălaj. Ei au fost tăria Vladimirescului şi cu ei ar fi izbîndit, de nu i-ar fi uitat...

— Nu vă sfădiți... sări cu glasul lui blînd Cuțui. E adevărat că sîntem abia trei sute din cele cîteva mii, cîte ar fi trebuit să se afle aici, dar nu gîndeşti, Mihaile, că toate cărările şi potecile ce vin spre noi sînt străjuite de poteraşi şi arnăuți înarmați?

Simion sta îngândurat, parcă neauzind nimic din vorbele rostite lîngă el. Într-un tîrziu, îşi reveni şi aplecîndu-se peste o hartă ce se afla pe masă, vorbi încet, dar ciudat, vocea sa se făcu auzită, curmînd sfada şi risipind norii neînțelegerii.

— Asta-i mînăstirea, cetatea noastră de acum. Aici e biserica, unde vom ține pe la fereşti şi porticuri douăzeci de puşti. Pe acoperiş, porți, turle şi în clopotniță vor veghea cei mai buni țintaşi. Înspre rîu va sta Miu cu sotnia lui. Flancul dinspre Cerneți va fi apărat de Mihail; drumul Craiovei îl va avea în seama Cuțui şi oamenii lui. Rămîne deschisă poiana din fața, întinsă ca în palmă... Aici e primejdia cea mare... Pe locul acesta vor năvăli călăraşii... De-am fi putut întinde lanțul de apărare pîna aici, la marginea pădurii, arătă un loc pe hartă Simion.

— Şi nu putem ajunge acolo? stărui Miu.

— Nu, zise hotărît Simion. De-om aşeza la cinci paşi cîte un om şi tot n-am atinge liziera...

— Daca nu putem ajunge la pădure să silim pădurea să vină la noi...

Cuvintele acestea veniră din spatele căpitanului. Din locul său de lîngă foc, Neculai grăise cu glasul lui aşezat şi lipsit de trufie.

Simion se răsuci brusc şi-l ținti pe pandur pe sub sprîncenele sale groase.

— Ce-s vorbele astea, Firizule?

— Ei, vorbe de clacă, se amesteca Mihail.

— Neculai Firizu nu spune niciodată palavre, strigă mîniat Miu, fulgerîndu-l pe tînar cu privirea.

— Atunci ce tîlc au vorbele acelea?

— Dacă am înțeles întocmai gîndul lui, zise Miu înflăcărat, Neculai crede că putem muta, aici pe pamîntul gol, pădurea...

Simion păru că începe să înțeleagă. Se apropie mai mult de flăcău.

— Spune, băiatule, spune.

— Tăiem copacii deasupra rădăcinilor, îi tragem aici cu caii şi-i îngropăm din nou în picioare... Întindem astfel unul lîngă altul, o stavilă împotriva călăraşilor, iar dinapoia lor îi putem puşca fără istov. Aşa-i, Neculai?

Toate privirile se îndreptară spre pandur.

— Căpitanul meu mi-a rostit gîndul, zise el şi se ridică. De hotărîți că-i bine aşa, eu pornesc chiar acum oamenii. Pînă în zori, pădurea va coborî

aici, în fața mînăstirii...

— Pe mucenicul Gheorghe, izbăvitorul de balauri, tună deodată Simion, lovind cu pumnul în harta ce-i arăta locul descoperit din fața culei, aceasta e cea mai înțeleaptă şi mai iscusită tactică ostăşească! Du-te, Firizule, împlineşte treaba aceasta şi ocupă, cu oamenii ce ți i-am dat, poziția. în zori să fii la postul tău, căpitane Neculai!

Pandurul tresări şi un zîmbet blînd i se aşternu pe fața sa asprită de vînt.

— Şi pentru că aşa-i obiceiul, căpitanii trebuie să poarte hanger cu prăsea bătută în argint, uite, ți-l dăruiesc pe al meu, îi zise Simion apropiindu-se de el. Îşi desprinse de la brîu hangerul şi-l puse în mîna pandurului. Neculai dădu să bîiguie ceva, dar Simion nu-i dădu prilejul; se întoarse repede spre căpitani şi le porunci:

— Porniți la căpităniile voastre. Rostuiți străjile şi caraulele. Vegheați să fiți pregătiți în orice clipă pentru bătălie.

Comandanții se îndreptară spre uşă. Doar Mihail se opri să spună ceva Ancuței. Din uşă, Miu îşi aruncă ochii spre ei şi atunci văzu că fata îl urmăreşte cu aceeaşi privire stăruitoare, cu care-l însoțise în dimineața cînd se întorsese din insula turcului. „Fată fără minte”, gîndi flăcăul şi ridică din umeri...

În zori, polcovnicia de poteraşi trimisă de caimacamul Craiovei, Alecu Ghica, fratele domnitorului, ajunse în apropierea mînăstirii. De pe o colină polcovnicul Mihalache Ciupagea, cercetă pe îndelete zidirea transformată în fortăreața.

— De cînd a răsărit păduricea ceea în fața mînăstirii?! se minună el. Anul trecut, cînd am fost pe aici, nu era...

— Aşa e... se cruci şi căpitanul-aghiotant. Nu era nici urmă de copaci. Doar pădurea e la o leghe de-aici... Şi întoarse privirea spre locul unde o ştia. Rămase însă cu ochii holbați la locul golit, ca după o tăiere, pe care doar buştenii retezați mai aminteau de pădurea ce fusese.

— Phiu!... blestemă căpitanul. Diavolii aceştia preschimbă şi locurile...

Din strigătele, comenzile şi îndemnurile căpitanilor oastea se porni spre mînăstire.

Din foişorul culei, Simion cerceta pînă departe mişcările oştirii ce se îndrepta spre el. Văzu cum arnauții se despart în două grupuri mari; o coloană se arcuia spre dreapta, în timp ce alta se îndrepta în cealaltă parte.

— Ne încercuîcsc, şopti el. Dacă aş avea acuma două tunuri, ce i-aş lovi, apoi aş repezi spre ei călăraşii, să-i spulbere... Curier! strigă el spre un ostaş tinerel ce stătea în spatele lui, aşteptînd porunci. Aleargă la căpitani

cu poruncă să nu tragă decît în clipa cînd duşmanul va ajunge la cincizeci de paşi!

Neculai sta cu oamenii săi ascunşi de arborii şi tufele „plantate” în noaptea aceea la o sută de paşi în fața zidurilor mînăstirii. Urmărea manevra poteraşilor şi bănuia că foarte curînd va începe lupta. Era pregătit şi toate sînețele erau îndreptate spre oştirea din față. Manevra părea că se încheie, cînd deodată din spatele pedestraşilor porni drept spre el călăraşii. Se apropiau în goana turbată a cailor şi pămîntul tremura parcă sub copitele lor. Oamenii strîngeau nervos paturile armelor, cătînd nerăbdători spre el. Dar Neculai rămînea liniştit, doar ochii i se îngustaseră ca lama unui cuțit. Cînd socoti că s-au apropiat îndeajuns de bătaia armelor, porunci scurt:

— Ochiți! Foc!

„Pădurea” tresări sub snopul de fulgere ce porni dinspre tufele ei. Primul rînd de călăreți se rupse sub acest potop de foc. Oamenii şi caii se prăbuşiră, învăluiți în praf şi țipete.

— I-am răzbit, dintr-un început, strigă cu uşurare Neculai. Ce socoteau ei, că vin aici, la „pădure”, ca fetele după mure?

În vremea aceasta, Miu înfrunta grosul pedestrimii. Erau oşteni înrăiți în lupte, arnăuți albanezi obişnuiți să privească fără frică moartea în fața. Înaintau, neabătut, în duruiala tobelor, spre apa lină a Topolniței, parcă neluînd în seamă tufele de cealaltă parte a rîuîui, de unde-i pîndeau ochii reci ai sîneților haiduceşti. Cînd capătul coloanei ajunse la mal, se răsfirară în evantai în josul şi în susul apei, ocupînd toată linia. Miu stătu cîteva clipe, privind furat de precizia manevrei ce părea ritualul unei parăzi la schimbarea domniei... Simți privirile întrebătoare ale haiducilor atenți asupra sa şi strigă:

— Foc, din toate armele!

O sută de puşti fulgerară şi plumbii, biciuind aerul, se abătură asupra arnăuților. Căzură ca nişte soldați de plumb, fără gemete; dar cei din spate, îngenuncheara fără o vorbă şi duseră puştile la ochi. Peste capetele lor, o altă linie de puşti se ridică țintind spre tufele malului din față. O salvă dublă răsuna şi un şuier nemaipomenit trecu peste capetele haiducilor, retezînd tulpinele de mălini şi stîrnind nori de țărînă în spatele lor. Urmă un răstimp pentru încărcatul puştilor şi răgazul acesta arnăuții îl folosiră pentru a se desfăşura nestingheriți de-a lungul malului. Miu îşi înțelese greşala şi dădu ordinul.

— Tot al doilea om trage! La semnul meu...

O goarnă țipă ascuțit dincolo. Arnăuții se ridicară şi porniră în pas alergător cu armele în cumpănă spre rîu. Intrară în apa puțină, bătînd-o cu botforii lor grei. Cînd primul şir ajunse la jumătatea albiei, Miu porunci:

— Acum!

Un snop sec de foc reteză avîniul alergătorilor şi trupurile lor răsucite de arsuri se prăbuşiră în apa.

— Încărcați! stărui Miu parcă molipsit de precizia de mecanism a oastei domneşti.

De opt ori în acea dimineață se abătu asupra malului apărat de haiducii lui Miu valul atacatorilor. Amețiți de detunături, orbiți de praf şi fum, cu degetele încleştate pe arme, haiducii erau istoviți. Doar Miu parea că are şapte inimi în trupul oțelit. Alerga din loc în loc, stînd lîngă fiecare trăgător, îmbărbătîndu-i, mîngîind pe cei răniți, închizînd ochii celor pieriți şi tragînd în locul lor, cu armele lor. Curînd muniția se risipi. Înțelese că un nou asalt al duşmanilor i-ar răzbi. Dădu ordin de retragere spre zidurile mînăstirii. Încet, haiducii părăsiră malul rîului. Au ajuns, neobservați, la ziduri şi prin spărturi trecură de partea cealaltă, unde erau priponiți caii. Săltară în şei, gata să pornească spre culă, unde căpitănia de rezerva a lui Simion aştepta să intre în foc. De sus, din şa, Miu aruncă o privire înapoi, peste ziduri. Tresări. Un nou val de arnăuți, al noulea, mai cumplit decît toate, se porni spre rîu. Chibzui înfrigurat. Nu mai era vreme de a ajunge la culă. Duşmanii s-ar fi năpustit la ziduri şi ar fi pătruns în curtea mînăstirii... Cercetă din nou chipurile soților săi şi citi în ochii lor că-l vor urma. Îşi trase din teacă sabia de pandur şi porni primul prin spărtura zidului. Îl urmară toți cei teferi. Simțindu-i lîngă el, Miu ridică sus sabia ce luci ca un fulger în soare:

— Asta ne-a mai rămas, strigă el. Cine e haiduc şi pandur ştie să facă din ea coasa morții. După mine, voinici!

Un iureş cumplit de strigăte, de copite zguduind pămîntul răsună peste valea rîului. Puşcaşii arnăuți, ce nu se înspăimimaseră de şuierul plumbilor, se opriră deodată la mijlocul apei. Un fior de spaimă străbătu rîndurile lor.

— Înaintați! răcnea furios comandantul cel nevăzut. Trageți în ei! Trageți, blestemaților!

Dar haiducii ce se apropiau în tropotul năprasnic al cailor, cu săbiile rotind fulgere în aer, păreau nişte fantasme ale morții.

Din foişorul culei, Simion urmărea îndîrjit desfăşurarea luptei. Văzuse cum Neculai oprise pe călăraşii lui Mihalache, polcovnicul... Stăruise cu atenție asupra bătăliei pe care Miu o dădea la pîrîu cu puşcaşii şi de opt ori

trimisese curierul cu ordin la căpitănia de rezervă să intre în luptă. Şi tot de opt ori, văzînd cum Miu respinge fiecare atac, îşi oprea călăreții, păstrîndu-i pentru momentul cînd undeva duşmanul ar fi răzbit peste ziduri... După ultimul asalt respins de Miu, Simion respiră uşurat şi socotind liniştea ce se aşternuse semn că duşmanul a renunțat la luptă, îşi îndreptă privirea spre partea unde Pantelie înfrunta cea de a doua aripă a pedestrimii. Ceea ce văzu îl făcu să răcnească spre curierul înlemnit din spatele lui.

— Repede! Călăraşii să pornească în sprijinul lui Pantelie. Duşmanul l-a dovedit...

Astfel, cu atenția încordată la lupta ce se dădea lîngă zidul dinspre răsărit al bisericii, Simion nu observă retragerea haiducilor şi nici cel de al noulea asalt al puşcaşilor. Era încă atent urmărind cu pumnii strînşi încleştarea de la zidurile chiliilor, cînd auzi strigătele de luptă ale voinicilor lui Miu. Se întoarse şi rămase îngrozit: cîntări într-o clipită numărul şi puterea duşmanului pe care încerca — cu dîrzenia disperării — să-l înfrunte haiducii. Se blestema în gînd că trimisese pe toți călăraşii ce-i avea lîngă el în ajutorul lui Pantelie. „Dumnezeule, apără-i”, bolborosi Simion şi strînse atît de tare pumnii încît unghile i se înfipseră în carne. De acolo, de sus, fu martorul unei nemaipomenite bătălii, cum nu-i fusese dat să trăiacă. Ca o furtună pe care nimic omenesc nu părea s-o zăgăzuiască, ceata de haiduci trecea peste rîndurile de poteraşi. Stăpîn peste poiana largă de dincolo de rîu, Miu şi haiducii lui hăituiau pîlcurile de fugari înspăimîntați. Şi peste toate se auzea strigătul lui neîmblînzit...

— Aşa, voinicilor, loviți-i, haiducilor, striga şi Simion, dar răcnetul lui se preschimbă în şoaptă şi sfîrşit îşi lipi fruntea de stîlpul de lemn al foişorului.

— Fiul meu cel viteaz...

Pe fața aspră a bătrînului se prelingeau neştiute lacrimi...

Un țipăt de spaimă în spatele lui îl făcu să se răsucească brusc. Ancuța era acolo, cu chipul alb ca varul.

— Ce e? tresări pandurul. Ce s-a întîmplat, fata mea?

Fără să rostească un cuvînt, ea arătă spre rîu. Peste întreaga poiană haiducii lui Miu hălăduiau hărțuind resturile puşcaşilor. Alergînd de colo-colo, Miu se arunca în luptă ca un fulger, îmbătat de victorie, dar un lanț de călăreți galopa de-a lungul rîului, încercînd să le taie retragerea.

— Ajunge! răcni Simion, de parcă haiducii l-ar fi putut auzi. Opreşte-te!

Dar Miu se lăsa purtat de beție şi mîna lui se ridica şi cobora neîncetat cu sclipirea de foc a morții.

— Întoarce-te, Miule, şopti tremurătoare Ancuța.

Şi deodată, fără vreun temei, Miu se opri străbătut de un fior al presimțirii. Întoarse privirile şi zări pîlcul de călăreți ce se strecurau în umbra mălinilor. Scoase un nou strigăt, mai cumplit ca celelalte şi cu sabia

ridicata în aer porni spre rîu. Şi după el, ca un torent, haiducii... Izbitura a fost năprasnică. Din goana cailor, haiducii nu s-au oprit decît dincolo, pe celălalt mal al rîului, lîngă ziduri. În urma lor, din ceata de călăraşi nu mai rămăsese decît bidiviii înspăimîntați cu şeile goale.

— S-au întors călăraşii de rezervă, se auzi în spatele căpitanului vocea curierului. Duşmanii au fost respinşi...

— Să plece degrabă la rîu, îi porunci Simion. Să ia în seamă paza zidului!

Apoi coborî treptele foişorului spre a ieşi în întîmpinarea haiducilor. Cînd ajunse jos, uşa se deschise şi în prag apăru statura voinică a lui Miu.

— Ai luptat ca un leu, haiducule, îi vorbi cu tremur în glas Simion, şi-l îmbrățişă, nemaigăsind alte cuvinte care să-i cuprindă gîndurile şi simțirea. Peste umărul pandurului, haiducul zări făptura gingaşă a Ancuței. I se părea lui, ori ochii fetei jucau în lacrimi?... Era o amăgire, desigur, căci tînăra îi zîmbi şi-i întinse prieteneşte ambele mîini. Doar cînd le cuprinse o simți că freamătă uşor ca aripile unei păsări.

Ancuța îl privea fără să se sature: obrazul lui era plin de funinginea sîneței; mirosea a pulbere arsă şi a sînge. Veşmintele îi erau sfîşiate, dar ei i se părea mai frumos decît mucenicul Gheorghe de pe pronaosul bisericii din satul ei. Gîndul acesta n-o ruşina, ci îi strecură în suflet o căldură nouă, netrăită pînă atunci.

— A fost o zi grea astăzi, murmură pe gînduri Simion. Flăcăul îşi smulse ca ars mîinile din cele ale fetei şi apropiindu-se de masă, apucă un ulcior pîntecos şi-l duse la gură. Bău însetat pînă cînd vinul roşu i se prelinse ca sîngele pe față, pe gît. Rîse vesel, ştergîndu-se cu mîneca cămăşii înroşite şi întinse fără o vorbă ulciorul lui Toader, care intrase tăcut, ca o umbră, în urma lui.

— A fost o zi grea, zise el tare, şi vor mai fi şi altele... Dar le vom răzbi pe toate...

Soarele se aplecase obosit spre asfințit, trăgînd o dată cu umbrele liniştea peste cîmpurile de lupta. Focuri se aprinseră în tabere şi în jurul lor oamenii, prea obosiți ca să mai vorbească, mestecau în tăcere pîinea cu privirile în pămînt. Dincolo de cercul de puşti şi focuri ce înconjura ca un brîu mînăstirea, pe cîmpul răscolit de copitele cailor, se întindea lumea de gheață a morții. Din cînd în cînd se auzeau gemetele răniților.

Răsculații şi-au adunat căzuții. Pe cei atinşi de aripa morții i-au îngropat lîngă zidul mînăstirii. Starețul bătrîn şi uscat, ce stătuse tot timpul ascuns în hrube, le-a slujit cu glasul şovăitor, abia şoptit de spaimă. Răniții au fost aduşi, unii în sala de jos a culei, alții în cerdacul bisericii, dar cei mai mulți îşi îngrijeau singuri rănile, ca oamenii ce trecuseră prin multe încercări de bătălie. Ancuța şi cîțiva călugări, între care artelnicul, meşter în lecuirea rănilor cu ierburi ştiute de el, dar mai vîrtos cu „sîngele domnului”

din hrubele sfintei mînăstiri — umblau printre cei întinşi pe podeaua sălii, oblojind şi ogoind pe cei loviți de ascuțişul oțelului, ori muşcătura plumbilor.

Miu se întoarse între ai săi şi lăsîndu-se pe spate, adormi cu ochii la stele...

În zori, taberele erau în picioare, cătînd una spre cealaltă ca doi uriaşi ce-şi cîntăresc puterile înainte de a se încleşta în luptă.

Ascuns de tulpinele pomilor, Neculai cercetă tabăra duşmană. Ceva se petrecuse peste noapte acolo. Undeva, într-o parte a micii ridicături de pămînt din față apăruse un pîlc de tufani, pe care — îşi amintea bine — nu-l văzuse cu o zi mai înainte. Hm! De bună seamă „tufele” răsăriseră peste noapte şi rostul lor era să ascundă ceva. Dar ce anume? O salva de focuri pornite din lanțul de trăgători îl smulse din gînduri. În chiote şi tropote se porni călărimea. Neculai îi urmărea apropiindu-se încleştat de lemnul armei. Călăraşii ajunseră la mijlocul poienii, cînd, la un îndemn venit din spate, rîndurile lor se strînseră. Neculai văzu uimit cum atacatorii din stînga se trag spre dreapta, lăsînd descoperit jumătate de front. Bănuiala care-l muncea din zori țipă acum în el.

— Toți oamenii dinspre porți la mine! strigă el. Repede!

Nedumeriți, puşcaşii îşi părăsiră locurile dinapoia arborilor şi feriți de tufe se furişară lîngă ceilalți... În vremea aceasta, călăraşii se apropiaseră la cincizeci de paşi de puştile răsculaților şi Neculai se pregătea să dea semnalul de tragere, cînd o bubuitură năprasnică zgudui pămîntul şi cerul. Dinspre „tufele” de pe colină se înălțau nori de fum şi bulgări de foc porniră prin văzduh. Într-o clipă se abătură asupra locului abia părăsit de puşcaşii lui Neculai. „Pădurea” se frămîntă sub torentul de foc; arborii smulşi din chingile lor se prăvăliră la pămînt, crengile şi pietrele zburară în aer şi pămîntul fu răscolit de muşcătura obuzelor...

— Doamne! păli Neculai.

Şi furat de priveliştea din fața sa, uită de primejdia atacului. Cînd se reculese, călăraşii dispăruseră din dreptul puştilor sale, trecînd ca o furtună prin spărtura făcută de obuze în bariera de pomi.

— Foc! răcni el.

Călăreții năvăliseră în curtea mînăstirii şi trăgeau din goana cailor spre oamenii descoperiți. Dinspre culă, răspunseră cu focuri puşcaşii de rezervă ai lui Simion. Lupta se încinse îndîrjită.

Lîngă zidul din spate, Miu se frămînta nerăbdător. Poiana de peste rîu arăta întocmai ca în seara trecută. Leşurile celor căzuţi zăceau şi acum în ţărînă şi o linişte de moarte plutea peste tot locul. Cu siguranţă că, pe aici, duşmanul nu va mai cuteza să atace. Altundeva chibzuise polcovnicul să abată lovitura. Miu se gîndi să ridice o parte din străjeri, să-i ţină pregătiţi pe cai pentru ceasul cînd vor fi de trebuinţă în altă parte. Îi împărtăşi temerea sa lui Toader şi acesta, tăcut, încuviinţă din cap şi fără o vorbă porni să îndeplinească gîndul căpitanului. Bubuitura tunurilor îi găsi pe haiducii aleşi de Toader lîngă cai. Miu tresări şi un fior îl străbătu. Erau primele detunături pe care le auzea şi glasul acestui zeu al războiului îl făcu să se simtă mic şi slab. Îşi stăpîni tremurul mîinilor şi apucînd frîiele calului sări în şa. Trase sabia din teacă şi simţi în strîngerea prăselei, cum parcă oţelul îi strecoară tărie în braţ.

— Pe cai! strigă el şi înfipse pintenii în pîntecul animalului.

Intrarea haiducilor în curtea plină de arnăuţi şi răsculaţi, încleştaţi în luptă, stîrni un iureş nebun. Urlînd înspăimîntător, Miu şi voinicii lui se repeziră spre duşmani şi-i loviră dintr-o parte. Călăraşii se retraseră sub izbitură, dar o poruncă răstită îi făcu să se arunce din nou la luptă.

Curînd oboseala se lăsă ca plumbul în braţele flăcăului. Degetele înţepenite pe mînerul săbiei abia îl ascultau. Se opri să răsufle şi privi în jur. Văzu peste „pădurea” lui Neculai lanţurile de trăgători apropiindu-se.

— Neculai, strigă el şi cînd acesta cătă spre el îi arătă cu vîrful săbiei înroşite primejdia din faţă.

Se auziră strigăte noi de luptă şi din spatele mînăstirii. Miu văzu năvălind ca un torent nestăpînit pedestraşii lui Pantelie. În frunte, conducîndu-i, veneau călări Simion şi Cuţui.

Miu slobozi un chiot şi haiducii se întoarseră spre el. Flăcăul le făcu un semn şi aceştia, înţelegînd, struniră caii. Haiducul lepădă sabia şi trase de la brîu pistoalele.

— De-acum, stareţul le poate sluji prohodul, scrîşni el şi slobozi din plin armele...

În scurt timp, curtea mînăstirii se umplu de leşuri, peste care alergau înspăimîntaţi caii slobozi.

Miu sări din şa, îndreptîndu-se spre Neculai care, sprijinit de un pom, îi urmărea pe fugari.

— Am izbîndit şi-acum, Neculai, rosti el gîfîind şi-i cuprinse umerii. Dar pandurul icni înăbuşit, stăpînindu-şi o durere ascunsă.

— Ce este? păli haiducul. Te-au lovit, blestemaţii. Şi cum pandurul nu răspundea, flăcăul îi rupse cu o smucitură cămaşa. Dinspre umăr, o dîră de sînge se scurgea neoprită.

— Repede, să vină artelnicul... Unde-i ticălosul de călugăr?

— Lasă, făcu stins, dar hotărît, Neculai. Ştiu să-mi caut singur de necazuri.

Sfîşie mîneca de tort a cămăşii şi ajutat de flăcău îşi legă strîns umărul.

— Gata, zîmbi el palid. Pun eu la loc sîngele pierdut, de-o mai avea sfinția sa în hrubă vinul cel roşu.

Văzîndu-l voios ca niciodată, Miu se însenină. Dar zîmbetul îi îngheță pe buze. De undeva, de-aproape, căzu ca o grindină răpăitul unor tobe şi trosniră în salvă zeci de arme.

— Mihail, şopti alăturea Cuțui. Pe el îl atacă... De s-ar ține dîrz. Apoi tare spre oameni: Fiți pregătiți!

Ocolit pînă atunci de iureşul luptei, Mihail se răsucea într-o frămîniare pe care în sinea sa o credea nerăbdarea de a da ochii cu duşmanul. Cînd însă se iviră în fața sa, după un pîlc de pomi, rîndurile de trăgători în uniformele chezaro-crăieşti, pe care le cunoştea atît de bine, uluirea lui se preschimbă pe loc în spaima. Cu graiul pierit, Mihail privea la ei, fascinat de mulțimea țevilor de puşcă ce veneau spre ei.

— Vin, căpitane! auzi lîngă el un glas răguşit. Ce facem?

Şi fără să aştepte ordinul care nu venea, omul ținti şi trase.

Ca la un semnal lanțul de trăgători se opri. Ostaşii îngenunchează şi ducînd puştile la ochi traseră. Un nor de praf şi țăndări se ridică din zidul vechi. Mihail îşi simți ochii arzînd de nenumărate fire de nisip şi, urlînd, îşi acoperi fața. Înnebunit de groază alergă în neştire spre culă. Strigătul lui strecură un fior de spaima printre oameni. Câteva clipe, şovăiala îi ținu pe loc, dar o nouă salvă a duşmanului, de astă dată atît de aproape încît simțiră şi mirosul pulberei arse, îi puse pe fugă. Din locul său, Miu văzu cu uluire cum oamenii lui Mihail aleargă pradă unei spaime neînțelese, părăsind zidul ce trebuia apărat. Cuprins de o furie oarbă, sări în şa şi strigă spre ai săi:

— Haiduci, după mine!

Se năpusti drept spre cei ce fugeau, tăindu-le calea. Trase scurt de hățuri şi armăsarul se ridică în două picioare.

— Înapoi! răcni el învîrtînd sabia, înapoi, mişeilor, de nu vreți să vă tai eu!... şi repezi oțelul spre cel mai apropiat dintre ei, dar acesta se feri şi porni îngrozit înapoi.

Pe deasupra zidului apărură chivărele crăieşti şi țevile puştilor.

— Pe ei, haiduci de Olt, strigă Miu. Şi scoțînd strigătul lui înspăimîntător porni în galop spre ziduri. În urmă clocotea pămîntul sub copitele cailor. Miu îşi simțea tovarăşii aproape şi asta îi înzecea tăria. Într-o clipită fu lîngă zid şi aproape fără să mai gîndească slobozi frîul şi înfipse

pintenii în coapsele bidiviului. Calul zbură peste zid şi după el ceilalţi, căzînd peste oştenii imperiali. Copitele cailor loveau ca nişte ciocane de fier trupurile ostaşilor prinşi sub ele, săbiile hăcuiau în dreapta şi în stînga, iar strigătele haiducilor înfiorau văzduhul. Disciplina anilor de instrucţie prusacă din cazarmele chezarului se spulberă în cîteva clipe. Ostaşii împăratului o rupseră la fugă urmăriţi de neînduratele săbii haiduceşti. Cîţiva scăpară răsfirîndu-se în pîlcul de pomi... Haiducii se întoarseră în trapul cailor osteniţi. Pe ziduri, martori muţi la cele petrecute, răsculaţii nu îndrăzneau să-i privească în faţă...

— Daca n-aţi fost la semănat, le strigă de departe Miu, veniţi la cules. Şi arătîndu-le cu sabia armele azvîrlite în iarbă de fugari, trecu din nou pe deasupra zidului, silindu-i pe cei ce stătuseră dinapoia lui să se ascundă speriaţi. Merse pînă în faţa lanţului de trăgători şi descăleca în faţa lui Simion.

— Austriecii, spuse el scurt, i-am risipit...

Şi cu faţa întunecată se răsuci şi porni spre intrarea culei. Deschise uşa ce da în sala mare şi-şi desprinse pistolul de la brîu.

— Mihail! strigă el.

Nici un răspuns, doar geamătul unui rănit. Străbătu sala şi deschise o altă uşă. Cercetă în semiîntunericul odăii şi-l zări ghemuit într-un colţ cu faţa îngropată în mîini.

— Ieşi de acolo, inimă de iepure, şuieră el. Ieşi de nu vrei să te împuşc ca pe un cîine.

Mihail îşi descoperi faţa scăldată în lacrimi.

— Lacrimile de muiere nu spală ruşinea unui bărbat, îl biciui el cu dispreţul vorbelor. Hai, ridică-te, şterge-ţi ochii şi du-te la oamenii tai. Au nevoie de tine, de ceea ce ar trebui sa fii, altfel... Nu pe acolo, îl opri văzîndu-l că se îndreaptă spre uşa din faţă. Ieşi prin spate, să nu te vadă nimeni... Şi de se va mai întîmpia vreodată, am să te caut şi-n gaură de şarpe şi atunci n-am să te mai iert...

Îl urmări cum iese, cu capul plecat, împovărat de propria-i laşitate şi de ruşinea tainei ce trebuia să o ducă ca pe o golgotă.

— Ptiu! făcu Miu în urma lui, apoi cătă cu ochii spre masă. Apucă ulciorul pîntecos şi dădu să iasă. Auzi un foşnet în urmă, dar cînd se întoarse nu zări pe nimeni. Ridică din umeri şi ieşi afară.

— Să bem, căpitane, pentru izbînda de azi, strigă el cu veselie prefăcută, întinzîndu-i lui Simion, după cuviinţă, ulciorul cu vin. Cînd însă întîlni privirea pandurului, găsi acolo ascunsă durerea.

Amurgea ziua cînd căpitanii se adunară în sala culei, la chemarea lui

Simion. Afară, oamenii ridicau leşurile căzuţilor şi împlineau pentru toţi datina, însoţindu-le ultimul drum cu tăcerea grea a oşteanului în faţa morţii.

Răzbătea pînă înăuntru glasul fornăit şi speriat al stareţului şi clinchetul stins al cădelniţei.

Simion tăcea. Părea că ascultă slujba săraca de afară, atent la săriturile cu care cuviosul stareţ scurta prohodul spre a se afla cît mai degrabă la adăpost, între zidurile groase ale hrubei.

— I-am răzbit şi astăzi, vorbi el deodată cu privirea în jos, ne-am bătut cu vrednicie şi duşmanul ce-a vrut să ne spulbere a muşcat ţărîna... însă — şi oftînd, privi pe căpitani în faţă — sînt mulţi, ne-au strîns ca într-o chingă. Blestemaţii, au chemat şi pe chezari în ţară. I-am fi dovedit poate cu hotărîrea şi bărbăţia vitejilor noştri, dar polcovnicul Ciupagea a adus tunuri...

— Astăzi obuzele lor au răscolit doar pămîntul — vorbi Miu. Nu ne temem de ele... ne-am obişnuit...

— Hm! tăcu trist Simion. Mîine însă vor lovi mai bine...

— Cînd oştile pornesc la bătălie, tunurile tac, adăugă înflăcărat flăcăul. Că doar n-o să-şi lovească pedestraşii şi calărimea. Şi atunci las' pe noi...

— Şi dacă nu vor porni călăraşii? îi răspunse Cuţui. Dacă ne vor bate cu tunurile zile şi nopţi de-a rîndul?...

— Doar n-or strica sfînta mînăstire, se mînie şi Pantelie.

— Arnăuţii domneşti nu au nimic sfînt. Ei sînt străini de neamul şi credinţa noastră, îi răspunse Simion. Şi în faţa bombelor lor, săbiile şi puştile noastre sînt neputincioase. Nici zidurile mînastirii nu ne vor mai apăra, chiar de ne vom ascunde în hrube, printre budanele stareţului....

Se opri brusc, agăţîndu-se de un gînd ascuns, de o amintire ce părea din altă lume.

— Trebuie să stricăm cuibul acela de foc de la tufani, vorbi împotriva obiceiului său de a fi tăcut, Neculai. Eu zic să-i ţinem sub foc o vreme...

— Apoi, dau năvală, eu cu călăreţii mei, se aprinse Miu. Răzbim pînă acolo. Ne-or apăra...

—...Budanele sfinţiei sale, rosti încet Simion şi căpitanii întoarseră uimiţi privirile spre căpitanul ce zîmbea ca unei amintiri dragi. Da, budanele vechi din hrubele mînastirii. Aş vrea să le ştiu goale...

— S-au cam golit, de cînd sîntem aici, adause înveselit Cuţui, dar nu prea ştiu cum ne vor duce ele la tunurile domneşti...

— Rostogolindu-se, Ghiţă, rostogolindu-se. Îţi mai aminteşti, Firizule, de bătălia de la Cozia...

Neculai deschise ochii a mirare, apoi înţelegerea gîndului căpitanului aşternu pe faţa lui aspră unul din acele rare şi sfielnice surîsuri, pe care numai amintirea vremurilor tinereţii le deştepta.

— Dacă ți-ai amintit, apoi du-te, Firizule, şi rostuieşte cu oamenii ceea ce ştii că este de trebuință pentru încercarea noastră. Cine merge cu mine în tabăra duşmană? se întoarse el spre ceilalți.

— Eu, căpitane, sări Miu.

— Şi eu poate ți-oi fi de folos, Simioane, rosti Cuțui.

— Nu, tu îmi eşti aici de trebuință, Ghiță. Vei păzi cetatea noastră, de vor răspunde arnăuții cu atac... Şi Firizu va veghea aici cu oamenii lui.

— Merg şi eu, căpitane, sări şi Pantelie.

— Da, tu eşti priceput la arsenale... Mai ia vreo cîțiva țintaşi buni, Miule, voinici ce nu cunosc teama. Cînd s-o întuneca vom aprinde polcovnicului o torță mare să poată vedea bine bucatele la cină...

Toata după-amiaza, polcovnicul stătuse pe colina din spatele liniilor, cercetînd neliniştit spre mînăstire. Cînd umbrele serii coborîră, socoti că se poate odihni, căci noaptea răsculații nu vor îndrăzni să atace. Ceru să i se aştearnă cina şi chemă la el căpitanii. Masa se desfăşură în tăcere. Polcovnicul era frămîntat, nu atît de pierderea celor mai buni călăraşi ai săi, cît de mustrările pe care avea să le primească de la slugerul măriei-sale, sau poate chiar de la Vodă... Doar porucicul Ciupagea, fratele polcovnicului, avea chef de glume, dintre acelea care te fac să te înfiori, după obiceiul său.

— Mîine, încă din zori, îi bat cu tunurile şi pînă seara îi trimit pe toți la cer. Mă tem că vor intra, nemernicii, în rai, căci sfîntul Petru văzîndu-i venind dintr-o mînăstire va crede că-s călugări.

Abia cînd conteni cu rîsul, înecîndu-se cu vinul din cupă, putură auzi o frămîntare de glasuri ce răzbătea dinspre tabără.

— Ce-i vînzoleala aia dintre oameni? se răsti polcovnicul. Iar s-or fi luat la sfadă arnăuții cu poteraşii... Să meargă cineva acolo, vreau să am tihnă măcar în ceasul cinei...

Un căpitan se ridică, dar chiar în clipa aceea un om de legătură se ivi lîngă foc.

— Ce-i în tabără? se răsti la el polcovnicul.

— Tunarii, măria-ta, răspunse omul; spun că văd înaintea lor numai butoaie cu vin...

— Ticăloşii, răcni furios polcovnicul. Le stă gîndul numai la vinul mînăstirii...

— Spune-le că mîine vor adormi cu gura la cana, adăugă rîgîind şi porucicul.

— Du-te, Brăescule, acolo şi stăpîneşte-i, porunci Mihalache.

Căpitanul îşi înăbuşi o înjurătură şi dispăru pe urmele agentului. Pe drum chibzui cum să-i pedepsească pe tunari, ca să-şi răzbune cina stricată, dar apropiindu-se de pîlcul de tufani, simți că murmurul de glasuri ascunde o teamă.

— Ce se petrece aici? răcni el de cum ajunse în tabără. Care-i pricina

zarvei?

— Priviți, arătă în față un tunar... Poloboacele mînăstirii vin spre noi!

— Pe crucea mea că aşa par, răspunse ofițerul. Ce dracu, răsculații au băut tot vinul şi-acum dau drumul poloboacelor la vale?

— Noi sîntem la deal, înălțimea ta, atrase atenția tunarul. Cum de urcă singure poloboacele?

— Nu-i lucru curat, se auzi o voce din umbră. Doar dacă sufletele morților...

— Nemernicilor! strigă deodată căpitanul. Stați ca nişte babe fricoase şi vorbiți în dodii. Puneți mîna pe arme şi trageți. Nu pricepeți că acolo sînt răzvrătiții?

Tunarii rămaseră cu gurile căscate la ofițer. Dar acesta îşi smulse pistolul de la brîu şi trase în direcția budanelor.

Tunarii nu mai avură vreme pentru asta. Din budanele ajunse la vreo treizeci de paşi, țîşnira o mulțime de răsculați. Un snop de flăcări, pornit din toate armele, se îndreptară spre ei. În fruntea lor alerga un tînăr şi pistoalele sale împroşcau moartea.

— Aşa, Miule, voinicule... Iar tu Pantelie treci la tunuri şi îndreaptă-le spre călăraşi. Pune încărcătură şi...

— Îs încărcate, căpitane!

— Atunci slobozeşte, Pantelie, obuzele polcovnicului asupra sa.

Primul tun pufni năprasnic, cutremurînd tufanii ridicați acolo să-i ascundă. Pantelie nu mai aşteptă să audă căderea obuzului, ci alergă spre al doilea tun. Îl întoarse şi pe acesta spre tabăra arnăuților şi peste o clipă detună şi el.

— Încarcă din nou Pantelie, se auzi porunca lui Simion, şi ia seama, cu capătul încoace. Eu voi face la fel cu ăstălalt.

O vreme tunurile tăcură. Pandurii însă nu slăbeau focul spre a-i ține departe pe pedestraşii stăpînirii.

— Leagă cu funiile acestea capătul fitilelor... porunci Simion. Aşa. Acum porniți spre mînăstire.

Oamenii se depărtară, strecurîndu-se printre budanele încremenite acolo, trăgînd neîncetat. Miu rămase însă acolo pe loc şi doar cînd Simion şi Pantelie trecură în fugă pe lîngă el, desfăşurînd funia, îi urmă şi el. De cum ajunse în spatele budanelor, Simion şi Pantelie se opriră.

— Acum, Pantelie, smuceşte funia!

Un zgomot năprasnic se sparse în văzduh, cutremurînd cerul şi pămîntul.

— Repede îndărăt, se auzi vocea lui Simion.

Alergară în neştire peste cîmpul gol, spre zidul mînăstirii, dar deodată începură să trosnească cu furie armele pedestraşilor.

— Mai repede, mai repede, strigă gîfîind Simion. Plumbii începură să

şuiere tot mai aproape. Miu, ce alerga mai în spate, înțelese că nu vor ajunge la zid teferi, de nu se va întîmpla ceva, o minune. Luă o hotărîre: se apropie în fugă de Simion şi prinse să alerge în spatele acestuia, acoperind cu trupul său pe căpitan. Ajunseră la mijlocul cîmpului cînd Miu simți deodată o arsură cumplită în spate.

„M-au atins, blestemații” gîndi el şi strîngînd din dinți de durere alergă înainte. Dar după cîțiva paşi, cercuri de foc i se învîrtiră în fața ochilor şi înăbuşindu-se se prăvăli la pămînt.

„Neculai, şopti el pămîntului, loveşte-i acum”...

Neculai sta lîngă o tulpină cu țeava rece a armei lipită de obraz. Urmărise rostogolirea tăcută a budanelor şi aştepta cu sufletul la gură desfăşurarea lucrurilor. Atunci auzi alături un foşnet şi o arătare albă se coborî lîngă el.

— Primeşte-mă şi pe mine, căpitane Neculai, ca sotnic, şoptise Ancuța. Sînt bun țintaş, ai să vezi, adăuga ea rugător.

Neculai pufni nemulțumit, privind-o încruntat.

— Aşa arată un ostaş? se legă el de primul lucru ce-l văzu, arătînd spre rochia albă de pînză a fetei.

— Taica m-a silit, se apără ea. Mi-a luat hainele de bărbat ca să nu mă amestec printre luptători. Lasă-mă, căpitane. Vreau să fiu lîngă el...

Neculai mai pufni nemulțumit o dată, dar nu mai spuse nimic. Înțelesese el mai de mult tîlcul privirilor cu care fata îl învăluia pe Miu. Exploziile i-au făcut să tresară pe amîndoi, dar abia din clipa cînd au contenit începură să se teamă. Cînd răsunară împuşcăturile, Neculai prinse să se frămînte.

— Nu trage nimeni, strigă el în şoaptă oamenilor înşirați de-a lungul pîlcului de pomi.

Cînd se zăriră umbrele celor ce se întorceau fugind spre mînăstire.

— Miu, şopti fata, recunoscînd statura voinică a flăcăului în spatele tatălui său. Şi deodată simți că inima i se strînge. Haiducul tresărise, ca şi cum ar fi vrut să se oprească.

— L-au lovit! țipă Ancuța.

— Taci, se răsti furios pandurul. Nu vezi, aleargă! Dar cînd văzu că Miu se prăbuşeşte, lui Neculai îi pieri tot sîngele din inimă.

— Mi l-au ucis, strigă fata şi încleştîndu-se de armă trase cu furia nebuniei spre duşmanii nevăzuți. Apoi, se prăbuşi cu fața în jos, plîngînd.

— Unde e Miu? se auzi vocea lui Simion. Cine l-a văzut?...

Neculai rămase tăcut ca stînca. Pe fața lui se rostogoleau fierbinți, ascunse de noapte, lacrimi.

Pe cîmpul gol se desluşeau acum siluetele puşcaşilor care înaintau, trăgînd din mers. În pieptul pandurului, ura coborî ca un val de foc.

— Veți plăti scump viața lui, scrîşni el şi, țintind, comandă scurt.

— Foc!

Sub secera de plumbi, primul lanț de trăgători căzură. Al doilea se ivi din negură, dar şi el fu împrăştiat de focurile pandurilor.

— Porniți, comandă Simion. Nu-l vom lăsa în mîinile lor...

— Nu, căpitane, vorbi cu durere în glas Neculai. Nu se primejduieşte viața oastei întregi pentru căpitanul ei... Asta de la el am învățat-o. Rămîneți aici şi țineți-i pe vrăjmaşi cu focuri. Merg doar eu...

— N-ai să poți, vorbi Simion. Eşti rănit. Am să plec eu...

Dar Neculai nu-l ascultă. Lepădă arma şi-şi înfipse în şerpar două pistoale. Se strecură printre pomi şi tocmai da să iasă în cîmpul descoperit, cînd se auzi tropotul unui cal îndepărtîndu-se.

— Cine-i? strigă cuprins de o presimțire Simion. Nimeni nu-i răspunse. Toți priveau spre calul ce ducea în galop o făptură albă, ca o plăsmuire din nopțile cu sînziene.

— Ancuța, şopti pierit Simion. Opriți focul, răcni el.

În tabăra puşcaşilor, căpitanul înjura ca un diavol pe oamenii ce primeau tăcuți, cu spinările aplecate, ocările ofițerului.

— Sînteți nişte nepricepuți, buni de pietruit drumurile, nu ostaşi în armia domnească... I-ați lăsat pe răzvrătiți să vină aici în tabără, să ne sfarme tunurile şi să plece, după pofta lor, nestingheriți.

— Cînd am văzut matahalele alea venind, încercă o voce să se dezvinovățească...

— Ați crezut că o vrajă vă aduce plocon budanele cu vin... Cine era de straja?

Dar nu-i veni nici un răspuns. Furios, se întoarse gata să răcnească din nou, dar se opri văzînd pe ostaşi cum aținteau privirile holbate spre mînăstire.

— Ce naiba... şi se răsuci trăgînd pistolul de la brîu.

Ceea ce văzu îl făcu să se înfioare. Peste poiana înnegurata aluneca o arătare ca o fantasmă făurită parcă numai din fluturarea albă a veşmintelor.

— O nălucă, şopti el şi scăpă pistolul din mîini.

— E muma morților, şopti făcîndu-şi cruce un ostaş. A venit să-şi culeagă sufletele.

Nălucirea trecu peste poiană şi deodată se opri, aplecîndu-se peste grumazul calului.

— A venit să ia sufletul celui căzut, şopti aceeaşi voce înfiorată, dar asta îl trezi pe căpitan.

— Proştilor! Nu vedeți că-i o viclenie de-a lor? Vor să-l răpească pe răzvrătitul doborît de noi. Trageți în ea, nemernicilor. Şi se aplecă căutînd în neştire pistolul căzut în iarbă.

Miu deschise ochii, trezit de răceala pămîntului. Liniştea îl înfiora. Unde se află? Vru să facă o mişcare şi simți o arsură în coaste. Brusc îşi aminti de tot. Se întrebă ce avea să facă. Va aştepta să vină ora din cumpătul nopții cînd tabăra duşmană doarme şi strajile moțăie, sprijinindu-se în puşti. Gîndea astfel cînd auzi tropotul unui cal. Duşman, prieten? Socoti să nu facă nici o mişcare, să fie luat drept mort. Încet, pe nesimțite, trase pistolul şi aşteptă. Călărețul se apropia, simțea de-acum în obraz vibrația pămîntului sub copitele calului. Ajunse lîngă el şi omul opri. În acea clipă, haiducul se răsuci, întinzînd spre străin pistolul.

— Trăieşti! Dumnezeule, trăieşti!...

Miu rămase prostit ca în fața unei arătări.

— Ancuța, tu? bîigui el.

— Ridică-te repede! Amăuții au puştile îndreptate spre noi. Prinde-te de şa... Saltă-te!... Oh, Doamne, eşti însîngerat...

Miu strînse dinții şi încordîndu-se se prinse de şa.

Puse un picior în scară şi ajutat de brațul întărit de disperare al fetei, se saltă, prăbuşindu-se peste grumazul calului... Animalul înțelese ce i se cere şi porni fără îndemn spre zidurile mînăstirii. În urma lor, trosneau puştile arnăuților, dar oamenii speriați de nălucirea albă în care tot mai credeau, îşi scuipau în sîn, descărcînd aiurea sînețele.

Dincolo de pomi, la adăpost de plumbii duşmanilor, Ancuța opri calul. Miu se lăsă să alunece de pe grumazul armăsarului şi rămase aşa, sprijinindu-se în şa. Simion şi Neculai se apropiau în grabă.

— M-am întors de pe cea lume, căpitane, rîse Miu. M-a adus un înger alb călare pe un armăsar înaripat.

— Fiul meu, îl întîmpină cu glas tremurat Simion. Mulțumesc cerului că eşti teafăr şi deschise larg brațele.

Miu lasă din mînă şaua şi făcu un pas spre Simion. Dar totul începu să se învîrtească în fața lui şi fără o vorbă se prăbuşi la picioarele căpitanului. Ancuța scoase un țipăt.

— Să-l ducem în culă, strigă Simion. Şi căutaţi-l degrabă pe vraciul ăla de artelnic.

Trei zile Miu s-a zbătut între viaţă şi moarte. Trupul îi ardea de fierbinţeală şi mintea rătăcită scornea din tainiţe fantasme.

Trei zile şi trei nopţi Ancuţa nu s-a dezlipit de la căpătîiul lui. Îi schimba într-una oblojelile reci de la frunte şi îngrijea de rană. Chiar în seara aceea, artelnicul şi Neculai l-au aşezat pe masa de stejar de jos şi cu hangerele trecute prin pala focului, l-au tăiat. Cînd, strîngînd din fălci, Neculai a înfipt vîrful hangerului lărgind borta prin care plumbul a intrat, Miu a răcnit ca un leu, apoi a tăcut. Ancuţa a căzut moale într-un colţ, nevăzută de nimeni. Cu un cleşte de lemn, au scos afară plumbul oprit într-o coastă şi artelnicul a potrivit peste rană ierburi de balsam şi lecuire.

L-au aşezat apoi în patul fetei, ca fiind cel mai potrivit pentru un bolnav ca el. Ancuţa l-a vegheat fără să închidă o geană, tresărind la fiecare geamăt al lui.

Într-a patra dimineaţă, o rază de lumină, strecurată prin fereastra îngustă a culei, căzu pe faţa voinicului. Ancuţa, furată de toropeală, tresări şi privi la el. Ochii lui o cercetau blînd cu licărul judecăţii...

— Miu, şopti ca o chemare fata. Te-ai trezit?

— Unde sînt? rosti slab flăcăul.

— Aici, în odaia mea, răspunse cu un hohot de bucurie fata. Doamne, ai făcut minunea. Ai fost greu bolnav, Miule, dar acum...

— De cînd zac? se încruntă haiducul.

— De trei zile, răspunse ea, dar imediat îşi dădu seama de greşeală.

— Trei zile, se înspăimîntă flăcăul. Drace! Eu zac în pat şi haiducii mei...

Dădu să se ridice, mîniat, dar o durere ascuţită ca un cuţit îl săgetă în spate, doborîndu-l pe perne.

— Ah, nevolnicul de mine, gemu el. Căpitanul, unde-i căpitanul Simion?

Fata însă tăcea cu faţa împietrită, ţintuind podeaua odăii.

— Cheamă, Ancuţă, pe căpitanul Simion. Vreau să-i vorbesc. Acolo, în tabăra duşmanilor, am zărit ceva... Cheamă-l, cînd îţi grăiesc.

— Căpitanul Simion nu mai este în tabără, rosti cu voce grea fata. Şi nici căpitanul Cuţui...

— Cum? Ce tot vorbeşti, ori eu am năluciri, strigă gîfîind Miu. Vorbeşte odată!

— Aşa e, cum ai auzit. De cînd zaci s-au petrecut în tabără multe lucruri. Ascultă ce-ţi vorbesc cu inima tare... A doua zi după luptă, de la arnăuţi au pornit spre noi un om cu o legătură albă într-o prăjină. S-a apropiat de ziduri, nevătămat, căci tatăl meu a poruncit să fie primit ca un sol ce era — şi cînd a ajuns în faţa porţilor a strigat pe căpitanul Simion.

Era Strîmbeanu, vătaful de mai înainte al plaiului Cloşani — ce se cunoştea de multă vreme cu taica şi cu căpitanul Cuţui... Aducea vorbă de la polcovnicul Mihalache Ciupagea şi mai de sus, de la Vodă, cum că Măria-Sa a auzit de ridicarea pandurilor la răzmeriţă şi e îndurerat de izbeliştea în care se află ţara, spre care se îndreaptă ochii străinilor, doar o va găsi dezbinată să o pătrundă cu oştile. Cu mîna pe inimă şi cuget, solul aducea cuvîntul Mărici-Sale, Grigore Ghica-Vodă, că vrea să asculte părerile răsculaţilor şi să îndrepte răul din care pricină aceştia s-au ridicat cu arme împotriva stăpînirii.... Taica şi Guţui l-au ascultat la început cu îndoială pe sol, dar acesta se jura pe toţi sfinţii că nu s-ar învoi el pentru o ticăloşie împotriva vechiului său prieten din vătăşia Cloşanilor... «Iată, mă pun eu chezaş, căpitane Simion, a zis el la sfîrşit. Rămîn aici, în mijlocul oamenilor dumitale cît ai să fii plecat la politie[7]. Caimacanul îţi trimite şi el cuvîntul lui şi o scrisoare de „liberă trecere”, întărită cu sigiliul său.»

— Şi l-a crezut? gemu Miu.

— Da, taica a socotit că e singura cale de a mîntui pe toţi oamenii strînşi la îndemnul său. Solul vorbise şi de alte trupe crăieşti, întărite cu tunuri, ce s-ar afla în drum spre mînăstire. După ce a pus pe porucicul Giupagea, rămas să conducă tabăra duşmană, să jure că nu va căuta să piardă pe răsculaţi în lipsa lui, s-a urcat pe cal şi împreună cu Ghiţă Cuţui au plecat pe drumul spre Bănie. La pîlcul de pomi l-a întîmpinat polcovnicul şi tustrei au pornit urmaţi de o căpetenie de călăraşi...

— Oh, Doamne! gemu sfîrşit Miu, pricepînd ce nu înţeleseseră pandurii...

— Oare ce o să se întîmplc acum? şopti speriată Ancuţa. Taică?

— Nimica, nu te nelinişti. îşi lua seama flăcăul. Unde-i Neculai?

— E jos, de strajă cu oamenii. Să-l chem?

— Nu, răspunse Miu şi închise ochii.

Crezînd că a adormit, Ancuţa se ridică şi ieşi în vîrful picioarelor.

— De-acum soarta noastră stă în mîna lui Vodă, şopti haiducul.

În geamul odăii se auziră bătînd primele picături ale ploii.

O săptămînă încheiată norii şi-au ţinut deschise băierile, cernind o ploaie măruntă care a desfundat drumurile şi a înecat luncile. Închişi în cetatea lor, răsculaţii îndurau, deprinşi cu greul, biciuirea ploii reci, apărînd sub dulmane puştile şi cornurile cu pulbere... Cu fiecare zi, Miu îşi împlinea puterile. În a cincea zi de zăcere, se ridică în capul oaselor, apoi, ajutat de fată, făcu primii paşi prin odaie... În a şaptea zi, cînd intră la el,

---

7 Politie — Capitala Ţării Româneşti.

aducînd un vas cu borş de verdeţuri, Ancuţa îl găsi în mijlocul odăii încingîndu-şi şerparul.

Fetei îi zvîcni inima în piept cînd îl văzu din nou aşa cum îl îndrăgise, înalt, voinic şi neînduplecat.

— Gata de-acum cu trîndăveala, rîse voinicul şi ca să dovedească că este în putere prinse fata de mijloc cercînd s-o ridice în sus.

— Stai cuminte, îl certă blînd, mai mult a îndemn, Ancuţa: Ai să risipeşti mîncarea.

— Phii!... făcu Miu. Mi s-a acrit de atîta fiertură, de cînd mă tot hrăniţi cu ea. Mi-e dor, Neculai, se adresa el pandurului care tocmai intra, de o pulpă de berbec pîrlită la foc înăbuşit, cum numai tu ştii să faci, haiducule... Ei, ce zici de un prînz ca ăsta?

Neculai privi posomorît în podea, apoi spre fată... Miu se întoarse spre ea şi o văzu pălind.

— Dar ce-i cu voi? Vorbiţi! Ce se petrece în tabără? Vorbiţi odată!

Firizu tuşi încurcat, dar Ancuţa îşi luă inima în dinţi şi zise:

— Nu mai avem merinde... Totul s-a sfîrşit şi oamenii suferă de foame. Porucicul Ciupagea e un diavol. A promis că ne va da provizii cît timp taica va fi la Vodă. Dar în schimb el ne trimite plumbi. Străjile lui vînează zi şi noapte pe cei ce încearcă să iasă ori să intre în mînăstire... A strîns atît de tare brîul în jurul nostru că putem să vedem şi chipurile pocite ale arnăuţilor ascunşi după sîneţele lor...

— Cîte zile au trecut de la plecarea căpitanului? întrebă cu faţa împietrită Miu.

— Se împlinesc astăzi zece, răspunse Neculai.

— Şi nici o veste?

— Nici una, căpitane!

Miu începu să măsoare în lung şi în lat odaia, chibzuind. Se opri în faţa lui Neculai:

— Adunaţi toţi oamenii în sala de jos a culei. Vreau să le grăiesc. Să hotărîm. Să rămînă afară doar străjile...

...Se auzea doar ploaia lovind în geamuri, după ce Miu tăcu. Haiducii şi dimpreună cu ei ceilalţi răsculaţi tăceau, rumegînd în minte vorbele căpitanului...

— De vom rămîne aici, ori pierim de foame, ori ne vînează ca pe nişte sălbăticiuni poteraşii. Trebuie să ieşim din mînăstire. Mergeţi după mine? strigă Miu cu înfiorare.

— Mergem! răspunseră în cor răsculaţii.

— Atunci, ascultaţi ce-am hotărît.

— Eu socot c-ar trebui să aşteptăm aici pe comandantul nostru, se auzi o voce. Nu trebuie să ne înfricoşeze...

Miu se întoarse şi-l fulgeră cu privirea pe cel ce vorbise.

— Ia uite pe cine văd? pe căpitanul Mihail! Dar unde mi-ai fost pînă acum, căpitane? În ce priveşte sfatul nu ți-l primim. Acum eu sînt căpitanul şi pînă vom răzbi, ori vom pieri, îmi datorați ascultare. Cît despre frica nu voi s-o învăț chiar de la meşteri...

Mihail tăcu înecat de furie. Mîna sa strîngea în neştire praseaua jungherului.

— Ascultați cu luare-aminte... Chiar astăzi vom încerca să ne liberăm din chingile duşmanului. Cînd s-o întuneca, toți veți porni într-acolo...

Trecuse de cumpăna nopții. Ploaia contenise, ostenită parcă de jocul ei neîntrerupt de atîtea zile. Încet, pe nesimțite, poarta mînăstirii se deschise şi o umbră se furişă afară. Apoi alta şi alta... Nici o şoaptă, nici un zgomot nu însoți trecerea acestor năluci. Alunecau tăcute peste iarba mustind de apă, spre pîlcul de pomi „sădiți” într-o noapte de oamenii lui Neculai. Cînd ajunseră acolo se răspîndiră în lanț, adăpostindu-se după tulpinile căzute.

— La arme, băieți! se auzi un răcnet cumplit şi un răpăit de arme îi întări chemarea.

— În picioare, arnăuți! răzbătu pînă la urechile celor ascunşi de pomi o poruncă din tabără.

— Alarm! veni şi din dreapta comanda austriacă.

— Săriți, fraților, la arme, tună Miu. Ieşiți, că am venit să vă eliberăm!

Alte chiote de bucurie însoțite de împuşcături veniră dinspre zidurile şi porțile mînăstirii.

— Atac spre porțile mînăstirii, se auzi glasul speriat al poruciciului Mihalache.

— Nach Kirche! hăpăi şi căpitanul crăiesc.

O noua salvă trasă de pe ziduri le iuți mişcarea.

— Toți căpitanii atacă spre porți, țipă disperat porucicul.

Se auzeau apropiindu-se din toate părțile arnauții şi poteraşii împăratului. Focurile de pe ziduri încetară brusc. Era clipa pe care Miu o aştepta. Răsfirați în evantai, haiducii lui descărcară toți deodată puştile şi la un nou țipăt de huhurez porniră furişați spre ziduri. Curînd ajunseră la porți şi se topiră înăuntru. Fiarele căzură grele în urma lor.

— Neculai! şopti Miu.

— Aici îs! i se răspunse. Caii sînt gata.

— Repede! porunci scurt Miu, sărind în şa. Poterele sînt pe urmele noastre.

Trecură ca un vîrtej prin curtea acum pustie a mînăstirii, ocoliră biserica şi fără să domolească pasul trecură din zbor peste zidurile din spate... Dincolo de apă, în tufele malului, aşteptau oamenii.

— La drum! şuieră Miu. Cei ce nu au cai se vor urca în spatele călăraşilor. Ostatecul unde este?

Nu răspunse nimeni. Neculai cercetă înfrigurat în jur.

— Ostatecul! strigă mîniat Miu.

În clipa aceea zări alături calul acestuia cu şaua goala.

— A fugit, blestematul, făcu Pantelie. S-a lăsat să cadă cînd au sărit zidul.

— Ostatecul trebuie să fie cu noi! rosti ca o poruncă Miu. El e pavăza noastră. Rămîneți aici! hotărî el brusc, şi întorcîndu-şi calul porni spre mînăstire.

Trecu prin vad şi cînd ajunse la ziduri, descălecă şi se strecură printr-o spărtură în curtea invadată de poteraşi. Se furişă cum putu pînă în spatele culei. De acolo putea să vadă şi să audă ce se petrece în curtea din față.

La lumina torțelor recunoscu pe Strîmbeanu alături de un om voinic în caftan de porucic. În fața lor fu adus legat la spate un om.

— Unde au pierit răsculații? tună porucicul. Glasul lui amuți toate zgomotele.

— Nu ştiu... răspunse prinsul şi la auzul vocii lui, Miu tresări.

— Da? Atunci lămureşte-ne, rogu-te, de ce ai rămas aici?

— N-am voit să mă însoțesc cu ei... Nu-i mai puteam îndura. Nişte țărani...

— Ha, ha, ha... Dar ce credeai matale că-s răzvrătiții?... Noi însă vrem să ştim încotro au luat-o... Te sfătuim să ne spui şi asta cît mai degrabă, că de nu...

Porucicul îşi desprinse de la brîu un pistol turcesc şi lipi țeava de fruntea prinsului:

— Ei, vorbeşti?

Se auzi clinchetul sec al cocoşului ridicat.

— Stați! strigă răguşit prinsul. Spun... de mă lăsați teafăr.

— Ți-o făgăduiesc, şopti cu un zîmbet viclean porucicul. Hai, spune degrabă...

— Răzvrătiții au trecut prin spatele mînăstirii. Ei au pornit-o spre...

O detunătură sparse liniştea. Mihail scoase un horcăit, se răsuci ca ars şi se prăbuşi la picioarele comandantului de poteraşi.

— Cine a tras? răcni porucicul.

Se stîrni o larmă de strigăte, din care răzbăteau înjurăturile comandantului. De lîngă zidul culei, umbra dispăruse.

Neculai se frămînta pe loc, chinuit de şovăieli. Se mustra că-l lăsase pe Miu să plece singur, cînd de-abia se pusese pe picioare. Cînd răsună

împuşcătura, tresări şi fără să se mai poată stăpîni înfipse pintenii în coapsele calului. Trecu apa ca o părere şi cînd ajunse pe malul celălalt, îl zări pe Miu sărind pe cal şi pornind spre el. Trecură amîndoi prin vad şi ajunseră la locul unde oamenii aşteptau. Miu porunci din mers, fără să mai oprească:

— Porniți!

Retragerea începu. Noaptea plină de negură îi învălui oblăduitoare. Goniră astfel în galopul ostenit al cailor toată noaptea, pînă cînd în zori se iviră, din cețuri, munții. Miu opri şi apropiindu-se de Pantelie îi vorbi cu durere în glas:

— De-aici drumurile noastre se despart. Cerul a fost potrivnic, se vede, răzmeriței. Dar ne vom ridica din nou, şi atunci cărările noastre se vor întîlni iar. Mergeți acum, prin trecători, peste munți şi ascundeți-vă în Țara Ardelenească. Frații noştri bănățeni vă vor ocroti şi adăposti. Gîndul meu va fi mereu la voi. Eu şi haiducii mei ne întoarcem în codrii, la legea şi datoria noastră haiducească...

— Căpitane, şopti Neculai, nu se vede Mihail... Nu-i cu ei...

— A rămas la mînăstire, răspunse aspru Miu.

— Am simțit eu! Dar n-o să vorbească?

— Mihai nu va vorbi, rosti întunecat Miu, şi întoarse privirile spre Ancuța ce sta lîngă el. Dar fata nu clipi. Chipul ei căpătase o asprime aproape bărbătească.

— Mergi şi tu cu ei, Ancuță, acasă la tine...

— Eu nu mai am casă, răspunse fata. Aici e rostul meu, printre voi şi n-am să-mi găsesc linştea pînă nu-l ştiu pe taica teafăr. Merg cu voi.

Rostise vorbele acestea cu atîta hotărîre încît Miu înțelese că zadarnic va încerca s-o clintească din gîndul acesta. Dădu semnalul de plecare şi haiducii, fluturînd cuşmele, porniră pe drumul Padeşului, în timp ce răsculații se mistuiau prin văioagele ce duceau spre munții Mehedinților.

După trei zile, ocolind tîrgurile, căutînd mai mult pădurile şi imaşurile, mergînd tot noaptea, haiducii au poposit în Bărbăteşti, la sălaşul lor, sub umărul de piatră al munților Vîlcii. Un foc de tabără s-a încins în bătătura casei şi cîțiva berbeci sfîrîiră în frigăruile învîrtite cu pricepere de Neculai. După atîtea zile de lipsuri, răbdate cu obişnuința lor de a petrece neclintiți şi bune şi rele, oamenii se ospătară din belşug, stropind friptura cu vinul aspru de Otăsău. Apoi, doborîți de oboseala drumului, căzură într-un somn adînc pe care nici zorile nu-l curmară.

Cînd primele raze de soare se ridicară dinspre dealurile Vîlcii, Miu se trezi şi o dată cu el, Neculai. Pandurul văzu cum voinicul îşi pregăteşte calul, îşi încarcă pistoalele şi coburii cu pulbere şi potriveşte merinde în desagi. Făcu şi el la fel, fără a pune întrebări, precum îi era felul...

— Neculai, vorbi în sfîrşit Miu, mergem la Bucureşti, să căutăm de soarta căpitanului nostru...

— Să trezesc oamenii? zise fără să se mire pandurul şi-l zgîlţîi pe Toader, care dormea alături.

— Nu pe toţi: alege vreo zece voinici. Ceilalţi vor rămîne aici, aşteptînd întoarcerea noastră. Ţi-i las în seamă, Toadere, şi-ţi mai las în seamă pe cineva care mi-e drag... Ca pe ochii din cap să mi-o păzeşti. Sa n-o laşi să pornească pe urmele noastre. Mergem spre o grea încercare, unde-i nevoie de braţ de bărbat... Ne-om vedea sănătoşi, de-o vrea Domnul...

Desprinzînd de la şaua sa o floare de aur bătută acolo de mîna bunicului, o anină la şaua calului ce sta priponit sub fereastra Ancuţei. Apoi sări pe armăsar şi porni la drum.

— Să mi-l întorci sănătos, Sfinte Gheorghe, şopti Toader cu privirile pierdute pe norul de colb ce se ridica din copitele cailor.

...Trei zile au mers feriţi de ochii poterelor peste dealurile negre ale Argeşului, pe sub geana pădurilor şi a podgoriilor învăluite în aroma arsă a poamei. Zile de sălaşuri întocmite dimineaţa, între vîlcele tainice, pline de viersul păsărilor şi ridicate seara cînd amurgul aşternea peste poteci vălurile lui de negură, proteguitoare.

A patra dimineaţă i-a prins pe haiduci pe drumul cel mare al Bucureştilor. Călăreau în pas domolit. Caii erau osteniţi de goana de peste noapte şi grumajii lor întinşi adulmecau mireasma crudă a ierbii atinsă de roua zorilor. Miu cercetă împrejurimile, căutînd loc de popas peste ziuă.

— De acolo coboară spre politie drumul Tîrgoviştei, spuse Neculai, arătînd în faţă un şir de pomi ce se ţineau lanţ de-a lungul unei fîşii alburii.

— Înseamnă că mai drumeţim niţel şi dăm de codrii Vlăsiei. Acolo rămînem peste zi, hotărî Miu.

Neculai ridică mîna şi arătă departe spre stînga. Pe fîşia de drum străjuită de arborii Basarabilor se ridica un nor de colb stîrnit de o rădvană alergînd în trapul silit al bidiviilor. Harapnicele surugiilor plesneau în vînt însoţite de strigătele acestora şi caii zburau, mîncînd pămîntul. Mergînd astfel, deşi se afla mai departe, rădvana urma să întîlnească drumul mare în timpul cînd haiducii vor ajunge în dreptul fîntînii ce-şi ridica cumpăna la răscruce. Miu chibzui dacă e înţelept să se încumete la o întîlnire cînd din pulbere se desluşiră siluetele a doi călăraşi, cu chivăre domneşti, ce galopau de o parte şi de alta a rădvanei. Struni calulşi ridică mîna, semn pentru cei doisprezece haiduci ai săi să oprească. Flăcăul îşi trase calul în umbra sălciilor bătrîne şi ceilalţi, fără un alt îndemn, făcură la fel. Acum se auzea limpede, dinspre drumul Tîrgoviştei, tropotul copitelor şi uruitul rădvanei. Peste cîteva clipe, alaiul va trece pe la răscruce şi se va pierde învăluit în colb, pe drumul mare al Bucureştilor. Dar tocmai atunci răsunară chiotele asurzitoare ale surugiilor, strunind armăsarii şi scrîşnetul roţilor

înfrînate pe pietre. Rădvana rămase în dreptul fîntînii şi un om sări din spate cu un ulcior în mînă, îndreptîndu-se spre fîntîna. Deodată omul se opri ca fulgerat, cu ochii holbaţi spre şirul de sălcii din faţă. Scoase un ţipăt şi vasul îi căzu din mîini, spărgîndu-se de pietrele drumului.

— Tîlharii! strigă el şi din trei salturi dispăru în spatele rădvanei.

Călăraşii stăteau toropiţi în şa, ştergîndu-şi ceafa cu năframele. Ţipătul acestuia îi trezi. Cel din dreapta aruncă grăbit o privire spre şirul de sălcii şi socotind numărul celor ce încercau să se ascundă în spatele arborilor, răcni:

— Porniţi caii! Repede!

Surugii slobozіră cumplitele lor strigăte, însoţite de plesnitul bicelor şi, smulsă din loc, rădvana zbura peste prundişul drumului.

— Ne-au zărit, blestemă Neculai. De-acum vor anunţa toate poterele, asmuţindu-le asupra noastră. Trebuie să ne ascundem pe aici...

— Nu! hotărî Miu. Poterele ne vor hăitui prin toate văioagele. Mai degrabă înainte!

Şi împintenînd calul, porni pe urmele rădvanei şi după el ceilalţi. Ascunşi de norul de praf, haiducii se apropiară de fugari. Călăraşul din dreapta simţi primejdia şi desprinzînd de la brîu un pistol, se răsuci în şa ţintind spre haiduc. Dar Neculai îl izbi din mers cu latul săbiei peste braţ şi arma căzu în ţarină.

— Opreşte, tună Miu, îndreptînd spre surugiu pistolul.

În vremea aceasta, Neculai şi trecuse în faţă, alăturîndu-şi calul de bidiviii rădvanei şi prinzîndu-le frîiele în pumn. Rădvana se opri, călăraşii ridicară mîinile în sus, iar surugiii înlemniră pe capră. Miu descălecă şi apropiindu-se de uşa rădvanei o deschise strigînd:

— Ieşiţi!

Se văzu mai întîi o chivără de ofiţer domnesc, apoi umerii cu fireturi aplecîndu-se pe sub pragul de sus al uşiţei. Cînd omul fu în picioare, ridică faţa palidă, umbrită de o mustăcioară subţire. Miu tresări.

— Hm! pufni Neculai. Pun rămăşag că întîlnesc pentru a doua oară chipul acesta.

— Eu pentru a treia oară, rosti cu glas înfiorat Miu. Avem o socoteală de încheiat amîndoi, căpitane Conache. E timpul acum. Scoate-ţi sabia.

— Haiduc de drum! bîigui înspăimîntat ofiţerul. Te afli între ai tăi; ţi-e uşor să fii curajos acum.

— Am fost în bîrlogul vostru singur, m-aţi pîndit mişeleşte şi aţi sărit, tu şi celălalt pui de cocon asupra mea. V-am dovedit, dar tu ai scăpat cu zile. Scoate-ţi acum sabia, căpitane, de nu vrei să te lovesc ca pe mişei...

Palid, ofiţerul se trase trei paşi în urmă şi-şi desprinse din teacă oţelul.

— De-acum armele vor alege...

Miu îşi încleşta mîna pe prăseaua săbiei şi tot trupul i se încorda.

— Mihnea!

Glasul acela de femeie răsuci în el ca un cuțit o rană veche. Venea dinspre rădvana sau cobora de departe, din trecute şi uitate întimplări?

Mîna îi căzu moale şi cu paşi şovăitori se apropie de radvană. Desluşi în canatul ferestrei chipul palid, învăluit de tristețe al femeii pe care o iubise.

— Aretia, şopti el şi privi adînc în ochii femeii ce-i stîrnea amintiri dureroase.

— Priveşte! rosti femeia... Vreau ca pruncul acesta să aibă un tată... să ajungă prin vrednicia şi bărbăția lui un boier de seamă la curte, poate... Nu-i frînge zborul din faşă, Mihnea...

Miu tăcea înfiorat de şoapta plină de patimă a femeii. Cînd răspunse nu-şi recunoscu glasul.

— Nu mă voi atinge nici cu o pană de voi... Ce-mi mai ceri?

— Viața omului de acolo, se aprinse Aretia. Este părintele legitim al copilului tău. Avem nevoie de el.

Chipul haiducului se împietri. Privi adînc în ochii pruncului, apoi deschise iar uşa şi rosti:

— Pofteşte în rădvană, căpitane. Ne-om socoti noi altădată.

Conache îşi vîrî la loc sabia şi păşi şovăitor spre rădvană. În uşă se aplecă spre Miu şi-i şuieră:

— Să te fereşti, haiducule, de a patra întîlnire. Nu vei mai scăpa.

Miu nu-i răspunse. Strînse doar fălcile şi întorcîndu-se porunci:

— Dezlegați caii şi împrăştiați-i peste dealuri.

Şi fără a mai arunca o privire înapoi, săltă în şa şi porni în galop pe drumul Bucureştiului. Cu mişcări iuți, doi haiduci tăiară şleaurile cailor şi-i risipiră cu împunsături de sabie peste coclauri... Apoi se năpustiră în galop pe urmele celorlalți... În zare, soarele se ridica scînteietor peste covorul verde al codrilor Vlăsiei.

Se înserase şi străjerul de la bariera Tîrgoviştei se pregătea să închidă, după pricaz, porțile, cînd trecură doi călăreți ce-i aruncară din mers obolul cuvenit...

— Ei, de vreți să-nnoptați undeva, strigă el în urma lor, vă îndrept eu la o gazdă bună.

Dar drumeții nu răspunseră, văzîndu-şi de drum şi strajerul ridică din umeri, închizînd porțile cele mari ale oraşului.

— Unde poposim, căpitane? rupse tăcerea Neculai. Nu prea-s umblat eu în tîrgul lui Vodă. Doar atunci cu revoluția...

— Cunosc eu drumul, zise Miu. Tragem la hanul lui Manuc.

— La Manuc? se înfioră Neculai.

Chirilă îi povestise într-o seară de cele întîmplate acolo cu un an în urmă. Dar tăcu, neîndrăznind să-şi rostească temerile. Poate căpitanul are un gînd al lui...

Intrară călări pe sub porticul mare al hanului şi pătrunseră în curtea mare, plină de zarvă şi zgomote. Zeci de căruțe şi chervane stăteau cu oiştile proptite în prundişul curții: drumeți şi negustori strînşi în jurul focurilor de bivuac, ospătînd şi tocmind. Printre ei se strecurau oamenii hanului, cu brațele pline de bărdace de vin şi talgere de lemn cu bucate... Miu descălecă şi-şi duse spre grajduri calul ca un om ce cunoaşte locul. Neculai îl urmă şi amîndoi urcară apoi scara foişorului ce ducea sus spre odăi.

— Bine ați venit la noi, îi întîmpină în capul scărilor o voce mieroasă şi un chip măsliniu, pe care şiretenia orientală aşternuse un zîmbet plin de taine nepătrunse. Mă bucur că v-ați întors!

— N-am mai fost pe aici, jupîne, îl repezi dîrz Miu şi mîna sa strînse prăseaua jungherului. Te înşeli, se pare...

— O, făcu orientalul fără să clipească, de bună seamă. Aşa întîmpinăm noi pe orice drumeț. Şi dacă n-ați mai fost pe la noi, nădăjduim că veți mai veni, boieri dumneavoastră, adăugă el înclinîndu-se. Ce doresc, domniile voastre?

— O odaie şi cina. Ia aminte că sîntem osteniți de drum.

— Prea bine, măriile voastre, făcu hangiul. Poftiți pe aici. Şi deschise o uşă de stejar, prinsă în ferecătură de metal.

— Aici e linişte, şopti cu glasul lui tainic de fariseu. Iar fereastra — adăugă, observîndu-l pe muşteriul cel tînăr că se îndreaptă spre ea — fereastra dă spre o frumoasă uliță a oraşului. Păcat doar că uneori e pustie — aruncă el într-o doară.

Cînd se întoarse cu cina bogată şi clondirul de vin îl găsi pe cel tînăr tot la fereastră cu privirile furate de o privelişte fără seamăn: clădirea întunecată a Armăşiei Temnițelor ce se desluşea la vreo sută de paşi în față.

— Phii! adevărat ospăț de voinici, făcu prietenos omul mai vîrstnic ce sta la masă. Se vede că sîntem în oraşul lui Vodă... De aia mai vine omul cîteodată pe aici: se bucură de o cină boiereasca, de un vin bătrîn şi cuminte; mai vede oameni, mai află ce se petrece în lume...

— Eeh! oftă echivoc hangiul facîndu-şi de lucru cu bucatele.

Dar cînd omul ce se juca cu o băncuță de aur o rătăci pe masă, nepăsător, fața măslinie se aplecă tainic la urechea drumețului.

— Vremuri grele, boierule... Trecem prin încercări, în țară a fost răzmeriță... Se spune că oştile domneşti au mîntuit moşia de zavergii... Căpeteniile au fost aduse aici şi stau încătuşate în temniță. Domnul să ne păzească de mai rău...

Şi hangiul îşi făcu grăbit semnul crucii, culegînd cu aceeaşi mişcare

galbenul de pe masă... Ieşi pe nesimțite, lăsînd să se înțeleagă că mai mult de atît nu mai spune.

— Hm! Deci aşa-i cum am simțit eu, Neculai, vorbi cu durere Miu. I-au atras pe căpitanii noştri cu vorbe mincinoase şi acum le pregătesc pieirea. Nelegiuiții! strînse pumnii haiducul. Cum să dovedim locul unde-i ține închişi?

— Să stăm şi să cinăm, căpitane, propuse pandurul, apoi vom chibzui ce şi cum vom face.

Au mîncat în tăcere şi au udat friptura de berbec cu vinul dulceag al armeanului. La sfîrşit, Neculai se ridică.

— Eu mă duc printre oameni. Am să iscodesc ce se ştie în tîrg despre soarta alor noştri... Mă întorc degrabă cu veşti...

Rămas singur, Miu se îndreptă din nou spre fereastra ce-l atrăgea cu sumbra imagine a temniței.

Pe ulița pustie, se încumeta să meargă un singur om — armeanul.

„Hangiul? — tresări Miu. Unde bate el ulița la ceasul acesta? Şi de ce şi-a ferit fața de mine? Un gînd bănuitor începu să i se strecoare în minte. Ulița aceasta duce...

Se întoarse brusc şi dădu să pornească spre locul unde-şi ținea şerparul cu arme. Dar cum părăsi pervazul ferestrei o sfîrşeală îi cuprinse deodată trupul. Picioarele îi tremurau şi odaia se învîrtea cu ei.

— Neculai! strigă el şi se năpusti spre uşă. Dar se împletici şt căzu în mijlocul odăii, cufundîndu-se într-un întuneric în care se afunda mereu, mereu.

— Acum răzmerița e spulberată, iar căpitanii ei zac în temnița Agiei, păziți de zeci de ochi şi puşti. Dar ce ai, nepoate?

— Nimic, unchiule, te ascult!

Neculai se afla la un loc într-un colț ferit al curții, primit oaspete de un țăran bătrîn, ce venise de vreo trei zile cu bucate la tîrg.

— Mai ia un clondir cu vin, te-o înzdrăveni, căci te văd cam pierit la fața...

— Nu ştiu ce am: poate vinul ăsta, îşi trecu Neculai mîna peste fruntea înfierbîntată. Şi ce a hotărît Vodă cu cei prinşi?

— Osîndă grea, nepoate, se întunecă moşul. Vor să-i înalțe în ştreang... Se aude ca au şi ridicat spînzurătorile la Bariera Tîrgului de Afară.

Neculai scoase un suspin, dădu să spună ceva şi se lăsă moale la pămînt.

— Iraa! făcu moşul mirat. Ce-o fi cu creştinul ista? A băut doar un clondir. Phii, tare vlăguiți mai sînt bărbații de acum... Măi Vasile, tată, strigă el spre flăcăul ce moțăia alături de foc. Ia trage-l tu pe drumețul ista pe sacii cei de colo, să hodinească la noi. Pune pe el sarica ceea — şi hai să dormim şi noi. Mîine e iarmarocul cel mare...

Şi bătrînul îşi făcu loc lîngă pandur, acoperindu-şi faţa cu cojocul. Astfel că nu-i văzu pe arnăuţii ce urcau grăbiţi scara foişorului cu armele în mîini. Şi dacă ar fi văzut n-ar fi înţeles ce anume treabă mişelească îi adusese acolo.

Miu se trezi cu tot trupul pătruns de o răcoare de gheaţă. Se afla întins pe o lespede de piatră şi desigur că zăcea de multă vreme acolo, căci abia de-şi mai simţea trupul. Dădu să se ridice, dar capul îi era greu şi ciocane îi băteau în urechi. Stătu o vreme aşa, încercînd să înţeleagă ce se petrece cu el şi unde se află. Încet, îi reveniră în minte întîmplările petrecute pînă în clipa cînd se prăbuşise pe podeaua de lemn a odăii de la han. Dar aici podeaua era de piatră şi o umezeala rece i se lipise de obraji. Temniţa! Înţelese că se afla prins, că a căzut în capcana duşmanilor. Ticălosul de hangiu îi trădase: doar îl văzuse cu ochii lui îndreptîndu-se spre Temniţă. De bună seamă că stăpînirea a pus un preţ bun pe capul său.

Treptat, o geană de lumină ce abia atingea fereastra se strecură înăuntru, gonind întunericul. Miu îşi cercetă temniţa. Într-o zi trebuia să ajungă aici. De multe ori se gîndea la aceasta, dar niciodată nu şi-a închipuit-o atît de înfricoşătoare.

— Te-ai trezit, haiducule, auzi un glas înfundat. Ha, ha, ha, ai cam chefuit aseară... Acum vei plăti...

Miu îşi roti privirile să găsească pe cel ce-i vorbea. Descoperi în uşa temniţei o ferestruică: de acolo îl ţinteau doi ochi încărcaţi de răutate.

— Hai, ridică-te. Ai oaspeţi. Vine să te vadă însuşi Armaşul Curţii. În picioare!

Pe coridor se auziră răsunînd paşi apăsaţi. Se opriră brusc în faţa celulei sale şi fiarele uşii grele se deschiseră zornăind.

— Bun venit la noi, vechiul meu prieten. Nu socoteam să ne vedem aşa de curînd, după ultima noastră întîlnire... Acum eşti în puterea mea, tîlharule, şi n-ai să-mi mai scapi. Ţi-am făgaduit-o doar...

Miu nici nu întoarse capul. Recunoscuse glasul.

— Ei, nu spui nimic? Unde este vitejia ta? Vroiai să ne batem în săbii... Dar uiţi, tîlharule, că eşti un nemernic de ţăran şi nu-ţi pot face cinstea ca un ofiţer domnesc să încrucişeze oţelurile cu un hoţ de drumul mare. Dar ţi-am pregătit altceva demn de tine: funia spînzurătorii... Mîine în zori voi privi cum ai să te legeni în ştreang. Şi ca să nu te simţi stingher, vor mai fi şi alţii ca tine alături: răzvrătiţii Mehedinţeanu şi Cuţui. Ce să spun — potrivită tovărăşie...

— Mulţumescu-ţi ţie, Doamne, şopti Miu.

— Îmi mulţumeşti? izbucni ofiţerul. Ticălosule! Şi-l lovi cu cravaşa

peste față. Pînă mîine îți va pieri trufia asta. Şi răsucindu-se ieşi din celulă însoțit de armaşi. Uşa se trînti în zornăitul fiarelor. Miu rămase nemişcat pînă cînd ecoul paşilor se pierdu, apoi se trînti pe aşternutul de paie.

„Acesta e sfîrşitul! Mîine în zori...”

Ciudat, gîndul acesta nu-l înfiora. Dimpotrivă, o linişte îi cuprinse cugetul. Deprins cu ideea morții, pe care şi-o închipuise în fel şi chip, era acum împăcat cu sufletul şi gîndurile sale.

Altceva îl framînta: unde sînt închişi căpitanii? Ce s-a petrecut cu Neculai? Oare este şi el întemnițat?

Noaptea a umplut cu taine colțurile celulei. Era obosit frînt. Trupul îl durea, dar somnul întîrzia să vina. Deodată tresari: urechile sale prinseră un ecou depărtat ce se apropia. Paşii răsunară pe lespezile coridorului.

Conache venea, cu siguranță, din nou la el, cercînd să-l umilească. Nu-i va dărui aceasta plăcere. Se ridică în picioare şi cînd lacătele celulei căzură, se întoarse cu fața la perete. Simți în spatele lui paşi uşori. Acum îl va lovi. Strînse dinții pînă la durere.

— Mihnea! veni o şoaptă care-l înfiora.

Se întoarse şi o văzu. Bolborosi uluit:

— Tu... tu aici? Cum ai intrat?

Dar Aretia îi făcu un semn, cerîndu-i tăcere.

— Lasă-ne singuri, zise ea către temnicer.

— Cum? făcu acesta uluit. Nu se poate, zău.

— Am zapis întărit cu sigiliul Marelui Armaş al Curții, şi apoi sînt însoțită de valetul meu...

— Nu pot, duducă... Regulamentul...

— Uită-l, spuse ea repede şi-i întinse o pungă zornăitoare...

Omul se repezi cu o lucire lacomă în ochi şi dispăru.

— Numai cinci minute, duducă... se auzi, pierdută, vocea acestuia.

— De ce-ai venit? vorbi cu durere Miu.

— Mihnea, ai să înțelegi vreodată poate ce preț plătesc pentru clipa de-acum? Am mințit, am furat sigiliul, l-am înşelat pe omul care-mi este soț şi toate acestea numai pentru tine...

— Cum ai aflat?

— De la Neculai, bunul şi bravul tău prieten. El m-a căutat, s-a strecurat în casa mea şi mi-a dat de ştire.

— Neculai! Trăieşte? Unde este?

— Ce bucuroasă trebuie să fiu dacă, privindu-mă numai pe mine, n-ai recunoscut sub hainele acestui valet pe...

— Neculai, şopti gîtuit de emoție Miu.

— Aici îs, căpitane! Să ne grăbim, nu-i vreme de pierdut.

— Ce vreme?

— N-am venit doar să te vad, Mihnea. Ți-am adus ca dar, în schimbul

vieții pe care ți-am cerut s-o cruți atunci, viața ta! Neculai, dă-i hainele. Leapădă-ți straiele şi îmbracă-le pe acestea de valet.

— Nu uita, căpitane, în codrii Vlăsiei haiducii aşteaptă un semn pentru...

Miu nu răspunse. În capul lui se învălmăşeau gînduri care îl ameţeau. Se vedea în fruntea haiducilor gonind spre cîmpul unde se înălțau spînzurătorile...

— Repede, căpitane! Se aude straja.

Uşa se deschise.zornăind şi straja vîrî capul şoptind.

— Gata, duducă... Trebuie să treacă rondul...

— Plecăm acum, vrednice temnicer, vorbi tare Aretia. Valet, porneşte înainte şi luminează-mi drumul. Dă-i torța, temnicerule!

Porniră. Înainte mergea Miu, ținînd astfel torța încît lumina ei să nu-i cadă pe chip. Ajunseră la prima strajă, Aretia arată zapisul, temnicerul se uită bănuitor la valetul ce o însoțea, apoi salută şi deschise poarta grea de gratii. Trecură tot astfel şi de-a doua strajă şi apoi uşa se deschise în întunericul curții.

— Sîntem scăpați, şopti Aretia.

Miu se întoarse. Dădu să spună o vorbă, dar cuvintele îi pieriră pe buze. Uşa temniței se închidea în urma femeii.

— Unde-i Neculai? şopti Miu, începînd să priceapă.

— A rămas, Mihnea. A rămas în locul tău. Altfel nu se putea.

— Şarpe, răcni haiducul. Tu ai făcut asta...

— Am vrut sa te scap.

— Ai vrut să-ți scapi cugetul de umbra mea. Doamne,.a am avut încredere în tine? Şi făcu un pas spre temniță.

— Nu, Mihnea, se agăță de el Aretia; te pierzi pe tine, pe mine şi n-ai să-l scapi nici pe el. Nu înțelegi? El a vrut asta... El a socotit totul... Spunea că-ți este dator două vieți... Aminteşte-ți ce ți-a spus că viața ta nu-ți mai aparține. Este a lor, a celor care au nevoie de tine...

— Oh, Neculai, gemu Miu. Cel mai viteaz, cel mai bun...

— Repede! Soseşte garda... Vino pe-aici...

Golit de voință, cu sufletul răscolit de durere, Miu se lasă condus de mîna energică a femeii. Ocoliră clădirea sumbră a temniței şi se pierdură în ulița Cavafilor. Trecură printr-o poarta de fier pe care Aretia o deschise cu o cheie şi pătrunseră într-o curte năpădită de buruieni şi ruini.

— Unde sîntem? întrebă Miu.

— La vechea Curte Domnească... Aici a fost scaunul lui Mircea Ciobanul. Stapînirea a scos la mezat ruinele şi Armaşul le-a cumpărat. Aici îşi ține vinurile.

— Şi vrei să mă ascunzi pe mine în hrubele lui Conache? Mulțumesc, dar nu voiesc. Îmi găsesc eu drumul să ies din cetate...

— N-ai să izbuteşti. Ulițele sînt pline de poteraşi. Mergi cu mine. Ai să afli o taină pe care nimeni, nici chiar Vodă n-o ştie.

Porni spre un zid năruit pe jumătate, în care se zărea o uşă veche, mîncată de carii. Aretia o deschise şi pătrunseră în hrubă... Lumina torței tremura pe bolțile înnegurate. Aretia păşea sigură înainte, printre budanele ce zăceau de-a lungul zidurilor. Curînd ajunseră într-un loc unde poloboacele se sfîrşiră.

— De-aici căile noastre se despart, Mihnea. Ştiu că pentru totdeauna... Mergi pe calea aceasta. Ea te scoate departe, dincolo de porțile Bucureştiului, la mînăstirea Plumbuita. Este vechiul drum de fugă al domnitorilor, la vreme de cumpănă. Porneşte degrabă. Drumul e lung. Vei ieşi într-un mal rîpos, lîngă zidul mînăstirii. Trezeşte-l pe stareț şi dă-i această cruce de aur. Îți va da în schimb un cal din grajdul meu. Porneşte spre codrii tăi şi nu te mai întoarce niciodată în oraşul lui Vodă. Dumnezeu să te apere...

— Aretia!...

Dar femeia se mistuise în negura grotei. Doar paşii ei furişați se auziră o vreme, apoi linştea de mormînt îl învălui. Îşi aminti brusc de gîndul ce-i dase tăria de a primi jertfa lui Neculai. Păşi grăbit pe drumul tainic al voievozilor. Mergea din ce în ce mai repede şi torța descria fantasme de lumină pe pereți. Se pomeni alergînd, frămîntat să ajungă cît mai repede la mînăstire. Undeva poate, deasupra lui, meşterii aduşi în grabă înălțau cea de a treia spînzurătoare în care avea să se legene Miu, haiducul Oltului...

Pe cîmpul de dincolo de porțile Bucureştiului, unde se întîlneau ulița Viitorului şi Podul Tîrgului de Afară, peste drum de Cîmpul Moşilor, se adunase în acea dimineață de vară a anului 1826 o mulțime de tîrgoveți şi precupeți, aduşi de zarva stîrnită în oraş de pedepsirea răsculaților. Nu numai cavafi, marchitani şi isnafari erau veniți acolo, ci şi boieri de rang cu duducile lor. Şi acestora Marele Armaş le rostuise locuri anume pe jilțuri aduse din tîrg. Un brîu de arnăuți înconjura locul în mijlocul căruia se înălțau trei spînzurători — două temeinice, lucrate după un tipic nou ce stîrnea admirația boierilor şi o a treia încropită în pripă, alăturea. Un uruit de tobe atrase atenția adunării. Pe o ridicătură alcătuită din scînduri, se ivi Marele Armaş al Curții. Mulțimea amuți. Ofițerul desfăcu un act de care atîrnau pecețile domneşti şi aruncînd o privire spre marea de capete îndreptate spre el, vorbi cu glas puternic:

— Măria-Sa Grigore Ghica al IV-lea, Domnul Țării Româneşti a hotărît: „Am chibzuit, Domnia mea, pedeapsa lor şi deosebim numai căpeteniile, pe Simion şi Ghiță Cuțui, fiindcă ei au hotărît să urmeze răul acesta şi iarăşi

de către dînşii s-au întovărăşit ceilalţi pornindu-se spre rele, pînă cînd s-au prins. Poruncim ca aceşti doi să fie spînzuraţi la marginea oraşului politiei, spre pildă altor asemenea lor...”

Tobele bătură iar şi dinspre nişte chervane mari ale Agiei fură aduşi condamnaţii şi împinşi de gîde pe alcătuirea aceea de scînduri. Deasupra lor, laţul funiei se legăna uşor.

— Hai, urcă, hîrîi cu vocea lui groasă gîdele, împingînd pe Simion spre butucul pregătit sub funie. Căpitanul urcă şi gîdele îi potrivi laţul după gît.

De sus, Simion cuprinse într-o privire mulţimea de oameni ce-l priveau cu un simţămînt de curiozitate amestecată cu admiraţie.

— Să ştie tot natul, că noi pentru dreptate şi slobozia norodului ne-am ridicat, se auzi glasul bărbătesc al lui Simion. Pentru voi...

Un ordin scurt şi gîdele împinse cu piciorul butucul.

— Oooh!... Un strigăt din sute de piepturi se ridică ca un val de mînie, abia stăpînit de zăgazul de arme al arnăuţilor.

O comandă la fel de scurta a Armaşului şi gîdele petrecu laţul pe grumazul voinic al lui Cuţui.

— Ne-or răzbuna copiii noştri, răzbătu glasul blînd, dar ciudat, vorbele lui, fără a fi rostit cu glas tunător, se auziră pînă departe... Nu aveţi spînzurători pentru toţi...

— Ali! răcni Conache.

Gîdele se grăbi să împlinească porunca rostită şi din nou strigătul de oroare al mulţimii se înălţă ca un uriaş protest. Arnăuţii, la un gest al Armaşului, ridicară armele. Cîţiva boieri din jilţuri scoaseră exclamaţii de uşurare, iar duducele băteau din palme să le treacă spaima şi răul. Pe locul său, Aretia sta aparent liniştită, doar o paloare a feţei îi trăda frămîntarea.

— Şi acum, oameni buni, am pentru domniile-voastre o veste bună. Poteraşii au prins, chiar aici în tîrgul nostru, pe tîlharul de drum, Miu-haiducu. Domnul a vrut ca liniştea negoţului vostru şi a caselor să fie de-acum deplină. Şi pentru el am pregătit funia tîlharilor.

Din nou duruiră tobele şi armaşul făcu un semn spre chervană. Şi în timp ce gîdele împingea spre spînzurătoare pe prins, Conache privi cu un soi de rînjet verde spre Aretia.

„Iată-l, doamnă, pe mirele-ţi dintîi sub funie!... glăsuia trufia satisfăcută din ochii armaşului.

Dar Aretia îi susţinu cu tărie şi linişte privirea. Puţin descumpănit, Conache se întoarse spre osînditul ce ajunsese lînga el şi în clipa aceea scoase un răcnet de mînie şi furie.

— Ce... ce-i asta?

Ali turcul, ce se îndeletnicea cu potrivirea funiei de gît privi cu mirare.

— Haiduc este, efendi...

— Cum, ăsta e Miu? Ticăloşilor, m-aţi trădat!

Şi roşu de furie se apropie de Neculai ce-l privea liniştit, ca o părere de zîmbet în ochii lui mari şi albaştri.

— Cum ai ajuns aici, haiducule? scrîşni el. Cine a făptuit asta?

— Minunea! rosti cu glas blînd Neculai. Poate Dumezeu, ori poate... Sfînta Maica a Domnului... şi-l privi cu stăruință în ochi.

Conache simți cum vorbele haiducului îi strecoară în inimă cuțitul bănuielii. Se răsuci şi o fulgeră pe Aretia cu o privire de moarte. Dar şi Aretia îl întîmpînă cu aceeaşi linişte, însoțită de un licăr de batjocură în adîncul ochilor.

— Nu este la el haiduc? întrebă, fără surprindere, gîdele care văzuse multe în viață.

Dinspre scaunele boierilor se auzi un murmur. Simțind că ceva nu este în ordine, mulțimea începu să se frămînte.

— Ba da, Ali! El este haiducul, şuieră printre dinții încleştați Conache. Să bată tobele!

Dar în locul răpăitului lor se desluşi tropotul depărtat al unor călăreți ce se apropiau în galopul nestăpînit al armăsarilor. Toți îşi întoarseră privirile într-acolo: dinspre codrii se năpusteau călăraşii...

— Asta ce mai este? bîigui speriat Armaşul. Nu sînt arnăuții domneşti şi nici poteraşii. Doar n-or fi...

Amuți, speriat de-un gînd. Roti disperat privirile. Arnăuții, cuprinşi şi ei de bănuială, cătau spre el, aşteptînd ordinul.

— Arnăuți, strigă deodată cu un glas ce şi-l vroia răsunător. Fiți gata, ne atacă haiducii!... Un răpăit de arme însoțite de chiote cumplite îi întări spusele. Boierii şi duducuțele izbucniră în țipete. Arnăuții ridicară armele îndreptîndu-le spre grupul de călăreți ce ajunsese la cincizeci de paşi. În clipa aceea se petrecu un lucru pe care nimeni nu şi-l putu, mai apoi, explica. Un murmur ca un val se ridică din mulțimea de tîrgoveți şi țărani ce sta în spatele arnăuților. Şi fără ca cineva să rostească o vorbă, un imbold, oamenii năvăliră peste arnăuți, răsturnîndu-i, risipindu-i, călcîndu-i în picioare. Conache asista înmărmurit la scena aceasta şi o furie laşă îl cuprinse.

— Ali! împlineşte osînda, răcni el.

Turcul sta pironit în loc cătînd înspăimîntat spre haiducii ce-şi roteau sălbatic săbiile în aer... Vru să fugă, să urmeze pe boierii ce se risipiseră alergînd peste cîmp, spre porțile oraşului, însă armaşui ridică spre el pistolul. Tresări gemînd şi se întoarse spre condamnat. Dar un foc de armă trosni aproape şi gîdele sări ca ars, bătu aerul cu mîinile şi se prăvăli la picioarele haiducului. Conache se întoarse şi atunci îl zări pe Miu. Era în fruntea călăreților, cu părul fluturînd în vînt, cu ochii aruncînd fulgere. Pe obraz, o dîră sîngerîndă arăta locul unde-l lovise cravaşa sa. Pistolul îi mai fumega în mîna. Se apropie ca un arhanghel al răzbunării. Armaşul ținea

strîns în mîini pistolul, dar spaima îl făcuse să uite de el. Şi, ţîşnind dintr-o tainiţa a firii sale, un gînd îl îndemnă să se repeadă spre spânzurătoare şi cu un rînjet nebun, împinse cu picioarele butucul pe care sta Neculai. În frîntura aceea, la cinci paşi în urmă, Miu simţi cum sîngele îi întunecă vederea. Urlînd sălbatic, se năpusti înainte cu sabia ridicată. Din zbor, oţelul reteză funia. Neculai se prăbuşi pe podea. Purtat de iureşul calului, Miu ajunse lîngâ armaş, lovindu-l. Vederea sîngelui îi potoli haiducului setea cumplită de răzbunare. Mîna ce ridică sabia se lăsă în jos. Sari din şa şi alergă spre Neculai ce zăcea nemişcat sub funia, împuţinată acum, a spînzurătorii

— Neculai, frate, şopti Miu smulgînd cu degete tremurînde laţul de la gîtul pandurului. Vorbeşte! strigă el înspăimîntat, văzînd chipul înţepenit în paloarea morţii... Doamne, am sosit prea tîrziu...

Dar Neculai deschise ochii şi o clipă rătăciră, goliţi de înţelegere, pe chipul haiducului... Apoi licărul înţelepciunii se reîntoarse în ochii lui.

— Am văzut-o pe doamna, şopti el.

— Doamna? Care doamnă? bîigui, speriat, flăcăul.

— Cea cu coasa, e amarnică la vedere... Ptiu!...

— Neculai, chiui Miu. Haiduc urîcios ce eşti; nici moartea nu te vrea... şi-i trase un ghiont în coaste. Repede, pe cal.

În jurul lor, haiducii încheiau socotelile cu arnăuţii împrăştiaţi împrejurul chervanelor de osîndiţi. În şa, cu Neculai în spatele lui, Miu privea cu inima sfîşiată trupurile celor doi căpitani atîrnînd în ştreang.

— Pentru ei, salvarea a sosit prea tîrziu, gemu haiducul, îi vom răzbuna, pentru ca sufletele lor să-şi găsească liniştea...

Întoarse privirea apoi spre rîndul de scaune golite de cei ce le ocupaseră. O singură fiinţă rămăsese acolo, urmărind toate cîte se petrecuseră: Aretia. Miu o privi cu ochii împietriţi şi apoi spre cel ce se zvîrcolea însîngerat pe podeaua spînzurătorii, urlînd de dureri.

„Mi-am ţinut cuvîntuî, deşi judecata noastră era alta... grăia privirea lui. I-am dat lui osînda hoţilor...”

Dinspre porţi răsunară împuşcături. O trupă de pedestraşi se apropia de locul spînzurătorilor. Căpitanul dădu semnalul de plecare, haiducii se strînseră şi ceata porni în galop spre pădure. Rămas în urmă, Miu privi încă o dată spre trupurile pandurilor atîrnînd în spînzurători.

— Vă vom răzbuna, jur! şopti el!

Un nou răpăit de arme trosni aproape. Neculai icni şi se încleştă de umerii flăcăului. Miu dădu pinteni calului, topindu-se în colbul stîrnit de copitele armăsarilor haiduceşti. Cînd ajunse sub frunzişul foşnitor al codrului, struni calul şi sări din şa.

— Neculai, te-au atins, blestemaţii...

Îl ajută să alunece de pe cal şi-i sfîşie cămaşa.

— Nu tot acolo, căpitane, zîmbi palid pandurul. Celălalt umăr... Au ştiut ei că aici e un loc slobod de rană... Las' că-mi grijesc eu singur... Oleacă de sînge alungă totdeauna moartea...

La cîteva zile de la întîmplarea de pe cîmpul spînzuraților, într-o înserare ce cobora blîndă peste codrii Vlăsiei, o ceată de voinici părăsea cărările pădurii, abătîndu-se pe drumul mare al Tîrgoviştei. În fruntea lor călăreau doi bărbați: unul tînăr, cu trăsăturile feței asprite din vreme, c-o dungă adîncă, vineție în obraz, celălalt — un om în puterea vîrstei, cu brațul prins cu o legătură de gît. Tînărul privi spre tovarăşul său şi văzîndu-i abia atunci legătura izbucni în rîs.

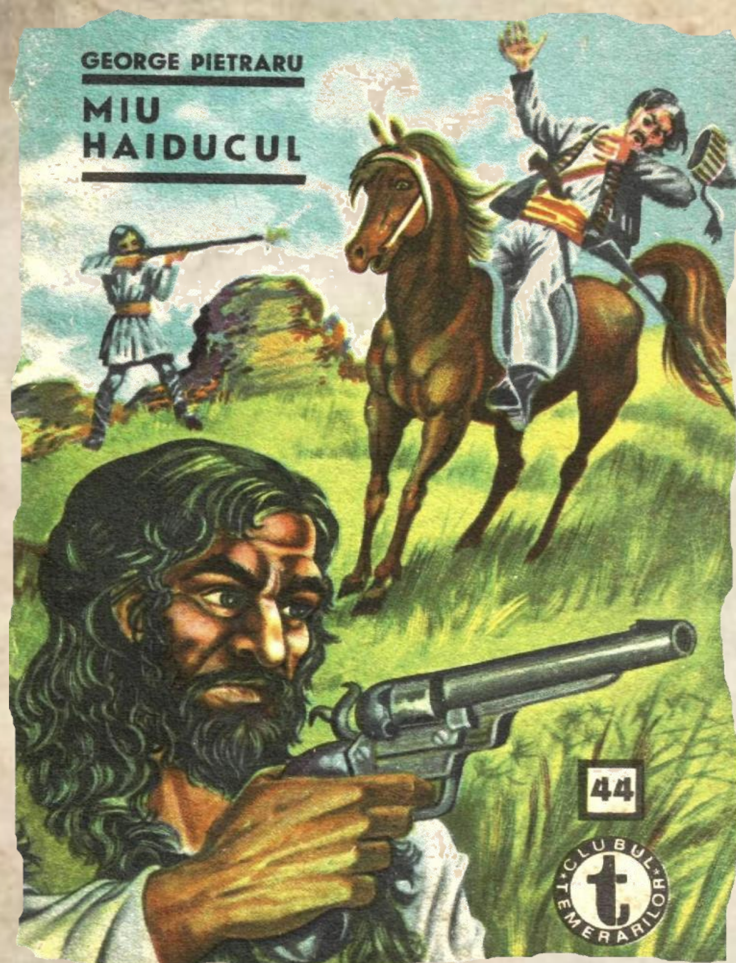
— Măi Neculai, tu ai îndrăgit cu adevărat, pe doamna aceea cu care te-ai văzut, că-i porți fetişul...

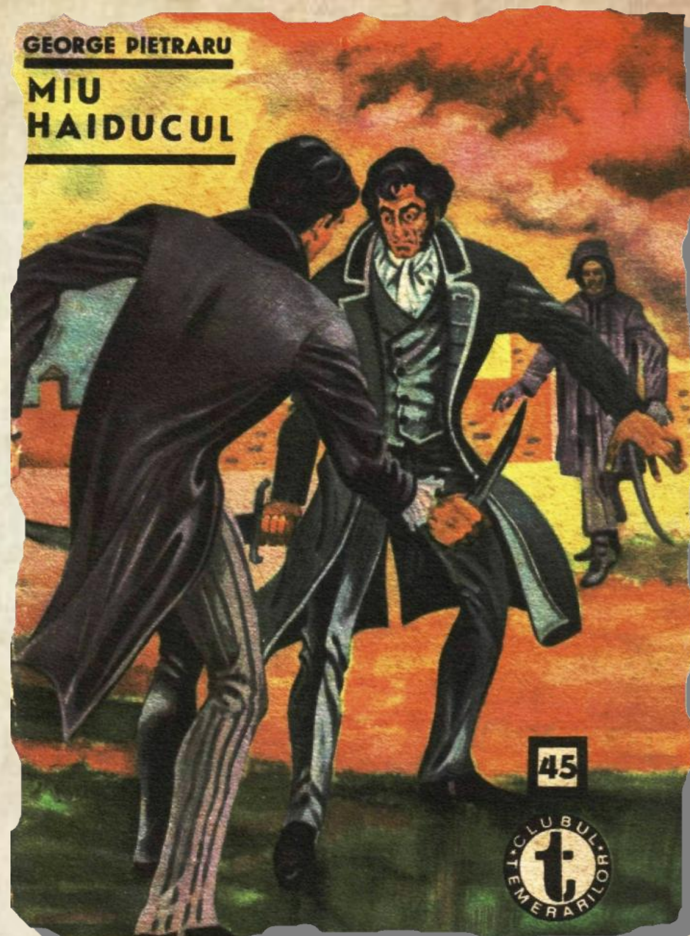
— Alungă piaza rea, răspunse înveselit pandurul, şi mîngîie cu mîna teafără funia de spînzurătoare, cu care-şi legase umărul.

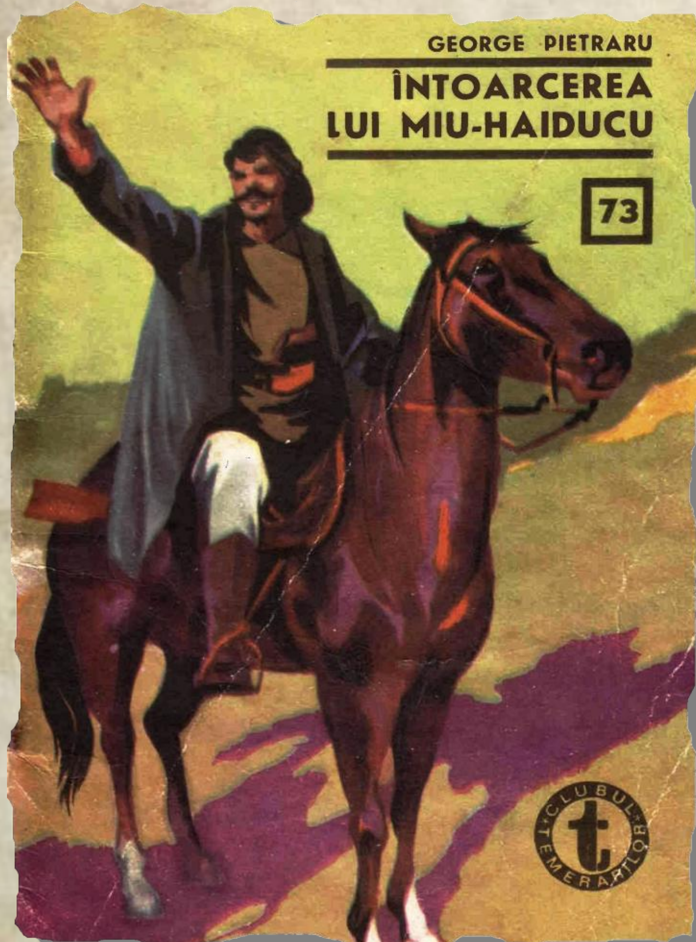
Dinspre pîlcul voinicilor se ridică un cîntecel, întîi înfiorat, ca un dor, apoi crescu întărit cu nădejde...

„M-a făcut, mama voinic,
Să n-am frică de nimic,
M-a făcut maica fecior,
Să dau taichii ajutor,
Să mă țin pe la strîmtori,
Pe la munți, în trecători,
În drum, pe la negustori,
Cînd se întorc din Rîureni
Cu punga de gălbiori
Şi cu murgii sprinteori!...”

GEORGE PIETRARU
MIU
HAIDUCUL
44
CLUBUL TEMERARILOR

GEORGE PIETRARU
MIU
HAIDUCUL
45
CLUBUL TEMERARILOR

GEORGE PIETRARU
ÎNTOARCEREA
LUI MIU-HAIDUCU
73
CLUBUL TEMERARILOR

GEORGE PIETRARU
ÎNTOARCEREA
LUI MIU-HAIDUCU
74
CLUBUL TEMERARILOR

